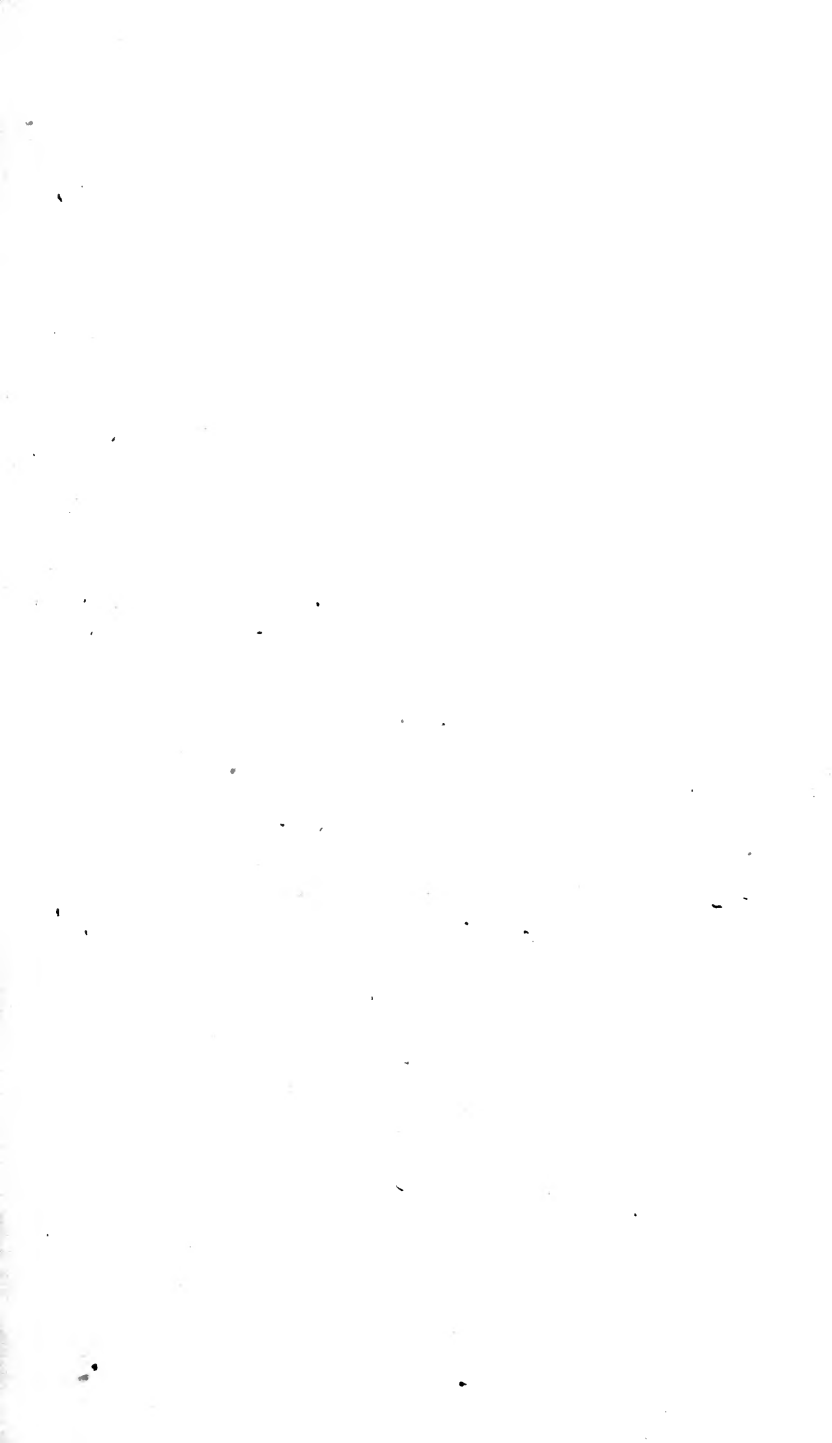
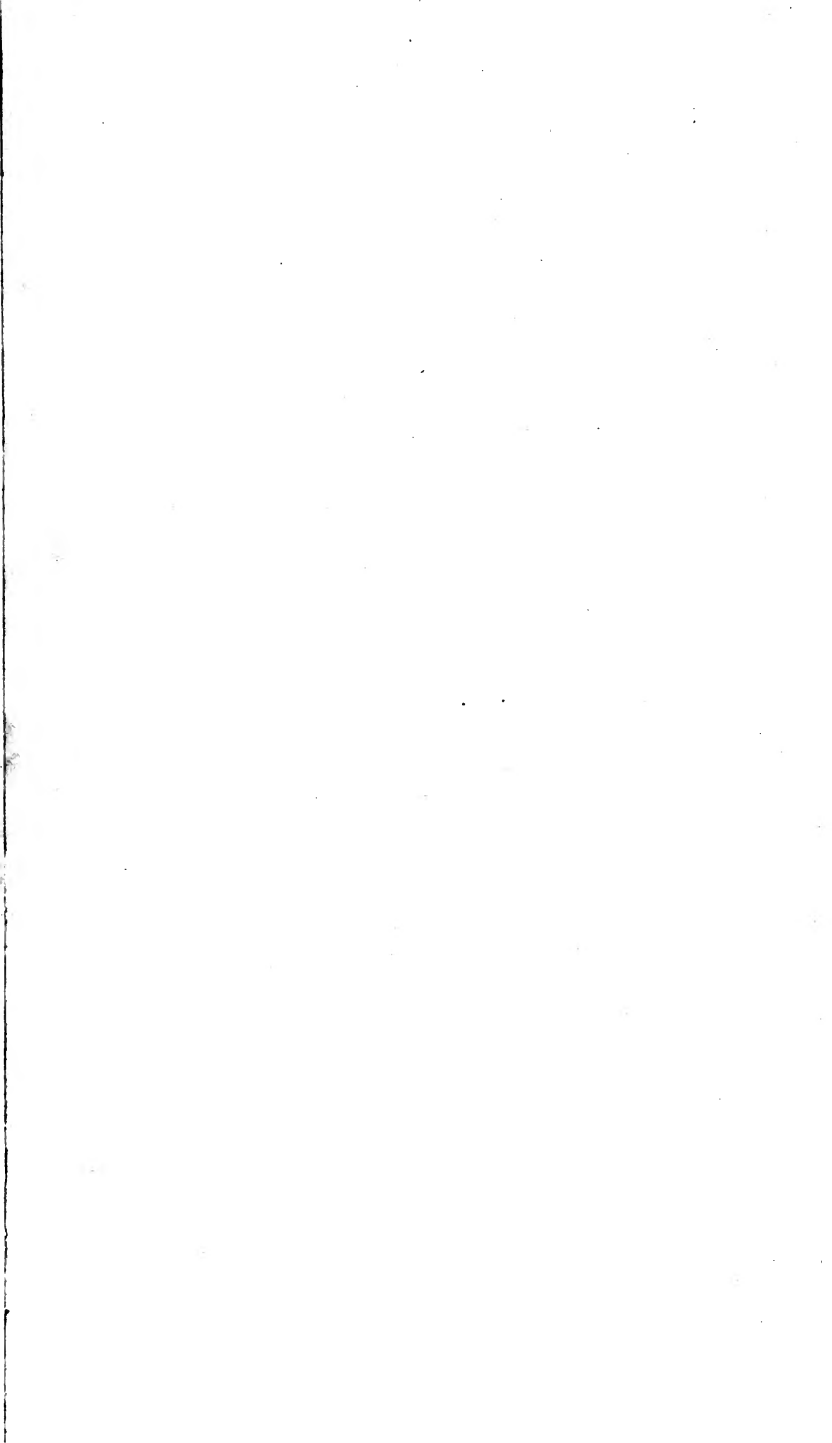

24.1.

\$. 675

5.

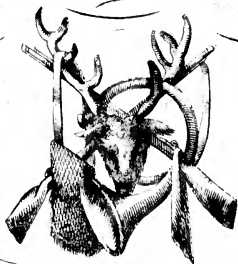

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT

voor liefhebbers
DER
JAGT & VISSCHERIJ
— onder redactie van —
Verster van Wulverhorst
— 5 DE JAARGANG —
1857.

ARNHEM bij
J.G. MEIJER.

I N H O U D.

	BLADZ.
Geschiedenis van eenen hertsvangen. Door den burggraaf Ponson du Terrail. (Vervolg).	1
De Spoorwegen en de Jagt	52
Iets over het Wetsontwerp ter regeling van de Jagt en Visscherij	56
Allerlei	46
Proeve eener Nederlandsche Jagtterminologie, door Verster van Wulverhorst	49
Verslag van de Jagt en Visscherij in de provincie Groningen, over 1856	89
Hoe Nancy aan dien mooijen naam kwam: — ik aan Nancy, en wat verder met haar gebeurde.	97
Allerlei.	109
Verslag van de Jagt en Visscherij in de provincie Utrecht, over 1856.	115
Oom Tobias.	119
Allerlei.	137

Wet van 1857, tot regeling der jagt en visscherij.	159
Aanvullingen van de Jagtterminologie.	160
Verslag van de Jagt en Visscherij in de provincie Zuid-Holland, over 1856.	161
Verslag van de Jagt en Visscherij in de provincie Noord-Brabant, over 1856.	172
Redevoering van den Heer H. Sassen.	180
Vonnis van het kantongerecht te Boxmeer	193
Eene Reigerjagt met Valken. Uit de herinneringen van den pikeur C. Rauch. (Vervolg).	201
Verslag van de Jagt en Visscherij in de Provincie Friesland, over 1856.	215
Vonnis van de Regtbank te Goes.	221
Katoengaren voor Vischnetten aanwendbaar; met eene toegift over den Haring.	225
Oom Tobias. (Vervolg).	237
Over den eigendom, bescherming en de verantwoorde- lijkheid der honden in derzelver beteekenis, gevol- gen en verband met den eigenaar.	241
Eene herinnering uit mijne jeugd.	246
Er is altijd een geluk bij een ongeluk.	255
Allerlei.	257
Boekaankondiging.	260
De Jager en de Polsdrager.	261
Ongeloofelijke en toch ware geschiedenis van de Jagt des Heeren Chay.	266
Allerlei.	505

GESCHIEDENIS VAN EENEN HERTSVANGER.

DOOR DEN BURGGRAAF

PONSON DU TERRAIL.

(*Vervolg.*)

LANDRY bragt den herfst op Preil door: deze herfst was heerlijk. Hij had zich op het kasteel ingerigt, zijne *meute* had hij doen overkomen; hij joeg dagelijks, en gewoonlijk begeleidde ik hem. Ik beminde hetgene hij beminde; zijne neigingen waren de mijne geworden; ik vond een buitengewoon genoeg in alle de tooneelen van eene parforcejagt en van een hallali. Mijn vader glimlachte wanneer hij mij, zoo tener en toch zoo moedig tevens, te paard zag stijgen, en noemde mij DIANA, de jageres.

Eerst in het begin van Januarij vertrok LANDRY om

zijne dienst te hervatten; hij ging toen van de musketiers in het regiment Bretagne-ruiterij over.

Gedurende dien tijd bleef de burggraaf DE MAILLY ons nu en dan bezoeken; hij gedroeg zich steeds met toegenegenheid jegens mijnen vader, voorkomend en eerbiedig jegens mij. Geen woord van liefde ontsnapte hem, en toch gevoelde ik dat hij mij beminde; somwijlen boezemde hij mij eene soort van smartelijk medelijden in, steeds vermengd met dien onverklaarbaren afkeer, welken ik altoos voor hem gevoeld had.

Februarij en Maart waren spoedig verloopenen. LANDRY zoude in het laatst van September terug komen, welk tijdstip voor ons huwelijk bestemd was, toen een vreeselijk ongeluk, dat helaas! niemand voorzien kon, alle deze plannen van geluk kwam omverwerpen, en de rustige toekomst, die mij toelachte in eenen storm deed veranderen.

Tegen het einde van April ontvingen wij van LANDRY den volgenden brief, uit Versailles gedagteekend :

III.

»Mijn waarde vader en mijne goede, kleine ROSA!

Op het oogenblik ontvang ik eene tijding van den notaris te Darmstad, in Duitschland, die mij den dood aankondigt van eenen verren bloedverwant, den ridder DE REY, welke mij tot zijnen erfgenaam heeft benoemd.

De ridder DE REY was de laatste afstammeling van den protestantschen tak onzer familie. Zijn overgrootvader verliet Frankrijk, tijdens de herroeping van het edict van Nantes, en vestigde zich te Darmstad. De ridder is gestorven zonder kinderen, en heeft het billijk geacht zijn aanzienlijk vermogen, dat honderdduizend daalders bedraagt, na te laten aan hen, die zijnen naam dragen.

Ik vertrek om deze erfenis te gaan ontvangen, en ik zal alles aanwenden om in September bij u terug te zijn, om u niet weder te verlaten. De zwier van het hof en zijne luidruchtige vermaken hebben mij nimmer kunnen bekoren. Mijn geluk is te Preil alléén.

Vaarwel, mijn waarde en goede pleegvader, vaarwel mijne lieve ROSA, denk dikwijls aan hem, die steeds aan U denkt, en u ieder uur in gedachte voor zich ziet.

LANDRY DE REY."

Zonder juist te weten waarom, wekte deze tijding eerder droefgeestigheid dan blijdschap bij ons op. Wie toch zal den zonderlingen invloed van het voorgevoel tegenspreken! Er kwam iets vreeselijks bij ons op: wij vreesden dat deze reis noodlottig voor LANDRY worden kon. Helaas! het was niet meer mogelijk die te beletten: op het tijdstip waarin wij den brief ont-

vingen, was LANDRY op reis en waarschijnlijk den Rijn reeds overgestoken.

Wij bragten acht dagen in eenen doodelijken angst door. Den negenden ontvingen wij eenen brief van den markies. Hij was in Darmstad aangekomen, en zijne reis was zonder beletselen volbragt. Wij waren een weinig gerust gesteld, en ik beantwoordde hem in eenen langen brief, aan welks slot mijn vader met zijne bevende hand eenige regelen bijvoegde.

Tegen het einde derzelfde maand, schreef LANDRY ons op nieuw. Hij had eenige bezwaren ontmoet, en de duitsche bloedverwanten van den overledenen wierpen tallooze moeilijkheden op, in de hoop van de erfenis, die hun ontsnapte, te behouden. LANDRY meldde, dat deze verwickelingen hem zouden noodzaken zich eene maand langer te Darmstad op te houden, waar hij overigens met onderscheiding werd bejegend. Wij getroostten ons dit uitstel, en vermits de zomer naderde, begon ik mijnen huwlijkstooi in orde te brengen. De liefde tot LANDRY deed mij genoeg in dezen opschik vinden.

LANDRY schreef ons nog eenige malen, toen op eenmaal zijne brieven achterbleven; er verliep eene maand, eene tweede volgde, en onze bekommering veranderde in eene vreeselijke angst.

Mijn vader besloot aan den burgemeester van Darmstad te schrijven, om te vragen of de markies DE REY nog in leven was. Na eenige dagen ontving hij den volgende brief:

»Mijnheer de Markies!

Bid God om den noodigen moed en onderwerping om den noodlottigen slag te dragen, dien ik de smart heb u aan te kondigen. De markies DE REY is niet meer; hij viel, twee maanden geleden, aan den oever van den Rhijn, in een tweegevecht met eenen markgraaf uit Baden, die hem de nalatenschap, welke hij kwam opeisschen, betwistte. Ik ben niet volkomen met de omstandigheden van dit treurig voorval bekend, in-tusschen deel ik mede wat mij ter ooren gekomen is.

De markies en de markgraaf ontmoetten elkander op een bal bij den groot-hertog; de markgraaf was als oplopend twistzoeker bekend. Hij liet zich, over den ridder DE REY, die door aanhuwelijking zijn neef was, eenige onbetamelijke uitdrukkingen ontvallen, die de markies geduldig aanhoorde; doch bij het uitgaan van het bal, klampte hij den markgraaf aan, en zeide hem op beleefden toon:

»Ik vertrouw, mijnheer, dat gij mij wel voldoening
»zult willen geven wegens de onbetamelijke uitdruk-
»kingen, die gij dezen avond hebt gebezigd.»

»Zeer gaarne, mijnheer.»

»Waar verkiest gij, dat wij elkander ontmoeten?»

»Mijnheer,» antwoordde de markgraaf, met ernst,
»in Frankrijk vecht men dikwerf, maar eenige drop-
»pels bloed zijn voldoende om de belediging te her-
»stellen en de strijders tot goede vrienden te maken.
»In Duitschland handelt men geheel anders: wanneer

»twee mannen de degens trekken , betreedt altoos een
»derzelve den drempel der eeuwigheid.»

»Wat bedoelt gij , mijnheer , of meent gij mij door
»deze taal vrees aan te jagen?» vroeg de markies met
minachting.

»Ik bedoel dit ; u eene plaats voor te stellen , die
»door de natuur tot eene kampplaats bestemd schijnt.
»Ik bezit een kasteel aan den oever des Rhijns ; nabij
»hetzelve is eene vlakke op de rotsen , onder welke de
»stroom heen bruischt. Deze vlakke is twintig voet
»in het vierkant. Men beklimt ze door eene in de
»rots gehouwen trap. Dit is de weg der beide strij-
»ders vóór het gevecht. Na den afloop gaat de over-
»winnaar denzelfden weg terug.»

»En de andere?»

»De andere gaat in den stroom rusten.»

»Zeer goed , mijnheer , uwe kampplaats bevalt mij ;
»wanneer kunnen wij er zijn?»

»Morgen avond , met Gods en onzer paarden hulp.»

De beide strijders kwamen overeen , omtrent het
uur der afreis , groetten elkander , en de markies begaf
zich naar huis.

Den volgenden avond kwam hij op het kasteel van
den markgraaf aan ; daags daarop , bij het kriecken van
den morgenstond , zag men hen zich naar de rots-
vlakke begeven ; een uur later keerde de markgraaf
alleen terug. De markies had een' degensteek in de
borst ontvangen , en was van eene hoogte van veertig
voet in den Rhijn gestort. . . . . »

IV.

Dit was, mijnheer, vervolgde de gravin na een oogeblik van hevige ontroering, de tijding, die ons, als een donderslag, te Preil kwam treffen. Ik kwam den rand des grafs nabij; — doch de jeugd is zoo krachtig; zij is, onwillekeurig, met zulke sterke banden aan het leven gehecht, dat ik, in mijne smart, den dood te vergeefs te hulp riep; hij ging mijne sponde voorbij... Immers, ik moest leven voor mijnen vader, voor dien grijsaard, dien nog slechts eenige levensdagen overbleven, en die grafwaarts neigde met een verscheurd hart, door het verdwijnen zijner dierbaarste, zijner laatste hoop.

Welke treurige dagen bragt ik bij mijnen stervenden vader door! Welke lange en verscheurende herfst-avonden waren het, waarin wij met de handen in elkander gelegd, met betraande oogen elkander sprakeloos aanstaarden.

De dood van LANDRY gaf mijnen vader den laatsten slag: de krachten bezwaken, zijn rug werd gebogen; weldra was hij ten prooi eener sprakelozge smart, die zelfs mijn glimlach niet kon verzachten.

Mijn neef DE MAILLY kwam ons dikwerf bezoeken, vooral sedert hij den dood van LANDRY vernomen had. Hij waagde het niet mijne, helaas! vrij geworden hand te vragen, en toch, ik gevoelde het, beminde hij mij nog steeds.

De herfst en de winter verliepen, — de lente kwam.

Dit jaargetijde, van bloemen en zonneshijn, is noodlottig voor den ouderdom; hij heeft de stormen van den winter doorgestaan, en de adem der lente is hem doodlijk.

Het was op eenen avond in April, dat mijn vader bezweek. Hij zat in eenen leuningstoel op het terras van het kasteel, werwaarts hij zich had doen dragen, om nog eenmaal de stralen der ondergaande zon te begroeten. Ik drukte eene zijner handen; MAILLY hield de andere. Sedert eenigen tijd was de afkeer, die mijn vader voor hem koesterde, merkbaar verminderd, en in eene soort van vertrouwelijke genegenheid overgegaan. In het beslissend oogenblik nam hij onze handen, en legde die te zamen. »Bescherm haar!» was zijn laatste woord.

V.

Na den dood mijns vaders, bleef ik alleen op het kasteel van Preil. De burggraaf kwam mij twee malen ter week een bezoek brengen, om mij zijne droefheid en deelneming in mijn verlies te betuigen. Nimmer sprak hij mij van liefde, en hij nam jegens mij veeleer den toon aan van eenen voogd of van eenen bejaarden bloedverwant, dan wel van eenen nog jongen en verliefden man; — doch zijne liefde straalde in deze gemaakte koelheid door, en te midden mijner smart werd ik er hevig door getroffen. Eenige maanden verliepen. Mijne droefheid aan den invloed van

den tijd, dien grooten trooster, onderworpen, had eene meer bedaarde, minder sombere tint aangenomen. De dood woonde, wel is waar, in mijn hart, doch hij verraadde zijn aanzijn niet meer door de wanhoop.

De burggraaf had dezen langzamen overgang opletend gade geslagen: hij oordeelde dat mijne smart niet hevig genoeg meer was, om voor de woorden »toekomst” en »hoop” doof te blijven; eens kwam hij vroeger dan gewoonlijk op het kasteel.

»Waarde nicht,” begon hij, »gij bereikt weldra »achttien jaren, gij zijt eene wees, ik ben voortaan »uw eenige bloedverwant en steun. Ik zal hierin nimmer te kort schieten, wees er van verzekerd. Maar »ik tel naauwelijks zes en dertig jaren, ik ben nog »jong; hoe eerbiedig mijne genegenheid voor u ook zijn »moge, de wereld, wier kwaadsprekendheid onver»biddelijk is, zoude mij de neiging, die ik u toedraag, »niet vergeven. Het zij verre van mij u van liefde te »spreken, en toch bemin ik u en heb ik u lief als mijn »kind. Zoudt gij mij het regt willen weigeren om u »tegen over allen te beschermen, ieder uur over u te »waken, mijn geheel leven er aan te wijden om u eenige »rust... welligt eenig geluk, te verschaffen? Ik ben »een fatsoenlijk man, door mijne wapenbroeders be»mind, door mijne oversten geeerd; ik geniet in onze »provincie de algemeene achting, en de vrouw, die »mijnen naam zoude dragen, zoude boven alle geëerbiedigd worden. Zoudt gij deze vrouw niet willen zijn?”

De toon van den burggraaf was roerend en overredend tevens; — mijne verlatenheid trad mij voor den geest; ik antwoordde:

»Indien gij geene liefde, maar slechts eene onbegrensde genegenheid, eene zusterlijke vriendschap van mij vordert, wil ik de hand, die gij mij op zoo kiesche wijze aanbiedt aannemen.»

»Het zij zoo, welligt zult gij mij eenmaal kunnen beminnen.»

Ik antwoordde niets, want het was mij als of de schim van DE REY tusschen ons oprees.

De burggraaf keerde huiswaarts. Hij zond zijn ontslag aan den koning in, liet het kasteel van Mailly in orde brengen, en beschikte alles om er mij behoorlijk te ontvangen.

Onze verbindtenis werd in de provincie bekend en algemeen toegejuicht; alle voorbereidselen werden met spoed gemaakt, en eene maand na zijn aanzoek geleidde de burggraaf mij naar de kerk van Preil, waar wij den huwlijkszegen ontvingen. — Den dag waarop ik de echtgenoot van den heer DE MAILLY werd, was het juist een jaar geleden, dat ik de doodstijding van den markies DE REY ontving.

Men heeft beweerd dat er ontroostbare smarten bestaan, dit is waar en onwaar tevens. Toen ik den burggraaf huwde, beminde ik den markies nog; maar deze was niets meer dan eene schim, eene boven alles dierbare herinnering, die mij evenwel niet kon beletten eenen steun, eenen beschermer te zoeken. Ik was

achttien jaren, geheel alleen in de wereld, mijn naaste bloedverwant was de burggraaf. Ik wist dat hij mij beminde, hij had beloofd mij gelukkig te maken, en indien ik al niet op geluk kon hopen, trachtte ik evenwel naar een weinig kalmte en vrede, na de stormen, die mijn aanzijn geteisterd hadden.

Onze vereeniging werd gevierd met den luister, die aan ons vermogen voegde en overeenkomstig den rang, dien wij in de provincie bekleedden. De gansche adel uit den omtrek woonde de huwlijksplegtigheid bij; maar vermits ik nog het rouwkleed droeg, werden er op het kasteel Mailly, hetwelk wij gingen bewonen, noch feesten noch maaltijd gegeven; den avond van mijn huwelijk bevond ik mij geheel alleen met mijnen echtgenoot.

De burggraaf beminde mij waarlijk. Hij had mij in de dagen mijner levendige droefheid zoo veel eerbied, zoo vele oplettendheden betoond, dat een gevoel van diepe dankbaarheid, bij gebrek aan liefde, mijn hart voor hem vervulde.

»Mevrouw,» zeide hij mij ernstig, den avond van ons huwelijk, »ik weet dat gij den markies DE REX »bemindet, ik weet zelfs dat gij hem nog bemint; »maar, helaas! hij is niet meer; het zoude mij slecht »voegen mij in zijnen dood te verheugen. Vergun mij »u gelukkig te maken, te beproeven mij te doen be- »minnen, en in uw hart allengs deze nagedachtenis, »die u nog zoo dierbaar is, te vervangen. Wie weet — »welligt bewaart de toekomst ons in haren schoot ge-

»lukkige dagen, uren van tevredenheid, waarin gij
 »uwe verledene smarten aan den boezem der hoop
 »zult kunnen doen insluimeren?»

VI.

Een jaar verliep. Het gedrag van mijnen echtgenoot jegens mij, liet niets te wenschen over; zijn eerbied en zelfverloochening waren bewonderenswaardig; hij verborg zijne liefde, en bepaalde zich tot eene koele toegenegenheid, uit eerbied voor mijne droefheid. Ik was er toe gekomen mij bijna gelukkig te gelooven, zoo ver dreef hij zijne goedheid. Ik was hem vooral dankbaar voor de zorg, die hij droeg, om overal de herinneringen aan mijnen vader te bewaren, van wien hij nimmer zonder aandoening sprak; doch het was in het boek des noodlots geschreven, dat ik niet tot geluk bestemd was. Ik ben, het valt niet te betwijfelen, onder een vijandig gesternte geboren.

Sedert ons huwelijk bewoonden wij Mailly. Intuschen begaven wij ons somtijds naar Preil, waar wij bijna alle de bedienden gelaten hadden, die er zich bij het leven mijns vaders bevonden.

Op zekeren avond kwam een hunner te paard aan; hij bragt mij eenen brief, die te Preil door de post was bezorgd en die ten opschrift droeg:

»Aan MEVROUW ROSA DE PREIL.»

Naauwelijks had ik een' blik op het schrift geworpen, of ik voelde mij verpetterd. . . . Het was de hand van

LANDRY. Ik rukte het zegel los en mijne oogen ijlden naar de onderteekening . . . ik las: »markies DE REY.» . . . ik onderzocht de dagteekening . . . zij was van vóór acht dagen; de brief kwam uit Amsterdam.

LANDRY was alzoo niet dood!

Er ontstond bij mij een vreemd en dwaas gevoel van vreugde, dat zich aanvankelijk in luide kreten en tranen lucht maakte; — vervolgens, op deze vreugde, rees een plotseling gevoel van wanhoop, gemakkelijk te begrijpen, bij de gedachte dat ik voor altoos aan den heer DE MAILLY verbonden was; dat ik hem, dien ik hartstogtelijk bemind had, niet mogt wederzien, dan alleenlijk als iemand, die ons onverschillig is, van wien men hoogstens eenen onbeduidenden glimlach ontvangt.

Nogthans had ik den moed den brief geheel te doorlezen, dien brief, die mij ophelderde hoe men het gerucht van zijnen dood had verspreid, en hoe dit gerucht algemeen geloof had gevonden. Zie hier den brief, dien ik bewaard heb.

»Mijn lieve, goede ROSE!

Bemint gij mij nog? Is de man, die uit het graf verrijst in uw hart levend gebleven? Helaas! ik mag het niet hopen, en toch het tegendeel zou mij werkelijk doen sterven, mij dien elk dood geloofde. Ik ben gedurende twee jaren zinneloos geweest, kwaadaardig zinneloos, mij niet eens meer herinnerende wie ik geweest ben, mij eenen visscher van den Rhijn wane-
nende, wien zijne oppassers trachtten diets te maken,

dat hij een' edelman was. Toen ik eensklaps mijne rede terug kreeg, toen ik mij mijnen naam, mijn land, u en onzen goeden vader herinnerde, bevond ik mij hier, in Amsterdam, omringd door lieden, die mij onbekend waren, in een krankzinnigen gesticht. Hoe kwam ik daar, hoe lang was ik er? Ik kon er mij onmogelijk rekenschap van geven. Zie hier wat men mij verhaalde.

Gij hebt mijn tweegevecht met den markgraaf, en den voor mij noodlottigen uitslag vernomen. Door eenen degensteek midden in de borst getroffen, werd ik, van de plaats waar wij streden, in den Rhijn gestort, die mij in flauuwte verzwolg. Voor den markgraaf was ik een dood man, en het verhaal, dat hij van ons tweegevecht deed, stelde de zaak buiten twijfel. De Voorzienigheid evenwel wilde dat eene visscherschuit mij, eenige ellen van de plaats, waar ik nederstortte, opnam, bewusteloos, bebloed en door de golven geslingerd; maar de inspanning, die ik had aangewend, en het bloedverlies, hadden eene krankzinnigheid veroorzaakt.

De visschers, die mij opnamen bewoonden een klein dorp aan den oever der rivier, tusschen Maintz en Coblentz. Zij voerden mij herwaarts, haalden eenen heelmeeester, die mijne wond onderzocht en voorzeide, dat ik leven zoude, doch voor altoos krankzinnig blijven. Ik had ook geen enkel papier bij mij, ik was alles, zelfs mijnen naam, vergeten; het was onmogelijk eenige inlichting van mij te bekomen.

Doch mijne kleeding, de fijnheid van mijn linnen, de blankheid mijner handen duidden genoegzaam mijnen stand aan. Ik sprak fransch, en de gemakkelijkheid, waarmede dit geschiedde, toonde genoegzaam aan dat het mijne moedertaal was. In de verwarring mijner geestvermogens meende men mij Amsterdam te hebben hooren noemen. Ik kende die stad niet, ik was er nimmer geweest en had er noch verwanten, noch betrekkingen; maar in Amsterdam zijn vele fransche gezinnen, die er zich, sedert de herroeping van het edict van Nantes, hebben neêrgezet. De heelmeeester, die mij behandelde, beeldde zich in dat ik er familie had, en toen ik van mijne wonden hersteld was, voerde men mij derwaarts.

Maar te Amsterdam kende mij niemand, en daar ik steeds krankzinnig bleef, plaatste men mij in een gesticht, waar ik eindelijk mijn verstand terug kreeg, van waar ik u schrijf, waarde Rose, en niet durf vragen, of wij nog eenen vader bezitten? . . . ”

De brief ontviel aan mijne hand.

De heer DE MAILLY was afwezig; hij moest niet dan zeer laat terug komen. Ik sloot mij in mijne kamer en verbood mijne deur; den brief vertrouwde ik aan eenen bediende, met last hem aan den markies te geven.

Ik bragt een' verschrikkelijken nacht door, ten prooi aan de vertwijfeling, en om den dood smeekende. De eenzaamheid gaf mij eindelijk eenige kalmte terug; ik begon over mijnen toestand na te denken, de goedhe-

den van mijnen echtgenoot, zijne genegenheid, mijne pligten te overpeinzen; ik eindigde met te zeggen:

»Het moet zijn . . . ik zal LANDRY vergeten, ik wil »eene brave echtgenootte blijven.»

Den volgenden dag was de heer DE MAILLY vroegtijdig in mijn vertrek; hij was neerslagtig, zonder koelheid; zijne houding had iets plegtigs, dat mij verschrikte.

»Gij weet dat de markies DE REY in leven is?»

»Ja!» antwoordde ik bevende.

»De markies beminde u en gij bemindet hem,» vervolgde hij bedaard; »gij waart verloofd, gij hadt elkander het woord gegeven, en de dood slechts kon u »scheiden. Ik geloofde even stellig als gij, mevrouw, »dat de markies niet meer was; ik heb het zoo zeker »geloofd, dat ik, na onze huwlijksverbindtenis, alles »heb aangewend om mij door u te doen beminnen; »iets dat geheel nutteloos was bij de mogelijkheid der »wederverschijning van LANDRY. Wij zijn slagtoffers, »gij en ik, van eene vreeselijke misvatting. Gij vindt »u als mijne gemalin, tegen over den man, dien gij »bemindet; ik vind mij, ik, tegen over mijnen mede- »minnaar, de onteering of den dood.»

»Mijnheer!» riep ik uit.

»Laat mij uitspreken,» hernam hij met zachtheid, »ROSE, mijn kind, ik bemin u tot stervens toe; het »verlies uwer genegenheid, het gevoel dat een eeu- »wige hinderpaal zich tusschen u en mij verheft, is »eene marteling zonder naam, waaronder ik eindelijk

»zal bezwijken. Doch, hoor mij, ik heb in uw leven
 »de rol van het noodlot gespeeld; laat mij dit on-
 »willekeurig onregt herstellen door vrijwillig deze we-
 »reld te verlaten, waar ik een onoverkomelijk bezwaar
 »voor uw geluk uitmaak.

»Gij zijt dwaas,» mompelde ik radeloos.

»Ik verafschuw den zelfmoord; ik beschouw hem
 »als eene laagheid, eenen edelman onwaardig, ik zal
 »de hand niet aan mij zelve slaan; ik zal weder in
 »de krijgsveld treden, ik zal op het slagveld voor
 »mijnen koning en mijn vaderland vallen, en lang zult
 »gij niet wachten, ROSE, ik vertrek morgen. Ik kom
 »slechts eenen plegtigen eed van u vorderen, zonder
 »dien verkregen te hebben kan ik u niet verlaten. Ik
 »voed, omtrent het huwelijk en de eer van den echt-
 »genoot, denkbeelden, die niet meer tot onze eeuw
 »behooren, ik weet het helaas! Ik kom u op de
 »knieën smeeken mij, bij alles wat heilig is, bij de asch
 »van uw vader, te zweeren, dat gij den heer DE
 »REY niet zult wederzien, vóór dat gij mijnen dood
 »vernomen hebt, en gij de weduwe van den burg-
 »graaf DE MAILLY zijn zult. Wilt gij dezen eed afleg-
 »gen?»

Bij deze laatste woorden stiet ik een' gil uit en,
 mijne armen uitstreckende naar mijnen gemaal, om-
 helsde ik hem innig en stamelde:

»Gij zult niet vertrekken, en ik zal geen anderen
 »eed afleggen, dan dien van u altoos te beminnen;
 »want waarlijk, mijn vriend, ik heb u lief en ik draag

»voortaan aan LANDRY niets meer dan eene zusterlijke
 »genegenheid toe. Gij hebt mij uwen naam geschonken,
 »mijnheer, ik zweer u dat ik hem waardiglijk dragen
 »zal, gelijk het eene getrouwe echtgenootte voegt.»

De burggraaf antwoordde niet op deze uitboezeming; hij werd nadenkend en koel; hij zag mij met gestrengheid aan.

»Zweert gij het mij?» vroeg hij.

»Ik zweer het u.»

»Geeft gij mij het regt om u wreedelijk te straffen
 »wanneer gij ooit wankelt?

»Ja!» zeide ik met beradenheid.

»Het is wel; ik stel vertrouwen in u, en ik zal het
 »mogelijke doen om u gelukkig te maken.»

.....

Ik beantwoordde den brief van LANDRY niet; gedurende veertien dagen scheen het mij toe, dat ik den burggraaf beminde; ik voedde de hoop dat ik, met den tijd, hem, dien ik zoo zeer had lief gehad, zoude vergeten.

Ik was zoo voorkomend en zoo opgeruimd jegens mijn' gemaal, dat hij eindelijk aan mijne liefde geloofde. Toen — want hij was voor alles een edel mensch, en wist den pligt boven den minnenijd te doen spreken — zeide hij mij op eenen avond:

»Thans kunt gij den heer DE REY schrijven, en hem
 »verzoeken u te vergeten.»

Ik gehoorzaamde; ik gaf hem den brief over, hij weigerde dien te lezen, en verzegelde hem zelf.

LANDRY antwoordde niet. Zes maanden verliepen zonder dat wij eenige tijding van hem ontvingen. Ik had hem bijna vergeten, ik beminde mijn' gemaal met eene warme en opregte vriendschap, die voor hem al de kenteekenen der liefde bezat. Evenwel was hij treurig, onrustig, wantrouwend; men kon merken dat hij het aandenken van LANDRY vreesde.

Op zekeren avond zeide hij:

»De heer DE REY is terug gekomen; hij getroost zich ongetwijfeld zijn lot, want hij heeft zich prachtig op zijn kasteel ingerigt; hij heeft pikeurs en honden medegebragt; hij houdt open tafel en leidt een vrolijk leven.»

»Zoo,» antwoordde ik op onverschilligen toon.

»Het is waarschijnlijk, dat wij genoodzaakt zullen zijn hem binnen acht dagen te ontmoeten, op eene jagtpartij bij den graaf DE P. — zijt gij zeker genoeg van u zelve; kan ik deze uitnoodiging aannemen?»

»Ongetwijfeld; ik zal LANDRY zonder de minste ontroering de hand geven.»

Mijn gemaal schreef aan den graaf, dat wij aan de parforce-jagt deel nemen, en ons op het ter bijeenkomst bestemde punt bevinden zouden.

De graaf was onze buurman, het *rendez-vous* was in het woud op twee uren afstand van Mailly, wij kwamen er, op den bepaalden dag, met de eersten aan, en het toeval wilde dat de markies DE REY zijnen pikeur met de boodschap zond, dat hij zich niet bij de jagt zoude kunnen aansluiten dan nadat

het wild zoude zijn opgestooten. Ik had mij op deze ontmoeting voorbereid; ik had kracht en moed verzameld, en nochtans gevoelde ik een waar genoegen, toen ik vernam, dat hij welligt niet komen zoude, en dat, in alle geval, onze ontmoeting was uitgesteld.

Het ingespeurd, ter jacht bestemd wild was een zwijn; het dier eenmaal uit zijn bed opgedaan, en uit zijnen stand gedreven zijnde, volgde ieder der jagers zijne ingevingen, en snelde in galop door het woud; gedurende een gedeelte van den dag reed ik nevens den heer DE MAILLY. Het zwijn was flink ter been, zijne listen om den honden het spoor bijster te maken waren zonder einde; het hield het eenige uren vol en deed ons veel wegs afleggen. Nergens ontmoetten wij LANDRY.

Eindelijk liet zich het zwijn in eene engte tusschen de rotsen drijven; hier stelde het zich voor de honden; in dit oogenblik hoorden wij krachtig het »hallali” blazen, en de toon van den hoorn deed mij sidderen; ik meende de gewone toonleiding van LANDRY te herkennen.

De heer DE MAILLY bemerkte mijne ontroering niet.

»Kom aan,” sprak hij, zijn paard aansporende, »wij moeten den dood van het wild zien.”

Wij bereikten in galop eene kleine hoogte, van welke men de engte kon overzien, en ik werd getuige van een vreeselijk tooneel.

LANDRY, te voet en met den hertsvanger in de hand, trad regtstreeks op het zwijn aan, hetwelk de honden

poogden vast te houden; al de jagers stonden in eenen kring, zij schenen eene treurige ontkenning te verwachten.

Ik voelde mijn bloed stollen en naar het hart dringen. Op het oogenblik dat hij het woedende dier nabij kwam, stiet ik een' gil uit, en toen ik hen te zamen zag worstelen, gleed ik van het paard en zeeg in onmagt op het gras neder.

Mijn gemaal had geenen blik van mij afgewend: hij nam mij sidderende in zijne armen, plaatste mij voor hem op den zadel, drukte de sporen in de lenden van zijn paard, en voerde mij heen, terwijl hij mompelde:

»Ik ben verloren, zij bemint hem nog!»

Toen ik de oogen weder opende bevond ik mij op Mailly, in mijn bed; de burggraaf zat aan het hoofdeinde.

»Mevrouw," zeide hij koel, »gij bemint den heer DE REY nog, het is een onheil daar gij, noch ik, noch het noodlot iets aan kunnen doen. Ik ben christen, ik kan mij zelve niet dooden; maar wanneer gij het beveelt vertrek ik dadelijk, en zal den dood gaan zoeken, dien een soldaat altijd vinden kan wanneer hij het wil."

»Blijf!" riep ik uit, »ik heb een zwak oogenblik gehad, doch ik voel in mij de kracht om u steeds te beminnen."

Hij geloofde mij, of veinsde mij te gelooven. De huiselijke vrede werd hersteld, nog eenmaal vleide ik mij, te kunnen vergeten. . . . .

Eenige tijd verliep. Intusschen werd de heer DE MAILLY steeds somberder, hij verviel zichtbaar; hij kon den naam van den markies niet in koelen bloede hooren uitspreken. Soms, door zijnen hartstogt vervoerd, zeide hij mij:

»Zoudt gij kunnen zweeren, den heer DE REY niet ontmoet te hebben?»

Op zekeren dag ontving hij de doodstijding van eenen verren bloedverwant, die Poitou bewoonde. De belangen der nalatenschap vorderden zijne tegenwoordigheid op de goederen van den overledene, wiens erfgenaam hij was. Hij aarzelde te vertrekken, hij stelde mij voor hem te vergezellen. De wijze waarop hij dit deed was hard en mistrouwend, zij beleedigde mijne fierheid.

»Neen, mijnheer,» zeide ik, »gij hebt mij uwen naam en uwe eer toevertrouwd; beide zullen be waard worden, maar op de voorwaarde, dat gij vertrouwen in mij stelt. Vertrek, ik zal uwe terugkomst in de strengste afzondering verwachten, gij zult mij even rein terug vinden als gij mij verlaat.»

»Gij hebt gelijk, ik deed u onregt, want gij zijt eene brave echtgenoot.»

Toen de burggraaf vertrokken was, be kroop mij een gevoel van angst.

LANDRY bevond zich op weinige uren afstands, ik voelde dat hij mij nog beminde, hij kon de afwezenheid van mijnen gemaal vernemen en trachten mij te zien. De heer DE MAILLY moest veertien dagen afwezig

blijven, dertien verlieden zonder dat LANDRY verscheen. Ik begon weder te hopen, ik dankte den hemel mij voor alle zwakheid bewaard te hebben, en aan den avond van den laatsten dag, gaf ik mij, in een klein boudoir, dat op de rivier uitzag, aan mijne bepeinzingen over.

Eensklaps hoor ik het geluid van eenen jagthoorn, die van tijd tot tijd het aanslaan eener jagende *meute* overstemde. Een zwijn snelde op honderd schreden het kasteel voorbij en wierp zich moedig in den stroom. Dit alles ontroerde mij, mijn hart klopte hoorbaar, ik kreeg het voorgevoel van een ongeluk. . . . .

Helaas! ik bedroog mij niet . . . . . naauwelijks was eene minuut verlopen, of eene gedaante vertoonde zich in het venster, dat op de rivier uitzag; ik slaakte een' gil toen LANDRY, die den muur beklommen had door zijnen hertsvanger tusschen de voegen der steenen te steken, binnen trad.

De weg, dien hij genomen had was allergevaarlijkst; de minste misstap, op het smalle rotspad tusschen den muur en de rivier, ware genoegzaam geweest om hem in den draaistroom te storten, waarin de beste zwemmers waren omgekomen.

Ik zal niet beproeven u de ontroering te schetsen, die zich van mij meester maakte op het gezigt van LANDRY, den schrik, dien ik gevoelde toen hij bleek en koortsig voor mij stond. Ik was bij zijne nadering snel opgestaan, ik had 'gepoogd te vlugten; doch mijne knieën knikten en weigerden mij de dienst,

mijne verstijfde tong kon geen woord uitbrengen; ik stond roerloos, en toen LANDRY mij naderde en mijne handen greep, meende ik te sterven.

»ROSE" sprak hij, »vreest niets van mijne verwatening, en vergeef ze mij om mijner lijden wille. Sedert »eene maand dat ik terug kwam, en de kloof vernam »die ons scheidt, heb ik vergeefs gekampt tegen de »denkbeelden van zelfmoord, de gedachten van wraak, »die mij bestormen. Na van de laatste te hebben »afgezien, dacht ik den moed om te leven te zullen wedervinden. Ik heb mij bedrogen en ik zie in, »dat het beter is ééns te sterven, dan dagelijks en ieder »uur. Ik kom u dus vaarwel zeggen, u smeeken mij »voor de laatste maal de hand te drukken en mij dan te »vergeten. Ik houd den heer DE MAILLY voor een »braaf man, ik weet dat hij u bemint, ik hoop voor »u nog gelukkige dagen, die mij, helaas! ontzegd »zijn . . . . Vaarwel . . . . ROSE . . . . vaarwel!"

Hij stond op en deed eene schrede rugwaarts.

»Hemel!" riep ik uit, »waar wilt gij heen?"

»Sterven!"

»Neen, neen! ik verbied het u . . . ."

»Het moet zijn! vaarwel . . . ."

»LANDRY!" riep ik radeloos uit, »indien gij mij nog »bemint. . . .

Ik kon niet uitspreken, er ontstond gerucht in het woonvertrek; ik herkende den haastigen stap van mijnen gemaal, en ik slaakte eenen gesmoorden kreet.

LANDRY ijldo naar het venster, overschreed het, en

zijnen hertsvanger in den drempel borende, gebruikte hij dien tot een steunpunt, om in het duister de plaats weder te vinden waarin hij, bij het opwaarts klimmen den voet geplaatst had. . . .

In hetzelfde oogenblik opende zich de deur, de heer DE MAILLY trad binnen, hij zag den hertsvanger om welks heft zich eene hand klemde, hij snelde toe, greep hand en hertsvanger, en trok beiden naar zich..

Ach! gij zult nimmer de barbaarsche daad raden, waaraan zich die man toen schuldig maakte: hij scheidde met geweld de hand van den hertsvanger, drukte haar op den drempel van het venster, en hieuv ze met eenen slag af . . . . .

De verminkte gaf eenen smartelijken gil, en wij hoorden zijn ligchaam in den draaistroom storten.

»Gij zijt een monster!» riep ik met afschuw uit.

»En gij,» antwoordde hij met vreedende kalmte, »gij zijt de booze geest, die mijne eer besmet heeft.»

Hij trok den zegelring van de bloedige hand; toen, de hand in de rivier werpende, wees hij mij den ring en den hertsvanger:

»Ziedaar uwe straf!»

Gij raadt ligtelijk, mijnheer, welk een naamloos en onophoudelijk lijden mijn leven sedert dien dag geweest is. Te vergeefsch betuigde ik mijne onschuld. De heer de MAILLY geloofde mij niet.

Twée dagen na dit bloedig drama trad hij in mijn vertrek en zeide:

»Het schijnt mij, dat er op de gansche wereld geen

»enkel mensch is, die niet weet dat ik onteerd ben.
 »Gij hebt het zoo gewild, mevrouw; wij moeten aan
 »de wereld en haren luister vaarwel zeggen om ons
 »levend in eene eenzaamheid te begraven, die slechts
 »een vreemdeling het regt zal hebben te storen. Wij
 »zullen Mailly nog heden verlaten; dit kasteel, dat ik
 »voor u herbouwd had, en dat gij tot het tooneel mij-
 »ner schande gemaakt hebt, is bestemd om ongevoelig
 »weder een' bouwval te worden, gelijk het eene be-
 »vleete woning betaamt. Wij zullen mijn landgoed
 »te Fouronne gaan bewonen, het ligt eenzaam, te
 »midden der bosschen verloren. Gij moet de stilte der
 »bosschen beminnen, mevrouw, vermits die waarde
 »markies de jagt zoo lief had . . . .

Hier brak hij in eenen wreedten lach uit en ver-
 volgde :

»O! vrees niet, ik zal niet, dwaas die ik was! als
 »vroeger trachten u hem, dien gij bemindet te doen ver-
 »geten, integendeel! Ik wil die herinnering in uw
 »geheugen levendig houden, door aanhoudende zor-
 »gen, door alle dingen, die hij lief had. De klank van
 »den jagthoorn deed u sidderen? Wel nu! ik zal
 »eenen pikeur houden, eene *meute* hebben, jagtge-
 »reedschappen, in een woord, alles wat den markies
 »lief was, tot zijnen zegelring en hertsvanger toe,
 »die gij dagelijks op uw gemak zult kunnen bezigti-
 »gen, en die u dwingen zullen aan hem te denken; —
 »want gij kunt hem niet vergeten, mevrouw, dien
 »man, die voor u gestorven is.”

Hier lachte hij op nieuw.

Hetgeen de burggraaf mij had aangekondigd , werd naauwgezet opgevolgd. Wij gingen Fouronne bewonen, en wij bragten er tien jaren op deze wijze door, dagelijks eenen zedelijken dood ondergaande : hij van woede en schaamte, want hij beminde mij nog steeds, ik van smart. . . . .

Helaas! de dood van LANDRY had mijne gansche liefde voor hem weder opgewekt. Ik verkwijnde onder eene straf en een gemis, mijn leven was aan eenen afgestorvene gehecht.

Gij begrijpt nu alles, niet waar, die jagttropheën, dien zegelring, dien hertsvanger, die honden en dien pikeur? Gij raadt ook tevens waarom mijnheer DE MAILLY u tot een zijner marteltuigen maakte, toen hij u uitnoodigde om zijne *meute* te beproeven, en mij op die wijze te dwingen, getuige van den dood van het zwijn te zijn, ten einde mij den dag te herinneren waarop ik voor het leven van LANDRY had gebeefd.

»Ik begrijp, mevrouw,» viel mijn grootvader met eene geregte verontwaardiging in, »dat de wraak van »den heer DE MAILLY even wreed als onregtvaardig »was; dat die man een monster was, dat de vreeselijjkste straf verdiende.»

Ik heb hem vergeven en ik bid dagelijks, dat God hem vergeve zoo als ik het gedaan heb. Mijnheer DE MAILLY verteerde langzaam, hij voelde zijn einde naderen; naarmate dit plegtig oogenblik naderde, begon er eene soort van twijfel in zijn gemoed op te rijzen.

Daags voor zijnen dood, terwijl ik aan zijn bed gezeten een geneesmiddel gereed maakte, zag hij mij strak aan en zeide:

»Weet gij wel, mevrouw, dat wanneer ik mij bedrogen had, en gij waarlijk onschuldig waart, ik een monster zijn zoude?»

»Geen monster, maar slechts een dwalend mensch.»

Na eenig zwijgen mompelde hij: »Neen, neen, ik wil liever gelooven, dat gij schuldig zijt. Ik heb mijne eer gewroken: ieder begrijpt de eer naar zijne wijze, ik heb mij niets te verwijten.»

Den morgen van zijnen sterfdag ontwaakte zijn twijfel weder.

»ROSE,» zeide hij teeder, »kniel neder en zweer mij. . . .»

Ik knielde neder en zeide op eenen krachtigen en langzamen toon, waarvan de opregtheid niet te betwijfelen was:

»Bij de asch van mijnen vader, voor het oog van God, dien gij spoedig zien zult, zweer ik u, dat gij u bedrogen hebt; dat ik nimmer ophield eene brave echtgenoot te zijn. LANDRY DE REY was bij mij ingeklommen zonder mijne toestemming.»

»Welnu! bid God, dat hij mij genadig zij, en vergeef mij, indien gij er den moed toe hebt.»

»Ik vergeef u,» antwoordde ik en drukte mijne lippen op zijn voorhoofd.

Kort daarna werd hij ijelhoofdig; hij kreeg het verstand niet weder, en ontsliep, terwijl hij mijnen

naam en de woorden »genade" en »vergeving" stamelde.

VIII.

Toen de burggravin dit moeilijk en treurig verhaal geëindigd had liet zich de klok van het hek hooren, tot verwondering der dame en van mijnen grootvader. Het was bijna middernacht.

»Ik verwacht niemand op dit uur," zeide de burggravin, »en ik begrijp niet wie zich kan aanmelden."

»Ongetwijfeld iemand die, even als ik het deed, »uwe gastvrijheid inroept. Wilt gij mij vergunnen te »gaan zien?"

Een geheim voorgevoel, dat eene nieuwe, gelukkige of ongelukkige gebeurtenis deze arme vrouw bedreigde, dreef mijnen grootvader tot dit aanbod.

De burggravin gaf een toestemmend teeken; zij gevoelde de behoefte om alleen te zijn, en zich in tranen lucht te geven.

Op de trap ontmoette mijn grootvader den ouden bediende, die hem zeide :

»Mijnheer de graaf, het is welligt een geluk dat gij »u hier bevindt; gij zult mevrouw het beste op eene »dergelijke tijding kunnen voorbereiden."

»Wat bedoelt gij?"

»De markies DE REY is niet dood."

»Onmogelijk!"

»Niets is zekerder. Zie, hij is dáár, in de eetzaal."

Mijn grootvader volgde den bediende en vond een man van omstreeks twee en dertig jaren , die de linker hand mistte , en dien hij , niettegenstaande het verloop van jaren , als den markies DE REY herkende , die vroeger bij de musketiers diende.

»Mijnheer ,” zeide de markies , »de Voorzienigheid »heeft gewild , dat ik twee malen aan eenen bijna »wissen dood ontsnapte. Na het voorval dat mij van »mevrouw DE MAILLY scheidde , stak ik over naar Ame- »rika om nevens DE LAFAYETTE en WASHINGTON den »dood te zoeken , die mij terugstiet. Ondanks mijne »droefheid en mijn roekeloos gedrag in den strijd , »bleef ik leven. Bij mijne terugkomst vernam ik dat »ROSE weduwe geworden was. Gelooft gij dat ik haar »nog een weinig geluk zoude kunnen schenken?”

. . . . .

Daags na het huwelijk van den markies LANDRY DE REY met de weduwe van den burggraaf DE MAILLY , verliet mijn grootvader Fouronne.

Op twee uren afstand van het kasteel ontwaarde hij , in de schaduw eener heg gezeten , eenen armen drommel , met eene vermagerde tronie , die met onverschilligheid eenige bloemen ontbladerde.

»Wel , voor den duivel ! wat doet gij daar meester LE TAILLIS ?” riep mijn grootvader uit , die den gewezen pikeur van den burggraaf herkende.

»Helaas ! mijnheer , ik leef van mijne renten. Me- »vrouw de burggravin heeft mij mijn afscheid gege- »ven , en ik sterf langzamerhand van gebrek. Het

»schijnt dat zij minder van de jagt hield, dan men
»wel meende!»

»Grijp moed, meester LE TAILLIS!» antwoordde mijn
grootvader, »ga naar Fouronne, waar men u gewis
»goed zal ontvangen. De burggravin kon wel weder
»liefhebberij in de jagt gekregen hebben.»

DE SPOORWEGEN EN DE JAGT.

Toen ik de onderscheidene afbakingen zag daarstellen, om de doelmatigste rigting te vinden ter aansluiting van den hollandschen Rhijn-spoorweg aan den pruissischen, begreep ik te regt, dat die spoorverbinding aan het jagtveld, dat ik gewoon ben te bejagen, geen voordeel zou doen, zoo wegens de rustverstoring van het wild, als de moeilijkheid om, daar waar het noodig is, over de baan te geraken; hetgeen nog zal vermeerderen, wanneer de thans geplante hagen, om het vee te keeren, de noodige hoogte zullen verkregen hebben, waardoor het nawaren der patrijzen zal worden belet.

Kan dáár, waar het wild aan weinig vervolging blootgesteld, en reeds aan het onaangenaam locomotief-

fluitje gewoon geraakt is, worden waargenomen, dat een voorbijsnellende trein het haas bij morgen- en avondstond niet verontrust, en er zelfs voorbeelden zijn, dat vliegend wild met vrucht aan of in de barm der baan heeft gebroeid, dan zal dat wel onder de gunstige uitzonderingen blijven behooren, en men geneigd zijn zich die baan, op zulk een punt, anders dan gewoon voor te stellen. Geheel anders moet het gesteld zijn, waar het wild, ten minste in den jagttijd, door jagers en werklieden verontrust, letterlijk in beweging wordt gehouden. Hetgeen in de nabijheid der groote wegen, door gestadig verkeer ten opzichte van het wild wordt waargenomen, zal ook wel langs de spoorbanen van toepassing zijn; zoo veel is zeker, dat ik in den jongsten jagttijd binnen de 100 passen van de baan geen wild heb kunnen vinden.

Neemt men aan, dat de baan met de uitwegen eene breedte van 50 passen heeft, en telt men daarbij de aan weerskanten op 100 passen geschatte ruimte, waarin zich geen wild ophoudt, genomen over eene lengte van ongeveer twee uren, door den hier beoogden polder de Lijmers, dan geeft dit een aanzienlijk bundertal, aan de vrije beweging van het wild onttrokken.

De ondervinding heeft ook nog geleerd, dat de voorbeelden niet zelden zijn, dat bij nacht en mistig weer zich onderscheidene vogelsoorten tegen de telegraafdraden, langs de spoorwegen geplaatst, dood vliegen, waaronder vooral de houtsnippen en de patrijzen.

Hier en daar zijn, na de voltooiing van het aardenwerk, door het achtergebleven werkvolk hutten gebouwd, die tot de gewone jagersklagten aanleiding geven: het groen zoeken voor geit en varken, het houtsprokkelen, waarbij in den laatsten tijd een winstgevend bedrijf is gekomen, het zoeken van wilde rozenstammen; een en ander veelal slechts een voorwendsel om eens anders grond te betreden, doch het eigenlijke oogmerk is het rapen van eijeren en het stellen van strikken; dan nog de keffer en de kat, mede behoorende onder de onafscheidbare gevolgen. Zonder te gewagen van den nadeeligen invloed van het bespoedigd vervoer van het wild naar de groote steden en naburige rijken, wordt van een' meer regtstreekschen gewag gemaakt, namelijk van de *locomotief op het haas*, hetwelk, niet vermoed kunnende worden, eene opzettelijke vermelding verdient.

Aan onze grenzen zijn binnen de twee maanden, dat de spoortrein bij nacht loopt, op eene streek van 1000 passen, voor zoo veel bekend werd, 9 stuks hazen overreden.

De toedragt is, zonder de leer der voortgestuwde lichamen geweld te willen aandoen, vermoedelijk als volgt: de aarde is hier, door houtdeelen, veen of heideplanten, zwartachtig, en de baan met in het oog vallend wit zand bedekt, waarop, zoo als bekend is, het haas gaarne komt spelen. Nadert nu het ongekende geraas en dreunen van den grond, door de locomotief veroorzaakt, die het haas misschien voor

de opgaande zon aanziet, dan drukt hij zich, en wanneer nu het vuur boven hem werkt, zal hij zich te laat in beweging stellen, en pogingen doen om door de raderen te ontsnappen; vermits alle de gevondene hazen, zonderling genoeg, alleen aan de loopers gekwetst waren, verkrijgt het veronderstelde eenige zekerheid. Een van die gevondene mistte de vier loopleden, en leefde nog.

Behalve de door de spoorwachters opgeraapte kunnen er, op meer verwijderde punten, door andere personen gevonden zijn, behalve die, welke minder beschadigd, aan de gevolgen stierven en onopgemerkt bleven.

Is dit verlies, in zulk een kort tijdsbestek reeds aanmerkelijk, van te meer invloed moet het later op de voortteling zijn: negen stuks meer of minder is nog al van belang.

Ik heb geene reden om de tegenwoordige spoorwachters te mistrouwen, maar wanneer ik overweeg, dat er kool en wortels noodig zijn om te leven; wanneer ik den smaak zie, waarmede hunne tuintjes worden verfraaid in verband met de omheining, dan raak ik bezorgd, dat hierbij met overleg wordt te werk gegaan, en in ledige uren op de strikken wordt gelet, die door de hutbewoners, uit eigenbaat in de doornen hagen kunnen worden gesteld; al hetwelk bij mij de bezorgdheid voor de vermindering van het wild doet toenemen, bij het zien, dat elke verandering aan onzen bodem het jagtbedrijf nadeelig is.

iets over het wetsontwerp
ter regeling van de
JAGT EN VISSCHERIJ.

De tijdgeest laat zich wel leiden, niet tegenhouden, veel minder terug zetten; dát geeft botsingen. — Dáárom was het, dat men bij de beginselen, waarop de vigerende jagtwet van 1852 gegrond is, niet meer van het regaal jagtrecht is uitgegaan; trouwens, het zij dan te regt of te onregt, de geest des tijds heeft over dat regt uitspraak gedaan; het behoort tot een afgesloten tijdperk der geschiedenis. — Niemand zal ontkennen, dat de Wet, die van 1814 tot 1852 vigeerde, althans *implicite*, op het regaal gegrond was; dat dit regt, in betrekking tot de jagt, door vele beroemde regtsgeleerden, als het eenige zuivere beginsel, waarvan eene beperkende jagtwet kan uitgaan,

is verdedigd. — Doch wat zoude het baten hier over uit te weiden; wat zoude het baten te onderzoeken, of art. 641 van het B. W., dat onder de werking der Wet van 1814 is ingevoerd, dat regt al dan niet, in betrekking tot het jagtregt, heeft bevestigd, dan wel of dat artikel, gelijk door sommigen beweerd is, in tegenspraak met de Wet was? — Plaatsen wij ons liever op het standpunt, waarop dit onderwerp zich thans bevindt.

Ongetwijfeld staan de jagt — die edele uitspanning, waaraan zoo velen in den lande groote waarde hechten — en de visscherij in veelzijdig verband met het eigendomsregt, den landbouw, den handel en de nijverheid; daarom behoort de Regering, in het algemeen belang, het wild en den visch door wettelijke bepalingen te beschermen en in stand te houden. — Om dit doel te bereiken, zijn gedeeltelijke beperkingen van het eigendomsregt, en strafbepalingen op de overtreding der wettelijke voorschriften noodig (*). — Men heeft, wel is waar, ook hooren beweren, dat, nu men het regaal jagtregt als vervallen beschouwt, bij de Wet geene beperkingen aan het eigendomsregt moesten worden opgelegd, en dat men de jagt en de visscherij geheel vrij had moeten laten; (**) doch deze bewering is geheel ongegrond en in

(*) Vergel. Mr. W. C. D. OLIVIER, Proeve over de beperkingen van den eigendom, bl. 45.

(**) Hoe spoedig men in ons Vaderland, reeds in 1795, van die geheele vrijheid — wilde men het wild niet uitgeroeid zien — moest terug komen, kan men zien in mijne *Geschiedkundige aantekeningen over het jagtwezen*, Amsterdam 1840, bl. 64 en 65.

tegenspraak met art. 641 van het B. W.; ten ware men de ongerijmde stelling wilde volhouden, dat het slot van dat art. alléén op de destijds bestaande Wet van den 11den Julij 1814 (Staatsblad no. 79) van toepassing kan geacht worden, en niet op Wetten later, over dit onderwerp, uit te vaardigen. — Gemeld art. kent slechts een wettig regt van verkrijging, bij uitsluiting van anderen, aan den eigenaar van den grond en het water toe, op het wild en den visch — die toch, volgens art. 640 in verband met dit art., eene *res nullius* zijn —; mits de uitoefening van dat regt geschiede overeenkomstig de Wet; dat is: in den tijd en op de wijze bij de Wet vastgesteld en toegelaten. — Bovendien zijn zulke beperkingen van het eigendomsregt aan onze Wetgeving niet vreemd: men behoeft slechts de titels IV en V, in het tweede boek van het B. W. door te zien, om bijna bij elke bepaling eene wijziging van het vrije eigendomsregt te vinden. — Waarom zouden ze dan ten opzichte van het middel ter verkrijging (*occupatio*) van wild en visch niet insgelijks mogen worden toegepast.

Men mag veronderstellen, dat van dergelijke beschouwingen de Wetgever bij de invoering der Wet van den 6den Maart 1852 (Staatsblad no. 47) is uitgegaan; althans zij schijnt daarmede volkomen overeen te stemmen. — De taak was, bij de aanmerkelijke wijziging van het beginsel, alles behalve ligt te achten; vele vooroordeelen toch waren te bestrijden, vele moeilijkheden te ontwijken, vele bezwaren te vermijden.

Het moge, bij de toepassing, gebleken zijn, dat deze Wet eenige aanvullingen vorderde, eenige wijzigingen behoefde: dit is het onvermijdelijk lot van elk menschelijk gewrocht; doch dat zij de strooperijen krachtdadig beteugeld, den toestand van het jagtveld aanzienlijk verbeterd heeft, wie zal dit willen ontkennen? — Doch daarom zag evenwel de Regering de gebreken der Wet niet over het hoofd, en in de zitting van 1855-56 werd aan de tweede Kamer der Staten-Generaal, een ontwerp aangeboden, dat doelmattige wijzigingen bevatte, en in vele, min of meer gegronde, aanleidingen tot klagten voorzag. — Dit ontwerp bleef evenwel, door de aftreding van het toenmalig ministerie, buiten overweging.

Later vermeldden de nieuwsbladen, dat een nieuw ontwerp in gereedheid werd gebragt, en spoedig aan de tweede Kamer zoude worden ingezonden; verschillende tegenstrijdige geruchten verspreidden zich, omtrent het beginsel en de strekking van hetzelfde. — Inmiddels verscheen het besluit van den 11den November 1856 (Staatsblad no. 114) en — wie zal het ontkennen? — het vervulde elken belanghebbende met eene bange verwachting voor de toekomst: het werd als een ongunstig voortteeken (*) der strekking van het Wetsontwerp beschouwd, dat dezer dagen bij de tweede Kamer is ingekomen.

(*) Over dit besluit heb ik mijn gevoelen rondborstig medegedeeld in eenen „Open brief“ bij den uitgever van dit tijdschrift verschenen. — In dien brief staat bl. 4 regel 8 v. o. 1855-56, lees 1854-55.

Aan dat Wetsontwerp zal, over het algemeen, wat beginsel en strekking betreft, wel niemand zijne goedkeuring ontzeggen: immers wij vinden er de Wet van 1852 in terug, met de meeste aanvullingen en wijzigingen, die in de zitting van 1855-56 waren voorge dragen. — Wij vinden er dus grootendeels datgene, wat zulke gewenschte uitkomsten heeft opgeleverd, en zelfs in art. 28 eene bijvoeging, die allezins doelmatig is om het stroopen te fnuiken niet alleen, maar tevens van den wil der Regering tot behoud van den wildstand doet blijken, en die bijval bij elken jagtliefhebber moet vinden. — In het algemeen alzoo, ik herhaal het, verdient het ontwerp de goedkeuring van elken belanghebbende.

Doch dit alles kan niet opwegen tegen den onherstelbaren slag, waarmede het jagtveld door de opheffing der jagtopzieners bedreigd wordt: art. 37 slaat aan al het goede, waarin wij ons verheugen, den bodem in. — De surveillance toch is het »te zijn of »niet te zijn» voor den wildstand; zonder haar, zijn alle verbods- en strafbepalingen slechts geschrevene theoriën, niets meer. — Ik meen dit alles genoegzaam in mijnen »Open brief» door afdoende beschouwingen te hebben aangewezen, zóó dat ik het overbodig acht daarop terug te komen; doch iets, dat ik in dien brief slechts veronderstelde, is nu, volgens art. 38, in verband tot het daarop betrekkelijk gedeelte der memorie van toelichting, zekerheid geworden. — De Rijksveldwachters zullen »steeds door hunne uitmon-

»stering kenbaar zijn”, lees ik in het laatstgenoemde stuk ; zij zullen alzo in uniform en met hunne blinkende wapening — alles op grooten afstand kenbaar — moeten surveilleren. — Dit immers zal hunne nadering aan het geoefend stroopersoog onmisbaar aankondigen, en alle surveillance, voor zoo verre die met het enbrigaderen en de »rondes” nog bestaanbaar is, vruchteloos maken. — Over de verdere bezwaren, die dat voorschrift zal te weeg brengen, heb ik het mijne, in den »Open brief”, gezegd.

De bepaling van art. 50 zal ook hoogst nadeelig voor het ijverig toezigt zijn : dat art. beperkt de toekenning van premiën binnen te enge grenzen ; het zal, mijns inziens, door deszelfs redactie, dikwerf zelfs het doel, dat men er bij beoogde, missen.

Het is klaar, dat de bedoeling is om, in beginsel, alleen premiën toe te kennen, waar het bekeuringen wegens gewigtige, aan het jagtveld schadelijke strooperijen geldt ; maar dat men die toekenning afhankelijk maakt van »de in beslagneming of latere uitlevering” van verboden jagt- of vischtuig enz. is, naar mijn bescheiden oordeel, geenzins met die bedoeling in overeenstemming. — Ik wil slechts een enkel voorbeeld aanhalen : een opziener betrapt twee personen, die bezig zijn met tirasseren ; hij grijpt, herkent en bekeurt een van hen, terwijl de andere met de tiras ontvlugt en door den opziener vervolgd wordt ; onder het loopen werpt de overtreders, zonder dat de opziener het bemerkt, de tiras van zich

in eene sloot ; hij wordt eindelijk ingehaald , herkend en insgelijks bekeurd ; de bekeurden verwijderen zich nu , en de opziener kan onmogelijk de tiras in het donker — ieder toch weet , dat het tirasseren bij donkere maan geschiedt — vinden , en als hij , den volgenden morgen , gaat zoeken is alle moeite vruchteloos. — De veroordeeling volgt ; doch vermits er geene inbeslagneming geschiedde , en later de uitlevering der tiras geen plaats heeft , ziet zich de opziener door de Wet zelve , die dit feit , als de zwaarste jagtovertreding , met de hoogste straf bedreigt , van het genot der premie verstoken. — Al wie eenige zaakkennis bezit , kan zich vele dergelijke voorbeelden denken.

Het is trouwens te voorzien , dat de leden der Kamer , die praktische jagtkennis bezitten — en deze ontbreken gelukkig niet — , hunne ambtgenooten omtrent de bezwaren , die de art. 37 en 50 opleveren , zullen inlichten , en dat die bezwaren , bij amendementen , zullen opgeheven worden ; immers : *qui veut les fins , veut les moyens !*

Er is nog een belangrijk punt , dat ik niet met stilzwijgen meen te mogen voorbijgaan : het geldt litt. b. van art. 9 ; men had zich , niet zonder grond , geveild , dat deze bepaling bij de herziening der Wet zoude wegvallen. — Ten einde dit punt behoorlijk toe te lichten , zal ik eenigzins wijdloopig moeten worden , en vroegere toestanden ophalen.

Een der natuurlijke uitvloeisels der Wet van 1814 , die — zoo als ik hierboven zeide — van het regaal

beginsel uitging, was het bestaan van een publiek jagtveld. — Wanneer nu de jagt op ganzen, eenden en watersnippen geopend was, had iedere daartoe bevoegde het regt, die jagt in dat publiek jagtveld uit te oefenen, en ieder jager weet, dat de jonge eenden zich gaarne in haverstukken en hooilanden ophouden; sommige minder naauwgezette jagers zochten dus aldaar dat wild op en veroorzaakten schade. — Er bestonden slechts twee middelen om dit kwaad te keeren: óf de grondstukken te doen registreren en afpalen, óf eene actie tot schadevergoeding in te stellen; het eerste was kostbaar, het tweede leverde vele bezwaren op. — Om aan dezen toestand een einde te maken werd het Koninklijk besluit van den 5den Julij 1823 (Staatsblad no. 25) in het leven geroepen, en sedert bepaalde de Opperhoutvester, in overleg met Gedeputeerde Staten, de localiteiten, waar de jagt op ganzen, eenden en watersnippen zoude geoorloofd zijn; doch — men lette hier op — waren die notificatiën, in de meeste provinciën, slechts van toepassing op het publiek jagtveld; in de geregistreerde en afgepaalde jagten bleef het alzoo aan den eigenaar vrijgelaten, of werd het eene zaak tusschen dezen en den huurder van den grond.

Sedert de invoering der Wet van 1852 bestaat er niet alleen geen publiek jagtveld meer, maar staat alle jagtveld gelijk met hetgene vroeger geregistreerd en afgepaald was; niemand dus — met uitzondering der bezitters van jagtregt op gronden van derden — heeft

nu het regt om, tegen den wil van den eigenaar, of huurder, gronden te betreden om die te bejagen; alle gelegenheid om schade aan graan- of hooiland te veroorzaken is dus afgesneden; en toch mogen nu de eigenaars of huurders op hunne gronden geene eenden schieten, wanneer Gedeputeerde Staten goedvinden, die jagt, zoo als in Zuid-Holland het geval is, tot »op het water, langs de stranden, oevers van »meeren, plassen, rivieren, mitsgaders op moerassige »landen», te beperken. — De eenden, die op hunne gronden uitgebroeid worden, mogen ze nu, zelfs langs de rietkanten der slooten en togten, wanneer die niet bevaarbaar zijn, niet schieten; zij moeten toezien, dat later die eenden, die op hunnen grond uitgebroeid werden, zich verwijderen en elders door anderen geschoten, of op de kooijen gevangen worden; en toch hadden ook zij eene acte, toch was de jagt op waterwild — maar niet voor hen — geopend. — Bij het vigeren eener Wet, die het eigendomsregt in stede van het regaal heeft gesteld, is zulk eenen toestand niet van onbillijkheid vrij te pleiten. — Ook ten aanzien van dit punt is het te wenschen, dat het de aandacht der tweede Kamer niet ontga.

Meerder aanmerkingen wil ik niet maken; zij zouden slechts punten van ondergeschikt belang betreffen, en ligtelijk op vitterijen uitloopen. — In vitterijen kan alleen kleingeestigheid of aanmatiging zich verdiepen. — Indien ze steeds onvoegzaam zijn, is dit vooral hier, waar zoo veel goeds aanwezig is, het

geval ; het was alleen mijn oogmerk *belangrijke* punten aan te wijzen , waarvan de wijziging mij — behoudens beter oordeel — hoogst noodzakelijk en wenschelijk toeschijnt , om de Wet datgene te doen worden , waartoe zij bestemd is : waarborgen te leveren voor behoorlijk toezigt , en tevredenheid bij de belanghebbenden op te wekken.

V. v. W.

ALLERLEI.

In het laatst der afgelopen maand Februarij reed de zoon van een' opziener met eene kar door het duin. — Op eenigen afstand zag hij zes bonte kraaijen, aanhoudend uit de lucht naar den grond steken en nader bij komende, ontwaardde hij een volwassen haas, dat telkens de kraaijen afweerde en wegjoeg. — Toen hij van de kar steeg om te onderzoeken, wat de eigenlijke oorzaak hier van was, liep het haas weg; doch hij vond een bijna halfvolwassen haasje, dat, door het bijten der kraaijen, aan

den hals gewond was, en dat hij opnam, en op eenigen afstand, in de ruige helm, nederzette. — Mij is nimmer iets dergelijks voorgekomen. — Zoude het een moerhaas geweest zijn, dat zijn jong verdedigde? — Misschien kan de een of andere lezer van het tijdschrift dit oplossen.

* *
*

Men zegt, dat de burgemeester van zekere landelijke gemeente, verleden zomer, de volgende afkondiging liet doen:

»Te beginnen met den 15den dezer maand wordt
 »aan alle eigenaren van honden bekend gemaakt, dat
 »zij gemuilband moeten looplen; wie zonder muilband
 »op de publieke straat wordt aangetroffen, zal door
 »de agenten van politie opgepakt en, binnen het ver-
 »loop van drie dagen niet opgeëischt zijnde, worden
 »dood geslagen.»

Gelukkig, dat men hier een ? mag plaatslen.

Een advocaat, die de groenrokken niet lijden kon, zeide, in een gezelschap, waar zich onder anderen een houtvester bevond, op aanmatigenden toon: »Indien ik eenmaal de stellige overtuiging verkrijg, dat mijn zoon een volslagen domkop is, »zal ik hem in het jagtvak opleiden.»

»Dan heeft uw vader met u geheel anders gehandeld,» antwoordde de houtvester droogjes.

PROEVE EENER NEDERLANDSCHE
JAGTTERMINOLOGIE,

DOOR

VERSTER VAN WULVERHORST.

Jede Kunst, jede Wissenschaft und jedes Gewerbe hat nun seine Kunst- oder technischen Ausdrücke; da aber die Jägerei alles dreies in sich vereinigt, so hat sie mehr Ansprüche auf eine eigene Jagdkunstsprache, und hat sie auch seit undenklichen Zeiten.

VON SCHMELING-DIRINGSHOFEN.

Het zorgvuldig gebruik der kunstwoorden was van ouds een kenteeken, waardoor men den echten jager van den leek in de kunst onderscheidde. — Van dáár, dat zij steeds ijverig werd in stand gehouden en onder de ware beoefenaars der jagt in zwang bleef; althans bij hen, die de jagt als eene wetenschap beschouwen en dit edel bedrijf op zijne regte waarde schatten. — Of wij evenwel eene *volledige* jagtterminologie bezitten?

is eene vraag die ik ontkennend meen te moeten beantwoorden, sedert ik mij met de zamenstelling dezer proeve bezig hield. — Die der Duitschers is ontegenzeggelijk, over het algemeen, de volledigste; die der Franschen de rijkste, voor zoo veel de kunstwoorden aangaat die betrekking hebben tot de parforce-jagt (*chasse à cor et à cri* of *à courre*), omdat die jagt van zuiver franschen oorsprong is en, sedert eeuwen, aldaar de beste meesters in dát vak gevonden werden, wier werken nog heden, wegens hunne grondigheid, in hooge achting staan. — Het verdient ook opmerking, dat wij in onze nederlandsche terminologie vele fransche woorden, die betrekking hebben tot de afrigting van den staanden hond, hebben overgenomen.

Om op de nederlandsche terminologie terug te komen, deze is, althans voor het grootste gedeelte, slechts bij mondelijke overlevering bewaard gebleven. — Het eenig oud werk dat wij, in onze taal, over de jagt bezitten en waarin eenige kunsttermen voorkomen, is dat van MERULA (1); het is, behalve eenige oude schrifturen, de éénige bron die ik heb kunnen raadplegen, want wat het, anders zoo voortreffelijk, woordenboek van KILIAAN ten deze oplevert is van weinig belang. — De termen die bij MERULA voorkomen en minder in gebruik zijn, heb ik door eene M. aangewezen; de weinige van dien aard die bij KILIAAN gevonden worden, zijn door eene K. aangeduid. — Andere heb ik, waar het noodig scheen, van aantekeningen voorzien; terwijl verder de

(1) Placaten ende Ordonnancien op 't stuck van de Wildernissen, 's Gravenhage 1605, tweede boek.

hoogduitsche en fransche kunsttermen, voor zoo verre ik die kon opsporen (*), bij elk woord zijn gevoegd.

Men neme mijnen arbeid voor hetgene hij is, houde de feilen ten goede en verlieze — ik durf het hopen — de moeilijkheden niet uit het oog, waarop ik bij de bewerking heb moeten stooten. — Men wane ook niet, dat ik mij durf vleijen iets volledig te hebben geleverd, en beschouwe het slechts als eene proeve, die ik voor *ruime* aanvulling vatbaar acht; waartoe ik mij, bij alle beoefenaars onzer edele kunst, dringend aanbeveel; elke teregtwijzing, elke opmerking zal welkom zijn.

Ik heb gemeend alle termen, die betrekking op het jagtgeweer en het daartoe behoorende gereedschap hebben, te moeten weglaten; deze toch vorderen alle min of meer eene omschrijving, welke minder in eene jagtterminologie, dan wel in eene technologisch jagt-handwoordenboek zoude te huis behooren; het ontbreken van zoodanig woordenboek vormt eene aanmerkelijke leemte in onze, weinig uitgebreide, jagtlitteratuur, welker aanvulling hoogst wenschelijk is, doch tevens eene alles behalve ligte taak zoude opleveren.

Naar mijne wijze van zien, behoort geene enkele poging te worden verzuimd, die strekken kan tot instandhouding der kunstmatige jagt. — De jagtgebruiken en de jagttaal zijn immers, over het algemeen, reeds meer dan te veel in vergetelheid en in onbruik geraakt; daar-

(*) Zoo heb ik dáár waar de zaak niet door een' kunstterm, maar door het gewone woord — b.v. lepel door *oreille*, pluim door *queue* — wordt uitgedrukt, het fransch weggelaten; even zoo heb ik ten aanzien van het duitsch gehandeld. — Waar ik, in die talen, twee termen voor ééne zaak vond, heb ik slechts den meest in gebruik zijnde opgenomen.

door toch gaat het eigenaardige der zaak te niet, eener zaak, die steeds zoo véle warme aanhangers en beoefenaars in ons vaderland heeft gevonden, en nog voortdurend vindt; eener zaak die wij, als eene *edele kunst*, op onze nakomelingen ongeschonden hopen over te brengen.

A.

AANBRENGEN. De opleiding van honden, tot de soort van jagt waartoe men hen bestemt. — **Abriichten.** *Dresser.*

AANSCHIETEN. Een stuk wild treffen, doch zóó, dat het nog verder loopen of vliegen kan. — **Anschiessen.**

AANSLAAN. Het blaffend geluid der honden, wanneer zij een stuk loopend wild op den voet vervolgen. — **Laut jagen.** *Crier sur la voie.*

AANSLAG. De rigting der visierlijn, bij het aanleggen van een geweer. — **Lage.** *Couche.*

AANSLAG. Het vuil dat, door het schieten, in het geweer ontstaat. — **Pulverschmutz.** *Crasse.*

AANSTAND. De plaats waar zich de jager schuilhoudt, om het wild af te wachten. — **Anstand.** *Affût.*

AANSTELLEN. zie **POSTEREN.**

AANTREKKEN. Wanneer staande honden wild in den

neus krijgen en er regt op aangaan, of den voet langzaam volgen. — Anziehen. *Eventer*.

AAS. zie VOER.

AASJAGER (*). Iemand die, door te ver schieten, veel wild verloren schiet, dat nutteloos in het jagtveld blijft liggen rotten; of een zoogenaamde jager die, uit schietwoede, halfwassen wild vernielt. — Aasjäger.

ACHTERLOOPER. De achterpooten van het wild. — Hinterlauf. *Pied de derrière*.

ADROIT! Vroeger leerde men den staanden hond om, bij het afgeven van het geschoten wild, zich, met den rug naar den jager gekeerd, op de achterpooten te verheffen; tot de uitvoering van dit nutteloos kunstje gebruikte men, even als de Duitschers en Franschen, dit woord.

AFGEVEN. Wanneer de staande hond het geapporteerd wild op het woord »los!» zijnen meester in de hand geeft. — Abgeben. *Lâcher*.

AFVANGEN. Het afmaken van geschoten grof wild, door middel van den herts- of den nekvanger. — Abfangen. *Servir la bête*.

AFWERPEN. Het jaarlijks afvallen der geweijen van het grof wild. — Abwerfen. *Mettre bas*.

APPÉL. Men noemt »onder appél» een' hond die zich gemakkelijk laat terug roepen of fluiten. — De Duitschers en Franschen hebben denzelfden term.

APPORTEERBOK. zie DRESSEERBOK.

APPORTEREN. Het aanbrenge van geschoten of gevan-

(*) Het geldt hier de invoering van een' deutschen term, doch het woord is zóó karakteristiek, dat het, mijns inziens, de opneming allezins verdient.

gen wild door den staanden hond, spion en beschutter. — Apportiren. *Apporter.*

AVANCE! Dus spreekt men den staanden hond toe, om hem op den voet van vliegend wild te doen voortgaan. — Dezelfde term wordt in het hoogduitsch en het fransch gebruikt.

B.

BAST. De behaarde huid, die de nieuwe geweijen van het grof wild bekleedt. — Bast. *Peau velue.*

BASTERD. Een hond die niet van zuiver ras is. — Bastard. *Bâtard.*

BED. Het leger van grof wild. — Bett. *Reposée.*

BED. De plaats waar korhoenders, fasanten of patrijzen, in het zand hebben liggen gullen. — Lager. *Repaire.*

BEHANG. De oorlappen van alle jagthonden. Men zegt: »die hond is goed of slecht behangen». — Behang. *Coiffe.*

BEHANGEN. zie BEHANG.

BESCHUTTER. Een windhond, die de overige honden van den strik belet het gevangen haas te scheuren, en die het meestal ook apporteert. — Retter.

BESLAAN. Het paren van het grof wild. — Beschlagen. *Daguer.*

BEURS. M. De balzak van het grof wild. — Kurzwildpret. *Daintiers.*

BINNEN! Men gewent den hond op dit woord in een bosch of eene heg te gaan, om die af te zoeken. —

BLAD. Het schouderblad van alle loopend wild. —

Blatt. Epaule.

BLADSCHOT. Wanneer het wild, van ter zijde, in het voorste gedeelte van het lijf, en alzoo doodelijk, getroffen wordt. — *Blattschuss.*

BLOEM. De staart van het edelwild. — *Blume.*

BOLDEREN. Het geluid der korhanen in den paartijd. —

Kollern.

BONESEL. M. De uitwerpselen van het grof wild. —

Losung. Fumées.

BOOMEN. Wanneer een fasant, die opgedaan wordt, zich op eenen boomtak zet. — *Baumen. Brancher.*

BRAK. Een hond die loopend wild opzoekt en het zoo lang op den voet vervolgt, tot het geschoten of doodgedreven is. — *Jagdhund. Chien courant.*

BROK. De voêrbrokken die men op en rondom den zwanehals plaatst om vossen te vangen; de eerste noemt men vang -- de tweede lokbrokken. — *Brocken. Appât.*

BROKET (1). M. De nieuwe geweijen van het grof wild, zoo lang ze nog week en met de ruige huid bekleed zijn. — *Kolben. Refait.*

BRONST. De paartijd van het grof wild. — *Brunft. Rut.*

BRONSTTIJD. zie **BRONST.**

BUIDEL. Een net dat men voor de gaten der konijnen-

(1) Dit woord — hoewel eenige overeenkomst hebbende met het fransche *brocard*, zie **REEBOK**, — schijnt mij toe afgeleid te kunnen zijn van: „brokigh, brokel, *fragilis*“, uit hoofde der week- of broosheid van de nieuwe geweijen. — Men zie het *Etymologicum* van **KILLIAAN**, bl. 92.

holen plaatst en dat zich, door het inspringen der konijnen, toerijgt. — Kaninchenhaube. *Bourse*.
BURLEN. M. Het geloei dat het hert, vooral gedurende den bronsttijd, maakt. — Orgeln. *Raire*.

C.

COLLIER. De dresseerlijn welke, aan het gedeelte dat om den hals van den hond wordt gedaan, van houten ballen met ijzeren pinnen voorzien is. — Korallenhalsband. *Collier de force*.

D.

DASBUILEN. Sterke netten, in den vorm van konijnenbullen, die voor de gaten der das- en vossenholen gezet worden, terwijl de dashonden die afzoeken. — Dachshaube.

DASHOND. De kleine soort wordt gebruikt om de dassen en vossen onder, en de konijnen boven den grond te jagen; de grootere wordt tot het zoeken en drijven van grof wild aangewend. — Dachshund. *Basset*.

DIER. zie **HINDE**.

DEKKEN. Zegt men: 1° wanneer de windhonden een haas vangen. — Greifen. *Forcer*. — 2° van het paren der honden. — Belegen. *Accoupler*. — 3° van een geweer, dat den hagel goed te zamen houdt. Deeken. *Garnir*.

DOORHESSEN (1). De achterloopers van hazen en konijnen, kruiswijze doorsteken, om ze te kunnen dragen of ophangen. — Einhesen.

DOORSTEKEN. zie **DOORHESSEN**.

DOS (2). De huid van grof wild. — Decke. *Nappe*.

DRESSEERBOK. Een rond stuk hout, ter wederzijde van twee kruislings doorgestoken pinnen voorzien, waarmede men de honden het apporteren leert. — *Dressirbock*. *Chevalet*.

DRESSEERHALSBAND. Een smalle, lederen halsband waaraan doorboorde houten cilindertjes worden geschoven, die van ijzeren pinnetjes voorzien zijn. — *Dressirhalsband*. *Collier de force*.

DRESSEERLIJN. Eene korte of lange lijn, naar mate ze tot de kamer- of velddressuur wordt aangewend, die men aan den ring van den dresseerhalsband vaststeekt. — *Dressirleine*.

DRESSEREN. zie **AANBRENGEN**.

DRIELING. Een haas, dat drie vierde van zijnen wasdom bereikt heeft. — *Dreiläufer*. *Trois-quarts*.

DRIJFJAGT. Het afjagen van bosschen of het vlakke veld, door middel van jongens, die de struiken afkloppen of het veld afzoeken, om het wild op de onder den wind geposteerde jagers aan te drijven. — *Treibjagen*. *Traque*.

DRIJVEN. De uitoefening der drijfjagt; ook het ver-

(1) Komt waarschijnlijk van „hespe”, omdat men den eenen looper door de hielpees van den anderen steekt.

(2) Dezen term vind ik in stukken de houtvesterij betreffende, van de XVIde en XVIIde eeuw.

volgen van een stuk wild door de honden, op den voet. — Treiben. *Traquer. Suivre.*

DRIJVERS. De jongens die tot de drijfjagt gebruikt worden. — Treibleute. *Traqueurs.*

DRUKKEN. Het zich verbergen van het wild op den grond, om niet door den jager bemerkt te worden. — Drücken. *Raser.*

DRUKKEN. Wanneer een hond bij het opnemen, of het apporteren het wild knaauwt. — Quetschen. *Avoir la dent dure.*

E.

EEND. Het vrouwelijk geslacht bij alle eendensoorten. — Ente. *Cane.*

EDELJAGT (1). zie HAAR MET HAAR.

EDELWILD. Gezamenlijke benaming van het hert, de hinde en het kalf. — Edelwild. *Bêtes rousses.*

EIJERWEZEL. De kleine wezel. — Kleines Wiesel. *Belette.*

END. Elke tak, of uitstekende punt van het gewei der herten of reeën. — Ende. *Cor.*

F.

FLANKEREN. Wanneer een hond, voor den jager uit, goed her- en derwaarts zoekt. — Revieren. *Quêter.*

(1) In art. 30 van het plakkaat op de jagt in Vlaanderen, leest men: „hetzij „hair met hair, ende pluym met pluym, 't welck men in sommige plaetsen „noemt Edeljacht”.

FUIK. Een fuikvormig net, dat men vroeger, vooral in Friesland, gebruikte om patrijzen te vangen; deze vangwijze heette: »met fuik en schild". — Treibezeug. *Tonnelle*.

G.

GAFFELER. Het driejarig hert. — Gabelhirsch. *Deuxième tête*.

GAFFELBOK. De driejarige reebok. — Gabelbock. *Chevreuil de trois ans*.

GATEN. De monden der pijpen van de holen der dasen, vossen en konijnen. — Ausgang. *Gueule*.

GEHOOR. De ooren van het grof wild. — Gehör.

GELADEN. M. Het grof wild dat jongen draagt. — Hochbeschlagen. *Porter*.

GELT. Zegt men van de hinde, de rekke en het moerhaas, wanneer zij te oud zijn om jongen voort te brengen. — Gelt. *Brehaigne*.

GEREKT K. (1). Heet het gewei van het grof wild, wanneer het van den ruigen bast ontdaan is. — Vereckt. *Frayé bruni*.

GESCHILD. Noemt men de patrijzen, zoodra de schilden, op de borst der jonge hanen, duidelijk zichtbaar zijn. — Geschildet.

GESNEUVELD (2). Van wild dat dood in het jachtveld gevonden wordt. — Verendet.

(1) Ofschoon KILIAAN dit woord niet onmiddelijk op de geweiën van het grof wild toepast, schijnt het én in verband met het hoogduitsch, én door de beteekenis van „*restauratus*", die hij er aan geeft, zoer geschikt om hier te worden opgenomen.

(2) Dit woord vindt men herhaaldelijk in stukken van de XVIde en XVIIde eeuw, die betrekking tot de jacht hebben.

- GESTEENTE. M.** De kleine hoekige uitwassen, die eenen rand om het onderste gedeelte, of roos, van het gewei vormen. — Steine. *Pierrure.*
- GEVEEGD.** zie GEREKT.
- GEWAS. M.** Het onderdeel of wortel van het gewei, aan het voorhoofdsbeen. — Rosenstock. *Pivot.*
- GEWEI (1).** De hoornen van het grof wild. — Geweih. *Bois.*
- GEWEI (2).** De uitwerpselen van het loopend en vliegend klein wild. — Losung. *Crottes.*
- GEWEIDE.** De onderbuiks-ingewanden van het loopend wild. — Gescheide.
- GETWIJ (3).** M. zie GEWEI.
- GROEVEN.** De sleuven die zich langs het gewei van het grof wild bevinden. — Rinnen. *Gouttières.*
- GROFWILD.** Het edel- en reewild. — Hochwild. *Bêtes fauves.*
- GULLEN.** Het zich baden van vliegend wild in het zand. — Stäuben. *Vautrer.*
- GUST.** Noemt men een paar patrijzen, die zonder jongen zijn gebleven. — Gelt.

H.

- HAAN.** Het mannelijk geslacht der korhoenders, fasanten, patrijzen en kwartels. — Hahn. *Cog.*

(1) Van „weidsch“, prachtig.

(2) Van „weiden“, grazen.

(3) Van „twijg“, tak.

HAAR MET HAAR (1). Het jagen en vangen van wild met honden. —

HALFWASSEN. Noemt men het wild, dat ongeveer de helft van zijnen wasdom heeft bereikt. — Halbwüchsig. *Pouilleux* (van vliegend wild).

HANDSCHUW. Zegt men van een' hond en van een fret, die men, tengevolge van ruwe behandeling, niet gemakkelijk in handen kan bekomen.

HARMEL. Het groote wezel of hermelijn. — Grosses Wiesel. *Hermine*.

HASPEL. zie DRESSEERBOK.

HAZENREIN. Noemt men een' staanden hond, die alleen op bevel de hazen vervolgt, of althans op het eerste fluiten dadelijk van achter een haas terug komt. — Hasenrein. (2)

HEN. Het vrouwelijk geslacht der korhoenders, fasanten en patrijzen. -- Henne. *Poule*.

HERT. Het mannelijk edelwild (3). --- Hirsch. *Cerf*.

HERTINNE. zie HINDE.

HERTSVANGER. Een soort van kort, aan de punt tweesnijdend, zijdgeweer, waarmede men het aangeschoten hert, achter het schouderblad, in de borstholte steekt. -- Hirschfänger. *Couteau de chasse*.

(1) Men zie de „blijde inkomsten” der hertogen van Brabant. — In zekere permissie om te jagen, door prins FREDERIK HENDRIK aan JOHAN FONTAINE M. D. te Amsterdam, den 30sten September 1626 verleend, komt voor, „hair met hair, ende pluym met pluym.”

(2) Het verwondert mij niet, dat de Franschen hier geenen term voor hebben; volgens hunne jagtwerken behoort het bijna tot de onmogelijkheden den hond dit te leeren.

(3) Men hoort ook dikwerf „bok” zeggen, doch dit is volstrekt onjagmatig.

HERTTIJD. Volgens AMPSING (1) duurde, in de XIVde eeuw, de jagt op herten -- »den herttijd” --, hier te lande van St. Laurens- tot St. Lambrechts dag, dat is: van den 10den Augustus tot den 17den September. -- Feistzeit.

HIEROM! Toeroep om den staanden hond, gedurende het zoeken, van rigting te doen veranderen. -- *Herum! Tourne!*

HINDE. HIN. Het vrouwelijk edelwild. -- *Thier. Biche.*

HITSEN. De windhonden op loopend wild loslaten. -- *Hetsen.*

HOEN. Een patrijs. — *Rebhuhn.*

HOEPNET. Een rond net, dat aan een' grooten, halven hoepel is bevestigd, en gesteld wordt om fasanten op te vangen.

HOLEN. De onderaardsche verblijven van dassen, vossen, konijnen, bunsings en wezels. -- *Bau. Terrier.*

HOP, HOP! Jagers toeroep, om elkander op de jagt weder te vinden. -- *Hopp, hopp! Houp, houp!*

HOUDEN. Wanneer het wild zoo vast liggen blijft, dat de hond er voor staan kan. -- *Aushalten. Tenir.*

HUID. M. zie *Dos.*

I.

IJS-END. Het tweede end van het gewei, dat op het oog-end volgt. -- *Eissprosse. Surandouiller.*

INGANGEN. M. zie *GATEN.*

INVALLEN. zie *STRIJKEN.*

(1) Beschrijving der stad Haarlem, bl. 74; waar de Schrijver zegt, het uit „oude memoriën van dien tijd”, en wel van 1335, te hebben overgenomen.

J.

JAGERSSTEEK. Een knoop waarmede men de leisse, of de dresseerlijn aan den halsband bevestigt, en die zich, door eenen ruk aan het korte einde, laat los-trekken. -- *Jägerschleife.*

JAGTMATIG. Heeten alle handelingen en spreekwijzen, die overeenkomstig de regelen der kunst zijn. -- *Jägermässig.*

K.

KALF. De jongen van het grof wild. Naarmate van het geslacht, bij het edelwild: hertekalf, hindekalf; bij het reewild: bokkalf, rekkekalf. -- *Hirschkalb, Thierkalb; Bockkalb, Riekkalb. Faon.*

KAMER. De ruimte in de dassen-, vossen- en konijnen-holen. -- *Kessel. Accul.*

KAMERDRESSUUR. Het gedeelte der afrigting, dat dient om den hond het apporteren te leeren. -- *Stubendressur.*

KEUKELLEN (1). Eene wijze waarop men vroeger hout-snippen ving.

KIRO. zie **TIRO.**

KLEM. Alle soorten van ijzers met slagveren. Voor de vossen gebruikt men den zwanehals, voor de otters de klem en voor het kleine roofgedierte sprenkels. -- *Eisen. Assommoir.*

(1) Ik vind dit herhaaldelijk in stukken van de XVIde en XVIIde eeuw, die betrekking op het jagtwezen hebben, zonder dat deze vangwijze daarin beschreven wordt.

- KLINK.** Het teellid der teven. -- Schnalle. *Bouton.*
- KLOKHUIS.** Het hart, de lever en de long van het grof wild. -- Geräusch.
- KLOPJAGT.** zie DRIJFJAGT.
- KLUFT. K.** Een broedsel korhoenders, fasanten en patrijzen, met de ouden. -- Kette. *Compagnie.*
- KLUGT.** zie KLUFT.
- KOKKEREN.** Het geluid van den fasanthaan bij het opvliegen.
- KOPPEL.** Noemt men twee of meer honden, wier halsbanden door een kettingje of riem verbonden zijn. -- Koppel. *Couple.*
- KOPPEL.** Twee gepaarde patrijzen. Paar. *Paire.*
- KOPPELEN.** De honden door de halsbanden zamen verbinden. -- Koppeln. *Coupler.*
- KOPPELFAST.** Zegt men van honden, die zich goedschiks laten koppelen en daarna rustig geleiden. -- Koppelbändig.
- KORT JAGEN.** Wanneer een staanden hond steeds binnen schot vóór den jager uit zoekt. -- Kurz suchen. *Chasser sous la main.*
- KORTE JAGT.** De jagt met het geweer, met staande honden, spionnen en brakken.
- KOUDE VOET.** Het spoor van wild waarop de honden niet meer teekenen. -- Kalte Fahrte. *Voie légère.*
- KRAAIJEN.** Het geluid der patrijzen. -- Rufen. *Appeller.* -- Ook het kraaijen van den fasanthaan.
- KRILSCHOT (1).** Wanneer het wild, door het schot, slechts

(1) Denkelyk van het oude „kril”, *pruriens*; zie KILIAAN, *Etymologicum*, p. 326.

even aan een der uitsteeksels van de ruggewervelen getroffen wordt, zóó, dat het dadelijk nederstort, doch ook even spoedig weder wegloopt of wegvliegt.

— *Krellschuss.*

KROON. De bovenste enden van het gewei der herten.

— *Krone. Couronne.*

KUDDE. zie **KLUFT.**

KUSSENS. De achterbouten van het haas en het konijn.

— *Keule. Cul.*

KWARTELBEENTJE. Het lokfluitje om kwartels te vangen. — *Wachtelpfeife. Appeau.*

L.

LAAT (1). Denkelijk het leger van het haas.

LAMPREI. Jong konijn, dat minder dan halfwassen is.

— *Lamprette. Lapereau.*

LANGE HOND. zie **WINDHOND.**

LANGE JAGT. De jagt met windhonden. — *Windhetze. Chasse aux levriers.*

LAVEL. M. Het voedsel, dat het loopend wild tot zich neemt. — *Aesung. Gagnage.*

LAVEIJEN. K. Het op voedsel uitgaan van het loopend wild (2). — *Aesen. Viander.*

(1) Dit woord, dat ik noch bij **KILIAAN** noch bij **MERULA** vind, komt voor in het plakkaat op de houtvesterij en de jagt in Holland en Westfriesland, van den 3den Augustus 1750, Art. 11: „Dat ook de geene die gequalificeert zijn „om te mogen jaagen, dezelve Jagt niet anders en zullen gebruiken dan tot „eerlijke exercitie en vermakelijkheid; en indien iemand bevonden werde een „Haas gedekt, geslaagen, *ter laate* of anders dan ter loop gevangen te hebben, „dat zal 't elken reyse weesen op een boete van twintig ponden.”

(2) Plakkaat op het stuk van de wildernis, van den 17den Maart 1595, art. 21.

- LEGER. De plaats, waar zich het klein, viervoetig wild des daags verborgen houdt. — Lager. *Gîte.*
- LEISSE. De smalle riem, waaraan de windhonden op de jacht, geleid worden. — Hetzriemen. *Laisse.*
- LEPELS. De ooren der hazen en konijnen. — Löffel.
- LIGHOND. zie STAANDE HOND.
- LIKKER. De tong van het grof wild. — Lecker.
- LIMOGIE. K. De fasanthen (1).
- LOENSCH. Noemt men een' hond, die dan eens ijverig en vriendelijk, dan weder lui en stug is. — Lauenisch. *Quinteux.*
- LONT. De staart van den vos. — Lunte.
- LOOPBAND. zie LEISSE.
- LOOPEND WILD. Alle viervoetig wild. — Haarwildpret. *Gibier-poil.*
- LOOPER. De pooten van het loopend wild. — Lauf.
- LOOPERS. zie POSTEN.
- LOOPSCH. Noemt men de teef, bij welke tijdelijk de geslachtsdrift opgewekt is. — Läubig. *En chaleur.*
- LOS! Toespraak aan den hond, om hem het geapporteerd wild te doen afgeven. — Aus! *Donne!*
- LOSKOPPELEN. De gekoppelde jagthonden de halsbanden afnemen. — Lösen. *Decoupler.*
- LUCHT. De eigenaardige reuk, dien elk stuk wild voor den neus der honden achterlaat. — Witterung. *Sentiment.*

(1). *Etymologicum*, p. 351, in de noot.

M.

MALIE. Een zilveren ringetje, dat aan wederzijde door de bovenlip der fret wordt gestoken.

MALIËN. Door de ringetjes der fret eenen draad rijgen, en daarmede den bek toebinden. — *Encameler.*

MARKEREN. zie **TEEKENEN.**

MISMAAKT. M. zie **ONEFFEN.**

MOERHAAS. Het vrouwelijk geslacht van het haas. — *Häsin. Hase.*

N.

NAOOGEN. Loopend of vliegend wild nakijken.

NAWAREN. zie **NAOOGEN.**

NEKKEN. Het bij de achterloopers opgenomen haas, of konijn, met den kant der regterhand in den nek slaan. — *Genicken.*

NEKVANGER. Een regt, aan de punt tweesnijdend mes, waarmede men het aangeschoten grof wild, tusschen het achterhoofd en den eersten halswervel, het rug-gemerg afsteekt, — *Genickfänger.*

NEUS. Het reukvermogen van den hond; men zegt: »een goede of slechte neus”. — *Nase. Nez.*

O.

ONEFFEN. Van een hert, dat b.v. aan de eene zijde 4 en aan de andere 3 enden heeft, zegt men: »een oneffen achtender”. — *Ungerade. Mal semé.*

- ONGEDIERTE.** Alle roofdieren , die aan den wildstand schade doen. — Raubzeug. *Bêtes nuisibles.*
- ONJAGTMATIG.** zie JAGTMATIG.
- ONTWEIDEN.** De ingewanden van gedood wild uitnemen. — Ausweiden. *Vider.*
- OOG-END.** De onderste tak van het gewei der herten. — Augsprosse. *Andouillier.*
- OPDOEN.** Het vinden van wild , dat de vlugt neemt. — Aufstossen. *Lever.*
- OPJAGEN.** Wanneer het wild door de schuld van den hond opgaat. — Auftreiben. *Piller.*
- OPNEMEN.** Het opvatten van den dresseerbok , of eenig wild , om het te apporteren. — Aufnehmen.
- OPSPRINGEN.** zie SPRINGEN.
- OPZETTEN.** Het aangroeijen van het nieuwe gewei bij het grof wild. — Aufsetzen. *Refaire la tête.*
- OVERJAAGD.** Wanneer de hond , door het sterk jagen afgemat zijnde , moedeloos wordt , en niet meer zoeken wil. — Verdrossen.
- OVERJAGEN.** zie OVERJAAGD.

P.

PAARHOENDERS. zie KOPPEL.

PAARLEN. De kleine , knobbelvormige uitwassen aan het gewei van het grof wild. — Perlen. *Perlure.*

PARFORCE. Een' hond , die door dwang , niet spelend , is afgerigt , noemt men : »par force gedresseerd.» — De Duitschers en Franschen gebruiken hetzelfde woord.

PATRIJSHOND. zie **STAANDE HOND.**

PEKEL. De pis van het doode haas. — Wanneer het, door drukken op de blaas, daarvan ontlast wordt, zegt men: »laten pekelen.»

PIJPEN. De gangen, die een dassen-, vossen- en konijnenhol vormen. — Röhre. *Boyaux.*

PLATZAK. Zegt men van den jager, die zonder wild huiswaarts keert. — Schneider. *Bredouille.*

PLUIM. De staart van het haas en het konijn. — Blume.

POSTEN. Kleine kogels, waarvan men er 9—12, naar mate van het kaliber, op het geweer laadt. — Rehpösten. *Chevrotines.*

POSTEREN. De jagers hunne plaatsen aanwijzen, alvorens het drijven begint. — Anstellen.

PRENT. zie **SPOOR.**

R.

RAM. Het mannetje der marters, bunsings en wezels.

RAMEN. Wanneer de windhonden het haas telkens omzetten en er naar grijpen. — Rahmen.

RAMMELAAR. Het mannelijk geslacht der hazen en konijnen. — Rammler. *Bouquin.*

RAMMELEN. Het paren der hazen en konijnen. — Rammeln.

REEBOK. Het mannelijk reewild. — Rehbock. *Brocard.*

REEWILD. De gezamenlijke benaming van den reebok, de rekke en het reekalf. — Rehwild.

REIN. zie **ZUIVER.**

REKEL. Het mannelijk geslacht van den hond en den vos. — Hund. Fuchs. *Chien. Renard.*

REKKE. Het vrouwelijk reewild. — Ricke. *Chevrette.*

REU. zie REKEL.

RIL ZIJN. Wanneer het wild zoo schuw is, dat het den staanden hond niet afwacht. — Ausreissen.

ROEST. Het nachtleger van alle vliegend wild.

ROOS. De rand, die het gewei van het grof wild omvat. — Rose. *Fraise.*

ROTTERING. M. zie BRONST en RAMMELEN.

RUIM JAGEN. Het tegenovergestelde van kort jagen. — zie KORT JAGEN.

RUIMEN. Wanneer het loopend wild een bosch verlaat, waarin het door honden wordt achtervolgd. — Ook van dassen en vossen, die voor de dashonden, of van konijnen, die voor de fretten uit hunne holen vlugten. — Räumen. *Debucher* (van het wild).

RUIMTE. zie KAMER.

S.

SCHAAL. zie Zool.

SCHREUREN. Wanneer de honden elkander het wild ont-rukken willen, en het in stukken trekken. — Ook van eenen hond, die het wild opvreet, zegt men: »hij scheurt.» — Anschneiden.

SCHILD. De bruine vlek op de borst van den patrijs-haan. — Schild. *Fer à cheval.*

SCHILD. Een op doek geschilderd paard, of rund, waar-achter men de ganzen bekruipt, en waarmede men

- vroeger de patrijzen in de fuik dreef. — Schild.
Vâche artificielle.
- SCHREIJEN. zie KRAAIJEN.
- SCHUIVER. zie ACHTERLOOPER.
- SMALDIER. Eene hinde , die het tweede jaar is ingegaan. — Schmalthier.
- SOLOVANGER. Een windhond , die alléén een haas inloopt en vangt. — Solofänger.
- SPEUREN. Den voet van wild of schadelijk gedierte ontdekken, of dien voet nagaan. — Spüren.
- SPIEGELS. De oogen van alle viervoetig wild. — g. w. Lichter; k. w. Seher.
- SPIESHERT. K. zie SPITSER.
- SPION. Een hond , die kort onder het geweer jaagt , en voor het wild teekent zonder te staan. — Stöberhund. *Choupille.*
- SPITSBOK. De tweejarige reebok. — Spiessbock.
Chevreuil daguet.
- SPITSER. Het tweejarig hert. — Spiesser. *Daguet.*
- SPOOR. De indruk , dien het wild, bij het loopen, op den grond achterlaat. — Spur. *Trâce.*
- SPREI. Een vierkant net, dat men bij het vangen van kwartels over het gras of de veldvruchten legt. — Deckgarn. *Nappe.*
- SPREIDEN. Wanneer een geweer den hagel niet goed bij elkander houdt. — Streuen. *Ecarter.*
- SPRENKEL. zie KLEM.
- SPRINGEN. Zegt men van alle wild, dat in het jagt- veld oploopt, of opvliegt. — Aufgehen. *Partir.*

- SPUIT.** Een der kleine gaten van de konijnenholten, die alleen dienen om te ontvlugten.
- STAANDE HOND.** Een hond die, voor het wild komende, zoo lang blijft staan, of gaat liggen, tot dat zijn meester het kan opjagen. — Vorstehhund. Hühnerhund. *Chien d'arrêt. Chien couchant.*
- STALLEN.** Makke, of houten eenden, waarmede men de wilde aanlokt. — Lockenten.
- STAND.** De plaats, waar een stuk grof wild gewoonlijk zijn verblijf houdt. — Stand. *Enceinte.*
- STEEKGAREN.** Zeker net tot het vangen van kwartels; ook, op grootere schaal vervaardigd, tot het vangen van patrijzen. — Steckgarn. *Allier.*
- STIJGEN.** Wanneer een stuk vliegend wild bijna loodrecht omhoog vliegt. — Steigen. *Pointer.*
- STOKHOENDERS.** zie GUST.
- STOM.** Noemt men honden, die bij het vervolgen van wild niet aanslaan. — Stumm. *Muet.*
- STRIK.** Bestaat uit 4—5 windhonden, die gezamenlijk ter jacht geleid worden. — Strick. *Laisse.*
- STRIK.** Alle soorten van wildstrikken, die de stroopers aanwenden. — Schlinge. *Collet.*
- STRIKFAST.** Zegt men van windhonden, die zich goed aan de leisse laten leiden. — Strickbändig.
- STRIJKEN.** Wanneer vliegend wild zich nederzet. — Einfallen. *Se remettre.*

T.

TAK. M. zie END.

TEEF. Het vrouwelijk geslacht bij den hond en den vos. -- Hündin. Füchsin. *Lice. Renarde.*

TEEKENEN. Wanneer de hond, door versnelde beweging van den staart, het spoor, of de nabijheid van wild aanduidt. — Marquieren. *Marquer.*

TEEKENEN. Zegt men, als het wild op het schot eene beweging maakt, die aanduidt dat het getroffen is. — Zeichnen.

TIRAS. Een al te wel bekend sleepnet, om patrijzen te vangen. — Tyrass. *Tirasse.*

TIRO! Verbastering van *Tirehaut!* de toeroep om het opstaan van vliegend wild aan te duiden. — Tirro!

TOESPRINGEN. Het opjagen, door den hond, van wild, waarvoor hij staat. — Zufahren. *Forcer l'arrêt.*

TOUT BEAU! zie ZACHT!

TRAANSLEUF. De groef onder den ooghoek van het edelwild. — Thränenhöhle. *Larmier.*

TREK (Op den). De ganzen en eenden, des nachts bij maneschijn, in de schemering of bij mistig weder, in het overvliegen schieten. — Auf dem Zug.

TROEP. Eenige stukken edelwild, of eene familie reewild. -- Rudel (v. h. edelw.); Sprung (v. h. reew.). *Harde.*

TUJELAAR. Eene soort van kleine honden, waarmede men, in vroeger tijd, de konijnen in de duinen ving (1).

(1) Deze honden zijn verboden bij eene ordonnantie van prins FREDERIK HENDRIK en het Hof van Holland, van (a) Januarij 1642; zij worden daarin genoemd eene „soorte van honden die men nawelijks van hujs of gemene „honden en kan onderkeunen“.

(a) Op het afschrift, dat ik voor mij heb, is de dagtekening niet ingevuld.

- VAAAN.** De lange haren aan den staart der honden.
— *Fahnc.*
- VANG GEVEN** (Den). zie **AFVANGEN**.
- VEGEN.** Wanneer het grof wild de ruige huid van het nieuwe gewei aan boomtakken afstroopt. — *Fegen.* *Framer.*
- VEL.** De huid van klein wild en schadelijk gedierte.
- VELD.** Ieder jagtzaizoen gedurende hetwelk een hond gejaagd heeft; b. v. van den staanden hond: »hij jaagt” — van den windhond: »hij loopt — zijn 3de of 4de veld”. — *Im Feld stehen.* *Campagne.*
- VELDDRESSUUR.** Het gedeelte der afrigting, dat strekt om den hond het noodig appel te geven. — *Feld-dressur.*
- VENISOEN.** Het wildbraad van het grof wild. — *Wildpret.* *Venaison.*
- VERSLAGEN.** Noemt men een’ hond, die, door ondoelmatige en wreede straf, zoo vreesachtig is geworden, dat hij zijnen meester ontloopt. — *Verschlagen.*
- VERVATTEN.** Wanneer de hond de voorwerpen, die hij apporteert, onder het dragen vervat, of nederlegt en weder opneemt.
- VERWERPEN.** Het werpen van doode of onvoldragen jongen, bij honden of wild. — *Verwerfen.* *Avorter.*
- VLEUGELLAM.** Zegt men van vliegend wild, dat alleen aan den vleugel getroffen is. — *Flügelahm.* *Démonté.*

VLEIEND WILD. Alle gevleugeld wild. — Federwildpret. *Gibier-plume*.

VLEIGNET. Het net, waarmede men de kwartels des avonds en des nachts vangt.

VLOUW. Netten, waarmede men de houtsnippen vangt; er zijn: laat-, war- en valvlouwen. — Stoss-, Klebgarn. *Pantière*.

VLUGT. zie KLUFT.

VOEDENDE TIJD. Noemde men vroeger den gesloten jagttijd, die van Lichtmis tot St. Jacob duurde (1).

VOEDSTER. Het vrouwelijk haas en konijn; ook de wijfjes van marters, bunsings en wezels.

VOER. Alle voorwerpen, waarmede men het wild en roofgedierte aanlokt. — Kurrung. *Appât*.

VOERPLAATS. De plaats, waar men fasanten en patrijzen op het voër lokt, om ze met het hoepnet te vangen. — Kurrungsplatz.

VOET. zie LUCHT.

VOETHOORN. M. zie ZOOL.

VOORLOOPER. De voorpooten van het wild. — Vorderlauf. *Pied de devant*.

VRETEN. Wanneer de hond het geschoten of gevangen wild, in plaats van het te apporteren, verslindt of verscheurt. — Anschneiden.

W.

WAARD. Het mannetje van alle eendensoorten. — Entrich. *Canard*.

(1) Placcaat op het stuk van de Wildernis, van den 17de Maart 1595, art 7.

- WARANDE.** zie **HOLEN.**
- WARME VOET.** Het versche spoor van wild. — Frische Fährte. *Voie vive.*
- WARTOE!** Verbastering van het hoogduitsch of het fransch, om te waarschuwen dat er loopend wild is opgedaan. — Wahr zu. *Partout.*
- WEIDEWOND (1).** Elk schot, dat het wild alleen in de onedele, of onderbuiks ingewanden bekomt. — Weidewund.
- WEIDMAN (2).** Een jager. — Weidmann. *Veneur* (grootte jagt); *Chasseur* (kleine jagt).
- WENTEL.** Een klein, afzonderlijk hol, waarin de voedster van het konijn een nest maakt en hare jongen werpt. — Kammer. *Raboullière.*
- WERPEN.** Bij loopend wild en honden, het ter wereld brengen van jongen. — Werfen. *Mettre bas.*
- WETSCH.** Noemt men een' hond, die aanslaat, zonder op den voet van het wild te zijn. — Vorlaut. *Babillard.*
- WIND NEMEN.** Wanneer de staande hond langs een veld op gaat, om het, tegen wind, terug af te zoeken. — Windholen. *Aller au vent.*
- WINDHOND.** Een hond, die de hazen op het gezigt volgt, inloopt en vangt. — Windhund. *Levrier.*
- WISSEL.** Heet de plaats, waar het loopend wild gewoonlijk uit en in het bosch gaat. — Wechsel. *Passage.*
- WOL.** Het haar der hazen en konijnen. — Wolle. *Poil.*
- WORP.** De gezamenlijke jongen, die door het viervoetig

(1) Van „weidsch” prachtig.

(2) Van „weide”, ingewand.

wild of de honden gelijktijdig worden ter wereld gebragt. — Wurf. *Portée*.

WRANG (1). zie HOLEN.

Z.

ZAGHT! Toeroep om een' hond, die te ras op den voet van het vliegend wild volgt, terug te houden.

— Saachte! *Tout beau!*

ZEEL (2). zie STRIK.

ZES-ENDER (3). Het vierjarig hert. — Sechs-ender. *Troisième tête*.

ZETTEN. Het werpen van jongen, door het grof wild. — Setzen. *Mettre bas*.

ZIJ. Het wijfje van den kwartel. — Sie. *Chanterelle*.

ZOEK VERLOREN! Toespraak om den staanden hond vlijtiger naar een verloren geschoten stuk wild te doen zoeken. — Such verloren! *Cherche perdu!*

ZOOL. De hoef of klaauw van het grof wild. — Schale. *Pince*.

ZUIVER. Noemt men honden, die van onverbasterd ras zijn voortgekomen. — Rein. *Pur sang*.

ZWANEHALS. zie KLEM.

ZWEET. Het bloed van alle wild; ook het bloed van jagthonden. — Schweiss. *Sang*.

(1) Eene zamentrekking van „warande”.

(2) Plakkaat op de houtvesterij en de jagt in Holland en Westfriesland, van den 3den Augustus 1750, art. 3: „met een zeel winden, te weeten drie winden „met twee Spillioenen, of vier winden met een Spillioen of bastaard voor een „Zeel winden greekent”.

(3) Naar mate van het getal enden, die het hert in het vervolg opzet, wordt het „acht-ender, tien-ender enz”. genoemd.

AANHANGSEL,

BEVATTENDE DE KUNSTTERMEN DER JAGT MET DEN
VOGEL.

Wij bezitten, voor zoo veel mij bekend is, slechts één werk van vroegeren tijd over dit onderwerp: het is het derde boek van MERULA (zie bl. 50 hiervoor, in de noot) onder den titel van »Vlugtbedrijf», een woord, dat waarlijk wel verdiend had in gebruik te blijven om, in het algemeen, de jacht met den vogel aan te duiden. — De Franschen hebben voor de twee onderdeelen dier jacht: *Fauconnerie* en *Autourserie*, dat wij, welligt, door »Valkerij» en »Havikkerij» (1) zouden kunnen uitdrukken, want »Valkenjagt» wil mij niet bevallen; trouwens ik heb dit reeds elders (2) gezegd.

Hetgene hier omtrent de kunstwoorden, die bij onze valkeniers in gebruik zijn, wordt opgegeven, is hoofdzakelijk het gevolg van mondelijke mededeelingen, tijdens ik met mijnen vriend, Dr. H. SCHLEGEL, de bouwstoffen tot het door ons uitgegeven werk over de jacht met den vogel (3), op de plaats zelve, verzamelde. — Wij bespeurden toen, dat de fransche terminologie

(1) In 1371 had JAN VAN BLOYS „valkeniers, havickiers en horen (hunne) knechten». *Geschiedenis der Heeren en beschrijving der stad van der Goude*, door DE LANGE VAN WJUNGAARDEN, I, bl. 656. — Nog in 1637 was JAN VAN DER BRUGGE nitsluitend met het opzigt der valken, en PIETER NOORMAN met dat der havikken van prins FREDERIK HENDRIK belast.

(2) Geschiedkundige aantekeningen over het jagtwezen. Amsterdam, 1840. bl. 25, noot (a).

(3) *Traité de Fauconnerie*, Leiden 1844—53.

verreweg de volledigste is, iets dat hoofdzakelijk daár aan is toe te schrijven, dat er in Frankrijk, tot in het laatst der vorige eeuw, voortdurend werken over dit onderwerp werden uitgegeven, en alzoo door de pers bewaard bleef, wat bij ons slechts door mondelijke overlevering was behouden geworden; want het werk van MERULA, hoe vreemd het ook schijnen moge, is bij ons, althans bij de valkeniers evenmin als de jagers, weinig bekend, en ligt onder het stof der boekerijen bedolven.

Men neme dit aanhangsel insgelijks met toegevenheid op. — Wanneer ik geenen nederlandschen kunstterm vinden kon (4), heb ik het voorwerp moeten overslaan; trouwens eene vergelijking der fransche terminologie (5) met de onze, zal genoegzaam bewijzen hoevéle termen ons ontbreken.

Moge de een of ander, die iets tot dit onderwerp kan bijdragen, opgewekt worden om ook het zijne ter aanvulling te leveren.

---

(4) Bij voorbeeld: voor den staart en den poot der jagtvoegels, waarvoor de franschen *balai* en *main* hebben.

(5) Eene der volledigste vindt men in het *Dictionnaire de chasse et de pêche*. Paris 1769.

A.

AANWACHTEN. Wanneer men de jagtvogels boven de honden, die het wild opzoeken, laat vliegen. — *Voler d'amont*.

AAS. Het voër der jagtvogels. — Gekröpf. *Pât*.

AASBUS. Een blikken busje met gehakt vleesch gevuld. — *Boite au pât*.

AASKLAAUW. De duim of achtervinger van den vogel. — *Avillon*.

AFHUIVEN. Den vogel de kap afnemen. — Abhauen. *Dechaperonner*.

AZEN. De jagtvogels voedsel geven. — Kröpfen. *Pâitre*.

B.

BAILLET. De boomvalk. Baumfalke. *Hobereau*.

BEL. Een rond schelletje, dat men den vogel aan den linkerpoot vastmaakt. — Falkenschelle. *Grelot*.

BEL-IJZER. Een ijzeren priem, waarmede men het riempje, waaraan de bel bevestigd is, doorsteekt.

BETTEN OF BEITEN (1). Met edele vogelen ter jagt gaan. — Beitzen. *La chasse au vol*.

BINDEN. Wanneer de jagtvogel het wild vangt en vasthoudt. — Schlagen. *Lier*.

(1) VAN VELTHEIM, *Spiegel Historiaal*, door G. J. A. JONCKBLOED, s' Hage 1840, Cap. XLIV. vs. 30. bl. 57, en de aantekening op bl. 120 en 121. — In het dagregister van graaf JAN VAN BLOYS, komt voor: „beiten”; zie *Geschiedenis der Heeren en beschrijving der stad van der Goude*, door DE LANGE VAN WIJNGAARDEN, I, bl. 165.

BLAET (1). zie LANNER.

BLAETKEN. zie LANNERET.

BRAAUWEN. M. zie BREEUWEN.

BREEUWEN. De vogels de oogleden, door middel van naald en draad, zamenhechten. — *Blenden. Ciller.*

BREIL (2). Een smal riempje, waarmede men den jagt- vogel het bovendeele van den regtervleugel zamenbindt, om hem te doen stil zitten. — *Bride.*

BROEK. Het onderdeel van het achterlijf der jagt- vogels. — *Brayer.*

C.

CAGIE. Het vierkant raam of de berrie, waarop de jagt- vogels gedragen worden. — *Trage. Cage.*

CAGIEDRAGER. De valkenierknecht, die de cagie draagt. — *Portecage.*

CISEEL. De groote slagpennen der jagt- vogels. — *Penne. Cerceau.*

D.

DEKVEDEREN. De twee middelste pennen van den staart der jagt- vogels. — *Decke. Couvertures.*

DRAAL. Een koperen wartel aan het einde der schoe- nen, waardoor de veter gestoken wordt. — *Vervelle.*

(1) Zamentrekking van „blaauwvoet“; men vindt dit en het volgende woord in oude plakaten.

(2) Verkorting van „breidel“.

E.

EDELE VOGELN (1). Noemde men voorheen alle soorten, die tot de jagt gebruikt werden.

F.

FRISTFRAST. Een duivenvleugel, dienende om den jagtvogel de vederen glad te strijken.

G.

GEERTERSEL. Het mannetje dezer soort. — *Tiercelet de gerfaut*.

GEERVALK. Het wijfje eener valkensoort uit Noorwegen. — Geierfalke. *Gerfaut*.

GEWEL. M. Pillen of balletjes van werk en katoen, die men den jagtvogel ingeeft om hem te zuiveren. — Gewölle. *Curée*.

H.

HAGGERD. Een wildgevangen jagtvogel, die reeds geruid heeft. — Wildfang. *Hagard*.

HANDWERK. De klap- of tuinekster (klawier), die bij het vangen der jagtvogels gebruikt wordt.

HAVIK. Het wijfje van den havik. — Habicht. *Autour*.

HAVIKKIER (2). Noemde men oudtijds dengene, die

(1) Ordonnantie van keizer KAREL V, van den 22sten September 1539.

(2) Zie de noot op bl. 78.

de havikken en sperwers afrigtte en verzorgde. —
zie VALKENIER.

HAVIKTERSEL. Het mannetje van den havik. — *Tier-
celet d'autour.*

HONGERMALIE. Eene soort van insnijdingen, die, door
slechte voeding, aan de baarden van de pennen der
jagtvogels ontstaan. — *Hungermaal. Penne af-
famée.*

HORST. De nesten van alle jagtvogels. — *Horst. Aire.*

HUIF. De kap, die men den jagtvogel opzet. — *Haube.
Chaperon.*

I.

INKOPPELEN. Zegt men van den valk, die een stuk
wild aangrijpt, terwijl het reeds door eenen anderen
wordt vastgehouden.

K.

KAP. zie HUIF.

KLAAUWEN. De vingers der pooten van de jagtvogels. —
Finger. Serres.

KORTVETER. Een riem, die door de draal wordt ge-
stoken, om den vogel vast te houden. — *Kurz-
fessel. Courrier (1).*

(1) Deze kunstterm, die men nergens vindt, is ons opgegeven door den
valkenier VAN DEN HEUVEL, als in het laatst der vorige eeuw bij de valkerij in
Frankrijk gebruikt.

KROP (1). Eene hoeveelheid voedsel die men de jagt-
vogels op eenmaal geeft. — *Gorge*.

L.

LANGE VEDER. De langste slagpen der jagtvogels. —

Lange penne. *La longue*.

LANGVETER. Een riem, die even als de kortveter gebruikt
wordt, doch langer is. — Langfessel. *Longe*.

LANNER. Het wijfje van den lanier. — Blaufuss.
Lanier.

LANNERET. Het mannetje van dezelfde soort. — *Lan-
neret*.

LENTENIER. Een jonge jagtvoegel van het vorig jaar,
die nog niet geruid heeft. — *Antanaire*.

LOER. Eene soort van klos, van duivenvleugels voor-
zien, die opgeworpen wordt om den jagtvoegel te-
rug te lokken. — Federspiel. *Leurre*.

LOKDRAAD. zie LOKKEN. — *Filière*

LOKKEN. M. Den jagtvoegel met de loer, of eene le-
vende duif aan den lokdraad bevestigd, aanlokken.
— *Reclamer*.

LUIJER. zie LOER.

M.

MESKEN (Het). De kleine slagpennen aan den duim der
vleugels van de jagtvogels. — *Aileron*.

(1) Men zegt: „een' halven krop, een' heelen krop geven". „*Donner une
„demigorge, une bonne gorge*”.

MOSKET. M. Het mannetje van den sperwer. — *Emouchet*.

MUIT. M. Het vertrek, waarin de jagtvogels, gedurende het ruijen, gehouden worden. — Mause. *Mue*.

MUITEN. Het ruijen of van vederen verwisselen der jagtvogels. — Mausern. *Muer*.

MUITER. Een jagtvogel, die, in den gevangen staat, voor het eerst geruid heeft. — *Mué*.

N.

NESTELING. Een jagtvogel, die jong uit het nest is genomen. — Nestling. *Niais*.

O.

ONTBREEUWEN. De gebreeuwde oogleden der vogels weder losmaken. — *Déciller*.

OPHUIVEN. Den jagtvogel de huid opzetten. — Aufhauben. *Chaperonner*.

OPSCHIETEN. M. De jagtvogels van de hand omhoog laten vliegen (1). — Werfen. *Jetter*.

OPWERPEN. zie OPSCHIETEN.

P.

PASSAGIER. De gewone of slechtvalk. — Wanderfalke. *Pelerin*.

PLUIM MET PLUIM (2). zie BETTEN.

(1) SCRIVERIUS, in zijn gedicht op het werk van MERULA, zegt ook: „*De Weyman nae de proey, de valck om hooghe schiet.*”

(2) Zie de noot (*) op bl. 58.

R.

- REIGERPIJP.** Twee door een' draad zamengehouden stukjes vlierhout, die, bij het afrigten der jagtvogels, aan den bek der reigers worden gestoken. — *Etui.*
- REK. M.** De dwarsstangen, waarop de jagtvogels, in de valkenkamer, vastgebonden zitten. — *Perche.*
- REUSHUIF.** Eene huid van zacht leder, zonder topken. — *Reüshaube. Chaperon de rust.*
- ROOD.** Een jonge jagtvoegel, die nog niet geruid heeft. — *Sors.*

S.

- SCHOENEN.** De lederen riemen, die om de pooten der jagtvogels zijn vastgemaakt, en waaraan de draal is bevestigd. — *Geschuhe. Jets.*
- SCHOENPEN.** Een houten pin, waarmede de schoenen, bij het aandoen, worden doorgestoken.
- SEEG(1)MAKEN. M.** zie SPINNEN.
- SLAAN.** zie BINDEN.
- SMELLEKEN.** De steenvalk. — *Steinfalke. Emerillon.*
- SMELTSEL.** De uitwerpselen der jagtvogels. — *Schmeiss. Emeut.*
- SPERWER.** Het wijfje van den sperwer. — *Sperber. Epervier.*
- SPINNEN (2).** Het eerste gedeelte van de afrigting der roofvogels. — *Apprivoiser.*
- STEEKHUIF.** De huid met het topken versierd. zie HUIF.
- (1) In Noordbrabant gebruikt men dit woord nog dikwerf, om „mak" uit te drukken.
- (2) Van gelijke beteekenis met „speneu“.

STUK. M. Een kippen- of duivenvleugel, waaraan men den jagtvoegel laat trekken. — *Tiroir*.

T.

TAKKELING. Een jonge jagtvoegel, die uit het nest begint te vliegen. — Astling. *Branchier*.

TALEKEN (1). zie TERSEL.

TERSEL. Het mannetje van alle jagtvogels, met uitzondering van den baillet, het smelleken en den sperwer — Terz. *Tiercelet*.

TOPKEN. De vederbos op de huid. — Trosch. *Cornette*.

TREINEN. Het afrigten der jagtvogels. — Abtragen. *Affaïter*.

TREKKEN. Het trekken der jagtvogels aan het stuk. — *Tirer*.

TROSSEN. Wanneer de jagtvoegel het gevangen wild poogt weg te dragen. — *Charrier*.

V.

VALKENKAMER. Het vertrek, waarin de jagtvogels bewaard worden. — *Perchoir*.

VALKENIER. Iemand, die de kunst bezit om jagtvogels tot het vlugtbedrijf af te rigten en te verzorgen. — Falkenier. *Fauconnier*.

VALKENIERSTASCH. Een groen lakensche tasch, die met een' riem om het lijf wordt gesespt, waarin de val-

(1) Hoewel thans dit woord meer door onze valkeniers gebruikt wordt, verdient evenwel „Tersel”, uithoofde van het vroeger algemeen gebruik, de voorkeur.

kenier het ter jacht benooidigde bergt. — Falke-
niertasche. *Fauconnière.*

VALKENZAK. Een linnen lap, van een gat voorzien om
den kop door te steken, waarin men den wild ge-
vangen jagtvoegel wikkelt.

VANGKLAUW. De middelvinger der jagtvogels — *Avillon.*

VEER MET VEER. zie BETTEN.

VLIEGEN (1). zie BETTEN.

VLIEGDRAAD. Een lange draad, waaraan men jagtvogels
vasthoudt, zoo lang ze niet volkomen zijn afgerigt.
— *Créance.*

VLUGTBEDRIJF. M. zie BETTEN.

Manbullingen.

AFHALEN. Het vel van klein wild en schadelijk gedierte
aftrekken. — Streifen. *Dépouiller.*

KLAGEN. Het kermen van het haas en het konijn,
wanneer ze aangegrepen worden, of zich in angst
bevinden. — Klagen.

ONTHUIDEN. M. Het grof wild van de huid ontdoen.
— Zerwirken. *Dépouiller.*

 Achter: HERTINNE. in te voegen: K.

(1) Dr. SCHOTEL heeft, in zijn *Iets over het slot Teilingen*, bl. 301, het woord „vliegen” verkeerdelijk door „paardrijden” nitgelegd; zoo als het dáár voorkomt, beteekent het niets anders dan het jagtbedrijf met den vogel. — Immers in het plakkaat op de jacht in de baronie van Cranendonk, van 31 Maart 1680, leest men: „door dien de Valckeniers, en de Weylieden komen *vliegen* en *jagen*”; meerdere voorbeelden zullen wel onnoodig zijn.

**Verslag van de Jagt en Visserij in de provincie
Groningen, over 1856.**

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR Jr. M^r. W. C. A.
ALBERDA VAN EKENSTEIN.

De staat van het jagtveld was over het algemeen voordeelig. In evenredigheid van de laatst verloopene jaren neemt het wild toe; slechts hier en daar of in eenig bijzonder jagtveld kan het gezegde niet worden toegepast, maar dit is toe te schrijven aan buitengewone oorzaken.

Vele jagtvelden toch zijn in den laatsten tijd door

Van verschillende zijden is de aanmerking gemaakt, dat de medegedeelde Verslagen der H.H. Inspecteurs, hoe belangrijk ook, en hoe eigenaardig die in het Tijdschrift te huis behooren, vele zaken bevatten, die van minder algemeen belang mogten geacht worden; het is daarom dat wij ons voortaan eenige bekortingen zullen veroorloven, in het vertrouwen, dat de geachte inzenders de redenen, die ons daartoe leiden, zullen billijken.

verkoop en verdeeling in handen van anderen overgegaan, of ook verhuurd, en de nieuwe bezitters jagen dikwijls met veel ijver, of hebben minder reden om het wild te sparen.

De grootste oorzaak ligt evenwel in de uitoefening van de lange jagt, gelijk die hier en daar plaats vindt.

De wet van 1852 legt niet, gelijk die van 1814, de betaling van eenig hooger regt op aan den gebruiker van meer dan een zeker getal honden, maar onder deze wet kan de lange jagt, althans gelijk die in deze provincie gewoonlijk plaats heeft, worden uitgeoefend met zoovele honden en met zoovele personen als men goed vindt, en waar dit op eenigzins uitgebreide schaal wordt in praktijk gebragt, daar is het niet te verwonderen, dat de wildbaan veel heeft te verantwoorden.

Door den heer minister van Binnenlandsche zaken werd wel in der tijd op de gevraagde inlichtingen als zoodanig geantwoord, dat strikhouders en polsdragers moeten gerekend worden vrij van acte te zijn, maar dat ieder eene acte moest bezitten *mede jagende* met zijn eigen hond; doch althans in deze provincie is op de lange jagt geen onderscheid tusschen polsdrager en jager te maken, terwijl de actehouder zich op de vraag van den opziener steeds alle honden toeëigent, of ze voor dien dag koopt, huurt of leent, hetgeen immers ook nergens is verboden.

Het is te hopen dat bij eene verandering in de wet deze moeilijkheid uit den weg mag worden geruimd,

waartoe dezerzijds het mogelijke is gedaan, door er op opmerkzaam te maken, toen daartoe de gelegenheid openstond.

Over het jaar 1856 zijn in deze provincie afgegeven.

258 groote jagtacten,

9 kleine »

129 groote vischacten,

647 kleine »

Te zamen 1043 acten, en alzoo 205 acten meer dan in het verloopene jaar.

Er zijn geene acten op de kantoren onafgehaald gebleven.

Voor dezelve is ontvangen :

/ 5530,50 aan regt,

» 1853,25 aan zegel en

» 704,23⁵ aan opcenten.

Er zijn geregistreerd :

5 eendenkooijen,

169 duiventillen,

66 zwanendriften.

Het getal onbezoldigde opzieners der jagt en visscherij is op 13 gebleven; dat der onbezoldigde bedraagt 43.

In zake de jagt en visscherij hadden er plaats 323 bekeuringen, dat is 88 meer dan in het vorige jaar; de toenemende bemoeijing van eenige rijks veldwachters en commiezen met zaken de jagt en visscherij betreffende, mag als eene der oorzaken dier vermeerdering worden aangemerkt.

Van deze bekeuringen betroffen 59 de visscherij, 3

verboden vervoer van wild, 13 het wildstrikken, 17 het onwettig houden van duiventillen, 7 het rapen van patrijzeneijeren of van eijeren van waterwild in verboden tijd, de overigen andere jagtovertreding.

De toegekende premien voor bekeuringen bedroegen eene som van *f* 626,50.

De ontvangst der boeten bedroeg *f* 1085,50; die voor verbeurdverklaring in de plaats tredende gelden *f* 140,40, en alzoo te zamen eene som van *f* 1225,90.

Het getal van het schadelijk gedierte, waarvoor in gevolge de wet premiën zijn uitgereikt, is als volgt:

86 vossen,
10 marters,
105 bunzings,
332 wezels,
156 valken,
1 havik,
2 wouwen,

terwijl de som dier premien *f* 252,80 bedraagt. Men blijve echter altoos in het oog houden, dat niet het geheele getal van het schadelijk gedierte bekend wordt, daar voor hetzelfde, met uitzondering van de wezels, slechts in een gedeelte des jaars premiën worden genomen.

Bij vergelijking van het opgegeven getal, met dat van het vorige jaar, ontwaart men een verbazend verschil, hetwelk vooral door het minder getal vertoonde wezels wordt te weeg gebracht.

De waarschijnlijke redenen, waarom dat getal in de

beide voorgaande jaren zoo hoog was opgevoerd, zijn in het vorig verslag vermeld, waaruit volgt, dat wij het thans voorkomend lager cijfer eensdeels aan het minder aanwezig zijn van dat gedierte, maar ook grootendeels aan naauwkeuriger inachtneming der voorgeschrevene bepalingen door de daartoe gestelde autoriteiten mogen toeschrijven.

Volgens de zoo naauwkeurig mogelijk ingewonnen berigten mag men het er voor houden, dat in 1856 op wettige wijze in de provincie Groningen ongeveer is bemagtigd het navolgend wild:

8000 hazen,
 14800 patrijzen,
 70 korhoenders,
 125 houtsnippen,
 1200 eenden,
 500 watersnippen.

In de kooijen zijn ongeveer gevangen:

4000 eenden,
 2000 talingen,
 3500 smienten,
 1000 pijlstaarten.

Met slagnetten zijn ongeveer gevangen:

1000 ganzen,
 250 eenden,
 450 smienten,
 300 kemphanen.

De prijs van hazen en patrijzen steeg niet zoo hoog als in het vorige jaar; in het laatst van het seizoen

werden ze minder naar Holland getrokken.

Hazen werden gemeenlijk voor *f* 0,90 tot 1,40 verkocht; patrijzen van *f* 0,30 tot *f* 0,60; korhoenders van *f* 4,00 tot *f* 9,00 het paar; houtsnippen van *f* 0,50 tot *f* 0,80. In het waterwild was, te dezen aanzien, in verhouding tot het vorige jaar, weinig verschil op te merken.

VISSCHERIJ IN DE BINNENWATEREN.

De berigten omtrent deze visscherij ingekomen, zijn over 1856 veel gunstiger dan over de laatst voorgaande jaren; evenwel is deze visscherij niet meer van zoo veel belang dan in vroegeren tijd, waarvan de voornaamste redenen in vroegere verslagen zijn opgenoemd. Waaraan thans het meer gunstige, dat men in 1856 heeft waargenomen, is toe te schrijven, is minder naauwkeurig te bepalen, maar moet meer aan toevallige omstandigheden worden toegeschreven, gelijk zachten winter, gunstige tijden van opdooi enz.

Alleen is het zeker dat de vermeerdering van visch meer in kleinere of strekkende waters dan b. v. in de meren werd waargenomen, en dat het onbillijk zoude zijn niet aan de gedurende een paar jaren ingevoerde late opening der visscherij een deel aan dezen beteren toestand te gunnen.

Het getal groote en kleine vischacten is bij de vermelding der jagtacten aangewezen.

Voor zooverre zulks mogelijk was is van de visschers

eene opgave gevraagd van den visch, welke over 1856 door hen is gevangen. Het spreekt van zelve, dat deze opgave nimmer op stellige zekerheid aanspraak zal kunnen maken, en de volgende getallen nog minder als dit ten aanzien van het wild het geval is, het geheel ware cijfer zullen uitdrukken, maar eenigzins zal altoos de opbrengst van dit voedingsmiddel uit die getallen kunnen worden nagegaan en de verhouding tusschen de onderscheidene soorten waargenomen; het is om deze reden dat hier wordt opgegeven, dat volgens de ingekomen berigten ongeveer in de provincie Groningen in 1856 op wettige wijze is gevangen :

18000	Ned. pond	snoek
5000	»	baars
22000	»	witvisch
20000	»	aal of paling.

De geldelijke uitkomsten der jagt en visscherij over 1856, in vergelijking met die over 1855, blijken uit den volgenden staat :

ONTVANGST.

	1855.	1856.
Opbrengst der jagt- en vischacten.	f 6856,59	f 8087,98 ^s
Opbrengst der boeten, na aftrek van het $\frac{1}{3}$ voor het fonds voor opzieners	» 991,66	» 723,66 ^s
Opbrengst der verbeurdverklaring.	» 305,70	» 140,40
Opbrengst van zegels, met opcen- ten, wegens aanvraag om regis- tratie van zwanendriften, een- denkooijen en duiventillen, om vergunning tot het brengen van honden voor het wild, om mag- tiging tot de jagt op schadelijk gedierte en om toestemming tot het visschen in provinciale wa- teren	» 81,27	» 74,13
Te zamen	f 8255,22	f 9026,18

UITGAAF.

Inkomen van den Inspecteur . . .	f 800,00	f 800,00
Inkomen van 15 opzieners	» 2704,00	» 2704,00
Premiën voor gedane bekeuringen.	» 1127,00	» 626,50
Premiën voor gedood, schadelijk gedierte.	» 3661,00	» 252,80
Reiskosten van den Inspecteur . .	» 98,50	» 105,29 ^s
Kleding der opzieners.	» 211,25	» 211,25
Drukwerk, ongeveer	» 90,00	» 131,35
Te zamen	f 8691,75	f 4831,19 ^s

Deze uitkomsten zijn veel voordeelijker dan in 1855, en bevestigen het in het verslag van dat jaar ten slotte, betreffende dit punt, aangevoerde.

Hoe Nancy aan dien mooijen naam kwam; — ik aan Nancy, en wat verder met haar gebeurde.

Dertig jaren geleden betoonde een mijner kennissen eene bijna goddelijke vereering aan het portret eener schoone vrouw, dat tegen over zijne gewone zitplaats in de kamer hing; daarop te staren was voor hem een onverzaadbaar genoeg, en dit moest de afwezigheid eener schoone vervangen, waarvan de bijzonderheden mij, uit bescheidenheid, onbekend zijn gebleven; ook was als herinnering dier afgebeelde persoon een hond aanwezig, van middelbare grootte, met half lang, glimmend zwart, zijdeachtig haar, van het vrouwelijk geslacht, met wit op de borst, aan de voeten en de punt van den staart geteekend, — begaafd met die zachte manieren, die alleen door de opvoeding eener vrouw zijn te verkrijgen.

Het beestje was te fijn van stel en te spits van neus, om het, volgens het gevestigd begrip, voor een' degelijken jagthond te houden. Tot geheel andere gedachten werd ik evenwel gebragt, toen ik dit verstandig schepsel voor het eerst in het veld werkzaam zag.

Ik kan niet nalaten een voorval van dien dag hier te verhalen: de eigenaar van den hond joeg met mij op watersnippen; ik staande in een schuitje, hij gaande langs het water. Eensklaps nemen de ossen hem in de maling, zoo als men het heet, die hem zeker zouden koud gemaakt hebben, bijaldien hij de bedaardheid van een' geoefend *Torreador* niet had behouden, die hij, ter plaatse, waar dit woord te huis behoort, meermaals in de uitvoering van zijn vak had waargenomen.

Het was mij niet mogelijk op zijn roepen hulp te verleenen, daar het schuitje vast raakte in den modder, welke te diep was om er mij op te wagen. Ik zag hem van kleur veranderen, en hoe hij door eenvoudig regts of links om te maken, gepaard met afwendingen door zijn geweer, dat hij als een evenwigtstok bezigde, de stooten der ossen wist te ontwijken, terwijl hij kalm bleef en niet vuurde, ofschoon ik er hem toe aanzette.

De losbrandingen van mijn geweer gaven slechts eene oogenblikkelijke afleiding, die hij ten nutte maakte om zich uit het gedrang te redden; doch zoodra de ossen zijn ontvlugten bemerkten, poogden zij hem in te halen. Ik hoor het nog hoe een van de ijveraars

met zijne hoornen tegen het hek stuitte, waarlangs mijn makker ontsnapte; hoe een ander zich brullend voor hetzelfde op de knieën wierp, kop en hals er onder door schuivende om het uit den grond te ligten, ten einde zijn boos opzet te kunnen volbrengen.

In het vervolg bleek het mij, dat de hond het zwaarste haas kon dragen, en toch alles levend appor-teerde; dat de spitse neus het ligchaam niets onnoo-digs liet verrigten en nooit faalde; dat het aanslui-pen door de teef zoo zachtjes geschiedde, dat men daarbij naauwelijks de beweging der pooten waarnam, en hoe voorzigtig zij die, bij het gaan door het wa-ter, gebruikte om niet te spatten of geluid te maken, was wonderschoon. Lag zij op den akker in eene vore gedrukt, dan zou men haar naauwelijks bemerkt hebben, bijaldien zij geen wit op den neus hadde ge-had, en het is mij steeds voorgekomen, dat het wild daardoor geboeid wordt.

Van dergelijke honden had ik meer gehoord, en mij die denkbeeldig voorgesteld; maar naar de werkelijkheid, om bij vervolg van tijd in de soort te geraken, werd door mij steeds vurig verlangd.

Staat de staatkunde met de drijfveren van eigen-liefde en eerzucht in verband, van niet minder invloed is het hart van den mensch op zijne handelingen, kortom: al poogt de man het wikken en wegen der vrouw tijdelijk te ontgaan, het is, om zich later te sterker aan haren invloed te onderwerpen.

Ik vermoed dat de schoone oogen van de vrouw in

het gezegde portret voorgesteld — de eigenlijke eigenares van het hondje —, de oorzaak waren, dat mijn jagtvriend, bij de verdeeldheid der begrippen in 1830, verkoos de warmte van het Zuiden te gaan opzoeken.

Waren wij op dit oogenblik aan de hombertafel gezeten, blijvende met de *Spadille* en *Basta* achter de hand, dan valt er wel te praten over den een' of anderen mistrek, die gedaan werd, maar het belet niet het spel als beslist te beschouwen.

Het lot wilde nog dat de teef, door de gebeurtenissen van dat tijdstip, in handen geraakte van een groot liefhebber van jagen *cum annexis*, die in Afrika met en op tijgers, en op verdere waagstukken had gejaagd, maar nog al afleidingen had; dat zij vervolgens in het bezit kwam van iemand, die in het geheel niet joeg en die mijn verlangen om haar te verkrijgen vernemende, haar, even welwillend als belangloos, aan mij afstond.

Uit hare verbindtenis met *Rover* ontsproot *Nero*, een professor in zijn vak, van wien veel goeds en buitengewoons te verhalen valt; hij geleet volkomen op zijne moeder, was echter buitengewoon groot van stel, waarbij nog bepaalder en krachtvoller manieren, waarvan als aanduiding strekte, een eenigzins opwaarts gebogen rug, die aan het drukken met de hand veel tegenstand bood.

Nero joeg op alle soorten van wild en te allen tijde even goed, onverschillig of het water, veld, of boschgronden betrof, en hoe dit ook afwisselde; hij nam een haas op als eene veer, kroop er niet mede door

een sloot, haag, hek, of raster, wanneer deze hinder- nissen te overspringen waren; boven eene zes voet hooge beplanting wist hij zich te verheffen, om te zien aan welken kant hij zijn' meester aan het schot kon brengen. Er ging zelden een jagtdag voorbij, zonder dat men hem iets buitengewoons zag doen, b. v. met een haas in den bek voor een patrijs te staan of omge- keerd, of bij het vervolgen van een aangeschoten haas voor patrijzen, en dergelijken meer. Hij, zijne zuster *Dido* en verdere afstammelingen liepen in het draven nimmer scheef, wel een' telgang, en in het oogvallend was eene rukkende beweging met een der achterpoo- ten, bij het overgaan uit den galop in het draven.

Hierop volgden twee geslachten, die niet voldeden, omdat zij geen' ijver hadden; die wel vast stonden, maar van vreesachtigen aard waren, voorzigtige be- handeling vorderden, en met moeite zich aan het schot gewenden; ik meende daarin, zoo wel in ligchaams- bouw als neigingen, overeenkomst te vinden met den Newfoundlander, zoo wegens een zwart verhemelte, als eene andere verbinding der toonen onderling, dan zulks bij de gewone, tot de jagt gebezigde, honden het geval is; en verder zal men zien, dat, wil men een ras zuiver houden, wel degelijk op ligchaamsbouw en op gebreken als erffouten valt te letten.

Van eene verwante, ongedresseerde, zwarte teef, door eene enkele paring met een' zwart bonten jagt- hond, die sterk op haas was, kwam een worp van tien jongen, waarvan negen rammelbont en slechts

een zwart met witte uiteinden, op de grootouders van moeders zijde volmaakt gelijkende, met uitzending der overgangen van het zwart tot het wit, eenigzins door ros gescheiden, hetwelk bij verharing minder zichtbaar was. Dit laat te denken over, wanneer men ziet, dat de driekleurige brak de gezochtste is, en dat de dashond veelal ook de kleuren zwart, ros en wit bezit. Het vervolg leerde, dat die jonge teef, die den naam van *Nancy* wordt gegeven, eenigzins van inborst met de reeds genoemde verschilde; zij was levendiger, bijzonder waakzaam en nam een verloren voet luid op.

Van ouds wil men hebben opgemerkt, dat de naam, dien een merkwaardig persoon heeft gedragen, invloed heeft op den levensloop van dengene, die denzelven later verkrijgt, en men kan opmerken, dat een bijnaam, die geene bepaalde hoedanigheid aanwijst, na-deelig is aan de achting en liefde, waardoor iets op den duur, vooral in tegenspoed, wordt in stand gehouden; en dat deze regel ook op de dieren zijne toepassing kan hebben, moet ik afleiden van de belooning die ik verkreeg, voor de moeite aan den jongen hond besteed, — als aandenken eener buitengewone vrouw, met gitzwart haar, zeldzaam helder oog, zwevendende gang, die tevens zoo lief als schoon, edel en aangenaam, met den naam van *NANCY* genoegzaam is aangeduid.

Het volmaakte schijnt niet tot deze aarde te behoren, althans niet bestendig te zijn. — *Nancy's* over-

grootmoeder had eene dikte onder aan den buik, die haar bij het loopen hinderde, en die plotseling zoodanig toenam, dat zij in eene sloot gerakende, tegen het klif niet meer op kon: waarop ik, na dien natten, wel gevoeden hond een uur gaans ver gedragen te hebben, een smartvol einde voorziende, besloot door een schot aan dien toestand een einde te maken, en daar liever niet meer aan had gedacht. Maar die toedragt werd mij in het geheugen terug gebragt, doordien de kleindochter *Nancy*, in het begin der verledene maand September, een soortgelijk verontrustend gezwel aan denzelfden kant en op dezelfde plaats kreeg, als wijlen hare overgrootmoeder, hetwelk van de dikte van een kippenei, in acht dagen tijd, tot het viervoud daarvan aangroeide, en insgelijks de beweging van het voorbeen begon te belemmeren. Dit uitwas zat gespannen, en er was uiterlijk niets dan eene drooge wrat of iets dergelijks op zichtbaar.

De eerste vooronderstelling nopens de oorzaak van dit verschijnsel was eene verharding van zog: maar zij had nimmer jongen geworpen; vervolgens het aanwezig van een vreemd ligchaam, of de steek van een vergiftig dier: maar ook daarvoor waren geene uiterlijke aanwijzingen te vinden; een ander gevoelen was, dat het eene breuk zijn kon, in welk geval eene opening aan te brengen niet doelmatig was; en de tegenbedenking, dat het grootst gedeelte van het ongemak op de ribben zat.

Het raadplegen met een' geneesheer en een' provin-

cialen veearts leverde niets bepaalds op, en wegens de onbekendheid met de oorzaak der kwaal, bestond er geen lust om de genezing te beproeven.

Het gevoelen was: af te binden, hetgeen ik niet doelmatig achtte, wegens de hoeveelheid huid die daarbij verloren zoude gaan.

Er moest toch iets gedaan worden, en daar men eene vloeiende of golvende stof meende te voelen, werd besloten om voorzigtig eene opening te beproeven, ten einde het onderstelde te ontlasten, en toen werd bevonden, dat de inhoud bestond uit rood, zacht, wild vleesch of iets dergelijks; deze opening werd door het knagen en likken van den hond zeer vergroot; doch dit was niet voldoende om het aangroeijen van het vreemd bestanddeel tegen te houden, dat zich vormde als blaren en champignons, in lengte toenemende, als naast elkander geplaatste polypen, en veel overeenkomst had met eene honiggraat in grootere afmetingen.

De wondopening in omvang steeds toenemende, breidde zich tot aan de vooronderstelde wrat uit, waardoor het geheel een nog ongunstiger voorkomen verkreeg, en daar het meer dan tijd was hulp aan te brengen, besloot ik het eigenhandig te beproeven.

Branden met *lapis infernalis* en het, daarop volgende, schroeijen met het punt- en plaatijzer, baatte niet meer tegen den voordurenden aanwas, sedert drie maanden vruchteloos bestreden. Dit branden bleek geene smart te veroorzaken, zij lag daaronder zoo stil als of zij besef had, dat zulks tot haar best geschiedde.

Een ieder, die belang in die kunstaanwending kwam stellen, wendde het hoofd af, zoo wegens het nare schouwspel als het onaangename der brandlucht; een en ander, bijdragende om den hond als verloren te beschouwen, leidde tot het besluit denzelfden, aangezien het onzekere der uitkomst, niet meer nutteloos te kwellen. Het dier werd lusteloos en zwakker, het lag, bij voorkeur, op den kant, waar het euvel zat; de oogen, vroeger zoo helder, werden dof en weken zoo diep in de oogkassen, dat ze bijna niet meer zichtbaar waren; deze alsmede de neus raakten bezet, even als bij de hondenziekte, welke zij niet gehad, evenmin als aan andere kwalen geleden heeft.

Nu viel mij in, dat vele jaren geleden een koppelknecht mij den raad gaf van loodwit te bezigen, aan den staart van mijn paard, waarin men, ten gevolge van het zoogenaamde angliseren, meende dat het koudvuur aanwezig was, hetwelk door dit middel spoedig en volkomen genas. Dit insgelijks op de hond beproefd, had ook dadelijk gunstige uitwerking: de ontstoken plaats verkreeg gezonder kleur, en de omvang verminderde. Het bleef echter bezwaarlijk de hond te beletten, de wond te likken, zij wist de verbanden te verschuiven of te verscheuren, en duldde geenzins den muilband.

Doordien de teef eensklaps al het haar gebodene voedsel weigerde, werd zulks aan het binnen krijgen van loodwit toegeschreven, welk gevoelen versterkt werd door de bevinding, dat zij niets dan melk wilde

nuttigen, en melk als een middel tegen vergif wordt voorgeschreven.

Daar men door maatschappelijke verhoudingen niet altijd doen kan, wat men wil en oorbaar acht, zoo gaf ik ook ditmaal toe geen loodwit meer te bezigen.

De ziekte-toestand duurde nog drie weken voort, waarna de teef uitgeteerd, trachtte aan het hoofd een hooger rustpunt te geven; mijne stem nog met eene staartbeweging beantwoordende, nam zij kreunend afscheid van mij en stierf.

Was het weigeren van voedsel en drank eene natuurbeschikking, om den dood van een uiterlijk volkomen gezond dier te bespoedigen? — het gevolg van het likken van het loodwit? — was het terug drijven van de oogenschijnlijk niet scherp zijnde stof in de wond aanwezig, en het likken daarvan van invloed op de werking der maag? De lijkopening, dacht men, zou de zaak duidelijk maken. In de maag was geen letsel hoegenaamd, en de verdere ingewanden waren zoo zuiver als mogelijk is, met uitzondering van het hart: dit was ontstoken, en van daar bestond een geleider naar het beschrevene gezwel.

Daar het nu aannemelijker is, dat de oorsprong van de kwaal in het hart van den hond gevestigd was, dan dat die, door eene verkeerde behandeling, van buiten, inwendig zou zijn overgebracht, zoo gaven de afkeuringen, ten opzichte der behandeling die ik ten bestwille ondernomen had, op nieuw de overtuiging, dat men

daartoe te spoediger overgaat, naarmate men der zaak onkundig is.

Toen de grootmoeder van *Nancy* uiterlijk eene dergelijke, niet onderzochte kwaal kreeg, was zij oud en versleten. *Nancy* daarentegen was volkomen gezond, zeven jaar oud, en hadde mij nog onderscheidene jaren van aangename dienst kunnen zijn.

Nancy! Hoe menig stuk wild hebt gij mij in de handen gebragt, dat ik met een' gewonen hond nooit hadde gekregen; en nu te bezwijken aan eene hartkwaal, misschien omdat ik geen' zoon van u bezit!!!

Ik dacht mijn geweer en jagtgereedschap met *Nancy* te begraven,.. doch daarvan liet ik mij terug brengen, doordien ik een reserve- geweer bezit, van volkomen dezelfde afmetingen als dat, waaraan ik sedert vele jaren gewoon ben, aan hetwelk eene gedachtenis is verbonden, en dat ik dus niet mede in het ongereede zou mogen brengen.

Der waarheid getrouw, moet ik hier bijvoegen, dat een verloop van acht dagen en de levenswijsheid van vader CATS mijn gevoelig verlies aanmerkelijk hebben gelenigd, en ik berustte bij de mogelijkheid, van het eerst volgend jagtzaizoen geene acte te nemen.

Bijaldien dit in handen eener *NANCY* mogt komen, die de persoons-aanduiding te duidelijk vindt, die niet gaarne in dezelfde reden met een' hond voorkomt: zij gelieve zich met de toevallige gebeurtenis gerust te stellen, dat de beide hier bedoelde *Nancy's* op denzelfden dag betreurd zijn geworden.

Het hier medegedeelde is, wel is waar, slechts een *potpourri*, waaruit de inzender hoopt dat — in dergelijke voorkomende omstandigheid — nut zal kunnen worden getrokken, zoo als hij zich voorstelt met loodwit, als opdroogend middel, nadere proeven te nemen.

JAGERS-TAAL.

ALLERLEI.

De jonge heer was gepromoveerd van de studie te huis gekomen; hem bekreep weldra de lust om eens te gaan jagen. De huisknecht werd hem nagezonden, met uitdrukkelijken last van hem niet uit het oog te verliezen; welke, zoo als anderen in die betrekking, nooit verlegen was en aan zijne zending eene gunstige wending wist te geven: zich aanbiedende om al de hazen te dragen, die Mr. schieten zoude.

Daar hij achter zijn' jongen meester bleef, ontving hij de teregtwijzing, dat dit wel bij het gaan langs den algemeenen weg behoorde te geschieden, maar nu, in het veld, naast hem op ruimen afstand; ook dat wanneer hij een' haas zag loopen, hij roepen moest »war-toe" en bijaldien hij patrijzen zag vliegen, had te waarschuwen met »kiro."

Nu gebeurde het weldra, dat JAN patrijzen zag loopen en bleef staan overdenken, hoe hij zulks kenbaar had te maken.

Toen de patrijzen opgevolgen en misgeschoten waren, vernam de jager dat hij met meer kans van treffen in de zit had kunnen schieten; waarop uitdrukkingen volgden, die voor JAN alles behalve aangenaam waren, en beantwoord werden met de bewering, dat de »kiro's" hadden geloopt, in welk geval, bij de gegeven onderrigting, niet was voorzien.

A . . . k.

Een venetiaansche gezant in Frankrijk ontving van een' vorstelijken persoon een' kostbaren, afgerigten valkten geschenk. De italiaan, die niets van de valkerij verstond, en die den vogel voor een stuk wildbraad aanzag, verwees hem aan zijnen kok om te bereiden. Na eenigen tijd vroeg de voormalige eigenaar den gezant: »hoe hem de valk beviel?" De gezant antwoordde: »hij heeft goed gesmaakt, doch hij was vreeselijk mager."

»Is dat uit blijven, trage lummel!" zeide een jager knorrig tot zijnen jongen, »ik zend u om een half »pond kruid naar den winkel, die geene vijftig passen

»ver is, en gij laat mij zoo lang wachten.” — »Voor een half pond,” antwoordde de jongen, »is het wel wat lang; maar ik moest immers een heel pond halen.”

EEN IEDER WACHTE ZICH VOOR SCHADE !

Aan het slot der »Bijdrage tot de studie van het »jagtveld”, door den heer Mr. H. SASSEN, Inspecteur der Jagt in Noordbrabant — 4de jaargang, bl. 251 —, wordt melding gemaakt van het aanwenden van vergif, ter bemagtiging van patrijzen; het volgende stukje, ons van eene geachte zijde ingezonden, geeft eenige bijzonderheden omtrent dit onderwerp op, die wij onzen lezers gaarne mededeelen, en die aanleiding kunnen geven om dergelijke schandelijke praktijken te ontdekken. — Gelukkig dat bij het slot van art. 15 der vigerende Wet en van het aanhangig ontwerp daarin voorzien is.

RED.

In de maand Februarij 1853 bragten twee onbezoldigde jagtopzieners, van eene tournée terug keerende, mij twee van potscherven vervaardigde, platte pannetjes, ter grootte van een theeschoteltje, door

hen op de heide, in de onmiddellijke nabijheid van eenig bouwland, gevonden; zij waren gevuld met eene breiachtige meelpap, met eenige geweekte boekweïtkorrels doormengd. — Het gevoelen der opzieners deellende, dat die voorwerpen tot *lok-aas* voor wild bestemd waren, deed ik een der pannetjes eenen ouden haan, die in een ruim, afgesloten hok geplaatst was, voorzetten, met dat gevolg, dat hij binnen vijf uren na het gebruik stierf. — Het overige is door den heer BRUINSMA, te Leeuwarden, scheikundig onderzocht, en toen gebleken met wit rattenkruid (*acidum arsenicosum*) vermengd te zijn. — Gemelde scheikundige hield zich overtuigd, dat het gebruik van op die wijze gevangen of gedood wild de noodlottigste gevolgen moest hebben.

Later zijn nog wel dergelijke potscherven gevonden, doch ze waren ledig.

Jagerswijk,
3 Maart 1857.

F. v. H.

Verslag van de Jagt en Visscherij in de provincie Utrecht, over 1856.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR Mr. A. G. J.
BARON TAETS VAN AMERONGEN.

Ten opzichte der werking van de wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47), zal ik kunnen volstaan met te vermelden, dat dezelve gunstig is, en, naar mijn oordeel, nog veel gunstiger uitwerking had kunnen hebben, indien niet oorzaken van verschillenden aard, reeds zeer kort na de invoering der wet, goede resultaten hadden belemmerd, en tegen gewerkt. Onder dezelve zal ik alleen opgeven als de meest nadeelige, de onzekerheid waarin men verkeerd heeft en nog verkeert, ten opzichte van het bij voortduring

bestaan der wet, waarbij voornamelijk op den voorgrond staat, de onzekere positie van de opziensers der jagt en visscherij. Mijne, van den aanvang der invoering van de wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47), herhaaldelijk uitgedrukte meening, dat de wet, behoudens eenige geringe wijzigingen, zeer goed zoude werken, is door de ondervinding bij mij versterkt, en, indien hier en daar klagten en bezwaren tegen dezelve worden ingebracht, moeten die meer aan de verkeerde uitvoering der wet dan aan de wet zelve geweten worden.

TOEZIGT OP DE JAGT EN VISSCHERIJ.

Het is mij bijzonder aangenaam te kunnen mededeelen, dat de bezoldigde jagtopziensers uitmunten door getrouwe nakoming hunner dienstpligten. Ten opzichte van hunnen dienstijver en bekwaamheid kan ik de loffelijkste getuigenis afleggen.

De aanstelling tot Rijks veldwachters, en de in die betrekking door de bezoldigde opziensers gedane diensten, hebben geenen nadeeligen invloed uitgeoefend op hunne dienst als jagtopziener. De burgemeesters der gemeenten, alwaar bezoldigde opziensers gestationneerd zijn, hebben echter zeer gunstige rapporten uitgebracht, betrekkelijk de door de jagtopziensers als Rijks veldwachters bewezene diensten. Zeer ten onrechte zoude het echter zijn, om uit deze stelling, dat de beide betrekkingen zeer goed door de jagtopziensers

kunnen worden waargenomen, af te leiden, dat ook de Rijks veldwachters goede diensten als jagtopzieners zouden doen, dewijl die ambtenaren, naar mijne meening, voor die betrekking in den regel geheel ongeschikt zijn. De onbezoldigde jagtopzieners hebben goede diensten bewezen, en werken mede, om een goed en doeltreffend toezigt op het jagtveld uit te oefenen.

De overige ambtenaren, met het toezigt op de jagt en visscherij belast, hebben, in 't geheel genomen, vooral in het te keer gaan van strooperij zeer weinig dienst gedaan; — de door die ambtenaren gedane bekeuringen zijn meestal van weinig aanbelang.

STAAT VAN HET JAGTVELD EN DER VISSCHERIJ.

Het jagtveld is zeer ruim van wild voorzien, vooral van hazen en fazanten. De meerdere zorg, aangewend om het veld van onkruid te zuiveren, het betere ophalen en schoonhouden van gruppels en sloten, zijn niet voordeelig voor het broeijen der patrijzen, en vele nesten worden daardoor gestoord; — ook is de weersgesteldheid van eenige opvolgende jaren voor de vermenigvuldiging der patrijzen zeer ongunstig geweest. Evenwel zijn de vooruitzigten thans vrij goed, en het is te verwachten, dat er in het volgende jagtsaizoen meer patrijzen dan in vorige jaren zullen zijn.

In de geheele provincie zijn gedurende den jagttijd buitengewoon veel hazen geschoten, zoodat er veel

hazen naar het buitenland van hier zijn vervoerd, en daarin een niet onbelangrijke handel is gedreven. Het wild heeft zich sterk vermenigvuldigd, en heeft zeer weinig van koude of sneeuw geleden. Er is betrekkelijk met hetgeen vroeger plaats had, zeer weinig gestroopt, en bij een aanhoudend goed toezigt zoude, naar mijne meening, het stroopen meer en meer zeldzaam worden, vooral indien de stroopers meer moeilijkheid ondervonden in het verkoopen van wild, hetgeen vooral zoude bereikt worden door het koopen van wild strafbaar te stellen.

De nadeelige toestand, waarin de visserij zich heeft bevonden, is verbeterd; de vischvangst is gunstig geweest, en zal in het jaar 1857 waarschijnlijk nog gunstiger zijn.

OPBRENGST EN GETAL DER IN 1856 AFGEGEVENE JAGT- EN
VISCHACTEN :

Voor 294 groote jagtacten	f	6235,74
» 28 kleine	»	» 197,96
» 196 groote vischacten	»	» 1385,72
» 461 kleine	»	» 1168,63 ^s .

Met inbegrip van zegel en opcenten dus te zamen, f 8988,05^s. Wanneer daarmede de opbrengst van het jaar 1855 vergeleken wordt, welke f 8705,09 heeft bedragen, dan blijkt het, dat er in 1856 eene meerdere opbrengst heeft plaats gehad van f 282,96^s.

Er zijn 313 kosteloze vergunningen om te visschen

afgegeven, zoodat het aantal dier vergunningen, hetwelk in 1855 310 heeft bedragen, bijna niet is vermeerderd. Evenwel zoude, naar mijn oordeel, het aantal der kosteloze vergunningen wel voor vermindering vatbaar zijn, én in het belang der visscherij én der houders van vischacten wenschelijk.

SCHADELIJK GEDIERTE.

In 1856 is in de prov. Utrecht het navolgende schadelijk gedierte gedood en vertoond, waarvoor aan premiën de som van *f* 433,15 is uitbetaald.

2 Moervossen, 5 niet volwassen vossen, 3 marters, 371 bunsings, 2 hermelijnen, 477 wezels, 1 arend, 92 valken, 27 havikken, 357 sperwers, 28 wouwen, 61 buizerden.

Hierbij moet worden opgemerkt, dat, krachtens de laatste alinea van art. 30 der jagtwet, voor het viervoetig gedierte (met uitzondering der wezels) slechts premiën worden genoten, voor zoover het is gedood tusschen den 1 Mei en den 1 November van ieder jaar, en dat door sommige jagtliefhebbers in deze provincie, voor het dooden van schadelijk gedierte, niet bij de wet opgenomen, (als kraaijen, exters, enz.) eene niet onbelangrijke som wordt besteed.

RELAZEN EN VONNISSEN.

In 1856 zijn 236 relazen en vonnissen ingekomen, welke door eene uitspraak des regters, of door vrij-

willige betaling van het maximum der boete getermineerd zijn.

In het geheel zijn, ter zake van overtreding der wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47), 247 vonnissen geslagen, namelijk in de kantongeregten

Utrecht	33,	waarvan 5	vrijspraken,
Amersfoort	47,	» 4	»
Wijk bij Duurstede . .	19,	» 2	»
IJsselsteijn.	27,	» 1	»
Rhenen	21,	» 8	»
Loenen	32,	» 3	»
Maarsse.	38,	» 7	»

In hooger beroep zijn geweest, bij de Arr. regtbank

Utrecht . . . 8 vonnissen, waarvan 1 vrijspraak.

Amersfoort.18 » » 0 »

Bij het Provinciaal Gerechtshof van Utrecht 3 vonnissen, waarvan 0 vrijspraak.

Terwijl één veroordeelend vonnis door den Krijgsraad in het Provinciaal Kommandement van Utrecht is geweest. — Hieruit blijkt, dat slecht twee der behandelde zaken definitievelijk vrijspraak ten gevolge hebben gehad.

OOM TOBIAS.

Op bladz. 184 van den 3^{den} jaargang de beschouwingen lezende over het verhuizen der vogelen, waaronder de zwaluwen vermeld worden, had ik gewenscht meer te vernemen van de vier soorten dezer lieve diertjes, die hier te lande voorkomen. Het volgende moge ter aanvulling van het gezegde dienen.

Van jongs af wekten deze kleine vogels mijne aandacht, die later vermeerderde door de kennismaking met iemand, die er bijzonder veel werk van maakte, en wien zoo wel hierom, als om zijne edele hoedanigheden en andere bijzonderheden, welke hier volgen zullen, in stilte de bijnaam van oom TOBIAS was gegeven.

Vogelaar was oom T. niet, en evenmin jager in de volstreckte beteekenis van het woord, ofschoon hij

vroeger vrij zeker een stuk wild kon schieten; een en ander vermoedelijk tegen gewerkt, doordien hij van natuur zeer zindelijk was en gaarne altijd kraaknetjes voor den dag kwam; wat knutselachtig van aard, stelde hij zich te vreden met te doen vooronderstellen, dat hij vogelaar, jager en tevens visscher was. De baars was of te groot of te klein en nooit vet en lekker genoeg; zijnde het eenigste punt waarin hij moeilijk te voldoen bleef.

Ofschoon het bijna eene halve eeuw geleden is, dat die zachtaardige man leefde, heb ik hem nog dagelijks voor oogen: hij was niet lang van gestalte, had fijne gelaatstrekken en zeer beschaafde vormen, die zich in de minste zijner handelingen uitdrukten, zelfs tot bij het rooken, waarvan hij een groot minnaar was, ofschoon er hij nooit een ander mede hinderde; het gevolg was dan ook dat zijne pijp buiten zijn' wil zelden uitdoofde en veel langer brandde, dan zulks bij de gewone rookers meestal het geval is. De meerschuime pijp was toen in de mode; er werd een gedeelte van de nachtrust opgeofferd, om die op eene bepaalde plaats in kleur te doen afscheiden, waarmede het afkoelen strijdig was en waartegen de zijne steeds met zeemleer was omwonden, terwijl in het deksel een vreemd muntstuk was gewerkt, dat als iets buitengewoons een ieders aandacht trok.

De mededeling dezer bijzonderheden zou overtollig zijn, zoo zij niet strekte om het tijdstip, waarin hij leefde aan te duiden, en zich den persoon beter te kunnen

voorstellen, in eenen tijd, waarin men bijna geene menschen meer aantreft, die zich niet volgens algemeene opvoedingsregelen hebben gevormd; zoogenaamde typen, die de scherpte van den stempelslag hadden behouden, origineelen, zoo als men ze te regt noemde, die steeds volgens eigen begrip en inborst leefden.

Oom T. schoor zich tweemaal daags en dulde niet dat zijn hoofdhaar de lengte van twee nederlandsche duimen overtrof; het was altijd keurig gepoederd en boven de slapen met hoekjes weggenomen, tegen welk wit zijne ebbenhoutkleurige tanden afstaken, verhoogd door de helder witte das zonder strik. De kraag van den rok was hoog genoeg om het achterhoofd tegen elke soort van togt te beschutten; de poeder, die er op gestoven lag, werd niet als onedele stof beschouwd; de rok was bestendig van ééne kleur: koornblaauw met glimmende knopen, van voren te kort en van achteren wat lang; men zou gezegd hebben uit voorliefde als eenen zwaluwenstaart uitloopende, die bij het gaan eene vleugelbeweging maakte. Zijn vest was altijd van zwarte zijden stof; ofschoon vrij lang, kon men daaronder fijn wit linnen opmerken; de onderkleeding, van dezelfde grondstof, maar ingevolge de jaargetijden in kleur afwisselende, reikte niet hooger dan op de heupen, waar zij spande.

Onder het vele goeds, dat ik van oom T. weet, behoort te worden onthouden, zijne meening om-

trent de broekdraagbanden, die hij als eene doelmattige toevoeging aan onze kledingswijze beschouwde, daar sedert het gebruik daarvan minder mannen gebroken zouden zijn; tot grond voor deze bewering voerde hij aan: dat door de drukking van den broeksband de onderbuiks ingewanden omlaag worden gedrongen, waardoor, bij onverwachte schokken, het net, dat hen omvat, scheurt, en die hinderlijke uitzettingen ontstaan, die van de plaats, waar zij gevestigd zijn, hunnen naam ontleenen.

Twee lange kettingen, van verschillend metaal en vorm, gehecht aan twee voorouderlijke horologiën, waarvan het kostbaarste in een tweede omsluiting werd gehouden, versierden de onderkleeding. De laarzen waren met eiwit en zwartsel gevernist en werden nooit zonder gele, verlakte kappen gedragen, waaraan onderscheidene stroppen, zoo tot aantrekken derzelve, als om het afzakken te herstellen, en hier min of meer gewoonte geworden, als het geheugen faalde, of het noodig werd aan de gedachten eene andere wending te geven; liep iets te hoog voor zijn begrip, dan trok hij de kappen tot over de kuiten, daar niemand bijzonder acht op gaf, omdat destijds alle menschen kuiten hadden. Oom T. heeft het langst ooringen gedragen als middel tegen het knippen met de oogleden.

Wie er op den Zwaluwenburg te gast kwam, zulks bragt geene verandering in de plaats van oom T. aan tafel, het overgangspunt van de gouvernante tot

andere personen. Zijn verzet tegen het wettig gezag, dat hij hier stookte, was niet gevaarlijk, en bepaalde zich bij het breken van een glas, en daar hij opgeruimd van aard was, deelde hij de vrolijkheid aan anderen mede, bij het drinken van welkom en gezondheden der bezoekers.

Het slot Zwaluwenburg had dubbele grachten, met eene voorpoort, waaronder vele zwaluwen hun verblijf hielden, en er niet verstoord werden, zoo lang de muschen uit hunne nesten konden geweerd worden, uiterlijk kenbaar aan witte vederen uit de opening der woningen zichtbaar. Het gebeurde niet zelden dat een door die poort gaande persoon, op deze nesten lettende, aan den vroegeren, bijbelschen TOBIAS dacht. De minste onaangename gewaarwording werd minzaam verholpen, en voor wien het noodig had, bestond hier onschadelijke raad tegen vele kwalen; hij, die over maagpijn of iets dergelijks te klagen had, kreeg tot radicaal herstel een glaasje »pop,» zijnde bittere kruiden afgetrokken op jenever, in eene flesch, wier vorm veel van een blaasinstrument had, gelijk dergelijke vreemde vormen nog heden, onder gastvrije gewelven, worden aangetroffen.

Bij onstentenis van een' plattelands heelmeeester, was de huisapothek hoogst eenvoudig: het potje No. 1 bevatte *hypericum*; de bloem dezer plant werd van de watersnippenjagt medegebragt en dan op olie gezet, vervolgens geplaatst op een voor een ieder toegankelijk punt, en als gencesmiddel voor

brand — en gestokene wonden, vooral ter genezing van ribbenbreuk geroemd. En te beschrijven hoe de lijders hier van de vallende ziekte, door middel van het drinken van het bloed van een' witten eendvogel en nog zoo wat, ontwijfelbaar genezen werden, zoude te ver van het onderwerp brengen, te meer daar het als een familiegeheim werd bewaard.

De muren van het reeds vermeld gebouw waren zóó dik, dat men op de vensterbanken, even als in de tegenswoordige rustbanken, een vertrouwlijk *tête à tête* kon maken; de ruime vertrekken waren altijd warm en frisch, wegens doelmatig stoken in open schoorsteenen, waartoe tegen den avond, op een vervoermiddel nieuwe brandstoffen werden aangebragt. De vuurspatten werden tot den haard bedwongen, door een laag hekwerk, waarin lofwerk van koper en eene inkeeping, om de lieve kleine voeten voordeelig te plaatsen.

O., gelukkige oude tijd!

De muren waren met tapijstof bekleed in de manier der Gobelins, waarop voorstellingen van jagten en ridderbedrijven; voorts was het er een goed en lustig leven; men schonk uit kruiken, waarop »credens" te lezen stond, afgeleid van het oude »credensen." In een der hoeken was een priëel voorgesteld, nagenoeg door een groot wijnrankblad gesloten, waarin een paar verliefden zaten, die met groote oogen onder snarenspeel tot elkander spraken.

In een' langen gang, die naar de kamer van oom T.

leidde, hingen schilderijen en portretten, die ofschoon er geen voldoende daglicht was, de verhalen uit familie gebeurtenissen moesten verduidelijken, waaronder schrikbarende voor diengene die hier des avonds de kaars uitwoei. De kamer van oom T. maakte op dit geheel weinig uitzondering; bij het openen van de deur viel het oog op eene schilderij, een' man voorstellende, die bij zijn werk poosde, de hand latende rusten op eene spade; welk doek wegens de houding de naam van »de luitaard," was gegeven. Verder ontdekte men een' nageboosten hertenkop, en aan de enden van het zwaar gewei hingen, met meer andere voorwerpen tot het jagersleven behoorende, drie geweren, waarvan het eerste als een LE CLERCQ van 1740, aan het meer dan gewoonlijk terug geplaatst, smal vizier kenbaar was; later veranderde het woord, bij verbastering, in »l'éclair," dit was grootscher, warmer en voordeeliger bij meerdere kracht; een tweede, korter van loop, droeg met groote, gouden letters het woord *Versailles*, terwijl het derde een enkelloop was, een echte DON DIEGO ESQUIBEL, van ouden datum en op bijzondere-wijze gedamasceerd, bezittende den roem van altijd doodelijk te treffen; waarom het dan ook steeds den voorhang behouden had.

Ofschoon oom T., wegens een' ligten aanval van beroerte niet meer joeg, hield hij zijn' ESQUIBEL stof-en roestvrij, zag men nu en dan den langen loop uit een der ramen te voorschijn komen, de zwaluwen in hun vliegen volgende, en na eene beweging, die tevre-

denheid aanduidde terug trekken, waaruit men wilde afleiden, dat oom T. de zoete overtuiging genoot van nog te kunnen treffen.

Waar de kamer niet meer voldoende bekleed was, werd dit verholpen met veelsoortig netwerk: om te steken, te slaan, te strijken en te laten zinken, benevens andere voorwerpen tot tijdkorting voor iemand, die niets bepaalds te doen heeft, en wiens gezigt en hand niet meer de volkomene vastheid hebben.

De trompetflesch was geborgen in een zwarthouten, met jagtsnijwerk voorziene kast, waarin tevens de vreemdsoortigste dingen werden bewaard als: eene roos van *Jericho*, zeekoraal, zeldzame hoornen en klauwen van vreemde dieren, die men moest vooronderstellen van een museum afkomstig of van eene verre reis mede gebragt te zijn, als getuigen van jagtbedrijven. Hoe dit ook zij, ze bleven bestemd om te dienen als voorbehoedmiddelen in de wieg van eenen opkiemenden jager tegen: stuipen, kinkhoest, douwvorm en andere kwalen, waar de lieve jeugd verder al niet aan te lijden heeft; ik, die de eer heb van tot u te spreken, verzoek te gelooven dat ik hierdoor van die kwalen ben verschoond gebleven, en door toevoeging van een stuk van een' helm, later op de jagt steeds gelukkig ben geweest, van letsel spoedig hersteld en voor ongelukken bewaard ben gebleven; en daar deze voorwerpen bij oom T. wel werden geleend maar het niet altijd der moeite waard geacht werd

om ze terug te bezorgen, zoo was het aantal allengs minder geworden.

Voorts viel op te merken, dat de gordijn de boekenkast, die eene bibliotheek moest voorstellen, niet voldoende dekte, eene aanmerkelijke aanvulling in ponden afgewogene tabak en kistjes van verschillend formaat zichtbaar liet, die, tusschen de wetenschappelijke folianten geplaatst, de waarde der oudheid moesten deelachtig worden. — Op den vloer zag men, naarmate dat het aangenaam of nuttig zijn kon, bereide huiden van dieren gelegd. In het midden der kamer was nog plaats voor een disteleertoestel, vermits oom T., die na verloop van zeven jaren van smaak veranderde, in plaats van bitter, zoet schonk, en lust kreeg de anisette en curaçou zelf te stoken, in welke tijdskorting hij niet werd tegengewerkt, daar zulks bij dag en open raam plaats greep, waardoor men minder bezorgd was voor brand, noch voor vuil in de kamer, die meer nuttige, dan nette voorwerpen bevatte. Integendeel men schepte er behagen in, hem in de disteleerkunde aan te moedigen, hetwelk verder aanleiding gaf om goede likeuren uit Amsterdam te bekomen, die men in het toestel goot om oom T. in den waan te brengen, dat hij werkelijke slaagde. Alvorens werd zijne *mixtura* in de gracht gestort, waarover men zich nog des te meer vermaakte toen men zag, dat de groote karpers er eenen zwijmel van kregen.

Een zwaluwen paar had zijn nest op een' glasrig-

chel gebouwd, waardoor oom T., van uit zijn bed, in de gelegenheid was hun doen en laten waar te nemen; hetzij voorbedachtelijk of bij ongeluk, bij het schoonmaken der glazen, raakte dit nest weg: »Leiden in nood,” maar er kwam uitkomst; de zwaluwen bouwden een nieuw nest tegen de kruk van de schop, waarop »de luiaard” rustte, het was als of hij het nest in zijne hand hield, waaruit de zwaluwen af en aan vlogen; dit werd stil gehouden, tot dat iedereen het geheim wist, toen liet men het wonder aan de vertrouwden zien, en daar de ramen geopend bleven, vonden de makke zwaluwen ruimschoots gelegenheid om de hoeken te doorzoeken en verder, bij uitbreiding der familie, in den hemel van het ouderwetsch ledikant een nest te bouwen, waartoe de damasten gordijnen, met dikke, gele zijde gevoerd, vrijheid lieten, en waarbij zich spoedig andere kolonisten aansloten.

Wie zou het gelooven, dat die zonderlinge man zijne rust hield in zulk eene slaappleats, overdekt door een zeildoek, als oversprei, zich niet roerende en gelukkig door de gedachte, dat hij altijd getracht had kwaad tegen te gaan, goed te bevorderen, en in deze wereld niemand hinderlijk te zijn. — Hij was ongehuwd en bezat voldoende middelen om vrolijk gedeeld achter te laten; bovendien leed hij aan alle zwakheden, eigen aan die jaren, waarin de mensch merkbaar tot de kindsheid terug gaat. Zijn overgang tot een nog gelukkiger leven stelde oom T. zoo veel mogelijk uit,

even als hij, die de oplettendheid zóó ver drijft, dat hij den sleutel van zijn horologie in een papier wik- kelt, opdat er geen stof in het pijpje en vervol- gens in het raderwerk dringe; die de zorg voor zijn ligchaam zoo ver uitstrekt van aan de houtblokken een nummer te geven, om steeds het droogste paar het eerst aan te doen.

Voor het aanbreken van den dageraad ontsloot oom T. zijn raam voor de vrije vlugt der zwaluwen, en zoodra hij de laatst vliegende niet meer zag, vergeleek hij het eene horologie tegen het andere, klopte de asche uit zijne pijp, en verliet de lange brug voor het huis, van waar hij gewoon was zijne waarnemingen te doen; waar men hem niet terug zag voor den vol- genden dag. Golden de opmerkingen alleen de zwalu- wen, of meer bepaaldelijk zijne zonnwijzers? Ze zijn helaas niet opgeteekend, of welligt verloren ge- raakt.

Wanneer oom T. op zijnen post was, knoopte ik dikwerf een gesprek met hem aan, dat ik onmerk- baar op de zwaluwen overbragt, zijnde juist het onder- werp, dat hij zoo veel mogelijk vermeed, begrijpende dat zijne genegenheid en studie voor en van de zwalu- wen door anderen belagchelijk gevonden moest worden. Hiervan is mij bijgebleven, dat men het niet genoegzaam eens is, waar de zwaluw de zeven maanden van het jaar doorbrengt, gedurende welke wij haar niet zien; en daar zij dus meer afwezig dan hier is, kan zulks doen veronderstellen, dat zij elders te huis behoort en

de groote hitte ontwijkt, evenzeer als onze koude, met gebrek aan voedsel gepaard gaande; en zoo zij elders ook broeden, dan moeten er op reis vele verongelukken, of voor hen vele vijanden bestaan, die zij hier niet hebben; immers men kan niet aannemen, dat deze vogelsoort moete zou hebben de reis gelukkig te volbrengen, als men dezelve vergelijkt met andere soorten, die talrijker terug keeren in verhouding der vertrekkende, bij mindere begaafdheid in het vliegen.

Deze vogeltjes schijnen groote reizen te maken, want het voorval met TOBIAS en de zwaluwen had plaats te Ninive, hoofdstad van Assyriën; men verhaalt ook nog dat een schrijven aan eene zwaluw werd mede gegeven, bevattende: »*hirondelle qui volez si belle, ou vas tu?*” Waarop in 't volgende voorjaar het antwoord terug kwam: »*à Athènes chez Pierre, pourquoi 't en informes-tu?*”

Dit heen en weer schrijven kon ik als mogelijk aannemen, bij de herinnering aan den gelukkigen tijd waarin ik er vermaak in schepte, de musschen kammen van rood laken met pik op het kopje te bevestigen, haar roode lellen gaf, om ze het voorkomen van haantjes te geven, en daarna de vrijheid schonk; toen ik eene zwaluw magtig kunnende worden, die eene witte veder in den staart bond, en dan een gedeelte van den zomer met welgevallen mijn werk aanschouwde, de veder, steeds in drillenden toestand, met de oogen volgende.

Het spreekwoord zegt: »twee zwaluwen maken nog

geenen zomer;" men kan echter als regel aannemen dat na haar terugkeeren geene nachtvorst meer plaats grijpt, welk terugkeeren gewoonlijk na regen, bij zuiden wind, plaats heeft; (*) ingelijks kan men aannemen, dat de eerste rijp haar doet vertrekken. Zij broeden in één' zomer meer dan eens in het zelfde nest; dat der boeren- en huiszwaluwen wordt gebouwd door, langs regenplassen, met het bekje natte kleiaarde op te nemen en die vast te hechten tegen het punt, waar zij hun verblijf willen vestigen, daarmede in den vorm van eenen halven of kwart hollen bol voortwerkende, en slechts eene opening latende niet ruimer dan noodig is om, bij het in- en uitsluipen, aan het ligchaam ongehinderd doortogt te verleenen; hierdoor is het kopje der broedende zwaluw zichtbaar. Hoe gering de speekselafscheiding bij de vogels zij, is het niet onmogelijk dat deze tot de eerste aanhechting medewerkt, daar, na het droog worden der aarde, het nest vrij vast zit. Het inwendige van het nest is slechts met eenige drooge vezels bekleed; het getal der daarop gelegde eijeren bedraagt vier, hoogstens vijf, zijnde wit met eene ligt blaauwe tint. De nesten bevatten kleine, zwartachtige parasieten, die men ook op het lijf der zwaluw kan waarnemen, zonder dat zij daarom in ongezonden toestand verkeerden; hiervan welligt het sprookje, dat deze nesten het daarzijn der wandluis bevorderen.

(*) Dit jaar kwamen ze hier later dan in andere min gunstige jaren terug, ofschoon haar terugkeer in het zuiden van Frankrijk reeds lang gemeld was.

Onder de nesten worden met goed gevolg, ter opvanging der uitwerpselen, plankjes bevestigd; ook kan men de zwaluwen hokjes doen bewonen, die zij bij het terug keeren zoo vertrouwelĳk niet zouden innemen, bijaldien zij daarmede niet vroeger bekend waren geweest. Zwaluwen, die niet broeĳen, vergenoegen zich met een half nest, waarvan de bovenste helft niet afgewerkt is, tot rustplaats. — Wanneer de zwaluw hoog vliegt, voorspelt zij droog, schoon weder; vliegt zij daarentegen laag, dan voorzegt men dat het regenen zal. De zwaluw drinkt en reinigt zich onder het vliegen, door nu en dan het water aan te raken. Zelden zet zich de zwaluw op den grond of op een' tak, liever op een dak of den rand van eene goot; zij verplaatst zich altijd vliegende.

De boeren zwaluw is de algemeenste soort, waarmede de niet zoo talrijke huiszwaluw in levenswijze en niterlijk voorkomen zoo veel overeenkomst heeft, met uitzondering van eene witte croup, in het vliegen duidelĳk te onderscheiden, dat de niet naauwkeurige toeschouwer slechts éene soort gelooft te zien. De eerste onderscheidt zich ook door de roodbruine vlek aan het voorhoofd.

Wanneer de zwaluwen van den omtrek zich zingende te zamen voegen, om zich gezamenlĳk in het vliegen te oefenen, dan nadert de tijd van haar vertrek, en men ziet alsdan die afzonderlĳke vereenigingen tot een *legio* aangroeĳen, hetwelk des nachts, in het

laatst der maand September, in de rijswaarden aan de rivieren, voor dat jaar eene laatste rustplaats neemt.

Even als zulks bij meer trekvogels het geval is, komen de zwaluwen afzonderlijk terug, dat de reden van het gezamentlijk vertrek niet duidelijk opheldert, ten zij het geschiedt om diegene den weg aan te duiden, die nog niet bereisd zijn. Vóór het vertrek maken zij meer geluid, welligt door het genoegen, dat zij zich voorstellen, van vreemde landen te zien, of uit weemoed van haren geboortegrond te moeten verlaten.

Eenmaal was ik toeschouwer van het jacht maken van een' sperwer op eene zwaluw; deze vloog niet sneller dan gewoonlijk, en poogde zich door korte wendingen aan de vervolging te onttrekken, maar de sperwer liet niet af; zij vlogen langs en onder een' onbespannen wagen door, waarbij de zwaluw angstig piepte, en toen zij het rijtuig verliet, was ze onmiddelijk gepakt en even snel de roover met haar verdwenen. Het verwonderde mij dat, gedurende dit voorval, de andere zwaluwen bleven rond vliegen, even als of zij het niet bemerkten.

De meest gewone of boeren zwaluw werd eenige jaren geleden op het kerkhof der gemeente Reijen, in Noordbrabant, met het net geslagen; dat kost weinig moeite, als er slechts eene gevangen is, aan welke de anderen hulp pogen te verleenen; de smaak van haar vleesch werd geroemd, en kan, als

een extract van insecten, aan de liefhebbers aangenaam zijn.

De geer- en oever zwaluwen hebben andere gewoonten, dan de reeds beschrevene; de eerste zijn grooter, hebben volstrekt geen wit, vliegen hooger, vertrekken vroeger en komen later terug; zij bewonen de hoogste punten als: torens, ruïnen en rotsen; zij vliegen gezamenlijk, schreeuwende in het rond, even als of zij twist hadden, en rusten nooit aan den grond, op een' tak of een dak.

De laatste soort is de kleinste; het wit aan het onderlijf der boeren- en huiszwaluw, bij het vliegen zoo zichtbaar, gaat bij haar meer in het grijs over, en de overige vederen zijn ook minder glanzig; zij vliegen niet zoo snel, en doen dit meest boven het water. Zij maken uithollingen in de steile rivieroeveren en zanderijen, waarin zij hunne nesten plaatsen. Waar zij zich vestigen willen, kan men dit bevorderen, door den grond steil af te graven, als wanneer zij, met geringe tusschenruimte, daarin holletjes boren, terwijl haar gedurig af en aanvliegen, even als bijen aan den bijenstal, gemakkelijk is om te aanschouwen; zij maken daarbij geen geluid.

De kamer van oom T. bleef gedurende den zomer, waarin hij bij zeer schoon weder voor altijd zacht en zalig insliep, te zijner gedachtenis, ter beschikking der zwaluwen; maar hoeveel moeite deze het volgende voorjaar zich ook gaven om weêr binnen gelaten te worden, de ramen, de blinden zelfs bleven gesloten.

Duidelijker ken men haar niet zeggen, dat zij over het verlies van haren beschermheer hadden te treuren, en elders haar heil te zoeken.

Dat het geluid der flesch met dien langen hals, en de hartsterkende chemicaliën van oom T., in het tegenwoordig tijdstip, aan eenige mijner lezers onaangenaam kunnen zijn, kan ik mij duidelijk voorstellen; men gelieve echter den werkelijken van den schijnbaren piëtist te onderscheiden; een, die de praktijk uitoefende, zoo als oom T. het deed, van hem, die zich met het houden van lange redevoeringen te vreden, of deze enkel ten doel stelt. En om het gebruik van geestrijk vocht onder de jagers te zien afzweren, daar zijn wij geloof ik nog niet aan toe, men oordeele.

In de maand December j.l. hadden wij eene bijeenkomst afgesproken, om zeker eiland te bejagen; de morgen begon met zware mist, die verder op den dag in eenen zoodanigen regen overging, dat de eendvogels er niet door konden vliegen. Wij waren twee uren van huis, buiten de mogelijkheid tot schuilen, en daarenboven een uur te vroeg op het punt, waar eene roeiboort ons innemen moest.

Ik achtte het doelmatig eene afschaffings-redevoering te houden, maar het bleek weldra, dat ik daarvoor het gunstige oogenblik niet gekozen had; de afkeuring was zóó algemeen, dat ik niet ligt eene tweede proef ondernemen zal, wanneer er meer dan twee personen vereenigd zijn. Het was alsof ik het was, die misbruik maakte, en men opperde de vraag: of het voor het

vervolg wel geraten ware, aan mij, als zwak van hoofd, eene acte en een geweer toe te vertrouwen.

Zoo als vroeger is opgemerkt, vermeed oom T. bepaald te spreken, zelfs ten opzichte zijner ervaring, waarom zijne voordragten steeds bij wijze van raadgeving geschiedden. Eene der laatste, die ik van dezen braven man hoorde was deze: »als het acht dagen vóór den jagtijd is, haal dan den halsband van uwen hond een gat strakker aan,» latende het aan zijnen toehoorder over om over het »waarom» na te denken.

(Wordt vervolgd).

ALLERLEI.

Mr. SCHRIJFMAN, had zich, na voleindigde zitbaan, op het land gevestigd, waar het hem niet wel mogelijk was andere kennismaking aanteknoopen, dan met jagers, die hem de jagt als uitspanning, vermaak en gezondheidsterkend middel aanrieden. Ofschoon hij nooit een geweer in handen had gehad, vermeende hij dat het voldoende was eene acte te nemen, om insgelijks jager te zijn; voor de rest zou wel gezorgd worden. Hij toog met de spotvogels te veld, die er zich op toe legden om hem te vermoeijen en, uit vrees van bij abuis door hem getroffen te worden, hem op een der vleugels plaatsden. Ze zien hem eene afwending maken, langs eene haag sluipen, en schieten: waarop

een kakelend oproer onder de kippen volgde, dat den eigenaar luid schreeuwende voor den dag deed komen, vooronderstellende dat het schot zijn gevogelte betrof. Hierop sloot Mr. SCHRIJFMAN zich weer bij de jagers aan, die zich ten zijne kosten begonnen te vermaken; toen zij den boer met eenen haan in de hand zagen volgen. — De schieter wilde zich verontschuldigen, beweerende op eene kraai te hebben geschoten; waartegen de opmerking werd gemaakt, »dat het nog te vroeg in den tijd was, voor den trek van roode »kraaijen.»

De zaak veranderde aanmerkelijk van gedaante, toen het duidelijk werd, dat het een schoone fasanthaan was, waarop Mr. SCHRIJFMAN had geschoten.

De grappenmakers stonden verstomd langs hun' neus te kijken, en wat voor hen erger is: sedert dit gelukkig schot is Mr. S. een gevreesde, onzichtbare mededinger geworden; overal in het veld is zijn voetspoor versch te vinden, men hoort hem steeds in alle hemelstreken schieten, zonder hem te kunnen ontmoeten.

LODEWIJK.

Is de reuk der guanomest op de landen van na-deeligen invloed op het geregeld broeden der patrijzen? wie weet hiervan?

UITVORSCHER.

WET VAN 1857,

TOT REGELING DER

JAGT EN VISSCHERIJ.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT HERTOG VAN LUXEMBURG ENZ. ENZ. ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut!
doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47) te herzien en door eene nieuwe wet tot regeling der jagt en visscherij te doen vervangen,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Ieder die zijn eigen grond of water, of de gronden of wateren van anderen, waarop hij jagtregt heeft of waarin hij tot visschen geregtigd is, bejaagt of bevischt, moet voorzien zijn van eene daartoe betrekkelijke acte, op de eerste vordering te vertoonen aan de met het toezigt op de jagt en visscherij belaste ambtenaren.

2. Om eens anders grond of jagt- of vischwater bij vergunning, huur of pacht te kunnen bejagen of bevisschen, moet men daarenboven voorzien zijn van een schriftelijk bewijs van den eigenaar of regthebbende, overeenkomstig het vorig artikel te vertoonen.

Deze bepaling is niet toepasselijk, wanneer het jagen of visschen plaats grijpt in gezelschap van den eigenaar of regthebbende, noch ook op pachters of huurders, ten ware het jagt- of vischregt bij de overeenkomst van pacht of huur zij voorbehouden.

Ten aanzien van de gronden en wateren, vermeld in artt. 577 en 579 van het Burgerlijk Wetboek, wordt de Staat als regthebbende beschouwd.

Tot het visschen in deze wateren, met den hengel in de hand, wordt noch acte noch vergunning vereischt.

Het schriftelijk bewijs, in het 1^e lid bedoeld, is, even als de verdere in deze wet gevorderde schriftelijke vergunningen van eigenaar of regthebbende, vrij van zegel en registratie.

3. Het jagt- en vischregt, dat derden op gronden of wateren van anderen hebben, kan door dezen worden afgekocht, al ware het tegendeel uitdrukkelijk bedongen.

Het bestuur der domeinen is tot dien afkoop bevoegd op de voorwaarden, door Ons vast te stellen.

Bij geschil over den afkoopprijs, wordt deze door de regtbank van het arrondissement, waarin de gronden of wateren zijn gelegen, na verhoor van deskundigen, bepaald.

Bij vervreemding kan het jagt- of vischregt niet van den eigendom van den grond of het water worden afgescheiden.

4. Behoudens de regten van derden, wordt aan Ons de beschikking opgedragen over de jagt:

der heerlijkheden het Loo en Borculo, van Naaldwijk en den Oranje-polder, zoolang de afkoop van het jagtregt, waarop art. 3 toepasselijk is, niet zal zijn geschied; en voorts op de volgende domeingronden:

a. de zeeduinen van den Hoek van Holland tot aan het dorp Noordwijk aan Zee;

b. de Kroondomeinen.

5. De jagt- en vischacten worden, bij verzoekschrift op ongezegeld papier, aangevraagd aan Onzen Commissaris in de provincie, waarin de verzoeker woonachtig is, en door dien Com-

missaris, volgens het door Onzen met de zaken der jagt en visscherij belasten Minister vastgesteld model, uitgegeven.

Voor minderjarigen worden de verzoekschriften ingediend door hunne ouders of voogden.

De acten gelden van den 1 Julij tot en met den 30 Junij van het daaropvolgend jaar en zijn voor geheel het Rijk van kracht.

6. Onverminderd het zegelregt volgens de wet, hetwelk, ook bij niet-afhaling der eenmaal aangevraagde acte, ten laste des verzoekers blijft, wordt betaald:

voor eene groote jagtacte tot alle geoorloofde jagtbedrijf *dertig* gulden;

voor eene groote jagtacte als boven, met uitzondering van de lange jagt en de valkenjagt, *vijftien* gulden;

voor eene kleine jagtacte tot de jagtbedrijven in art. 15 litt. *e*, *f* en *g* genoemd, *vijf* gulden;

voor eene groote vischacte tot het gebruik van alle geoorloofd vischtuig, *vijf* gulden;

voor eene kleine vischacte tot het gebruik van één geoorloofd vischtuig in de acte te vermelden, *een* gulden en *vijftig* cents.

Het blijft aan Onzen Commissaris in de provincie voorhouden, aan daglooners of arbeiders voor de uitoefening van het jagtbedrijf, vermeld bij art. 15 lit. *g*, en aan kennelijk onvermogenden voor de uitoefening der visscherij met één vischtuig, kosteloze vergunning te verleenen, mits van het onvermogen voldoende blijke, en door belanghebbenden de schriftelijke toestemming der eigenaren worde overgelegd, waarvan in de vergunning melding wordt gemaakt.

De kosteloze vergunning wordt aan de ambtenaren, met het toezigt belast, op de eerste vordering vertoond.

7. Eene acte dient alleen voor hem, op wiens naam zij is afgegeven.

De meester kan echter ook eene acte bekomen ten behoeve van zijn jager of visscher.

Inwonende zonen beneden den ouderdom van achttien jaren, mogen, zonder acte op eigen naam, hunnen vader of diens jager jagende vergezellen.

8. Eene groote jagt- of groote vischacte geeft de bevoegdheid tot uitoefening van alle jagt of visscherij, niet verboden bij deze wet of bij de verordeningen, bedoeld in de beide volgende artikelen.

9. Voor zooverre daarin niet reeds voorzien is, wordt voor elke provincie door de Staten, onder Onze goedkeuring, een reglement op de uitoefening der jagt en visscherij vastgesteld tot aanwijzing:

a. van de plaatsen voor de uitoefening der afzonderlijke jagten op waterwild;

b. van den tijd, waarop het jagen op grof wild zal zijn toegelaten;

c. van de soort der vischtuigen en de grootte van de mazen der vischnetten; en

d. van de breedte, vereischt voor de grachten bedoeld bij art. 12. en 15.

10. De wijze van uitoefening der zalmvisscherij wordt door Ons, na de Gedeputeerde Staten gehoord te hebben, geregeld.

11. Gedeputeerde Staten bepalen jaarlijks den tijd van opening en sluiting der jagt en visscherij, mitsgaders de dagen in de week, waarop de korte of de lange jagt mag worden uitgeoefend, en Onze Commissaris in de provincie doet daarvan aankondiging, ten minste acht dagen vóór de opening en sluiting.

Op gelijke wijze bepalen zij, naar mate de wildstand of plaatselijke omstandigheden zulks vereischen, of de jagt op eenige wildsoort, alsmede of eenige visscherij niet geopend dan wel beperkt moet worden, hetzij in de geheele provincie, hetzij in bepaalde plaatsen, alsmede hoe vele stukken grof wild van het mannelijk of vrouwelijk geslacht, en hoe vele hazen op éénen dag door één jagen, en bij klop- of drijfjagten door alle jagers te zamen, mogen worden geschoten of gevangen; en voorts den tijd gedurende welken de kooi-een-

den door den kooiman moeten worden opgesloten of gehokt.

12. Geene jagtacte noch buitengewone magtiging wordt vereischt:

a. voor het jagen door den eigenaar of regthebbende in lust- of bouwhoven of buitenplaatsen, door muren, schuttingen, rasters of grachten geheel afgesloten,

b. het schieten van schadelijke vogels in tuinen of fruitboomgaarden, door of op last van den eigenaar of regthebbende.

13. Geene vischacte wordt vereischt:

a. voor hen, die den houder eener vischacte, daarbij zelf tegenwoordig, behulpzaam zijn in het handteren van een vischtuig, dat door één persoon niet kan worden beheerd, de zalm- en prikvisscherij; alsmede het visschen met schakels of wargarens daaronder begrepen;

b. voor het bevisschen door den eigenaar of regthebbende van vischwater, dat met geen ander in verbinding staat, of van vischwater gelegen in buitenplaatsen en lust- of bouwhoven, door muren, schuttingen, rasters of grachten geheel afgesloten; de gracht van afsluiting zelve onder zoodanig vischwater begrepen;

c. voor het visschen met den hengel in de hand.

14. Jagtacten worden geweigerd aan:

a. maréchaussées beneden den rang van officier; beambten van 's Rijks middelen, niet boven den rang van commies; dienaars van justitie en politie, de laatsten, voor zooverre zij bezoldigd zijn, behoudens de bevoegdheid der ambtenaren van rijks-politie tot het schieten van schadelijk gedierte overeenkomstig art. 29;

b. personen onder curatele gesteld, ten ware zij tot het vragen van acte door hunnen curator zijn gemagtigd;

c. personen beneden de achttien jaren;

d. personen, aan welke bij de wet of bij regterlijk gewijsde het regt om schietgeweer of wapenen te dragen is ontzegd;

e. personen, die een onteerend vonnis hebben ondergaan, zoolang zij niet zijn gerehabiliteerd.

De personen, vermeld onder *d* en *e*, kunnen echter worden toegelaten tot de jagtbedrijven vermeld bij art. 15 litt. *e*, *f*, *g* en *h*.

Binnen de twee eerste jaren, te rekenen van den dag, dat eene veroordeeling wegens jagen zonder acte of wegens eene der overtredingen, strafbaar gesteld in art. 41 of 42 dezer wet, kracht van gewijsde heeft verkregen, kan eene acte aan den veroordeelde worden geweigerd.

15. Onder jagen wordt in deze wet verstaan de uitoefening van een der volgende geoorloofde jagtbedrijven:

- a.* met valken of havikken, mits zonder honden;
- b.* met windhonden (lange jacht), mits zonder schietgeweer en met niet meer dan vijf honden;
- c.* met geweer en met of zonder staande honden of brakken;
- d.* het schieten van waterwild;
- e.* het weispel van kwartelen met steekgaren of vliegnet;
- f.* het vangen van waterwild, aangeduid in art. 17, met slagnetten;
- g.* het vangen van houtsnippen met laat-, war- of valflouwen;
- h.* het vangen van eendvogels in eene eendenkooi of daarmee gelijkstaanden toestel.

Alle andere pogingen of middelen om wild op te sporen, te bemagtigen of te dooden, als met zoogenaamde afdraaijers, stokgeweren, pistolen of andere verborgene wapenen, tirassen, lange netten, damnetten en wild- of konijnenstrikken, zijn verboden.

Het is insgelijks verboden zich met die voorwerpen in het veld te bevinden buiten openbare wegen of voetpaden.

16. Het brengen van staande honden voor het wild in het veld, gedurende den gesloten jagttijd, het houden van klopjagten, op grof wild en schadelijk gedierte ook op spoor-sneeuw, het opvangen en vervoeren van fazanten en korchonders, kan geschieden na bekomen consent, kosteloos af te geven door Onzen Commissaris in de provincie.

De aanvraag om consent, zoowel als het consent zelf, zijn vrij van zegel.

Het consent wordt op de eerste vordering aan de met het toezigt belaste ambtenaren vertoond.

17. Onder wild wordt verstaan :

gröf wild: herten en reeën ; *klein wild*: hazen, fazanten, korhoenders, patrijzen, houtsnippen en kwartels ;

waterwild: eenden, duikers, waterhoenders, watersnippen, schrieken, kemphanen, strandloopers, wulpen en plevieren.

18. Het is verboden te jagen :

a. Op Zondag ;

b. vóór zonsopgang, en na zonsondergang, met uitzondering van de uitoefening der jagtbedrijven vermeld onder litt. *e*, *f*, *g* en *h* van art. 15, en van het schieten van eenden, alle welke jagtbedrijven geoorloofd zijn een half uur vóór zonsopgang en een half uur na zonsondergang ;

c. op spoorsneeuw, met uitzondering van de klopjagten in art. 16 vermeld, van het schieten van waterwild aan het zee-strand en aan de oevers van rivieren, meren en plassen; voorst van de jagtbedrijven vermeld onder litt. *g* en *h* van art. 15 ;

d. bij hoog water, dat is daar waar de grond, met uitzondering van de hoogten waarop het wild schuilplaats vinden kan, onder water staat ;

e. op andere dan in art. 15 *h* bedoelde wijze, binnen den kring eener geregistreerde en afgepaalde eendenkooi, zelfs aan den eigenaar of bruiker, of ten gevolge van door hem verleende vergunning ;

f. op korhoenders uit zoogenaamde loerhutten of dergelijke schuilhoeken of hinderlagen, anders dan bij drijfjagten, en om pogingen te werk te stellen om dat wild op die wijze te bemagtigen.

Binnen den in lit. *e* bedoelden kring is het bovendien verboden op eenigerlei wijze buiten noodzakelijkheid geraas te maken of iets te verrigten waardoor de eenden in den kring verstoord of verjaagd kunnen worden.

19. Het is verboden te jagen of te visschen in gesloten jagt- of vischtijd.

In open jacht- of vischtijd mag niet anders worden gejaagd en gevischt dan met inachtneming van hetgeen bij deze wet en bij de reglementen en verordeningen, in de artt. 9, 10 en 11 bedoeld, is voorgeschreven.

Dit artikel is niet van toepassing op eigenaren of regthebbenden van vischwater, dat met geen ander in verbinding staat.

20. Hij, die zonder de vereischte jachtacte of in gesloten jachtijd, zonder het consent, in art. 16 of de buitengewone magtiging in art. 26 bedoeld, in het veld eenige poging doet om wild op te sporen, te bemagtigen of te dooden, is volgens art. 40 1^e lid strafbaar.

Daaronder is begrepen zoo hij zich met geladen schietgeweer in het veld bevindt, of niet de behoorlijke zorg draagt om te beletten, dat de hond of de honden, die hij bij zich heeft, wild opsporen, drijven of grijpen.

21. Het is verboden:

- a. kievitten te schieten of te vangen;
- b. nachtegalen te vangen en hunne nesten te verstoren;
- c. nachtegalen te vervoeren;
- d. de strikken tot het vangen van lijsters lager te stellen dan minstens ééne el boven den grond;
- e. lijsters, leeuwrikken of vinken op gronden van derden te vangen anders dan met schriftelijke vergunning of in gezelschap van den eigenaar of regthebbende.

Om zeer bijzondere redenen kan door Onzen met de zaken der jacht en visscherij belasten Minister vergunning tot het vervoer van nachtegalen worden verleend.

Nachtegalen, bij bekeuringen aangehaald, worden, zoodra zij niet meer ten behoeve van het regtsgeding noodig zijn, in vrijheid gesteld.

22. Het is verboden de eijeren van wild te zoeken of te rapen, te verkoopen, te koop uit te stallen of te vervoeren.

Dit verbod is niet toepasselijk op de eijeren van berg-eenden, noch, gedurende de maanden Februarij, Maart en April, op de eijeren van waterwild, in art. 17 genoemd, en van

kievitten, mits het zoeken of rapen op gronden van derden plaats hebbe in gezelschap van den eigenaar of regthebbende, of met diens schriftelijke vergunning, op de eerste vordering aan de ambtenaren, in art. 36 bedoeld, te vertoonen.

Het verkoopen, te koop uitstellen of vervoeren van kie-vits-eijeren wordt tot en met den 5 Mei toegelaten.

23. Houders van acten, gronden moettende overgaan waarop zij niet bevoegd zijn te jagen, zijn verpligt hunne honden vast te houden.

Wanneer honden op zoodanigen grond wild zoeken of vervolgen, is de actehouder verpligt hen terug te roepen of op te halen.

In het laatste geval is hij, met het geweer jagende, verpligt het af te leggen, alvorens zich op eens anders grond te begeven.

24. Door visschen wordt verstaan het te water brengen, ligten of ophalen van vischnetten, korven of andere vischtuigen, alsmede het bezigen van alle andere middelen om visch te vangen of te dooden.

25. Behalve in de wateren, bedoeld in art. 13*b*, is het verboden :

a. kuit van visch op te vangen ;

b. met de zegen visschende, den kuil uit het water te halen alvorens dien in het water te hebben omgekeerd ;

c. te visschen elders dan in rivieren, stroomen, meren en plassen, wanneer het water met ijs bedekt is, tenzij met toestemming van Onzen Commissaris in de provincie ;

d. visch te vangen door vergif of bedwelmende middelen ;

e. door keernetten, of andere daarmede gelijkstaande middelen, den visch den doortogt te beletten, hieronder begrepen het gebruik van vischnetten tot keering van visch. Deze bepaling is niet van toepassing op het gebruik van val- of digtnetten ter verlenging der vleugels van de fuiken, gesteld tot het vangen van aal en paling ;

f. te visschen met een harpoen of met strikken.

26. Tegen de nadeelen, uit te groote vermenigvuldiging

van wild of schadelijk gedierte ontstaande, worden door Onzen met de zaken der jagt en visscherij belasten Minister maatregelen verordend.

Hij is bevoegd, buitengewone magtigingen tot het schieten of op andere wijze bemeesteren van wild of schadelijk gedierte in gesloten of open jagttijd te verleenen of te laten verleenen, met toekenning der bevoegdheid om honden te gebruiken.

De aanvragen ter bekoming van zoodanige magtigingen, zoowel als de magtigingen zelve, zijn vrij van zegel.

De laatste worden aan de ambtenaren, met het toezigt op de jagt en visscherij belast, op de eerste vordering vertoond.

27. Het verkoopen, tekoop uitstellen, vervoeren van wild of visch in gesloten jagt- of vischtijd is verboden, maar wordt nog gedurende veertien dagen na die sluiting toegelaten.

Ook in open jagttijd is vervoer van wild verboden, in het veld en buiten openbare wegen en voetpaden, tenzij de vervoerder zelf of degen, welken hij vergezelt, voorzien zij van eene jagtacte, of tot den vervoer door het hoofd van het bestuur der gemeente, waar de vervoerder woont, eene kosteloze magtiging zij verleend, op de eerste vordering aan de met het toezigt op de jagt en visscherij belaste ambtenaren te vertoonen.

Wild of visch, vervoerd uit eene provincie waar de jagt en visscherij is geopend, naar of door eene provincie waar die is gesloten, wordt gedekt door eene verklaring van oorsprong, ook bij splitsing, af te geven door het hoofd van het bestuur der gemeente, waar de afzender woonachtig of waar het wild geschoten of de visch gevangen is.

Het vervoer van visch, afkomstig uit vischwater dat met geen ander in verbinding staat, vermeld in art. 15 lit. b, wordt op dezelfde wijze gedekt.

Wild of visch van bñiten 'slands in- of het Rijk doorgevoerd wordt gedekt door een buitenlandsch of transito-paspoort.

De aanvragen ter bekoming van zoodanige verklaring van oorsprong of van het paspoort, alsmede die stukken zelve, zijn vrij van zegel.

Laatstbedoelde worden bij de eerste vordering aan de met het toezigt op de jagt en visscherij belaste beambten vertoond.

In den gesloten jagt- of vischtijd zijn de beambten, vermeld in art. 36 dezer wet, mits, met uitzondering der maréchaussée, voorzien van hunne acten van aanstelling, bevoegd de middelen van vervoer en de goederen die gedragen worden te onderzoeken, en na te gaan of er wild of visch of eijeren vervoerd of verkocht worden in strijd met de wet of de verordeningen, in art. 9, 10 en 11 bedoeld.

Weigering of verhinderling van dit onderzoek wordt gestraft overeenkomstig art. 40, 1e. lid.

28. Het vangen van vossen, dassen, marters, sluwijnen, bunsings, wezels, verwilderde katten, otters en roofvogels, met klemmen, vallen of stappen, en van konijnen door middel van fretten en buidels, zoomede het uitgraven of delven van het genoemd, daarvoor vatbaar gedierte, is geoorloofd, mits op eigen grond of met schriftelijke toestemming van den eigenaar of regthebbende, op de eerste vordering der met het toezigt belaste beambten te vertoonen. Zoodanige schriftelijke toestemming wordt echter niet vereischt wanneer de handeling plaats grijpt in gezelschap van den eigenaar of regthebbende.

Door deze bepaling wordt niet verminderd de bevoegdheid van waterschapsbesturen om ten aanzien van dat uitgraven of delven, in het belang van de waterkeering verordeningen vast te stellen.

29. Voor schadelijk gedierte, gedood op eigen grond of op een grond waar men bevoegd is te jagen of het gedierte te doodden, mits deze gronden in Nederland zijn gelegen, kan Onze met de zaken der jagt en visscherij belaste Minister, wanneer deze, het hoofd van het gemeentebestuur gehoord, de voormelde omstandigheden voldoende bewezen acht, de navolgende premiën toekennen:

voor eene moervos.	f 1.50
» een rekelvos.	» 1.00
» » niet-volwassen moer- of rekelvos. »	0.75

» »	marter, een fluwijn, een busing, een hermelijn, een wezel	f 0.50
» »	arend	» 1.00
» »	valk, een havik, een sperwer, een wouw, een buizerd.	» 0 30

De premiën worden niet toegekend dan voor zooverre het gedood schadelijk gedierte vertoond is aan het hoofd van het gemeentebestuur, die daaraan een kennelijk teeken geeft.

De premiën kunnen op gelijke wijze door Onzen voornoemden Minister worden toegekend aan de ambtenaren van rijkspolitie voor schadelijk gedierte, door hen met toestemming van den eigenaar of regthebbende gedood.

Voor het viervoetig gedierte, met uitzondering van de hermelijnen en de wezels, worden de premiën slechts genoten voor zoover het is gedood tusschen den 1e Mei en den 1e November, en voor moer- en andere vossen, volwassen of niet volwassen, tusschen den 1e Maart en den 1e November van ieder jaar.

30. Ter verzekering van zijn regt is de eigenaar eener zwanendrift, van eene erkende eendenkooi en van eene erkende duiventil verplicht, die, behoudens de regten van derden, jaarlijks te doen registreren bij Onzen Commissaris in de provincie, waarin de drift, kooi of til gelegen is.

Op het nalaten dezer registratie zijn de strafbepalingen dezer wet niet toepasselijk. De eigenaar der zwanendrift, eendenkooi of duiventil wordt alsdan gerekend van zijn regt afstand te doen, gedurende den tijd der nalating van registratie.

31. Van de registratie wordt door Onzen Commissaris in de provincie een kosteloos bewijs afgegeven.

52. Om de bescherming dezer wet te genieten moet :

a. de eigenaar eener zwanendrift deze doen registreren, en moeten de zwanen gemerkt zijn met een merk, bij de registratie aan te geven ;

b. de eigenaar eener eendenkooi deze doen registreren en op den afstand, door de Provinciale Staten vastgesteld,

doen afpalen met palen, ten opschrift hebbende: »Eendenkooi van _____, met regt van afpaling op _____ ellen, gerekend uit het midden der kooi.»

53. Door duiventil wordt verstaan elk toestel, waarop zoogenaamde tilduiven of veldvlugters worden gehouden.

54. Behoudens het 2e lid dezes artikels is het aan elk ander dan den eigenaar eener geregistreerde zwanendrift of duiventil verboden, binnen haren kring eenige daartoe behorende zwanen, tilduiven of veldvlugters te schieten, te vangen of op eene andere wijze te dooden, eijeren te rapen van zwanen tot die drift behorende, of broedende zwanen te verstoren.

Des eigenaars knecht is mede bevoegd tot de hiervoren vermelde handelingen, mits in gezelschap zijns meesters of voorzien van diens schriftelijke toestemming, op de eerste vordering aan de in art. 56 bedoelde ambtenaren te vertoonen.

55. Geene zwanendriften, eendenkooijen of duiventillen worden opgericht zonder Onze toestemming, en zonder bewilliging van de eigenaren der betrokken gronden, de Gedeputeerde Staten vooraf gehoord.

Ten aanzien van duiventillen zijn betrokken gronden, die ingesloten worden door den kring, op een afstand van 1500 ellen beschreven om de plaats, waar de til zal worden opgericht.

In het bewijs van toestemming wordt het getal paren duiven, hetwelk op de til kan worden gehouden, vermeld.

De regter, eene veroordeeling wegens overtreding van dit artikel uitsprekende, gelast tevens de opruiming, ten koste der overtreders, van hetgeen buiten Onze toestemming is opgericht.

56. De beambten der rijkspolitie zijn belast met het toezigt op de jagt en visscherij, zoowel in het algemeen, als diegenen in het bijzonder, welke daartoe door Onzen met de zaken der jagt en visscherij belasten Minister bepaaldelijk zullen worden aangesteld.

Zij waken tegen de overtredingen van deze wet en der in artt. 9, 10 en 11 bedoelde verordeningen.

Tot gelijke waakzaamheid zijn de maréchaussée, de die-

naars van justitie en gemeentelijke politie, de beambten der rijks- en plaatselijke middelen verplicht.

Onze met de zaken der jacht en visscherij belaste Minister stelt, op verzoek der eigenaren van of regt hebbende op gronden en wateren, en in hun belang, ook *onbezoldigde beambten* van rijkspolitie aan en ontslaat hen des noodig.

Tot het opsporen en staven van overtredingen dezer wet en der in artt. 9, 10 en 11 bedoelde verordeningen zijn alle voormelde beambten bevoegd alle gronden, behalve die in art. 12a genoemd, te betreden.

57. De in art. 56 vermelde beambten, met uitzondering der maréchaussee, zijn verplicht bij bekeuringen of andere ambtsverrigtingen, hunne acte van aanstelling, des gevoerd, te vertoonen.

58. De beambten, in art. 56 opgenoemd, doen van de overtredingen dezer wet en der in artt. 9, 10 en 11 bedoelde verordeningen blijken bij schriftelijke relazen of processen-verbaal, die op heeterdaad, immers zoo spoedig mogelijk, worden opgemaakt op den eed, bij den aanvang hunner bediening afgelegd, of wel binnen tweemaal vier en twintig uren na de sluiting worden beëdigd voor den kantonregter of voor het hoofd van het gemeentebestuur, hetzij ter plaatse waar de daad gepleegd is, hetzij waar de beambten, of één hunner, wonen.

De overtredingen kunnen, ook zonder zoodanig verbaal, door de bewijsmiddelen, in het Wetboek van Strafvordering vermeld, worden gestaafd.

59. De opgemaakte relazen of processen-verbaal worden aan den officier van justitie bij de regtbank van het arrondissement, waarin de daad gepleegd is, opgezonden.

Indien de zaak niet in de gevallen en op de wijze, in art. 51 en 52 vermeld, wordt afgedaan, zendt de officier het relaas of proces-verbaal aan den ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongereg, onder welk regtsgebied het feit gepleegd is, ten einde volgens het Wetboek van Strafvordering te worden behandeld en vervolgd.

Stelt echter de overtreding slechts daar het jagen of vissen op eens anders grond of water, of wel het vangen vanlijsters, leeuwrikken en vinken, het zoeken of rapen van kievits-eieren, zonder de schriftelijke vergunning van den eigenaar of regthebbende, bedoeld in art. 2, 1^e lid, art. 21 *e* of art. 22, zoo kan de beklaagde de regtsvervolging voorkomen of stuiten door het indienen eener schriftelijke, ongezegelde, verklaring van den eigenaar of regthebbende, dat deze wegens het feit, den beklaagde ten laste gelegd, geene vervolging verlangt.

Deze verklaring moet, met betaling der reeds gemaakte regtskosten, op straffe van verval, den officier van justitie worden ingeleverd binnen veertien dagen na de bekeuring.

40. De overtredingen dezer wet en der verordeningen in art. 9 10 en 11 bedoeld, worden behoudens het bepaalde in de twee volgende artikelen, gestraft: de jagtovertredingen met eene boete van tien tot twintig gulden, de vischerij overtredingen met eene boete van drie tot tien gulden.

Indien de overtreding enkel bestaat in het niet op de eerste vordering vertoonen van de reeds verkregen acte, kosteloze vergunning, het consent of de buitengewone magtiging, wordt eene boete opgelegd van drie gulden in zake van jagt, of van een gulden in zake van visscherij.

De verbeurdverklaring van het geoorloofde jagt- of vischtuig en andere voorwerpen, in art. 45c opgenoemd, wordt in de gevallen van het 2e lid van dit artikel niet toegepast.

41. Het dubbel der bij het vorig artikel bedreigde boeten, met of zonder gevangenisstraf van ten hoogste zeven dagen, wordt opgelegd, wanneer de overtreding is begaan:

- a. door een der beamtten, in art. 36 vermeld;
- b. des nachts, waardoor verstaan wordt meer dan een uur vóór zonsopgang of meer dan een uur na haren ondergang;
- c. bij feitelijken wederstand tegen de bevoegde beamtten, onverminderd de ter zake van dien wederstand ingevolge het Wetboek van Strafrecht op te leggen straf;
- d. door personen, die, binnen de laatste twaalf maanden

aan de overtreding voorafgegaan, wegens overtreding der verordeningen op de jagt en visscherij zijn veroordeeld, of door vrijwillige betaling de vervolging hebben voorgekomen; — deze bepaling is niet toepasselijk op de gevallen van het 2e lid van art. 40;

e. met behulp van zoogenaamde afdraaijers, stokgeweren, pistolen of andere verborgene wapenen, lange netten, damnetten, wild- of konijnenstrikken, of middelen om den visch door bedwelmig te vangen;

f. op de gronden of wateren, omschreven bij art. 12*a* en art. 13*b*.

Dezelfde straf wordt opgelegd wanneer de overtreder tijdens de bekeuring bevonden wordt bij zich te hebben een of meer der voorwerpen, bedoeld onder lit. *e* van dit artikel.

42. Eene geldboete van veertig tot zestig gulden, met of zonder gevangenisstraf van zeven tot veertien dagen, wordt opgelegd:

a. wanneer de overtreder tijdens de bekeuring vermoed, zwart of op eenigerlei wijze onkenbaar gemaakt is, of een valschen naam heeft opgegeven;

b. wegens het bezigen of in het veld bij zich hebben van tirassen;

c. wanneer de overtreding is begaan bij vereeniging van meer dan vier personen.

De straf wordt verdubbeld in de gevallen van het voorgaand artikel.

43. Bij elke veroordeeling wordt tevens door den regter bepaald, dat, indien de veroordeelde twee maanden na daartoe te zijn aangemaand, in gebreke blijft, de boeten of geregtskosten te voldoen, of de verbeurdverklaarde voorwerpen uit te leveren, of de daarvan bij de schatting of het vonnis, overeenkomstig art. 45 bepaalde geldswaarde te voldoen, de opgelegde straf door gevangenisstraf zal worden vervangen.

De duur dezer gevangenisstraf is, in de gevallen van art. 40 van drie tot zeven dagen, in die van art. 41 van zeven

tot veertien dagen, en in die van art. 42 van veertien dagen tot eene maand.

Deze gevangenisstraf en die krachtens art. 42 op te leggen, mogen te zamen den duur van zes weken niet te boven gaan.

44. Bij zamenloop van meerdere door denzelfden persoon of dezelfde personen gelijktijdig begane overtredingen wordt slechts ééne straf toegepast, en wel de zwaarste, indien verschillende straffen zijn bedreigd.

Het vorenstaande is niet toepasselijk op de overtreding van art. 2, 1e lid, welke altijd afzonderlijk wordt gestraft.

45. Zijn ten behoeve van 's Rijks schatkist verbeurd:

a. het jagt- en vischtuig, waarvan het gebruik, volgens deze wet, of de verordeningen, bedoeld in artt. 9 en 10, niet geoorloofd is, de verborgene en andere wapenen en voorwerpen, in de slotbepaling van art. 15 en 41e opgenoemd, daaronder begrepen;

b. het geoorloofd jagt- en vischtuig, in het bezit van iemand, jagende of visschende, of in strijd met art. 20 met geladen schietgeweer zich in het veld bevindende, in gesloten jagt- of vischtijd, of zonder de vereischte jagt- of vischacte, de kosteloze vergunning, het consent of de buitengewone magtiging van artt. 6, 16 of 26 te hebben verkregen; wordende het schietgeweer, waarvan de overgave ter onderzoeking wordt geweigerd, voor geladen gehouden;

c. het wild, de visch, de konijnen of ander schadelijk gedierte en eijeren, onwettig gevangen of geraapt, verkocht, doch nog niet geleverd, te koop gesteld, uitgevent of vervoerd.

De beambten, in art. 56 bedoeld, zullen die voorwerpen in beslag nemen of de geldswaarde daarvan bepalen, waarvan alsdan in het relaas of proces-verbaal melding wordt gemaakt. De regter, daartoe termen vindende, kan deze geldswaarde veranderen.

Tirassen, lange netten, damnetten en wild- of konijnenstrikken worden niet gewaardeerd, maar altijd in beslag genomen.

De door de bevoegde beambten in beslag genomen jagt- en vischtuigen en andere voorwerpen worden binnen vier dagen na de bekeuring door die beambten gewaarmerkt en ter griffie van het kantongereg, onder welks regtsgebied de bekeuring plaats had, overgebracht, hetzij door de beambten zelven, hetzij door tusschenkomst van den burgemeester hunner woonplaats.

Zoo geene in-beslag-neming of waardering ingevolge het 2° lid des artikels van de hiervoren vermelde voorwerpen heeft kunnen plaats hebben of de bedoelde beambten zulks mogten hebben verzuimd, wordt de waarde dier voorwerpen bij de veroordeeling door den regter bepaald,

De veroordeelde wordt tot betaling der ingevolge het 2. lid, of in het geval van het laatstvoorgaande lid bepaalde geldswaarde, bij gebreke eener latere uitlevering dier voorwerpen, verwezen.

De in strijd met litt. *a*, *b* en *c* van dit artikel in beslag genomen voorwerpen worden op bevel des regters, of zoo de zaak niet wordt voortgezet, op bevel van den officier van justitie, aan den vroegeren houder teruggegeven,

Onder jagttuig zijn in dit artikel de valken, havikken en honden niet begrepen.

46. De jagt- of vischtuigen en andere voorwerpen, door onbekende overtreders achtergelaten, verblijven aan 's Rijks schatkist ingeval zij niet binnen den tijd van drie jaren zijn teruggevorderd door dengene, die bewijst, dat zij hem ontstolen of door hem verloren zijn.

47. De in beslag genomen of later uitgeleverde jagt- en vischtuigen, waarvan het gebruik volgens deze wet en de in artt. 9 en 10 bedoelde verordeningen niet geoorloofd is, worden vernield.

De regter beveelt de vernieling, wanneer het feit aan zijne kennisneming is onderworpen.

Ten aanzien van niet verboden jagt- en vischtuig is art. 22 der wet van 29 Junij 1854 (Staatsblad N°. 102) van toepassing.

48. In beslag genomen wild, visch, eijeren, konijnen en

ander schadelijk gedierte worden aan de ambtenaren van het openbaar ministerie bij het kantongereg, onder welks regtsgebied de aanhaling geschied is, zoodra doenlijk uitgeleverd en op diens magtiging verkocht.

De geldelijke opbrengst blijft, zooveel bekende overtreders betreft, onder hem berusten tot dat de zaak bij regterlijke uitspraak of anderszins is afgedaan; en wordt, wat onbekende overtreders aangaat, ter griffie van het kantongereg overgebracht.

49. De beambten, in art. 56 vermeld, kunnen de bekeurden, die hun onbekend zijn, aanhouden en naar den naastbij zijnde officier van justitie of hulp-officier geleiden, om in bewaring te blijven tot dat de officier of de regter de in-vrijheidstelling zal hebben gelast, of tot dat borgtogt zal zijn gesteld voor de boete en de waarde der voorwerpen aan verbeurdverklaring onderworpen, of die voorwerpen zullen zijn uitgeleverd. Het bedrag van den borgtogt wordt bepaald door den officier.

De officier, daartoe termen vindende, vaardigt binnen tweemaal vier en twintig uren een bevel van voorloopige aanhouding uit. Dit bevel wordt door de regtbank binnen zes dagen na de aanhouding, ingevolge het 4e lid des artikels, bekrachtigd, bij gebreke waarvan de beklagde van regtswege, en zonder eenigen anderen vorm, in vrijheid wordt gesteld.

Zoodra de redenen tot aanhouding vervallen, wordt de onmiddellijke in-vrijheid-stelling gelast.

Is het bevel van voorloopige aanhouding nog niet door de regtbank bekrachtigd, de in-vrijheid-stelling wordt bevolen door den officier, is het reeds bekrachtigd, door de regtbank.

50. Aan de in art. 56 vermelde beambten kan op de wijze en tot het bedrag, nader door Ons te bepalen, eene premie worden toegekend voor elke bekeuring, welke de in-beslag-neming of latere uitlevering heeft ten gevolge gehad van jagt- of vischtuig, waarvan het gebruik volgens deze wet of de daarbij bedoelde verordeningen niet geoorloofd is, de verborgene en andere wapenen en voorwerpen, in de slotbepa-

ling van art. 15 en art. 41e opgenoemd, daaronder begrepen.

51. De bekeurde ter zake eener overtreding, waartegen geldboete zonder gevangenisstraf bedreigd is, kan zich binnen veertien dagen na zijne bekeuring bij den officier van justitie der regtbank van het arrondissement, waarin de overtreding is gepleegd, aanmelden, ten einde door vrijwillige betaling eener te bepalen som, de strafvordering en de verbeuring van het geoorloofd jagt- of vischtuig en der in art. 45 c opgenoemde voorwerpen te voorkomen.

De officier van justitie, des noodig na gehouden overleg met Onzen Commissaris in de provincie, van oordeel zijnde, dat de ligte aard der overtreding of verzachtende omstandigheden eene schikking toelaten, bepaalt de boete voor jagtovertredingen op niet minder dan *drie* en niet hooger dan *vijftien* gulden, voor visscherij-overtredingen op niet minder dan *één* en niet hooger dan *tien* gulden, en de waarde van het jagt- of vischtuig en andere voorwerpen op niet hooger dan *vijftien* gulden.

In het geval bij de tweede zinsnede van art. 40 omschreven, kan de boete tot op *een* gulden of in zake van visscherij, tot op *vijftig cents* worden verminderd.

Aan den officier wordt, binnen den door hem te bepalen termijn, de quitantie van den bevoegden ontvanger der registratie door of van wege den bekeurde overgebracht.

Bij gebreke hiervan wordt de strafvordering voortgezet.

52. Onverminderd de bepaling van het voorgaand artikel is, waar het geldt de daar bedoelde overtredingen, art. 254 van het Wetboek van Strafvordering toepasselijk, met dien verstande, dat de bekeurde de regtsvervolging kan voorkomen door vrijwillig het maximum der geldboete te betalen met de kosten, en de aan de verbeurdverklaring onderworpen voorwerpen af te geven of de waarde daarvan te voldoen.

53. Art. 463 van het Wetboek van Strafrecht en art. 20 der wet van 29 Junij 1854 (Staatsblad No. 102) mogen worden toegepast bij veroordeeling in zake van jagt of visscherij.

54. Door verloop van één jaar vervallen alle vervolgingen

tot straf ter zake van overtreding van deze wet en de verordeningen, bedoeld in de art. 9, 10 en 11.

De straffen vervallen door verloop van twee jaren, te rekenen van den dag, waarop de veroordeeling kracht van gewijsde heeft bekomen.

55. In zaken de jagt en visscherij betreffende zijn al de in art. 36 bedoelde beambten, behalve de maréchausée, bevoegd, en, met uitzondering der *onbezoldigde* beambten, verplicht tot het kosteloos doen van exploiten en alle verdere geregtelijke verrigtingen, die anders door deurwaarders worden gedaan.

56. Op de overeenkomsten van pacht of huur, vóór de afkondiging der wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47) gesloten, is het tweede lid van art. 2 der tegenwoordige wet zonder invloed.

De beklemden meijer evenwel, wiens overeenkomst vóór de afkondiging der eerstbedoelde wet was gesloten, en die noch uit de overeenkomst noch uit anderen hoofde het genot der jagt en visscherij op den beklemden grond bezit, kan zich dat genot voor den duur der overeenkomst verschaffen tegen een prijs, op de in art. 3 omschreven wijze te bepalen.

57. Het fonds tot onderstand van bejaarde en gebrekkige opzieners der jagt en visscherij, hunne weduwen en weezen, in art. 50 der wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47) vermeld, blijft in stand, tot dat daarover nader bij de wet zal zijn beschikt. Inmiddels blijven *twee derden* van alle geldboeten, krachtens art. 40 dezer wet opgelegd, aan 's Rijks schatkist, en *een derde* aan voormeld fonds vervallen.

58. De bepaling van art. 1 der wet van 29 Junij 1854 (Staatsblad No. 105) is van toepassing op de overtredingen van deze wet en van de in artt. 9, 10 en 11 bedoelde verordeningen.

59. Deze wet treedt in werking den 1 Julij 1857.

Lasten en bevelen, enz.

Manbellingen

VAN DE

JAGTTERMINOLOGIE.

BEKRUIPEN. Wild of ongedierte op eene bedekte wijze naderen, om het te schieten. — *Anschleichen-Couche!* Toespraak aan den hond om hem, terwijl men het geweer laadt, of op post staat, te doen gaan liggen. — De Duitschers en Franschen gebruiken denzelfden term.

DOUBLET. Wanneer men van gelijktijdig opspringend wild met iederen loop één stuk schiet, zegt men: »een doublet maken». — *Doppelschuss. Coup double.*

STANDWILD. Noemt men datgene, welk het geheele jaar door voorkomt. — *Standwild.*

STEKEN. Den loktoon met het kwartelbeentje voortbrengen. — *Locken. Appeler.*

TREKWILD. Noemt men datgene, welk slechts tijdelijk voorkomt. — *Zugwild. Gibier de passage.*

VERBEEND. Zegt men van een kwartel, die, door valsch steken van het beentje, niet meer op het geluid wil afkomen. — *Verpönt. Rebattu.*

WAAR 'K 'EM WEET! Zegt hij, die een haas in het leger ziet liggen.

 Bladz. 76, de noten onderling te verplaatsen.

» 82, aldus te lezen:

GEERTERSEL. Het mannetje eener valkensoort uit Noorwegen.

GEERVALK. Het wijfje dezer soort.

VERSLAG VAN DE JAGT EN VISSCHERIJ IN DE
PROVINCIE

Zuid-Holland, over 1856.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR F. A. VERSTER.

Het jaar 1856 werd door een' zeer gunstigen toestand van het jagtveld gekenmerkt. — Klein wild, (vooral hazen en patrijzen) was bij de opening der jagt op dat wild, over het algemeen in overvloed aanwezig. —

De zachte winter en de gunstige weersgesteldheid gedurende de maanden *Junij* en *Julij* van 1856, zijn stellig hoofdoorzaken, dat de voortteling der beide genoemde wildsoorten in dat jaar zoo goed slaagde.

Als eene bijzonderheid dient vermeld te worden

dat onder de gemeente *Zegwaard* en wel bepaaldelijk in den Palenstijnschen polder, zijnde jagtgronden van den Heer S. VAN GRAAUWENHAAN te *Delft*, zich het geval heeft voorgedaan, dat na de sluiting der jagt op klein wild, in de maand *Januarij* 1856, de hazen nog in zoo groote hoeveelheid aanwezig waren, dat daaruit met grond, nadeelen voor den landbouw te duchten waren. —

Die omstandigheid gaf aanleiding dat door voornoemden grondeigenaar de bevoegdheid, bij art. 27 der wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47), aan den Minister van Binnenlandsche zaken verleend, werd ingeroepen; zijnde dit de eerste maal dat zulks, althans in deze Provincie, wegens eene te groote vermenigvuldiging van *wild* sedert de invoering der aangehaalde wet plaats vond.

Het schieten van een *vijftigtal* hazen, op de hierboven genoemde jagtgronden werd dan ook door voormelden Minister bij beschikking van den 4de Februarij 1856 No. 298, 8ste Afdeling, toegestaan, nadat een deswegen door mij ingesteld onderzoek in loco de gegrondheid der klagt en het werkelijk aanwezig zijn van eene voor den landbouw nadeelige hoeveelheid hazen genoegzaam had bewezen. — Bij dat onderzoek toch werden, volgens daarvan gehouden aantekening, 103 stuks hazen opgestooten. — Op den 16 en 18 Februarij daaraanvolgende werd door een achttal jagers, allen houders van groote jagtacten, onder mijne leiding, het bedoelde terrein afgejaagd

en werden op ieder der beide dagen een vijf en twintigtal hazen geschoten.

De jagt op *waterwild* was niet gunstiger dan in het voorgaande jaar, en over het algemeen, heeft het kooibedrijf weinig voordeel afgeworpen.

Houtsnippen kwamen in den doortrek in geringe hoeveelheid voor. — Deze wildsoort wordt van jaar tot jaar zeldzamer. — Welligt dat het veelvuldig gebruik van flouwen tot die vermindering veel toebrengt, terwijl ook het uithalen der eijeren in de noordelijke streken, waar de houtsnip broeit, tot de vernieling dier wildsoort medewerkt.

De voortteling der *fasanten* is, in de streken waar zij door jagtliefhebbers worden in stand gehouden, vrij goed gelukt. — Die instandhouding geschiedt grootendeels door het laten springen van opgehokte fasanthennen in het voorjaar, waarvan de jongen dan gedeeltelijk weder vóór het openen van den jagttijd, worden opgevangen en gedurende den winter op daartoe ingerigte zolders worden overgehouden. Een strenge en sneeuwrijke winter is voor deze wildsoort hoogst verderfelijik en meestentijds genoegzaam om een geheel jagtveld daarvan te berooven.

Eene sedert jaren niet waargenomene vermeerdering van konijnen heeft zich in 1856 voorgedaan, althans in eenige streken der provincie. — De regthebbenden der betrokken gronden werden door buitengewone magtiging, ook in den gesloten jagttijd, tot het uitroeijen van dat gedierte, door middel van schietgeweer of van netten, in staat gesteld.

Ingevolge art 30 der wet tot regeling der jagt en visscherij, werd een bedrag van f 1215,30 toegekend als premiën voor gedood en aan de hoofden der gemeentebesturen vertoond schadelijk gedierte. — Die toekenning geschiedde voor:

3	fluwijnen
717	bunsings
106	hermelijnen
2044	wezels
6	arenden
131	valken
46	havikken
708	sperwers
282	wouwen en
24	buizerden

te zamen 4037 stuks. —

Intusschen is het er voor te houden dat een grooter aantal bunsings en hermelijnen werd gedood, vermits ingeolge de aangehaalde wet voor die diersoorten slechts premiën worden genoten, wanneer zij worden gedood tusschen den 1 Mei en den 1 November van ieder jaar.

In het belang van het jagtveld ware het hoogst wenschelijk, dat gedurende het geheele jaar, ook voor de hermelijnen, premiën konden worden toegekend. (*) Evenzeer als die der wezels hebben ook hunne huiden,

(*) Hierin is voorzien bij art. 29 der nieuwe Jagtwet.

zelfs gedurende den winter, hier te lande geene waarde, en voor het wild is de hermelijn zeker het meest vernielend schadelijk gedierte.

In den loop van het jaar 1856 werden 753 acten tot uitoefening der verschillende geoorloofde jagtbedrijven verleend. — Daarvoor was verschuldigd :

aan regt	f	11135,—.
en aan zegelgelden	«	3340,50.
		te zamen f 14475,50.

Aan de betrokken eigenaren werd in deze provincie voor het seizoen 185 $\frac{6}{7}$ kosteloos registratie verleend van
 45 Eendenkooijen, en
 11 Duiventillen.

Voor Zwanendriften werd geene registratie aangevraagd.

De staat der visscherijen in de binnenwateren was in 1856 gunstiger dan in 1855. — De zachte weersgesteldheid gedurende den winter van laatstgenoemd jaar, heeft tot dien gunstigen staat veel bijgedragen.

De voordeelige toestand dier visscherijen is dan ook als de hoofdoorzaak te beschouwen van het, in 1856, aanzienlijk aantal verleende acten tot uitoefening der visscherij. —

Dat aantal beliep 2831 stuks, waarvoor was verschuldigd :

aan regt <i>f</i>	7685,50.
en aan zegelgelden «	2862,72.
	<hr style="width: 20%; margin: 0 auto;"/>
te zamen <i>f</i>	10548,25.

zoodat het voor de in 1856 uitgegeven jagt- en vischacten verschuldigde regt, met inbegrip der Zegelden *f* 25023,75 bedraagt.

Naar aanleiding der gunstige bepaling, vervat in het laatste lid van art. 6 der wet van 6 Maart 1852 (St. bl. No. 47), werden in 1856 tot uitoefening der visscherij met één vischtuig 1185 kostelooze vergunningen aan kennelijk onvermogenden verleend.

In het personeel, belast met het toezigt op de jagt en de visscherij is, voor zooveel de bezoldigde opzieners betreft, gedurende 1856 in deze provincie geene mutatie gebragt. —

Deze beambten, ten getale van 33, hebben over het algemeen, wat gedrag en dienstijver aangaat reden tot tevredenheid gegeven, en het door hen gehouden toezigt heeft ook voor een groot gedeelte tot den gunstigen toestand, waarin het jagtveld en de visscherij thans verkeerden, bijgedragen.

Bij koninklijk besluit van den 4 Januarij 1856 No. 140, is de bezoldiging der genoemde beambten, ingegaan met 1 Januarij van dat jaar, met één gulden 's weeks vermeerderd. — Die vermeerdering, waardoor in eene sedert lang gevoelde behoefte werd voorzien, levert daarenboven nog het voordeel op, dat men voortaan bij het ontstaan van vacaturen, gemakkelijker zal kun-

nen slagen in het vinden van geschikte personen als jagtopzieners, iets hetgeen vroeger bij de karige wijkelijksche toelage van vier gulden, en de tegenwoordig zoo hooge prijzen der eerste levensbehoefden, dikwerf groote moeilijkheden opleverde.

In deze provincie was in 1856 een aantal van 140 personen, op verzoek van grondeigenaren, als bezoldigde opzieners aangesteld en met het bewaken hunner jagtgronden en vischwateren belast.

Over het algemeen werd door die beambten weinig gepresteerd, en niettegenstaande zij ook buiten de gronden en vischwateren waarvoor zij zijn aangesteld, tot het constateren van overtredingen bevoegd zijn, leverde hun toezigt voor de jagt en visscherij weinig voordeel op. —

Ingevolge het voorlaatste lid van art 37 der wet van den 6 Maart 1852 (St. bl. No. 47), zijn ook de marechauseés, de dienaars der justitie en politie, de veld- en rijks boschwachters en de beambten der rijks en plaatselijke middelen, tot het waken tegen overtredingen dier wet verplicht. —

Dit talrijk personeel heeft in het belang der jagt en visscherij weinig verrigt, en op het toezigt daardoor uitgeoefend valt over het algemeen niet te roemen. — De weinige overtredingen door de voormelde beambten geconstateerd, bepalen zich hoofdzakelijk tot ligte vergrijpen, als: het visschen met den hengel zonder schriftelijke vergunning, en het laten losloopen van honden zonder slepende kruisbungels, overtredingen die meestal

worden gepleegd langs of in de nabijheid der openbare wegen, waartoe zich het toezigt van het genoemd personeel dan ook hoofdzakelijk bepaalt.

Het genot der premiën voor bekeuringen, waarin volgens de wet ook die beambten kunnen deelen, moet dan ook als de voornaamste, zoo niet als eenige oorzaak worden beschouwd, dat nu en dan nog bekeuringen door hen worden gedaan. —

Het waken tegen eigenlijke strooperijen bij nacht, of met aanwending van verboden jagt- of vischtuig gepleegd, blijft dus schier geheel voor rekening der bezoldigde opzieners der jagt en visscherij, en het behouden van dat afzonderlijk corps, wier hoofdverplichting het bewaken van het jagtveld en der visscherij is, schijnt dus allezins wenschelijk.

Het gezamenlijk aantal relazen door de verschillende daartoe geregtigde beambten opgemaakt, beliep in 1856 in Zuid-Holland 987. — Die relazen betroffen 1020 personen, waarvan werden bekeurd wegens:

Jagen zonder acte, meestal tevens zonder schriftelijke vergunning.	11
« zonder schriftelijke vergunning.	26
« in gesloten jagttijd of op Zondag.	17
« op, voor de afzonderlijke jagt op waterwild niet aangewezen localiteiten.	1
« op spoorsneeuw.	8
« binnen den kring van geregistreerde en afgepaalde eendvogelkooijen.	7
« met de lange jagt op een' bij het Reglement	

niet geoorloofden dag der week.	1
Stellen of herstellen van wildstrikken.	37
Komen in het veld met schietgeweer zonder jagt- acte of buitengewone magtiging.	11
« in het veld met honden, als voor, of het laten losloopen van honden zonder sle- pende kruisbungels.	261
Tirasseren (watersnippen).	2
Vervoer van nachtegalen.	2
Rapen, vervoeren en verkoopen van eijeren van kievitten of waterwild.	26
Vinken zonder schriftelijke vergunning, of op Zondag.	4
Ongoorloofde wijze van wild op te sporen, of te dooden.	18
Visschen zonder acte, meestal tevens zonder schrif- telijke vergunning.	186
« zonder schriftelijke vergunning.	256
« in gesloten vischtijd.	74
« op ongeoorloofde wijze, of met verboden middelen.	41
Vervoer of verkoop van wild of visch in ver- boden tijd.	30
Weigering van onderzoek bedoeld bij art. 28.	1
<hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> Totaal 1020	

In 1856 werd aan premiën voor bekeuringen toege-
kend een bedrag van f 3060,50. —

Bij koninklijk besluit dd. 16 Januarij 1856 No. 54,

is het vroegere besluit van den 24 April 1852 No. 86, regelende de toekenning der premiën, ten aanzien van bekeuringen na Uo. December 1855 geconstateerd, gewijzigd geworden. —

De verhooging die daardoor de premie voor bekeuringen wegens het stellen van wildstrikken heeft ondergaan, is reeds van invloed geweest op het aantal deswegen opgemaakte relazen. —

De groote moeilijkheid om de stroopers met wildstrikken op heeter daad te betrappen, de koude en ongemakken die de jagtopzieners moeten verduren, door het dikwerf gedurende geheele nachten op de loer liggen, maakte die verhooging zeer wenschelijk.

Daarenboven is de premie voor bekeuringen wegens geringe en voor de jagt en visscherij minder nadeelige vergrijpen, bij het aangehaalde besluit aanmerkelijk verminderd.

Door de ontvangers der registratie in Zuid-Holland werd aan boeten en verbeurten wegens veroordeeling in zake jagt en visscherij, gedurende 1856, een geldelijk bedrag van *f* 2877,20 ingevorderd.

Uit de onderstaande opgave der ontvangsten en uitgaven, die ten gevolge der wet van den 6 Maart 1852 (St. bl. No. 47), hebben plaats gehad, blijkt dat meer is ontvangen een bedrag van *f* 15566,43⁵. — Hierbij dient evenwel in het oog te worden gehouden, dat dit batig slot niet geheel als zoodanig kan worden beschouwd, vermits daarvan nog zouden behooren te worden afgetrokken, de onkosten voortspruitende uit

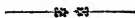
de ten uitvoerlegging van vonnissen, ingevolge de genoemde wet gewezen, waarvan het bedrag niet met juistheid kan worden opgegeven. —

ONTVANGST.		1856.	UITGAAF.	
Recognitie- en zegel- gelden der jagt- en vischacten.	25023	75	Tractement van den Inspecteur.	1000 00
Bedrag der 28 opeen- ten van het zegel.	2357	23 ⁵	Reis- en verblijfskos- ten van denzelfven.	300 00
Ingevorderde boeten en verbeurten.	2377	50	Bezoldiging van 33 opzieners à f 5 per week.	8580 00
			Kleedinggeld voor die beambten à f 16,25 per jaar.	536 25
			Premiën voor gedood en vertoond schade- lijk gedierte toege- kend.	1215 30
			Premiën voor gedane bekeuringen.	3060 50
	<u>30258</u>	<u>48⁵</u>		<u>14692</u>
	14692	05		05
Meerdere ontvangst	15566	43 ⁵		

Verslag van de Jagt en Visscherij in de provincie Noord-Brabant, over 1856.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR MR. H. SASSEN.

Het jaar 1856 zal voorzeker ook, in betrekking tot de jagt, in aangename herinnering blijven, althans van hem, die, beperkt en gematigd in zijne eischen, wars van stoffelijke voordeelen, de jagt van een hooger, edeler standpunt beschouwt.

Moge zulks ook dit jaar het geval zijn!

Het verschiet zal, zoo wij vertrouwen, dezen wensch niet beschamen, neen; het belooft een buitengewoon genot.

Wij zouden hier de vraag kunnen stellen en in het breede beantwoorden, waaraan die gunstige toestand van het jagtveld is toe te schrijven?

Dit is thans overbodig, nu de wet van 1852, aan welke, naar onze vaste overtuiging, dit te danken is, is vervangen; aan de wet, welke met hare gebreken, onafscheidbaar aan elke wet op dit onderwerp in hooge mate verbonden, aan zoo vele onverdiende, ongerijmde, overdreven aanvallen werd ten doel gesteld; aan die wet eindelijk, die, in betrekking tot het karakter van de jagtdelicten zelven, op een goed harmonisch geheel, door de geschiedenis en ervaring van eeuwen, gewijzigd naar den tijdgeest, gestaafd, rustte.

Verlangt men toch bescherming van wild en visch, en wie zal beweren, dat onze gewoonte, onze maatschappelijke toestand ze niet vordert, dan zal men moeten afdalen tot de oorzaken, die, in het oog van den oningewijde klein en nietig, ook daarom tot zoo vele klagten hebben aanleiding gegeven.

Immers, er is schier geen onderwerp van wetgeving bekend, waar, in de toepassing, het *betrekkelijke* zoo eene groote rol speelt, dan op het gebied der jagt en visscherij.

Men neemt dáár eene menigte gevallen waar, die, dezelfde materieele feiten bevattende, nogthans, met het oog op den geest der wet, en daaraan getoetst, in betrekking tot de bescherming van wildbaan en visscherij, niet gelijkstaan in gehalte, en waarvan sommigen, te regt, als beuzelarij, geene aandacht verdienen.

De beoordeeling van dit gevoelen vordert kennis van jagt en visscherij, kennis vooral van het jagtveld, van den aard van het vischwater.

Wij kiezen een voorbeeld, onder de menigte uit, om dit punt op te helderen.

Het vangen van visch met den strik is, het is bekend, in vele oorden van dit gewest, een spel der jeugd, der aandacht onwaardig; maar, wanneer men den invloed van dit onnoozel vischtuig op het vischwater, in andere oorden gadeslaat, en het voorbeeld niet zeldzaam is, dat daarmede 200 ponden snoek gevangen wordt, met een woord, dat de strik de geheele uitroeiing van dezen visch bedreigt, dan behoeft het wel geen nader betoog, dat dit en dergelijke gevallen hemelsbreed, in aard verschillen.

Dienaangaande, wij erkennen het, liet deze wet veel te wenschen over. Haar geest werd miskend, hare letter veelal te slaafs opgevolgd.

De administratie, die dit euvel met den vinger aanwees, was, en dit was een gebrek, gebonden door de voorschriften, onbevoegd, aan deze overdrevene toepassing der wet paal en perk te stellen.

Het is, naar onze meening, een vereischte, zonder hetwelk geene bevredigende uitvoering van de wet op dit onderwerp kan worden verkregen, dat hare toepassing gewaarborgd zij door de bevoegdheid, om bekeuringen ter zijde te stellen, en door instructies aan de subalterne beambten, in welke de geest der wet doorstraalt.

Wij hebben het altijd als een groot gebrek beschouwd, dat ambtenaren, niet aan de bevelen der administratie onderworpen, met het toezigt op dit onderwerp

werden belast, te meer, daar zij volstrekt, in den regel, de eigenaardige hoedanigheden van den jagtopziener missen. Hunne relazen van bekeuring dragen daarvan, in den regel, de blijkbare bewijzen.

Intusschen, in weerwil van dit alles, zeker is het, dat de wet van 1852 het beoogde doel, bescherming van wildbaan en visscherij, in hooge mate heeft bereikt.

Moge de tegenwoordige wet dezen toestand, gewrocht der vorige wet, slechts schragen, steunen; en wij twijfelen niet, of zij zal billijke wenschen, ten minste, bevredigen.

Moge zij de klagten van den landbouw, ook eenigermate matigen.

Wij vreezen echter, dat deze laatste wensch niet ligt zal worden bevredigd.

Heeft de landbouw immer hooger en trap van bloei bereikt? neen. En waar zijn de grenzen, die zijnen krachtigen voortgang zullen stuiten, en zijnen heilrijken invloed paal en perk zullen stellen? De jagt? Dwazen. De feitelijke toestand weerspreekt dit. De zucht tot jagtvermaak heeft zich, zelfs, naar de mate van den voortgang des landbouws, allerwege uitgebreid. Gelooft men dan niet, dat, indien de jagt den landbouw die herschenschimmige schaden werkelijk toebrengt, artikel 2 der jagtwet het jagtvermaak niet spoedig den bodem zoude inslaan? Geen twijfel.

Waar aan zijn dan deze klagten toe te schrijven? Aan twee oorzaken. Vooreerst, aan theoriën, nul in

de praktijk, die, ook in andere opzigten, den landman aan misrekening blootstellen, en valsche denkbeelden inscherpen.

Ten anderen; de aarde, die onbaatzuchtige, de mildste bron, is zelfs niet bij magte, de razende gouddorst der menschen te bevredigen, die, immer onvoldaan, onredelijk en ongevoelig, allerwege beletselen, allerwege hinderpalen vermeent te zien oprijzen, en in de ongerijmdste stellingen vervalst. Eenmaal, en welligt spoedig, zal die invloed der jagt doodelijke slagen toebrengen.

Wij wenschen vurig, dat onze meening gelogenstraft worde; maar de losse opmerkingen, die wij hier maken, verwekken onwillekeurig, deze treurige gedachte.

De aard van het luchtgestel, het weder, dit behoeft naauwelijks opgemerkt te worden, oefent den grootsten invloed uit op de voortteling der dieren, op de ontkieming en wasdom der planten.

Daar van daan de opmerking, dat een vruchtbaar jaar een wildrijk jagtveld vergezelt.

Het jaar 1856 kenmerkte zich uitnemend door eene voor het jagtveld gunstige weersgesteltenis.

Het beurde het, in 1855, geteisterde jagtveld volkomen op.

Naauwelijks had ons de zachte winter van 1855—56 verlaten, of een droog voorjaar, vergezeld van lagen waterstand, en hoe schraal overigens ook, begunstigde de voortteling van het wild, hetgeen in den volgen-

den zomer, in het algemeen, bevrijd van stort- en hagelbuijen, en door een krachtig toezigt beschermd, bij de opening der jagt, zelfs, in sommige oorden, in talrijke menigte opdaagde.

De houtsnip vertoonde zich, in het arrondissement Breda, in groote menigte.

De buitengewoon lage waterstand begunstigde de jagt op waterwild, waaronder alle jagtbedrijven op dit wild begrepen worden, niet.

Het schadelijk gedierte, altijd talrijk en verscheiden, oefent geen nadeeligen invloed op het jagtveld uit, in dit gewest.

Wij beschouwen het stelsel van premie voor gedood schadelijk gedierte, als eene loutere geldverspilling.

De hierna volgende statistieke opgave, biedt zelfs niet eens eene schaduw van den waren, werkelijken toestand van dit gedierte aan; daar gelaten de misbruiken en onregelmatigheid, daaraan noodwendig verbonden.

Het konijn vertoonde zich meer; doch altijd beperkt tot de dennenbosschen.

De visscherij had dit jaar aanhoudend te kampen met laag water, een schraal en koud voorjaar.

Ook dit jaar werd zij noch beperkt, noch gesloten.

Het getal jagtacten bedroeg;	1855	1856
Groote jagtacten	584 »	613.
Kleine jagtacten	16 »	17.
Te zamen	600 »	630.

Het bedrag der verschuldigde		1855.	1856.
regten is	<i>f</i>	8840 »	9280.
Zegel zonder opcenten	»	2652 »	2784.
		<hr/>	
Totaal	<i>f</i>	11,492 »	12,064.

Groote vischacten		223 »	231.
Suppletoire		2 »	
Kleine dito		539 »	581.
		<hr/>	
Te zamen		764 »	812.

Het bedrag der verschuldigde			
regten is	<i>f</i>	1930,50 »	2026,50.
Zegel zonder opcenten	»	741,75 »	782,75.
		<hr/>	
Totaal	<i>f</i>	2672,25 »	2809,25.

Aan de schatkist is, als op-			
brengst van boeten enz.			
verantwoord	<i>f</i>	1021,88 »	1581,25.
		<hr/>	
Totaal generaal	<i>f</i>	14186,15 »	16454,50.

De jaarwedden van 30 bezol-			
digde jagtopzieners	<i>f</i>	7800 »	7800.
Premien voor bekeuringen	»	1572 »	1389.
Premien voor schadelijk ge-			
dierte	»	1573,85 »	1539,75.
Tractement van den Inspecteur	»	1000 »	1000.
Reis en verblijfkosten	»	400 »	400.

Registratie van eendenkooijen		29 »	26.
» van duiventillen		17 »	16.

Er werden ingevolge Art. 6, 16 en 27 verstrekt in		1855—1856.
Kosteloze vergunningen om te visschen	1513 »	1657.
Klopjagten op klein wild	33 »	53.
Het brengen van jagthonden voor het wild	1 »	2.
Het opvangen van fasanten	1 »	1.
Klopjagten op schadelijk gedierte	52 »	86.
Het schieten van schadelijk gedierte	25 »	54.
Het vangen van schadelijk gedierte (bunsings) met den hond	»	1.
Het getal onbezoldigde jagtopzieners	87 »	99.
Door de bezoldigde jagtopzieners zijn opgemaakt relazen van bekeuringen	281 »	355.
Door de overige beambten	207 »	281.
Ter zake van jagtovertreding	336 »	428.
Ter zake van vischdelicten	152 »	208.
Het getal vonnissen beliep	377 »	355.
Het vertoond schadelijk gedierte beliep het getal van	4722 »	4611.

REDEVOERING

UITGESPROKEN

DOOR DEN HEER SASSEN. (1)

Ik behoor tot diegenen, welke van oordeel zijn, dat op de Regering de verpligting rust om het jagveld te beschermen, en dat eenige opoffering van de regten der grondeigenaars wordt vereischt om die bescherming mogelijk te maken. Ik hecht daarom gaarne mijne goedkeuring aan deze twee hoofdbeginselen, in de jagtwet van 1852 neêrgelegd.

Ik verheug mij, dat deze beginselen, al is het ook alleen door de kracht der gevolgen, tot de overtuiging van het tegenwoordig hoofd van het Departement van Justitie zijn doorgedrongen, en dat de Minister van

(1) Op het verlangen van een geacht medewerker worden deze redevoering en het volgende vonnis in het Tijdschrift opgenomen.

Justitie de noodzakelijkheid heeft erkend, van de publieke actie in zake van jagt- en visscherij-overtredingen te behouden. Ik wil echter niet ontveinzen, dat het stelsel om alleen de burgerlijke actie tot handhaving van hunne regten aan de eigenaars te laten, aanbevelenswaardig is, en in zuivere theorie welligt verre de voorkeur verdient boven het beginsel, dat de jagt- en visscherij-overtredingen misdrijven zijn; maar in de toepassing zou dit stelsel zijn doel geheel missen; de bescherming van het jagtveld zou opgeheven, die van de eigendomsregten prijs gegeven worden, daar de eigenaars in den regel vruchteloos en dan nog met verspilling van beduidende kosten, eene vervolging tegen de overtreders, omdat dezen veelal onvermogen zijn, zouden moeten ondernemen.

Hoewel ik nu de door mij aangekleefde beginselen in de tegenwoordige voordragt van wet terugvind, kan ik echter mijne goedkeuring aan het ontwerp niet schenken. Ik tref in de overweging der wetsvoordragt wel aan: »dat het noodzakelijk is, de wet van 1852 te herzien en door eene nieuwe wet tot regeling der jagt en visscherij te doen vervangen»; ik wil zelfs de noodzakelijkheid van wijzigingen en veranderingen in de wet van 1852 niet ontkennen, — maar ik vind in de bepalingen van het nieuw ontwerp niet terug wat in de overweging staat aangekondigd: integendeel, ik vind de wet van 1852 voor het grootste gedeelte overgenomen, en, wat zeker van beduidende invloed is, met oneindig meer gebreken, ja zelfs onregtvaardighe-

den, dan in de wet, die vervangen wordt, aanwezig zijn.

Ik laat daar, op welke wijze die gebreken in het nieuw ontwerp zijn ontstaan; ik moet het werk beoordeelen, gelijk het aangeboden is, en dan zeg ik met overtuiging voor mij zelve, dat het te bejammeren zou zijn, wanneer het ontwerp tot wet verheven wierd, daar bij hare uitvoering en toepassing spoedig zal blijken, dat het doel en het einde der herziening niet kan bereikt worden.

Het bevreemdt inderdaad dat het ontwerp, zoo als het daar ligt, tot deze Kamer gekomen is; want welke waren, volgens de Memorie van Toelichting der Regering bij het oorspronkelijk ontwerp gevoegd, hoofdzakelijk de redenen voor de ondernomen herziening en vervanging van de wet van 1852? De Regering was er op uit, zoo lees ik daar: »a. om, zooveel doenlijk, de demoraliserende kracht weg te nemen, die in het stelsel der subsidiaire gevangenisstraf, in geval van onvermogen der overtreders, in de wet van 1852 ligt opgesloten; b. om uit het kader van misdrijven te doen wegvallen de gepleegde overtredingen dier wet van zeer geringen aard; en c. om het getal van vervolgingen te verminderen, en daardoor aan de wet het vexatoire in de toepassing te ontnemen, en de buitengewoon groote som van justitiekosten tot ontlasting der schatkist op te ruimen.” En wat ziet men in het gewijzigd ontwerp? Niet alleen wordt het stelsel der subsidiaire gevangenisstraf behouden, maar, zoo als ik

uit eenige der artikelen van het ontwerp zal aantoonen, wordt eene nieuwe categorie van overtredingen van geringen aard in het leven geroepen, die daarom vooral vexatoir zullen wezen, omdat zij alleen het gevolg zijn van de geschreven woorden der wet, doch aandruischen tegen den geest en de bedoeling van den wetgever.

Hoewel ik het niet voorzie, wensch ik toch vurig, dat de voordragt worde verworpen, vermits de Regeering, naar mijn oordeel, zoo die wensch niet wordt vervuld, eene wet zal moeten uitvoeren, die aan de verwachting der ondernomen herziening niet kan beantwoorden en zeker grootere ongelegenheden in de toepassing zal wekken, dan de wet van 1852 heeft doen ondervinden.

Omdat ik een afkeurend votum zal uitbrengen, vermeen ik, naar mijne gewoonte, de redenen hiervan te moeten kenbaar maken.

Mijne bezwaren tegen het wets-ontwerp laten zich tot de volgende punten herleiden. Ik vind daarin: 1°. strijd met de algemeene beginselen van strafverdering en strafregt, door, zonder gebiedende noodzakelijkheid, een stelsel van premien voor bekeuringen te behouden, de cumulatie van boeten te weren, en een stelsel van transactie in te voeren; 2°. gemis aan behoorlijk toezigt op het jagtveld, dat men beschermen wil; en 3°. ongerijmdheden en onregtvaardigheden, die uit eene behoorlijke toepassing der wet zullen voortvloeijen.

Art. 108 van het Wetboek van Strafvordering geeft het verbod, als getuigen te hooren: »de aanbrengrers, wier aangiften door de wet met geld beloond worden»; voorzeker een heilzaam beginsel.

Waarom dan moet hij, die zelfs door eed en pligt geroepen is tegen de overtredingen eener wet te waken, door belofte of hoop op belooning aangemoedigd worden, overtredingen te constateren, en door eigenbelang gedreven worden die nader te bevestigen?

Waarom moeten aan de ambtenaren, met het toezigt op het jagtveld belast, in bepaalde gevallen premien verzekerd worden voor het doen van calanges, in tegenstelling van hetgeen met hen bij het opsporen van gewone misdrijven plaats heeft?

Indien de wetgever het noodig geacht heeft, een wettelijk vermoeden voor de ongeloofwaardigheid van de getuigenissen van aanbrengrers, in gewone strafzaken ter handhaving en bevordering der openbare zeden te moeten uitspreken, alleen omdat zij voor hunne aangiften beloond worden, dan laat het zich niet verdedigen, dat een gelijkmatig stelsel uit de wet van 1852 in dit ontwerp is overgenomen, te minder, uit hoofde daaraan in de eerste plaats, naar mijne ondervinding, de menige vervolgingen zijn toe te schrijven, die de Regering zelve als *vexatoire* heeft geschetst. Het is wel waar, dat het stelsel zeer getemperd in het ontwerp is opgenomen, doch ik zoek al evenzeer vruchteloos naar de bondige redenen, welke de opname van een gewijzigd stelsel noodzakelijk maken; en zoolang voor

die noodzakelijkheid geen afdoend bewijs aangevoerd wordt, kan ik het van de algemeene beginselen afwijkend stelsel niet goedkeuren.

Ik vind evenmin eenige afdoende gronden aangevoerd, waarom het stelsel van cumulatie van *boeten*, in art. 207 van het Wetboek van Strafvordering gehuldigd, verlaten wordt door het voorschrift van art. 44 van het ontwerp. Waar dezelfde oorzaak in het strafregt heerscht, moet dezelfde bepaling van wet aangetroffen worden, en de eenvormigheid in het bestraffen van misdrijven mag niet zonder noodzakelijkheid verbroken worden. Er bestaat geene aannemelijke reden, om bij voorbeeld den houder van eene jagtacte, die in besloten tijd jaagt, op eene gelijke lijn, wat de straf aangaat, te plaatsen als den strooper, die zonder acte in besloten tijd de jagt uitoefent. Ik keur het af, dat in dit opzigt van het beginsel der wet van 1852 is afgeveken. Het gebrek aan eene gelijkmatige toepassing van het beginsel volgens die wet had bij wijziging kunnen opgeheven worden.

In de tweede plaats kan ik mij niet vereenigen met het trans-actie-systeem in eene *strafwet*, en vooral niet met de regeling, die aan dat systeem bij het ontwerp gegeven is. De aanneming van het beginsel, in art. 254 van het Wetboek van Strafvordering neêrgelegd, was reeds voldoende. Volgens deze bepaling wordt door vrijwillige betaling van het *maximum* der boete de vervolging voorkomen en aan de strafwet voldaan. Is de overtreding van verzachtende omstandigheden

vergezeld, dan zal de regter, die alleen behoort geroepen te zijn deze te beoordeelen, gelegenheid hebben daaraan thans door toepassing van art. 463 van het Wetboek van Strafrecht en art. 20 der wet van 29 Junij 1854 volle kracht te schenken. De beslissing over verzachtende omstandigheden in strafgedingen behoort uit den aard der zaak tot de attributen der regtscollegien, en ik vind geene reden, om die beslissing ook slechts voor een gedeelte tot de bevoegdheid der officieren van justitie over te brengen; te minder omdat de regter van zijne beslissing in het openbaar rekenschap moet geven, en de officieren die in hunne boezem verborgen zullen kunnen houden. De Regering verwacht van de in-werking-brenging van het transactiestelsel eene beduidende vermindering in het getal van vervolgingen; doch ik geloof, dat die hoop wel spoedig zal verijdeld zijn, want niet alleen is het primitive stelsel van de Regering thans aanmerkelijk ingekrompen, maar de ondervinding heeft mij geleerd, dat wel tachtig van de honderd veroordeelingen tegen onvermogens worden uitgesproken, die evenmin het bedrag eener transactie als dat eener veroordeeling kunnen betalen; en hier komt nog bij, dat, nu eene toepassing van art. 463 van het Wetboek van Strafrecht en art. 20 der wet van 29 Junij 1854 mag plaats hebben, van de transactie weinig gebruik zal gemaakt worden, en art. 52 van het ontwerp, waarbij de bevoegdheid aan den overtreder wordt gegund, om in de daar aangewezen gevallen door betaling van het *maximum*

der boete de strafvervolging te voorkomen, wel een ijdele klank zal blijven, omdat eene vervolging voor den regter met de hoop op vrijspraak, althans op eene geringe straf, met veel minder vrees zal afgewacht worden.

De regeling der transactie, bij het ontwerp aangenomen, kan evenmin mijne goedkeuring erlangen. Alles is overgelaten en afhankelijk gemaakt van het *oordeel* van den officier van justitie, zonder beroep op hooger gezag. Voozekeer is deze regeling van vreemdsoortigen aard, geheel afwijkende van de regels die in andere wetten omtrent de transactie voorkomen. Wel wordt er *des noodig* een overleg met den Commissaris in de provincie toegelaten, doch de *noodzakelijkheid* van het overleg is aan het oordeel van den officier ondergeschikt gemaakt, en wie zal de beslissende stem bij dat overleg hebben? Ik kan mij wel de vrucht van het beroep bij eene hoogere autoriteit verbeelden, doch dat een *overleg* toegelaten wordt tusschen autoriteiten niet van gelijken maar van verschillenden rang, en dit ter discretie van de mindere autoriteit, ziet, dat kan ik mij niet verklaren.

Mijn tweede bezwaar is gelegen in het gemis van behoorlijk toezigt op het jagtveld, dat men beschermen wil. Behoorlijk toezigt is, mijns inziens, onmogelijk, wanneer de honden, buiten het oog van hunnen meester, de wildbaan vrijelijk kunnen doorkruisen en de stroopers zich met ongeladen geweer in het veld mogen bevinden; en toch zijn deze vrijheden, in afwij-

king van de wet van 1852, ten gevolge van aangenomen amendementen door de Tweede Kamer der Staten-Generaal, toegelaten. Ik moet met bescheidenheid verklaren, dat ik niet begrijp, hoe de Regering met zoodanige gewigtige wijziging in haar oorspronkelijk voorstel genoegten heeft kunnen nemen. Mogt ik mij als jagtliefhebber soms van de eene zijde te zeer laten vervoeren door het denkbeeld, dat de wildbaan tot elken prijs moet beschermd worden, zeker van de andere zijde heeft mij die hoedanigheid doen ondervinden, wat er van die bescherming worden zal, indien dergelijke vrijheden bij de wet toegestaan worden. Is de hond zonder zijn meester in het veld niet een gevaarlijker vijand voor het wild, dan wanneer de meester tegenwoordig is? En hoe gemakkelijk oefent zich de hond, die door zijne natuur daartoe gedreven wordt, in het opsporen, verstoren, vervolgen en vernielen van het wild; is hij eenmaal zijne prooi meester geworden, dan is zijn lust genoegzaam aangevuurd om de kans te hervatten, en hij wordt ontembaar in zijn bedrijf, wanneer de tweede proef met een goed gevolg wordt bekroond.

Het schot van den strooper was tot heden in houtrijke streken juist het signaal voor zijne betrapping, en nu zal het voor hem een vrijgeleide worden, want door het schot, buiten tegenwoordigheid van den oppasser gelost, krijgt hij zijn geweer ongeladen en zal hij niet strafbaar zijn, zoo hij door den oppasser, die heeft hooren, niet zien schieten, achterhaald wordt.

Mijn derde bezwaar ligt opgesloten in de ongerijmdheden, die zich bij de toepassing der wet zullen openbaren, en in de onregtvaardigheden, welke uit eene stipte uitvoering zullen ontstaan.

Ik wijs al dadelijk met het Verslag dezer Kamer op het verschil, den strijd, die tusschen de artt. 8 en 6 aangetroffen wordt; art. 6 maakt een onderscheid ten aanzien der bevoegdheid tot uitoefening der jagtbedrijven, tusschen de groote jagtacten van *f* 30 en die van *f* 15, terwijl art. 8 dat onderscheid wegneemt door de bepaling, dat eene groote jagtacte bevoegdheid geeft tot uitoefening van alle niet verboden jagtbedrijven. Nu zegt de Minister van Justitie in zijn schriftelijk antwoord wel, dat art. 8 zijne uitlegging vindt in art. 6. Maar ik merk hiertegen met bescheidenheid aan, dat art. 8 zeer duidelijk is en geene uitlegging behoeft, en ik voeg daar nog bij, dat duisterheid en strijd in eene strafwet altijd ten voordeele van den aangeklaagde moet uitgelegd worden.

Zoo zoek ik te vergeefs naar de reden, waarom bij de gedane herziening der wet van 1852, door art. 7 van het ontwerp niet aan de daargenoemde inwonende zonen de vergunning is verleend om hunnen vader *vischende* te vergezellen? Dezelfde reden van vrijstelling bij de uitoefening der jagt geldt toch ook bij de uitoefening der visscherij.

Volgens art. 13 wordt geene vischacte vereischt voor hen, die den *houder eener vischacte*, daarbij zelf tegenwoordig, behulpzaam zijn enz.; nu vraag ik, waarom

die bevoegdheid ook niet gegeven wordt aan hen, die den eigenaar of regthebbende van vischwater, dat hij zonder *vischacte* bevisschen mag, behulpzaam te zijn.

Zoo vind ik geene reden, om den bevoegden jager door art. 15 voor het vervolg te beletten, zich bij de uitoefening der jagt van zoogenaamde afdraaijers of stokgeweren te bedienen. Waarom zal de jager in het vervolg zijne wapenen in het veld niet verborgen mogen hebben? Oek niet, zoo hij naar zijne wildbaan gaat?

Het was onder de wet van 1852 geoorloofd bij klopjagten op spoorsneeuw ook houtsnippen te schieten; nu zal het volgens art. 16 verboden zijn, niettegenstaande bij art. 18 de vangst met netten op spoor-sneeuw, een meer vernielend werk, toegelaten wordt.

Zoo zal volgens art. 18 het vangen van eendvogels en waterwild met slagnetten op spoorsneeuw verboden zijn, en het vangen van eendvogels in eene eendenkooi, veel meer vernielend voor dat waterwild, geoorloofd zijn.

De zorg, voor de rust der eendvogels van eene eendenkooi is dermate uitgestrekt, dat door art. 18 verboden wordt, buiten noodzakelijkheid *iets te verrigten*, waardoor de eenden in den *kring* der eendenkooi verstoord of verjaagd *kunnen* worden; alzoo wordt hier de eend, ook in den *kring* der eendenkooi, beschermd, terwijl de kring toch alleen aangeduid wordt om de eend in de *kooi* te beschermen; wat meer is, niet het verstoren en verjagen der eenden, maar de *mogelijkheid* daarvan wordt strafbaar gesteld.

Art. 19 houdt verbod in van te *jagen* of te *visschen* in gesloten jagt- of vischtijd; doch *dit artikel* is ten gevolge van de aanneming van het door den Heer Strens voorgesteld amendement niet van toepassing op het daar bedoelde vischwater: alzoo zal op dit water naar de woorden der wet ook *gejaagd* mogen worden, tegen de blijkbare bedoeling van den wetgever.

Art. 20 geeft *ieder* de bevoegdheid zonder acte het veld, ook van derden (1), met ongeladen geweer en vergezeld van honden te betreden, terwijl de *houder eener acte*, volgens art. 23, verplicht is zijne honden *vast te houden*, zelfs ook het *ongeladen* geweer af te leggen, alvorens zich op eens anders grond te begeven, om zijne honden terug te roepen of op te halen.

Het dubbel der boete met of zonder gevangenisstraf zal moeten toegepast worden op de overtreding begaan in vischwater, dat met geen ander in verbinding staat, volgens het uitdrukkelijk voorschrift van art. 41, lit. *f*. Nu kan ik mij zeer goed vereenigen met de bepaling, waarbij hij, die de *afgesloten* gronden of wateren bij het stroopen niet eerbiedigt, zwaarder wordt gestraft, maar die reden bestaat niet voor elk vischwater, dat met geen ander in verbinding staat. Zoo wordt nu het ongeoorloofd bejagen van den grond, waarin een *kolk* of *slooten* gelegen zijn, met enkele straf en het bevisschen van het daarin gelegen water met dubbele straf, zonder dat transactie toegelaten is, bedreigd.

(1) Ligt dit wel in de *bedoeling* van den wetgever?

Dit heeft de Regering en de Tweede Kamer, naar mijn oordeel, niet gewild, en het is toch een gevolg van het aangenomen amendement op lit. *b* van art. 13.

Eene laatste aanmerking onder nog menige andere op art. 44: daar wordt bij zamenloop van meerdere door denzelfden persoon gelijktijdig begane overtredingen slechts ééne straf toegepast, en wel de zwaarste, indien *verschillende straffen* zijn bedreigd; nu vind ik in art. 207 van het Wetboek van strafvordering in gelijke gevallen *de straf tegen het zwaarste misdrijf bedreigd*, en dan is er geen twijfel ten aanzien der op te leggen straf; maar welke straf zal volgens art. 44 van het ontwerp moeten opgelegd worden, wanneer, zoo als in artt. 41 en 42, boete met of zonder gevangenisstraf is bedreigd? Ik begrijp niet, waarom ook hier weder van een algemeen beginsel van strafregt, dat geen twijfel gedooft, door eene duistere bepaling is afgeweken.

Eindelijk mis ik noode in het ontwerp eene transitoire bepaling met betrekking tot gepleegde overtredingen onder de wet van 1852, want, hoewel deze wet niet uitdrukkelijk wordt afgeschaft verklaard, zal zij echter met 1 Julij 1857 moeten ophouden te werken.

Ik zal stemmen tegen de wet.

PRO JUSTITIA.

Audiëntie van het Kantongerecht te Boxmeer, Arrondissement 's Hertogenbosch, provincie Noord-Brabant van den 17 December 1855.

Het Openbaar Ministerie, ratione officii, eischer, bij exploit van den Deurwaarder de Wijse te Boxmeer dd. 6 dezer maand.

TEGEN

- 1e. GERARDUS HENDRIKUS JOHANNES VAN DER VOORT, oud 34 jaren, ontvanger der registratie, en geboren te Eindhoven, wonende te Boxmeer.
- 2e. CHRISTIAAN JOHANNES SINA, oud 53 jaren, officier van administratie bij de Marine, geboren te Rotterdam, wonende te Boxmeer.

3e. EVERT VAN MAANEN, oud 38 jaren, dienstknecht, geboren te Eede (Gelderland) wonende te Boxmeer.

4e. HENDRIK ARTS, oud 40 jaren, wasbleeker, geboren te Haps wonende te Rijhevoort.

5e. JOHANNES PAULUS GERRITS, oud 38 jaren, molenaar, geboren en wonende te Oeffelt (Comparerende allen in persoon).

Beklaagd van het houden van een klopjagt zonder op de vordering van de opzieners J. J. VAN RAAMSDONK en G. CREMERS, consent van den commissaris des Konings in de provincie Noord-Brabant te vertoonen of dat ook te bezitten, in vereeniging van meer dan vier personen, onder St. AGATHA den 23 Maart 1855; de vijfde althans van het des bewust bijstaan der hoofddaders in de bedrijven die dienden om het feit te doen gelukken, door het wild op te sporen, te doen opstaan en te drijven in de rigting waar de vier eerste beklaagden met geladen geweer hadden post gevat.

Gezien en voorgelezen het deswege opgemaakt Proces-Verbaal van de bezoldigde opzieners der jagt en vischerij van RAAMSDONK en CREMERS dd 23 October 1855, op den eed bij den aanvang hunner bediening afgelegd.

Gezien de overige stukken van het proces;

Gehoord de getuigen in hunne verklaring na den vereischten eed te hebben afgelegd;

Gehoord de beklaagden in hunne middelen van verdediging;

Gehoord het Openbaar Ministerie in de voordragt

der zaak, en in deszelfs schriftelijk overgelegde conclusie strekkende: tot schuldig verklaring van den beklagde aan het houden van klopjagt zonder het vereischte consent, in vereeniging van meer dan vier personen, op tijd en plaats als bij de dagvaarding omschreven, en veroordeeling van dezelve krachtens de art. 16, 41, 42 *litt. d.* 44 en 47 der jagtwet, de eerste gedaagde tot de betaling eener geldboete van dertig gulden en de vier laatsten ieder twintig gulden, te verdeelen volgens de wet, en in de kosten van het geding, verbeurdverklaring van het jagttuig en het gevangen wild ten behoeve van 's rijks schatkist, met bevel tot uitlevering van hetzelfde; bij gebreken daarvan veroordeeling tot betaling van de geschatte waarde ad *f* 102. met bepaling dat bijaldien de veroordeelden twee maanden na daartoe bij Deurwaarders exploit te zijn aangemaand in gebreke blijven de boete en geregtskosten te voldoen, de verbeurdverklaarde voorwerpen uit te leveren of de geschatte waarde ad *f* 102. te voldoen, de opgelegde straf zal worden vervangen door eene gevangenisstraf van veertien dagen voor ieder persoon.

Gehoord hierop weder de beklagden.

Wij kantonregter van het 9e kanton, eerste arrondissement der provincie Noord Brabant, Hoofdplaats Boxmeer.

Overwegende dat uit een relaas van de bezoldigde opzieners der jagt en visscherij van RAAMSDONK en CREMERS, op den eed bij den aanvang hunnen bediening

afgelegd en door die beambten guam indicii met eede bevestigd, en door een getuige adecharge niet wederproken, consteert dat zij de beklagden op den 23 October dezes jaars in de boschgronden van ST. AGATHA meer bepaaldelijk in het groot dennenbosch aldaar hebben bezig gevonden met het houden van klopjagt, staande de vier eerste beklagden in eene jagende hounding, aan het einde, om het wild op te wachten dat daaruit door minstens een achttal jongens, personen zonder acte, door hun geschreeuw, slaande met stokken tegen boomen enz. gejaagd wierd, terwijl de laatstgenoemde beklagde, zoo als dit bij gelijke gelegenheden altijd plaats heeft, met de drijvers langs het bosch opjoeg.

Dat zij jagtopzieners dit voor een klopjagt houden, welke met alle uiterlijke teekenen door de beklagden houders van acten, gepleegd is.

Dat zij hun op de vraag naar de vereischte permissie om klopjagt te mogen houden, door den eerste beklagde eene permissie om in open jagttijd drijf- of klopjagt te mogen houden op klein wild, is vertoond, waarin echter de bepaling voorkwam, dat dit niet anders dan op Maandag en Zaterdag van af 1 November zoude zijn veroorloofd.

Dat zij jagtopzieners de beklagden daarop hebben gecallangeerd en hunne jagttuigen volgens verkiezing: getaxeerd als volgt:

het geweer en jagttas van den 1e beklagde

VAN DERVOORT op . . . . . f 25.

het geweer en jagttas van den 2e beklagde	
SINA op.	f 20.
het geweer en jagttas van den 3e beklagde	
VAN MAANEN op	15.
het geweer, jagttas en hond van den 4e beklagde	
ARTS op	20.
en het geweer, jagttas en hond van den 5e beklagde	
GERRITS op	20.
terwijl zij het geschoten wild taxeerden op.	2.
en dus ter gezamenlijke waarde van.	<hr/> 102.

Overwegende, dat dit feit alzoo wettig en overtuigend bewezen zijnde, behoort te worden gekwalificeerd, het houden van eene klopjagt zonder op de vordering van de opzieners der jagt VAN RAAMSDONK EN CREMERS, het vereischte consent te vertoonen of te bezitten, en wel in vereeniging van meer dan vier personen, onder ST. AGATHA op den 23 October 1855, de 5e beklagde althans het des bewust bijstaan der hoofddaders in de bedrijven, die dienden om het feit te doen gelukken, door het wild op te sporen, te doen opstaan en te drijven in de rigting naar de vier eerste beklagden, die met geladen geweer hadden post gevat, eene overtreding voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 16, 41 en 42 litt. d en 44 en 47 der wet van 6 Maart 1852 (Staatblad no 47).

Overwegende, dat de beklagden tot hunne verdediging hebben aangevoerd.

De drie eerstgenoemden zonder direct het gepleegde

feit te ontkennen, dat de vroegere handelingen van den opziener CREMERS hun in het denkbeeld gebragt had, dat hierin geene wetsovertreding bestond, en zij zich diensvolgens beriepen op de goede trouw, welke ten hunnen aanzien in deze zaak zoo zichtbaar uitkwam, bewerende de 4e en 5e beklagde, dat zij niet tot de jagtpartij behoorden, maar daarbij toevallig aange troffen waren.

Overwegende, dat hieruit ontstaan de volgende vragen: of volgens de artikelen 41, 42 en 47 der jagtwet, tot de toepassing derzelve vereischt wordt, dat er blijke van opzet, dan wel of het meer of minder opzet, slechts aanleiding geven kan, tot meer of mindere vermindering der gestelde boeten en straffen.

Overwegende, ten dien aanzien, dat bij gemelde wetsartikelen bepaalde boeten en straffen worden opgelegd, het aan den Regter overlatende, om die opgelegde boeten en straffen naar bevind van zaken te verminderen.

Overwegende, dat die artikelen in eenen gezonden zin uitgelegd, niets anders kunnen bedoelen dan vooreerst het maximum te bepalen van boeten en gevangenisstraffen voor verschillende gevallen bedreigd; ten anderen den Regter de bevoegdheid te geven, dat bedreigde maximum te verminderen, indien hij daartoe aanleiding vind, en inzonderheid ook naar mate er mogt blijken, dat er meer of minder opzet plaats heeft, eene meerdere of mindere boete of straf op te leggen, welke evenwel het bepaalde maximum nimmer zal mogen overschrijden;

Overwegende bovendien, dat niet alleen in het algemeen, de overtreding van bepaalde voorschriften en verbodswetten, op zich zelve voldoende is, om de daarop gestelde strafbepalingen toe te passen, wanneer slechts het enkel feit consteert, al mogt er ook volstrekt van geen kwade trouw zijn gebleken;

Overwegende, dat ook de beweringen der twee laatstgenoemde beklaagden als op zich geen deel der klopjagt hadden uitgemaakt, als door niets van elders gestaafd, niet kan opwegen tegen het wettig bewijsmiddel, waarop de beschuldiging steunt, en deze alzoo als behoorlijk gestaafd is aan te merken.

Uit kracht van de meergenoemde artikelen 16, 41, 42 litt. *d* 44 en 47 der jagtwet, alsmede art. 207, 227 en 253 van het wetboek van strafvordering, luidende de door ons voorgelezene artikelen als volgt.

art. 16 »Het brengen van jagthonden voor het wild »in het veld gedurende den gesloten jagttijd, het houden van klopjagten en het opvangen van fasanten kan »geschieden na bekomen consent, kosteloos af te geven. enz. enz. enz.

REGTDOENDE IN NAAM DES KONINGS.

Verklaren de beklaagden schuldig aan het houden van klopjagt zonder het vereischte consent, in vereeniging van meer dan vier personen, op den tijd en plaats bij de dagvaarding omschreven.

Veroordeelen de schuldig verklaarden mitsdien ieder tot eene geldboete, te weten: de eerstgenoemde GER-

ARDUS HENDRICUS JOHANNES VAN DER VOORT van dertig gulden, en de overigen ieder twintig gulden, te verdeelen volgens de wet.

Verklaren de voormelde jagttuigen, honden en het gevangen wild te zijn verbeurd ten behoeve van 's rijks schatkist.

Bevelen de uitlevering van het verbeurd verklaarde of deszelfs hiervoor bepaalde waarde, ter somme van honderd twee gulden te betalen.

Veroordeelen de beklagden wijders in de kosten van dit regtsgeding ten behoeve van den staat, berekend ter somma van *f* 6.452.

Bepalen eindelijk, dat indien de veroordeelden twee maanden na daartoe bij Deurwaarders exploit te zijn aangemaand, in gebreke blijven de boeten en geregtskosten te voldoen, het verbeurdverklaarde uit te leveren of de daarvoor bepaalde geldswaarde te voldoen, de opgelegde straffen door eene gevangenisstraf van veertien dagen voor ieder hunner, zal worden vervangen.

Aldus gewezen en uitgesproken ter openbare zitting van het Kantongerecht te Boxmeer, door ons HENDRIK SANDER VAN HIEN Kantonregter te Boxmeer, in tegenwoordigheid van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij hetzelfde, heden den vier en twintigsten December 1800 vijf en vijftig.

EENE REIGERJAGT MET VALKEN, **BIJ HIMMELKRON.**

UIT DE HERINNERINGEN VAN DEN PIKEUR C. RAUCH.

(Vervolg van bl. 47 van den 4^{den} jaargang.)

Na eenige in rust doorgebrachte dagen reden de beide markgraven naar Anspach, en na hunnen terugkeer zoude men naar Himmelkron vertrekken, waar onze vorst een valkenhuis had. Uit de vensters van het als zomerverblijf ingerigt slot kon men de jacht in de verte zien, en dit was een der genoegens van onze vorstin. De kelders van dit voormalig klooster schijnen wel voorzien te zijn geweest, want ik heb dikwerf opgemerkt, dat de heeren na de jacht met den vogel, dikwerf tamelijk vrolijk te Baireuth aankwamen.

Daags voor de jacht werd ik bij den markgraaf van SCHWEDT geroepen. »Hoor eens, RAUCH,» zeide hij, »morgen gaan wij naar Himmelkron om op reigers te vliegen. Ik wil een' flinken medgezel, zoo als gij zijt, om mij hebben; maar vermits gij geen valkenier zijt, zal ik mijnen zwager verzoeken, dat gij mij moogt begeleiden. Houd u op alles voorbereid, wat mij of uwen heer zoude kunnen overkomen. Gij moet daarom met mijne paarden steeds zoo nabij blijven, dat gij alles kunt opmerken. Hebt gij mij begrepen?»

»Volkomen Uwe Doorluchtigheid.»

Dit bevel deed mij nadenken, en ik vermoedde, dat het dáárop was toegelegd, wegens de laatste moeraspartij van mijnen vorst *revange* te nemen, te meerder daar in de streek van Himmelkron, Trebgast of Langendorf ruime gelegenheid bestond om te paard het een of ander ongeval te bekomen; ik besloot derhalve mijnen heer een' wenk te geven. Hij bedankte mij met de bijvoeging: »Wees over mij niet ongerust, als het er op aan komt ben ik ook op mijne plaats!»

Voor dat de dag aanbrak, vertrokken de voor de vorsten en hun gevolg benoodigde paarden naar Himmelkron. Het gansche dienstpersioneel, van den intendant af tot den *boutefeu* toe, was bij hunne aankomst in beweging. Een uur later kwamen de vorstelijke rijtuigen aan. Na het *dejeuner* klonken de hoorns voor de verzameling tot den aftogt.

Zes valkeniers verschenen op hunne vlugge paarden,

in rijke jagtkleeding, de valken op de vuist dragende. De hondenstallen werden geopend, en vier koppelen spoorhonden voegden zich, door de hondenknechten geleid, achter de valkeniers; zij waren bestemd om de reigers uit de moerassige grienden op te jagen. De phaëton onzer vorstin reed voor van eenige kalesen gevolgd; het scheen, dat de vorstinnen en hunne hofdames zoo veel mogelijk deel aan de jagt wilden nemen. De markgraaf van SCHWEDT hielp de vorstinnen in het rijtuig stijgen en beklom toen zijn paard. De jagtstoet nam zijne rigting naar het reigerbosch, terwijl de dames de fraaije lindenlaan naar Trebgast afreden. Zij konden van daar de jagt genoegzaam zien, te meerder daar wij, bij de vervolging der reigers, dwars over de laan moesten rijden. Drie valkeniers begaven zich naar de Trebgasterbrug, om daar de heeren voor de tweede vlugt af te wachten.

Het reigerbosch was in de vlakke gelegen en met dennen en opgaande elzen beplant, welkers stammen door de uitwerpselen der reigers bijna wit waren. Hier stond schier nest aan nest en het aantal dier vogels was hier, even als in het Trebgaster reigerbosch, zeer aanzienlijk. De reiger verkiest bij voorkeur de streken waar poelen, kleine beken, weiden en moerassen zich afwisselen, en dit alles was juist hier voorhanden. Buitendien was het aan alle jagtbeambten en jagtgeregtigden, in het gansche markgraafschap, op zware straf verboden eenen reiger te schieten of te vangen, en om alle klagten van de zijde der

visschers te voorkomen, had onze vorst alle de wateren in den omtrek deels gekocht, deels gepacht.

Over de Main, gelijk over de beken voerden bruggen en bruikbare wegen, ook de moerassige beemden waren met houtdammen doorsneden, welke behoorlijk ten dienste der jagt met den vogel werden onderhouden. De valkeniers hadden hierover het opzigt en zorgden naauwkeurig voor de instandhouding.

De jagtstoet was nog eenige honderd schreden van het reigerbosch verwijderd, toen de opperjagermeester den hondenknechten bevel gaf de honden te ontkoppelen; deze ijlden met drift derwaarts. Onze heer was in druk gesprek met zijne omgeving, en had het bevel van den opperjagermeester niet gehoord. Toen hij de honden losgelaten zag, werd hij zeer ontevreden.

»VITIGHOVEN,” riep hij, »wat voor domme streken vangt gij aan; is het voor de eerste maal dat gij de reigerjagt bijwoont; of hebben de geesten der nonnen op Himmelkron u bedwelmde, dat gij de honden zoo ver van de reigerij laat ontkoppelen?”

»Volstrekt niet, Uwe Doorluchtigheid,” antwoordde onze chef, »maar de reigerij heeft moerassige plaatsen, waar men gevaar loopt van met het paard te verzinken. Ik zal Uwe Doorluchtigheid zoo vele reigers toezenden, dat gij, genadige heer, er de handen vol aan zult hebben.” Met deze woorden verliet hij ons, door eenige jagtjonkers gevolgd. Wij reden nader bij de reigerij, om niet te spoedig door de overkomende reigers te worden bemerkt.

»Zwager, wilt gij eenen valk?» vroeg onze vorst den markgraaf van SCHWEDT, »ik voor mij heb er tot »nog toe het slag niet van kunnen wegstrijgen.» De valkeniers ontknoopten de langveters, en maakten de huiven der valken los, vermits zij elk oogenblik de komst van eenen reiger verwachtten. De valkenier LANG, naderde den markgraaf, om hem zijnen valk over te geven, doch ofschoon hij noch niet onthuid was, werd hij zeer schuw en wilde niet op de vuist van den vorst blijven zitten. »Wij willen het daarbij »laten,» zeide deze, »de vogel schijnt mijne onhandigheid vooraf te raden. Die van de valkeniers welke »zijn vogel het beste aan den reiger werpt, krijgt »eene ducaat drinkgeld.»

De valkeniers verdeelden zich zoo, dat twee aan de vleugels van het bosch stonden; doch LANG moest bij den vorst blijven. Aller oogen waren omhoog gerigt, en onverwacht, doch zeer gewenscht kwam een reiger over het hooge hout aanstrijken. De valkeniers onthuiden snel hunne vogels, wendden ze met opgeheven vuist zoo dat zij den reiger dadelijk gewaar werden, en wierpen ze bijna gelijktijdig, juist toen de reiger over onze linie was heen gestreken, zonder hunne paarden van de plaats te bewegen. Meestal geschiedt dit onder het narijden, wanneer de reiger voor de valkeniers of de honden opvliegt.

Zoodra deze zijne hem snel toeijlende vijanden bemerkte, hield zijne gewone, langzame vlugt op; hij spande alle krachten in om zich in eenen kring op-

waarts te voeren en zich te redden. Wij zagen, onder het narennen, geheele brokken ingeslokt aas, en zijne uitwerpselen naar beneden vallen. De wijze van zich te ontledigen is zoowel aan den reiger, als aan den roerdomp en den ooijevaar eigen. Dit geschiedt om zich ligter te maken en meerder lucht te kunnen opnemen; het laten vallen evenwel der uitwerpselen is meer een gevolg van den angst, gelijk wij dit bij andere dieren waarnemen.

De valken bevonden zich afwisselend dan nevens, nu onder en dan weder boven den reiger, die zich steeds in cirkelvormige lijnen naar boven verhief en zich daarbij naar alle zijden poogde te verdedigen, doch ook daarbij zoo snel voorwaarts kwam, dat onze paarden steeds in den galop moesten worden gehouden om hem niet uit het oog te verliezen. Vermits ik den last had, iets achter te blijven, konde ik de luchtreis beter dan de anderen zien.

Eindelijk hielden de valken hunne prooi in de hoogte staande en nu begon een kampstrijd van eene andere soort. Onder pijlsnelle wendingen deden de valken hunnen aanval van alle zijden, en het scheen, dat zij door de lucht werden rondgeslingerd. Klaarblijkelijk was het hun doel den reiger niet van de plaats te laten komen. Niet minder bewonderingswaardig was de verdediging van dezen. Nu lag zijn bek op den rug en stond als een dolk opwaarts gerigt om zijnen aanvaller af te weren, dan weder strekte zich zijn lange hals met bliksemsnelheid zijwaarts of naar be-

nedes, om de koene valken voor hunne vermetelheid te straffen; soms buitelde hij in de lucht om, ten einde door deze beweging zijne vijanden tot den aftogt te brengen, dat ook voor eenige oogenblikken het gevolg was.

Dat in dezen kampstrijd een der valken gewond of met den vleugel geslagen was, konde ik duidelijk daar door bemerken, dat hij niet zoo heftig meer aanviel, terwijl zijne makkers steeds trachtten door krachtige en snelle wendingen hem aan het lijf te komen. In dezen toestand kwam de reiger slechts langzaam voorwaarts; intusschen wist hij zich, door zijnen bek in alle rigtingen te bewegen, ruimte te maken en geraakte daardoor in staat met snelheid de vlugt te nemen.

Digt bij de lindenlaan hielden de valken den reiger op nieuw staande. Nadat hij zich eenigen tijd zeer goed verdedigd had, sloeg hij weder in de lucht om, hierdoor weken de valken voor een oogenblik, en nu ging de vlugt dwars boven de laan waar de dames uit de rijtuigen deze van nabij konden zien. De markgraaf van SCHWEDT, groette terwijl hij over de laan reed onze vorstin, die hem lagchende, met den vinger dreigende toeriep: »*du commencement tout est beau.*» Onze heer bleef in de laan, om met de dames te spreken.

De markgraaf van SCHWEDT was steeds aan het hoofd van den jagtstoet, die snel rijden moest om de vlugge luchtvaart bij te houden. Nu hielden de valken den

reiger andermaal staande, er scheen weinig hoop meer voor hem om te ontkomen, daar nu ook de in den vroegeren strijd geslagen valk weder met moed en behendigheid aanviel.

Onze vorst kwam nu aanrijden om het einde van den strijd en het vangen van den reiger te zien; doch tot aller verbazing buitelde deze nogmaals, de valken weken een oogenblik uit, en de luchtreizigers gingen weder met snelheid verder; hun weg ging over eenen stroom. De brug was eenige honderd schreden van de plaats verwijderd waar wij halt maakten.

»Geen moedige valkenier is hij, die het mij niet na-»doet!» riep de markgraaf van SCHWEDT, nam, zonder zich lang te bedenken den galop aan en sprong gelukkig over den vijftien voet breeden stroom. Onze vorst, de opperjagermeester, eenige kamerheeren, de jagtjonkers en de valkeniers waren over dit snel besluit niet weinig verrast, en ik zag hoe menig- een zijn paard in stilte tot den aftogt omwendde, om zonder opzien te baren uit dezen moeilijken toestand te geraken en de brug te bereiken. De valkenier BAIJER nam een kort besluit en bereikte onmiddelijk na den markgraaf de overzijde, LANGE volgde hem; doch de valkenier BRAUN sprong te kort en lag met zijn paard in den stroom.

Nu bleven nog onze vorst en de opperjagermeester, wiens moed ik van de parforce-jagt kende, aan deze zijde van het water; de vorst zag naar zijn gevolg om, maar dit ijfde in vollen ren naar de brug.

»Nu zwager,» riep laghende de markgraaf van de overzijde, »laat uw bruintje toch eenen aanloop nemen, »opdat VITIGHOVEN ook moed vat, anders gaat waar- »achtig de reiger naar den duivel!»

Onze vorst had zijn besluit genomen en ook hij bereikte gelukkig den overkant. Aan den opperjagermeester en mij bleef nu over óf de brug op te zoeken óf onzen moed als ruiters te toonen.

»Deze SCHWEDT is een groote waaghals en hij schijnt »er niet om te geven, dat onze heer er een ongeluk »bij had kunnen krijgen. Het is eene revange van de »modderpartij,» zeide de heer VITIGHOVEN tot mij, terwijl wij naar de gevaarlooze brug renden; ik evenwel dacht: »men kan het Johanniterkruis» — want dat had hij — »alzo ook dragen, zonder moed te bezitten?»

Naauwelijks waren wij de brug over, of wij zagen het gansche jagtgezelschap, de vlugt der vogels volgende. Men zag duidelijk, dat de valken afgemat waren; doch meerder nog was het de reiger. De langdurige worsteling had hem zeer vermoeid, zijne bewegingen waren langzaam en hij kon zich bezwaarlijk meer in de hoogte houden. Eindelijk hielden hem de valken weder op torenhoogte staande. De vorstelijke dames konden het inderdaad bewonderingswaardig tooneel op hun gemak beschouwen, want de vogels bevonden zich nu weder bijna boven de laan. Ik had genoeg in de jagtpassie der vorstin, die met ijverige gebaren de overige dames op iedere wending der vogels opmerkzaam maakte.

De reiger had nu de partij verloren. Zijne krachten waren uitgeput en de verdediging zwak. Terwijl hij, met uitgestreken hals, zijne aanvallers poogde af te weren, stiet de derde valk pijlsnel uit de hoogte den reiger op den rug en de beide anderen paktten hem nu bij de vleugels. De gansche veder massa buitelde nu uit de lucht naar beneden.

De afgestegen valkeniers verlostten nu den reiger uit de klauwen zijner vijanden, aasden die en behuifden ze daarna; de opperjagermeester overhandigde den overwonnen, dapperen kampioen aan onzen vorst.

»Dat is er een die het klappen van de zweep kent,» zeide de markgraaf van SCHWEDT, »hij heeft, zie ik, »drie ringen aan de beenen; wij zullen voor zijnen »moed de hoeden afnemen. Geef hem hier; ik wil »dezen generaal onder uwe reigers aan Hare Doorluchtigheit brengen.»

Alle de dames hadden de rijtuigen verlaten en wachtten aan de laan den vorstelijken overbrenger af. »Arm dier,» zeide de markgravin, »hoe dikwerf hebben u »deze pennen naar het Zuiden gedragen; doch gij »keerdet steeds weder herwaarts. Uw moed heeft »weder op nieuw den vorsten eene uitspanning gegeven, tot gij eindelijk voor hun genoegen het leven »er bij inschiet.»

»Geene sermoenen, mijne genadigste,» antwoordde onze vorst, »die drommelsche reiger heeft mij en ons »allen de handen vol gegeven. LANG! doe den reiger »een teeken om het been.»

»Niet te spoedig, heer broeder,” zeide de markgraaf, »wij willen eerst zien, wien hij vóór ons het »genoegen der jagt heeft verschaft.” Hij las nu de opschriften der ringen. Op den ondersten half in het vel vergrooiden ring stonden de letters: F. St. D. L.; op den volgenden: K. E. III. en op den bovensten: K. A. D. B.

»VITIGHOVEN, teeken deze opschriften aan,” riep onze vorst, »te huis willen wij het raadsel oplossen, en »wanneer het ons niet gelukt, zal ons de oude professor METSCH wel te regt helpen.”

De valkenier LANG bevestigde nu het zilveren plaatje aan het andere been des reigers en gaf hem, op bevel van onzen heer, de vrijheid.

»Mijne valkeniers wachten ons aan de Trebgasterbrug,” zeide onze vorst tot zijnen zwager, »hebt gij »nog lust om eenen tweeden reiger te vangen?”

»Wij zullen het er voor heden bij laten en liever »eenige uren op uw slot Himmelkron vertoeven, om »ons met den wijn uit den ouden kloosterkelder te »verfrisschen.”

De dames bestegen de rijtuigen en binnen minder dan een half uur schonken de jagtpagies van den heerlijken nonnenwein. De valkeniers die de jagt mede gemaakt hadden moesten voor den markgraaf verschijnen. »Gij zijt brave kerels,” zeide hij, »gij verstaat »uwe kunst en zijt moedige ruiters; ik wil geen uwer »zonder geschenk laten; doch gij BRAUN zijt nat ge- »worden en u komt eene flesch wijn meer toe.”

De valkeniers bedankten en zeiden: »met Uwe Door-
»luchtigheid wíllen wij door de hel rijden!»

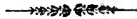
Ik hoorde later, dat het aan den disch te Himmel-
kron zeer vrolijk was toegegaan; want de markgraaf
stelde vele toasten in, welke betrekking hadden op
den moed van onzen vorst en de gegevene *revange*.
Ook de heeren die hun vorst in den steek lieten en
hun heil in de brug zochten, bragt hij eenen dronk.
Hoe deze evenwel werd opgenomen, kan ik niet met
zekerheid zeggen; volgens mondelinge mededeeling,
luidde hij als volgt:

*Bei vollem Glase die Hand zu reichen,
Beim Minnespiel die Knie zu beugen,
Weiss Mancher hier!
Den Mainfluss zu überfliegen
Und nicht auf der Nase zu liegen,
Das zeigten Vier.
Hoch soll diese Zahl jetst leben
In dem reinen Saft der Reben!
Es waren muthige Reiter,
Jagten nicht fort — wie Schneider!*

Verslag van de Jagt en Visscherij in de Provincie Friesland, over 1856.

MEDEGEDEELD DOOR DEN HEER INSPECTEUR
JHR. MR. E. H. M. VON DAEHNE VAN VARICK.

§ 1. *Jagt.*

Krachtens koninklijk besluit van den 8 Augustus 1856, No. 54, is de behandeling van alle zaken, betreffende de jagt en visscherij, te rekenen van 1 Januarij 1857, opgedragen aan het Departement van Justitie. Tot aan dien tijd geschiedde dit bij het Departement van Binnenlandsche Zaken.

De staat van het jagtveld was, over het algemeen, bijzonder gunstig. Men kan aannemen, dat de wildstand sedert de werking der wet van den 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47) veel is verbeterd.

Grof wild en faisanten waren in de provincie niet aanwezig.

Hazen waren er bijzonder veel; evenwel minder in Schoterland en Tietjerksteradeel, met uitzondering in deze laatste gemeente, binnen de kringen der geregistreerde en afgepaalde eendenkooijen. De hooge waterstand, gedurende den laatsten tijd der jagt, kan op dit wild echter een' nadeeligen invloed hebben uitgeoefend.

Ook patrijzen waren er bijzonder veel aanwezig, uitgezonderd in de gemeenten Schoterland en Tietjerksteradeel, alwaar zij niet zoo ruim waren.

Korhoenders waren er tamelijk in Oost- en Weststellingwerf; veel in Opsterland.

In Gaasterland zijn een paar vlugten houtsnippen geweest, die vrij talrijk waren.

In het begin van den jagttijd waren er minder eenden en watersnippen; gedurende den tijd van de korte jagt echter veel meer, vooral watersnippen.

Kemphanen en plevieren (wilsters) waren er veel aanwezig.

Volgens de bewering van sommigen, zouden de kie-vitten sedert de werking der wet van 6 Maart 1852 (Staatsblad No. 47) belangrijk zijn vermeerderd. Er werden tamelijk veel eijeren van deze vogelen gevonden.

De prijs van het wild was te Leeuwarden, als volgt: hazen van goede grootte (volle) *f* 0.80 tot *f* 1.20; patrijzen, per stuk *f* 0.35 en *f* 0.50; later *f* 0.70 à *f* 0.75; in het laatst van December *f* 0.50;

houtsnippen *f* 0.70 à *f* 0.90;
 korhoenders, het span *f* 8.00 à *f* 9.00; in het begin
 goedkooper; enkele hanen *f* 2.50 à *f* 3.00; en
 hoenders *f* 2.00 à *f* 2.25;
 smeenten, pijlstaarten en talingen, het war, tot Oc-
 tober *f* 0.20 à *f* 0.30, later *f* 0.40 à *f* 0.50;
 plevieren (wilsters) *f* 0.12, tot *f* 0.25; kemphanen
f 0.15, à *f* 0.20; wijfjes *f* 0.08 à *f* 0.10;
 watersnippen *f* 0.15 à *f* 0.20.

Voor zoo veel bekend, was te Sneek de prijs van:
 volle hazen *f* 1.00, à *f* 1.30;
 patrijzen *f* 0.30, *f* 0.65 à *f* 0.75 per stuk.

Op de markten te Leeuwarden en Sneek was de
 prijs van de kievitseijeren per stuk: hoogste markt
f 0.55 à *f* 0.50; middelmarkt *f* 0.10 à *f* 0.09; laagste
 markt *f* 0.06.

Gedurende het jaar 1856 zijn afgegeven 298 groote
 en 186 kleine jagtacten. De daardoor verschuldigde
 regten en zegelgelden met de opcenten bedroegen te
 zamen *f* 7635,60, zijnde *f* 374,71 meer, dan in 1855.
 Er werden geregistreerd 22 eendenkooijen, 28 duiven-
 tillen en 11 zwanendriften.

Naar aanleiding van art. 16 der wet van 6 Maart
 1852 (Staatsblad No. 47), werd aan 4 personen con-
 sent verleend, om, gedurende den gesloten jagttijd,
 jagthonden voor het wild in het veld te brengen, en
 werden 7 consenten afgegeven tot het houden van
 klopjagten op vossen; terwijl, op grond van art. 27
 dier wet, buitengewone magtigingen werden verstrekt,

tot het bemeesteren van schadelijk gedierte 19, tot het uitgraven van vossen met honden 1, en tot het verdrijven van schadelijk gedierte door middel van pistoolschoten 1. Aan 18 opzieners der jagt en visscherij werd vergund, om, bij het doen hunner surveillance, met schietgeweer in het veld te komen.

Aan 26 personen werd, op hunne daartoe gedane verzoeken, door ons toestemming verleend, om op de gronden en wateren der provincie, of onder het beheer van haar bestuur staande, de jagt op waterwild uit te oefenen.

In den loop van het jaar 1856 werden aan de respectieve burgemeesters in de provincie vertoond 4 moervossen, 22 niet volwassen vossen, 4 marters, 264 hunsings, 16 hermelijnen, 636 wezels, 11 arenden, 250 valken, 115 havikken, 194 sperwers, 33 vrouwen en 18 buizerds. Daarvoor is toegekend aan premiën eene som van *f* 492,50. Deze uitkomst geeft aanleiding tot de opmerking, dat er minder schadelijk gedierte was dan in het vorige jaar, als wanneer daarvoor aan premiën is uitbetaald eene som van *f* 966,20.

Bij koninklijk besluit van den 4 Januarij 1856, No. 140, is de bezoldiging van de opzieners der jagt en visscherij, te rekenen van den eersten dier maand, van *f* 4.00 weeks, verhoogd tot op *f* 5.00.

Over het algemeen, was het toezigt op de jagt, dat werd uitgeoefend door 20 bezoldigde en 17 onbezoldigde opzieners, de dienaars van justitie en politie, de veldwachters en de beambten der rijks en plaatse-

lijke middelen, voldoende te noemen. Het is evenwel wenschelijk, dat het personeel der bezoldigde opzieners worde vermeerderd, ten einde de dienst van sommige hunner, die te uitgestrekte kringen van toezigt hebben, in het belang van het toezigt tot een terrein van minderen omvang te kunnen beperken. Aan 1 bezoldigd opziener werd, uithoofde zijner benoeming tot eene andere betrekking, op zijn verzoek, een cervol ontslag verleend, ten gevolge waarvan een ander in zijne plaats is aangesteld.

Bij besluit van den 16 Januarij 1856, No. 54, heeft de Koning Hoogstdezelv's besluit van den 24 April 1852, No. 86, betreffende de premiën voor bekeuringen wegens overtredingen na den 31 December 1855 geconstateerd, gewijzigd. Gedurende het jaar 1856 werd aan de met het toezigt belaste ambtenaren voor premiën toegekend eene som van *f* 1389,00.

Er werden ter zake van overtredingen van de wet en de provinciale verordeningen 352 bekeuringen ingesteld, waarvan door bezoldigde opzieners 252, bezoldigde en onbezoldigde opzieners 11, bezoldigde opzieners en rijksveldwachters 2, bezoldigde opzieners en veldwachters 2, onbezoldigde opzieners 9, justitie-dienaars en rijksveldwachters 38, veldwachters 11, politie-bedienden 4, ambtenaren der rijksbelastingen 12 en op aangifte van getuigen 11. In 267 gevallen werden veroordeelende vonnissen uitgesproken en in 22 zaken volgden vonnissen van vrijspraak. 7 zaken werden behandeld in hooger beroep, met het gevolg, dat

5 daarvan eindigden met veroordeeling en 2 met vrij-spraak. Aan 39 bekeuringen werd in regten geen gevolg gegeven op de indiening van verklaringen, bedoeld bij het 2e lid van art. 40 der wet; 12 bekeuringen bleven buiten vervolging, dewijl zij daarvoor niet geschikt werden geoordeeld; terwijl in 1 zaak geene vervolging kon plaats hebben, wegens het overlijden van den bekeurde.

Door Zijne Majesteit werd aan 12 personen geheele, aan 49 personen gedeeltelijke kwijtschelding verleend van de beloopte boeten en verbeurdverklaringen. 9 Verzoeken om gratie werden afgewezen.

Door de ontvangers der registratie werd ingevorderd voor boeten f 1140,70 en voor verbeurdverklaringen f 257,15.

§ 2. *Visscherij op de binnenwateren.*

Behalve in het voorjaar, toen er nog al veel snoek en baars werd gevangen, was de vischvangst, over het algemeen, tamelijk en vrij gelijk aan die in het vorige jaar, toen zij niet gunstig kon worden genoemd.

De prijzen van den visch waren, als volgt, per ned. pond:

Leeuwarder markt,

baars van 20 tot 40 cent, naar de grootte;
snoek en karper gemiddeld 20 cent;
aal en paling van 15 tot 60 cent, naar de zwaarte en soort, namelijk schiere of roode;
zeelt doorgaans 15 cent.

Sneeker markt ,

baars van 20 tot 30 cent ;
 snoek en karper 12 cent ,
 aal of paling 20 tot 25 à 40 cent , naar de grootte
 en zwaarte.

Inkoopsprijzen volgens de Leeuwarder markt ,

baars , met baarsnetten gevangen , f 20,00 de 100
 ned. pond ;

snoek en karper f 12,00 de 100 ned. pond ;

zeelt f 8,00 de 100 ned. pond ;

aal of paling f 30,00 ; indien het dunne soort of
 slechte kwaliteit was , dan minder ; de beste soort
 f 42,00 de 100 ned. pond.

In 1856 werden afgegeven 187 groote visch-acten ,
 waaronder 2 suppletoire en 779 kleine visch-acten.
 De daarvoor verschuldigde regten , zegelgelden en op-
 centen bedroegen f 3293,85^s , zijnde f 288,11^s meer ,
 dan het vorige jaar. Er werden verleend 941 koste-
 looze vergunningen , om te visschen met een vischtuig ,
 zijnde 71 meer , dan in 1855 , als wanneer dat getal
 870 heeft belooopen.

6 personen verkregen toestemming , om gedurende
 den tijd , dat het water met ijs was bedekt , te visschen.

Aan 576 personen werd vergunning verleend , om
 in de wateren aan de provincie in eigendom behoo-
 rende of onder ons beheer staande , te visschen.

Het toezigt op de visscherij was , over het algemeen ,
 voldoende.

Wegens overtredingen der wet en van de provinciale reglementen, werden 192 bekeuringen ingesteld, waarvan door bezoldigde opzieners 143, bezoldigde en onbezoldigde opzieners 1, bezoldigde opzieners en rijksveldwachters 3, justitie-dienaars en rijksveldwachters 18, justitie-dienaars, rijksveldwachters en veldwachters 1, veldwachters 18, politie-bedienden 2 en ambtenaren der rijksbelastingen 6. Op 134 daarvan volgden veroordeelende vonnissen, op 4 vonnissen van vrijspraak. Van 5 vonnissen werd hooger beroep aangeteekend, met het gevolg, dat er veroordeelende vonnissen werden gewezen. Aan 37 bekeuringen werd in regten geen gevolg gegeven, waarvan 23 op het indienen van verklaringen, door de eigenaren of regthebbenden, dat er geene vervolging werd verlangd; 11, omdat zij niet geschikt werden geoordeeld voor veroordeeling; 3, vermits de overtreders niet konden worden opgespoord.

Aan 4 veroordeelden werd door den Koning geheele, aan 47 gedeeltelijke kwijtschelding van boete en verbeurdverklaring verleend. 6 verzoeken om gratie werden afgewezen.

Door de ontvangers der registratie werd ingevorderd voor boeten *f* 74,50 en voor verbeurdverklaringen *f* 7,20.

VONNIS DER REGTBANK TE GOES.

Uit Goes wordt ons van 23 Mei dezer het volgende gemeld: Heden morgen heeft de kantonregter uitspraak gedaan in eene niet onbelangrijke jagtzaak: Tien personen waren gedagvaard, als beschuldigd van op den 10 October 1856 te hebben gehouden eene klopjagt, zonder voorzien te zijn van de noodige toestemming van den Commissaris des Konings.

Uit het proces-verbaal bleek, dat de beklagden op voornoemden dag jagende waren in het jagtveld van den Wilhelminapolder, ongeveer 1300 bunders groot; dat zij omstreeks den middag jagende zijn gekomen aan een bosch in de voornoemde jagt, groot omstreeks $2\frac{1}{2}$ bunder, alwaar zij zich rondom hebben geschaard, op een geweeschot afstands van elkander, terwijl dertien jongens, met stokken gewapend en daarmede slaande, alsmede de honden het wild uit het bosch joegen en de jagers in de gelegenheid stelden het te bemagtigen, en dat dit zelfde nog heeft plaats gehad bij een boschje, weinig verder gelegen en ongeveer $\frac{2}{4}$ bunder groot.

Het openbaar Ministerie vorderde de veroordeeling

voor ieder hunner in eene boete van *f* 20, —, de waarde van het jagttuig enz.

Bij de uitspraak heeft de kantonregter de beklagden ontslagen van alle regtsvervolging, als zijnde het feit hen te laste gelegd noch misdaad, noch wanbedrijf, noch overtreding, voornamelijk op grond: dat in de jagtwet wel is verboden, het houden eener klopjagt zonder vergunning: maar in die wet niet is omschreven wat de wetgever door klopjagt verstaat:

dat wel enkele leden en ook de Minister van binnenlandsche zaken bij de deliberatien over die wet hunne zienswijze hebben te kennen gegeven, wat klopjagt zijn zou, doch dat zoodanige beschouwingen voor den regter geene wet zijn, waarnaar hij zijne uitspraak moet inrigten:

dat bij gebrek van aanduiding in de wet, de regter verpligt is, in de eerste plaats te onderzoeken wat klopjagt is:

dat dit is het houden eener jagt door eene vereeniging van personen, waarbij het doel des jagers is, zoodanig jagtveld van wild te depopuleren en den wildstand te vernietigen:

dat hier, waar sprake is van een jagtveld van 1300 bunders, waarvan slechts $3\frac{1}{4}$ bunder op de voorschreven wijze zijn afgejaagd, niet te denken valt aan eene vernietiging van den wildstand van het jagtveld, en dat bovendien deze wijze van jagen bij of in bosschen noodzakelijk en gebruikelijk is.

KATOENGAREN
VOOR VISCHNETTEN AANWENDBAAR;
MET EENE TOEGIFT OVER DEN HARING.

De nieuwsbladen maakten ons bekend, dat er te Scheveningen met goed gevolg gevischt wordt, met want uit katoen vervaardigd, welke aanwending van het katoen, behalve om de belangen der nijverheid, wel geschikt is, om ook de nieuwsgierigheid der liefhebbers van zoetwatervisscherij te wekken; te weten: of deze uitvinding ook voor hen aanwendbaar is, en de ervaring te kennen in dit opzigt, door anderen bereids verkregen.

Sedert die bekendwording heeft het water ons twee zomers genot geschonken, zonder er meer van te vernemen; hetwelk tot de veronderstelling aanleiding kan ge-

ven, dat deze nieuwigheid in de geboorte is gestikt, of, zoo als zoo vele andere theoretische beschouwingen, door niet genoegzame kennis van den waarnemer bij verdere aanwending, de vergelijkende proef met het bestaande niet doorstond en, als eene misgeboorte, in het niet verzonk.

De bedoelde zaak, door mij wel der moeite waard geacht om nadere onderzoekingen ter plaatse te doen, geeft aanleiding tot deze mededeeling, welke geene aanspraak maakt op eene volledige, geleerde verhandeling; die alleen ten doel heeft, in den tegenwoordigen zuren tijd, in een' vriendenkring te dienen, die een afwijken van het onderwerp, eene aardigheid en de uitdrukkingen van »stikken," »in het niet zinken" enz. zal kunnen verschoonen bij schemeravond, en gebrek aan genoegzaam licht in deze. —

Omstreeks het jaar 1855 begon men te Musselburgh in Schotland, netwerk van katoen te breijen of met werktuigen (machinaal) te weven, dat zich zoo wel voor zoet als zout water eigende. In het volgende jaar had zulks op veel grootere schaal plaats en vond te Parijs navolging. Sedert dien tijd heeft er in de bewerking verbetering plaats gegrepen, zonder voor als nog, aan elks begrip en behoefte, bij de aanwending of toepassing te voldoen; vermits, in de eerste plaats, de zwaarte van den draad moet afhangen van den weêrstand die men te overwinnen heeft.

Het visscherskatoen wordt uit drie fijne draden tot een' dikkeren bewerkt, en vervolgens van dit driedraad

koord geslagen, dat vijftien tot vierentwintig draden bevat, alsdan het uiterlijk van fijn zweepkoord verkrijgt, en op het oog, wegens de witheid, door den niet kundigen daarvoor zoude worden gehouden.

Eene vergelijkende proef, tusschen het gewoon en katoengaren, is in zee genomen door de gedeelten net, die bij de haringvangst een geheel moeten vormen, »vleet» genaamd, om het andere, van katoen en van hennip te nemen: hetwelk tot uitkomst had, dat de hoeveelheid in het katoen netwerk gevangen visch, die van het hennipwant tweevoudig overtrof. Dit zit vooral in de regelmatigheid van slag en knooping, door de machinerie boven de bewerking uit de hand, en in de mindere zwaarte van het net: een gewoon haringnet weegt 27 ned. ponden en een katoennet, van dezelfde grootte, niet meer dan 8 à 10 ned. ponden.

De mazen dezer haringnetten hebben, strak gehouden, 6 ned. duimen lengte. Ieder net is 17 vademen lang en 6 diep; naarmate der ruimte van het schip, het weder en de handen om het werk te kunnen volhouden, wordt er want uitgezet, dat 1000 passen lengte kan bedragen. Dit geschiedt door middel eener aan het vaartuig bevestigde kabelreep, die door een veertigtal ledige tonnetjes »brails» boven wordt gehouden; hieraan hangen de netten, door lijnen van $2\frac{1}{2}$ vadem lengte bedwongen; zijnde de bovenkant van het net van kurk voorzien, om verder door eigene zwaarte regtstandig in het water te hangen bij het afdrijven met den stroom. Werkt wind en stroom te sterk op het

met gestreken zeil liggend schip, ligt zich het net, verkrijgt het hierdoor eenen liggenden in plaats van vertikalen stand, dan wordt het noodig meerder en zwaarder netwerk uit te zetten; aan welk verschil in het aanwenden van netwerk de onlangs verkregene gelukkiger uitkomst werd toegeschreven: blijvende het evenwigt bij de netten, ten opzichte van het vaartuig steeds eene studie, en is men door proefnemen van de gewone netsdiepte van 100 mazen reeds tot 300 overgegaan.

Een haringtogt kan tot drie maanden duren; daarvan een zesde voor de reis heen en weër aftrekkende, blijven er elf weken over, gedurende welke de netten niet droog worden, daar aan boord hieraan niet valt te denken.

Het is overbekend, dat nat netwerk geneigd is tot broeijen en vervolgens tot bederf overgaat; hieraan is het katoen minder onderhevig, het is ook spoediger droog en gevolglijk, duurzamer; zijnde overwegende punten, vermits bewerkprijs en grondstoffen geen aanmerkelijk verschil opleveren.

Het broeijen van het want wordt elders tegengegaan, door het sterk te pekelen, bij ons niet doenlijk wegens de belasting die zoo zwaar op het zout drukt, en het tot het kaken benoodigde meêgenomen zout, per ton moet verantwoord worden. Bij langdurige reizen is het gewone gevolg hiervan, dat het want bij het terugkeeren de kosten van het herstellen niet meer waard is, terwijl de katoenen netten nog geboet konden worden; welke

schade duizenden beloopt. Wat het katoen in het niet broeijen wint, verliest het in sterkte tegenover zwaarder hennipgaren, en uithoofde der mindere sterkte van den draad, is het in sommige gevallen b. v. wanneer gesleept moet worden, aan meerdere slijting onderhevig dan hennipgaren.

Dat op dit alles het tanen veel invloed uitoefent zal ieder, der zaak kundig, erkennen; maar ook hierin is vooruitgang of verbetering, daar in plaats van eiken schors dat slechts $6\frac{1}{10}$ % looistof bevat, *Terra Japonica* of *Cathechou* wordt genomen, waarvan de eerste kwaliteit tot $54\frac{1}{10}$ % looistof bevat, staande dus in verhouding van 1 tot 9; met dat gevolg, dat sedert de aanwending tot bedoeld einde de 50 ned. ponden van f 22,00 tot f 38,00 in prijs is gestegen.

De *Cathechou* heeft uiterlijke overeenkomst met harst; zij wordt verkregen door de Oost-Indische vrucht te koken tot verdamping toe, en hoe donkerder bruin de overblijvende stof is, des te beter wordt ze geacht. Een tweede soort, *Terra Japonica Gambier* genaamd, is om netten te tanen niet aan te raden.

Naarmate der behoefte maakt men eene loog »laf» van 5 oncen *Cathechou* op 10 à 12 ned. kannen water, dat goed geroerd moet worden tot het begint te koken, als wanneer zich een stroopachtig vlies op de oppervlakte vertoont. Vervolgens stort men de vloeistof op het want, zich wel wachtende het netwerk er in te steken, terwijl een verblijf van 2–5 minuten dezelfde uitwerking heeft, als van 24 uren in gewone

loog. Wordt in het vervolg een tweede taning noodig geacht, dan behoeft men daartoe minder grondstof; maar katoen en hennip laten zich niet gelijktijdig tanen, daar het laatste sneller de taanstof aanneemt.

Het katoengaren boven dat van hennip voordeelen opleverende, doet de vraag ontstaan, waarom na herhaalde gunstige uitkomsten, de aanwending daarvan niet algemeen wordt?

Zoo als reeds gezegd werd, zijn de te doene voor- schotten voor de behoeften eener haringtocht aanzienlijk, waartoe in een zeedorp de middelen niet genoegzaam onder ieders bereik liggen, om op onzekere uitkomst, welke de haringvangst steeds eigen blijft, zoo als duidelijk zal worden gemaakt, veel te kunnen wagen; zoodat men zich daarom liever met een geringere vangst »een klein vischje, maar een zoet vischje» te vreden stelt, dan zich aan het onzekere bloot te stellen; lijkende het niet aan een ieder om proefnemingen te doen. Daarbij geschiedt de vischvangst bij aandeelen, zoo voor den eigenaar van het schip, dien van het want, als voor de bemanning.

Voorts is het geene geringe onderneming om de vooroordeelen bij menschen uit de mindere klasse te overwinnen, die door de ervaring, dat elke verandering geene verbetering is daarin gesterkt worden, vooral als die gebragt moet worden aan hetgene door gewoonte aangeleerd werd, zoodat afzonderlijke lichaamsdeelen daardoor eene hebbelijkheid verkregen en tegen vermoeijenis gesterkt werden als: het uit-

brengen en inhalen van het netwerk, hetwelk geschiedt door middel eener op het vaartuig geplaatste spil, waarbij ieder persoon zijn vaste plaats heeft, en dat geen oponthoud duldt. De haring moet bij het voorbij glijden uit het want geschud worden, en daar katoen meer kleeft dan hennip, gebeurt het dat de haring zich er zoo vast in heeft gewerkt, dat het schudden niet baat en de kop er bij afraakt, om hem bij de voortbeweging los te maken; bij het vangen van andere visschen, b. v. van een haai is de wantwarring groot, terwijl, zoo als reeds bemerkt werd, het geringste oponthoud door de beweging van het schip, het geheel der werkzaamheden stoort. Uit bezorgdheid van afwijking in het bestaande, wordt reeds tegenstand geboden, alvorens genoegzaam is begrepen wat beoogd wordt; men heeft ook nog opgemerkt hoe de afkeurder, wanneer de eigenliefde mede in het spel komt, tot den waan van eigen uitvinding kan geraken.

Wanneer katoen want na eenig gebruik in de lucht gedroogd is, wil het om niet te warren, met meer oplettendheid behandeld zijn, om welke reden het aanbrenge van lood aan den onderkant van het net, ook niet voldeed, toen zulks beproefd werd, om bij eene zeezucht (rukwind) het net te beletten over den bovenreep te slaan en er om te woelen.

De beschrijving van katoen vischgaren, bragt mij op het onderwerp der haringvangst: welligt is het oogenblik dienende, een paar woorden over dien visch te zeggen, vooral om aan te duiden, waarom ieder haring niet de-

zelfde is, en zij elk jaar geen vaste smaak oplevert; eenige voorafgaande inlichtingen, zullen de zaak duidelijker maken.

Aan de tot de haringvangst bestemde vaartuigen hoort men verschillende namen geven als: pink en bom, hoewel ze nagenoeg hetzelfde zijn; men zegt bom, als het de haringvangst tusschen onze wal en Schotland betreft. Vervolgens heeft men de buis en den hoeker, met meer noordelijke bestemming; de bom bemand met 7 en de hoeker met 15 koppen. De buis is onderscheiden van den hoeker, door een' achterspiegel, doch deze worden niet meer gebouwd. Is de hoeker gunstiger voor de Noord, de pink daarentegen geschikter om bij boos weder zee te houden, en dit vereischt op strand te worden gezet, gejaagd of gestuurd, al naarmate dat er gang in, en kracht achter zit, zonder door dit stranden geschaad te worden.

De haringjager is een door het lot aangewezen, bestemd om, zoodra het der moeite waard is, de eerste gevangene haringen naar de bestemmingsplaats over te brengen; men rekent 1 op de 8 voor deze dienst, die zoodra men de vlag uitgestoken ziet er op af zeilen, om de eerstgevulde ton over te nemen, welk getal van 20 tot 300 wordt vergaderd.

De schokker en de botter, behooren tot het gebied der Zuider-zee.

Er worden oude en jonge haringen gevangen; niet te verwarren met oud en versch gevangene, welk laatste genoegzaam door de oogen van den visch wordt

aangeduid, maar vooral door een lelletje aan den neus, dat zich na verloop van eenigen tijd door het zout oplost. Voorts heeft het tijdstip en de plaats waar gevischt wordt invloed op den smaak; de besten worden ter hoogte van Schotland gevangen. De haringen zwemmen van uit het hooge Noorden Schotland om; bij gissing nadert men de plaats waar de school op zeker tijdstip aangetroffen zal worden, waarin echter afwijkingen bestaan, die men steeds zoekt te leeren kennen. Dit trekken heeft in verschillende jaargetijden plaats en levert een aanmerkelijk verschil op, in de grootte en vast- of hardheid van den visch, door verschillende namen aangeduid, ofschoon het een en dezelfde vischsoort is.

De panharing wordt in de Zuiderzee, zelfs in de zeeuwsche stroomen gevangen; ze wordt gezouten, gerookt, ook wel in stukjes gehakt als voedsel voor de eendvogels, wanneer die in aanmerkelijk getal gehokt zijn; ook tot mestspezie gebruikt, als er overvloedig gevangen wordt.

De stuurharing is meer bestemd om tot bokking gerookt te worden; derzelve vangst begint met 20 September; zij heeft in de laatste jaren beduidend toegenomen.

Volle haring, voorzien van kuit en hommer, vangt men in het laatst der maand Augustus. IJle haring noemt men ze dadelijk na het paaijen, zij krijgt daarna den naam van bootsmansharing.

Wanneer twee menschen iets weten, is die zaak geen

geheim meer; het haringkaken kan, volgens dit begrip, niet lang een volksgeheim geweest zijn, en zal het ook niet meer wezen voor hen die dit lezen willen, en die buitendien in de onderscheidene plaatsen aan de Zuiderzee gelegen, gelegenheid hebben, anchovis te zien inmaken, dat hiermede overeenkomt.

De haring van de onnoodige ingewanden te bevrijden, geschiedt met een zeer eenvoudige handgreep: door met een mesje van een paar ned. duim breedte op 5 à 6 duim lengte, door middel van een touwtje om de laatste vinger bevestigd, achter de kieuw, dwars door den hals van den haring te steken, waarop een rukje volgt, waardoor in eens alles los geraakt, wat men niet verlangt te hebben. Hierna wordt de haring zonder uitgespoeld te zijn in eene ton gepakt en gezouten, en wel per ton à 36 ponden of een ton zout op de 7 à 8 ton haring, met eenige afwijking naarmate van het jaargetijde. De pekkel vormt zich uit den visch, die roodachtig moet zijn om gezond genoemd te worden. De haring krimpt door de pekkelwording, en maakt het na verloop van zes dagen noodig, het getal op 800 te brengen, die de ton moet bevatten. Het blijkt dat de verleende vergunning om vroeger dan 24 Junij, de netten te mogen uitwerpen, de visscherij dat voordeel niet heeft gebragt, als der zaak onkundigen er van verwacht hebben, en dat het algemeen er niet mede wordt gebaat, door spoediger dan vroeger nieuwen haring te leveren, die uit winzucht den tijd niet wordt gelaten het noodige zout aan te nemen; hetgeen

niet alleen ten koste der vermaardheid geschiedt, die de hollandsche haring heeft verkregen, maar ook in onbruik zal brengen, om de eerst aangebragte duur te kunnen verkoopen, of als geschenk aan te bieden tegen aanzienlijke fooijen, die men begrijpt dat hen toekomen, die zich aanstrengen, het genot der nieuwe haring te bespoedigen.

St. Jan, geeft het echte zeebanket, de maatjes haring: het zijn de niet volwassene, die kuit noch hommer hebben gedragen, (*) die om dien maagden toestand met kroon en bloemen worden gesierd, wier vleesch malsch en vet, en zoo aangenaam is, dat zij voor spoedig gebruik weinig behoeven te worden gezouten.

»Maatjes haring» is een oneigenlijke uitdrukking; het zou, zoo als reeds aangeduid is, moeten zijn, maagdjes haring. Het verschil in deze twee woorden bestaat slechts in de verwisseling der letters *t* en *gd*; op het onderscheid in een lange of korte letter en dergelijke bezelarij let de visscherman niet, die gewoon is de zeegaten in en uit te vliegen; hij die zich met het dagelijks brood te vreden stelt, zonder aan versnaperingen te mogen denken, is het voldoende dat hij den wind van achteren houdt. Een maat, bij het werk der haringvangst, past hem meer dan een maagdje, dat hem in den weg zou staan. Deze taalverbastering zal gereeder aangenomen kunnen worden, wanneer men verneemt dat, afgezonderd van de zee- en visscherstermen, er nog plaatselijk taaleigen bestaat; zoo zegt de Zandvoorder:

(*) Wij laten deze stelling liefst voor rekening van den Schrijver. RED.

»Jep met de blikke ziel,” en wanneer men den Amelander hoort zeggen »wien,” dan bedoelt de Amer wind. De taalkenners behoeven dus niet over de grenzen te gaan, om nieuwe opmerkingen te maken. — Nog is het oneigenlijk van te zeggen »Haagsche haring,” want ofschoon Scheveningen onder den Haag behoort, ziet men liever de vlag uit Vlaardingen waaijen; en wat de uitdrukking »groen” betreft, het is strijdig met de zaak, daar het aan bederf doet denken; zuivere haring moet onderscheidene blaauwe tinten hebben.

Het is minder algemeen bekend, dat de Engelschen meer haring vangen dan de Nederlanders, en dat de Schotten nog meer aanbrengen, dan de eerstgenoemden; eene bom ter plaats gezonden waar Schotten vischten, kon de vergelijkende proef niet doorstaan, ten gevolge van minder degelijk netwerk.

Bij vrijen invoer, zelfs bij laag regt op gezouten visch, ontstaat de mogelijkheid dat daaronder ook haring worde begrepen, waardoor de voordeelen aan de haringindustrie verbonden, voor de naneven van Beukelszoon, door eigen toedoen verloren kunnen gaan. Ten opzichte der Rijnscheepvaart heeft men moeten toegeven »dat tot aan zee”, in zee was: moeilijker zou het vallen te ontkennen, dat in een haring, geen zout is, al was die nog zoo maagdelijk gezouten behandeld.

Wat er van het net in zee gezegd is, moet ook in zoet water van toepassing zijn, en geeft tevens het middel aan de hand om diepe wateren te bevissen, b. v. de door doorbraken ontstane wielen of kolken in

Gelderland en elders, die veelal de diepte van 50 voet houden op eene veenlaag. Hiertoe is de gewone zegen niet voldoende; men zal die moeten laten zinken en er iets op hebben te bevestigen, waartoe het ligte katoenen want, oneindig geschikter is, dan het overgeblevene van een oud zalmnet. Waar turfbrok en dergelijke kافت zit, kan het doelmatig zijn, het lood aan den onderreep een omwentelend vermogen te geven, gevoegd tusschen dergelijke houten rollen, die meer lang dan dik behooren te zijn, om over tegenstanden heen te loopen, en minder vuil op te nemen, in het geval men niet bij nacht om paling sleept.

Een proef met een zalmnet van katoengaren heeft niet voldaan; deze sterke visch sloeg, of zette er doorheen. Ingelijks mislukte de katoene schakel, van welke men verwachtte dat hij door het gebruik leeniger zou worden. Was het garen voor het eerste niet sterk genoeg, voor het laatste welligt te zwaar of te straf in een geslagen? Het geldt hier slechts inwinningen en eene oogschouw op een zolder; doch de katoene paling-fuik is volkomen aan het doel beantwoordende bevonden.

Wat de stelling betreft, dat in de getaande trommel geen visch is te vangen, zou met hetgeen van de nieuwe schakel gezegd is, in verband kunnen worden beschouwd, bijaldien deze dwaling te Halfweg, door het want voor het *Y* bestemd, niet duizende malen ware wederlegd; waar vooral het zijden netwerk telkens in de kuip kwam, nadat het vooraf goed gedroogd was. De *Cathechou* wordt thans door de zijdeverwers veel gebezigd. —

Daar het om waarheid te doen is, worden ook wederleggingen aangenomen; zoo ook volgaarne berigten uit andere werelddeelen, hoe men er het katoen en andere vezeldeelen bezigt, zoo wel om den visch tot onze voeding te doen dienen, als tot middel om woeste en sterke dieren te bedwingen.

Eene proef hier te lande genomen om des nachts bij brandend vuur te visschen, om den visch naar den oever te lokken en met de zegen te omsingelen, gaf geene andere uitkomst, dan dat men denaburige klokken hoorde luiden, in de veronderstelling, dat er brand was.

AQUARIUS.

OOM TOBIAS.

(Vervolg van blad: 137.)

Oom T. die, zoo als reeds gezegd is, niet gaarne in wederleggingen trad, en zich liefst door een toepasselijk verhaal, waar hij dit plaats kon, met zelfsvoldoening uit eene twijfelachtige zaak poogde te redden, zeide tot ons jonge lieden: »als het acht dagen voor de »opening der jagt is, haal dan den halsband van uw' »hond een gat strakker aan.»

Door de overeenstemming van zijne stem en zijnen blik, met zijn geheel uiterlijk voorkomen, dat waarheid aankondigde, bragt hij ons tot nadenken over zijne waarschuwing. Even gemakkelijk had hij kunnen zeggen: »acht dagen voor de jagt worden de honden het »meest vermist,» om het hardere woord »stelen» niet te bezigen, hetwelk hem tot pijnlijke gedachten om-

trent zijnen naaste zoude gevoerd hebben en, ter verzachting, eene opheldering doen noodig worden door voorbeelden gestaafd, hetgeen hij dit maal vermeed door te zeggen, dat hij op zijn geheugen niet meer zoo zeker als vroeger durfde vertrouwen.

Toen ik hem met omzigtigheid vroeg: »hebben of »hadden de honden in vroegeren tijd regten van bijzonderen aard?» antwoordde hij onbepaald: het niet te veronderstellen, daar hij het verloren raken en terug bekomen van honden, in de onderscheidene plaatsen van ons land, die hij bezocht, zeer verschillend had zien behandelen, en het hem steeds had verwonderd, hoe de hondenverkoopers telkens nieuwe waar, en de zoogenaamde hondenmelkers, elken marktdag wat anders kunnen aanbrengeu; alleen gedekt door de, door hen in omloop gebragte veronderstelling, van alle verantwoordelijkheid af te zijn, door den naam van hem op te geven, van wien het dier gekocht zoude zijn. Het had hem insgelijks verwonderd, hoe de honden hen zoo spoedig genegenheid betoonen en later aan hen gehecht blijven: waartoe zij oude kaas bezigen, die, door het bij zich dragen, de hun eigenaardige lucht aanneemt. Deze lieden hebben vele andere kunsten en listeu om den hond een vriendelijk en gunstig voorkomen te geven, en lokmiddelen die te eerder werken, naarmate de honden meermalen van eigenaar verwisselen.

Zoogenaamde jagtminnaars, wier wijsheid steeds door hunne zuinigheid wordt bedrogen, die wel willen jagen, maar er niets voor over hebben om ook bui-

ten den jagttijd, den hond doelmatig te voeden; die er niet over nadenken, of zij aan de met hen jagenden door hun huurspel ook tot last en hinder verstreken, die derhalve nooit iets bruikbaars kunnen hebben, bevorderen de honden-industrie, door tot de laatste dagen voor de opening der jagt af te wachten of er geene kans bestaat een hond gegeven of ter leen te bekomen; hetwelk mislukkende, tot bespoedigden, althans gedwongen koop- en ruilhandel aanleiding geeft.

Van de veronderstelling uitgaande, dat een hond, b. v. een die zich omtrent het rijtuig zijns meesters vergist, door die omstandigheid een' ander beschermer aanneemt, zal hij na verloop van eenigen tijd, als eigendom kunnen aangemerkt worden, zelfs dan, wanneer men onkundig bleef van de middelen die de verliezer aanwendde, tot het terug bekomen van zijn eigendom?

Geenszins! en het zal zelfs noodig zijn, wanneer men een' vreemden hond ophoudt, ten einde alle verdenking van onregtmatig bezit van zich te weren, de toedragt der inbezitneming, op de ter plaatse gebruikelijkste wijze bekend te maken, waarop bij het terugvorderen de bekendmakings- met de verplegingskosten, volgens billijkheid, in aanmerking kunnen komen. Ook is het niet doordacht om een' vreemden hond met een gunstig voorkomen voor een prijsje te koopen, dat beneden zijne uiterlijke waarde is, van iemand, bij wien men te regt een onregtmatig bezit kan veronderstellen.

Het buiten noodzaak doodschieten van een' verdwaal-

den of loslopenden hond , zonder voorafgaande waarschuwing , is eene handeling van geweld , terwijl de bedreiging hiermeê reeds toorn kan opwekken , waarvan de gevolgen en weerwraak niet te voorzien zijn.

Nu daalde de stem van oom T. weer tot haren gewonen toon , en hij vervolgde : »Het was te M.....t , dat ik eensklaps mijn' hond achter mij miste ; vermoedelijk werd hij opgesloten , waaromtrent mij niets is gebleken. Binnen de huizen vermogt ik niet met oog en stem in te dringen , en daar op mijn roepen en fluiten geen antwoord volgde , gaf ik zijne beschrijving aan de ambtenaren der belasting aan de poorten , met verzoek op den uitvoer te letten , en liet er den omroeper bijvoegen : »dat hij , die een' vreemden hond aangehouden »had , verzocht werd hem onbezorgd los te laten , daar , »al was het ook bij nacht , hij toch wel alleen zijn »huis terug wist te vinden.»

Over deze buitengewone bekendmaking vermaakten zich de blijgeestigen der plaats in de herberg , met de gelukkige uitkomst , dat nog dienzelfden avond , eenige minuten na 10 uren , de hond zich voor het huis liet hooren , als wilde hij te kennen geven , dat de afwezigheid zijns ondanks was geweest.

Gelukt uwe zaak niet met een goed woord of loopje , en is de kool het stoven waard , ofschoon mijn bijzonder gevoelen in deze niets bepaalds afdoet , zoo raad ik u aan , de wet te raadplegen.

**Over den eigendom , bescherming en de verantwoorde-
lijkheid der honden in derzelve beteekenis ,**

GEVOLGEN EN VERBAND MET DEN EIGENAAR.

Het doel is de wijze mede te deelen , waarop eigen-
dom en bezit , krachtens wettelijke bepalingen , verkre-
gen of verloren worden ; zonder op het regtskundig ge-
bied te vervallen en het doel te missen waartoe dit tijd-
schrift het licht ziet en ruimte aan het onderwerp toelaat.

Eigendom is het regt , om over eene zaak het vrij ge-
not te hebben en daarover op eene volstreckte wijze te
beschikken , mits men er geen gebruik van make , strij-
dende met de wetten of de openbare verordeningen ,
daargesteld door zoodanige magt , die daartoe vol-
gens de grondwet de bevoegdheid heeft , en mits aan

de regten, van derden geen hinder toebrengeude (art 625 B. W.)

Bovengemeld art. spreekt van eene *zaak*, en gewis moet de hond hieronder worden aangemerkt; het maakt geen onderscheid tusschen zaken, maar spreekt in het algemeen. Dit wordt overtuigend bevestigd door art. 565 B. W. handelende over roerende zaken, waar gezegd wordt: »roerende zaken uit haren aard zijn de zoodanige, die zich zelf kunnen verplaatsen, of die verplaatst kunnen worden» (alzo ook de hond).

Ten overvloede zegt art. 555 nog: »men verstaat door zaken alle goederen en regten, welke het voorwerp van eigendom kunnen worden.»

Wanneer nu den eigenaar zoo vele voor hem gunstige bepalingen ter zijde staan, ter bescherming en uitoefening zijner regten, dan heeft de wetgever, daar alles zijn voor en tegen heeft, ook gemeend eenige bepalingen te moeten daarstellen tot behoud van dat regt. Art. 637 B. W. zegt: »Hij die de teruggave van eene gestolene of verlorene zaak vordert, is niet verplicht aan den houder de door dezen besteedden koopprijs terug te geven, ten ware de houder de zaak op een jaar- of andere markt, op eene openbare veiling of van een' koopman gekocht heeft, die bekend staat in dergelijke voorwerpen gewoonlijk handel te drijven.» Vervolgens (art. 1507 B. W.: »koop en verkoop van een anders goed is nietig en kan tegen den verkooper grond opleveren, tot vergoeding van kosten, schaden en inte-

ressen, indien de kooper niet geweten heeft dat de zaak aan een ander toebehoorde.”

Art. 2014, 1. alinea: »Niettemin kan degene, die iets verloren heeft of aan wien iets ontstolen is, gedurende drie jaren, te rekenen van den dag waarop het verlies of de diefstal heeft plaats gehad, het verlorene of gestolene als zijn eigendom terug vorderen van dengenen, in wiens handen hij hetzelfde vindt, behoudens het verhaal van den laatstgemelden op dengenen, van wien hij het bezit bekomen heeft, en onverminderd de bepaling van art. 637 en 565 boven gemeld.

En wat heeft dan de wetgever bepaald, wanneer hij tot bescherming van den eigendom zoo vele wijze bepalingen heeft daargesteld, ten einde de maatschappij met dien eigendom de handen niet gebonden werden? Slechts dit: (art. 1404) »dat de eigenaar van een dier, of degene die zich van hetzelfde bedient, zoo lang hetzelfde tot zijn gebruik verstrekt, aansprakelijk is wegens de schade, welke het dier heeft veroorzaakt, hetzij hetzelfde onder zijn toezigt en bewaring, dan wel verdwaald of ontsnapt is.” —

Alzoo heeft de wetgever den eigendom van een ieder, zoo wel van den eigenaars des diers, als het dier zelve, en ook een ieder willen vrijwaren voor onaangenaamheden, schade en overlast. Hiervan getuigen art. 20, 23 en 24 der vroegere jagtwet, ofschoon art. 23 lastig en 24 bijna onmogelijk na te komen was.

Over art. 30 heeft de Hooge Raad, bij arrest van den 6 Maart 1855, zie Weekblad van het Regt, No. 1630, be-

slist : dat het niet als overtreding van gemeld artikel kan worden beschouwd , wanneer een hond , door zijn' meester vergezeld , buiten openbare wegen of voetpaden loopt.

De straffen toch worden verzwaard of verligt , naar mate van de meerdere of mindere waarde van het gestolene goed , van de meerdere of mindere arglist van den dief , en van de meerdere of mindere schade die den bestolene heeft geleden.

De waarde van een jagthond is zeer betrekkelijk ; want voor den eenen mist hij alle waarde , en voor den anderen is hij onschatbaar ; zoodat er geene enkele reden bestaat , waarom aan een' hondendief dezelfde straf niet zou worden opgelegd , als die welke bij art. 388 van het Wetboek van Strafrecht bepaald is voor paarden-dieven. Oppervlakkig beschouwd zoude men zeggen , dat hij die een engelsch of arabisch paard steelt , meerdere straf verdient , dan hij die een trekschuitenknoel ontvreemt ; maar wijselijk heeft de wetgever geen onderscheid gemaakt tusschen paarden en paarden , omdat een schuit- of karrepaard , dat in den handel niets meer waard zoude zijn dan zijne huid , voor den eigenaar even groote waarde kan bezitten , als de arabier voor den *sportsman* ; en een verlies van *f* 20 voor den eenen , dikwijls veel zwaarder is , dan dat van verscheidene duizenden voor den anderen.

Het is waar , dat bij de artikelen 453 en 454 van het Wetboek van Strafrecht verschil wordt gemaakt , tusschen de straf op het dooden van een paard en die op het dooden van een' hond , doch dit verschil bestaat

alleen in de ruimte, die den regter wordt gegeven, omtrent de toepassing van de straf. Het *minimum* der straf voor het dooden van een paard is twee maanden, het *maximum* zes maanden. Voor het dooden van een' hond is het *minimum* zes dagen, maar het *maximum* staat met dat voor het dooden van een paard gelijk; zoodat deze wetsbepalingen de gegrondheid bewijzen van het gezegde, dat er gevallen kunnen bestaan, waarin het stelen of het helen van een hond, even zwaar gestraft moet worden, als dat van het stelen van een paard.

De wet op de veldpolitie $\frac{28 \text{ Septemb.}}{6 \text{ October}}$ 1791, bedreigde het dooden van een' hond met eene boete, ten bedrage van het dubbeld der waarde van het dier, en eene gevangenisstraf van 6 maanden tot een jaar.

In vroegere dagen zag het er met de hondendieven nog treuriger uit, althans indien wij mogen afgaan op hetgeen ons geleerd wordt door *Damhouder* in zijne *Practycke in Criminele Saecken*; want na verhaald te hebben »hoe men schapen — varkens — ossen — ofte »koeijedieven met den eeuwigen banne of *metter galghe* »strafte,» en hoe men de zoodanige door beesten liet dood trappen, wanneer de diefstal met geweld was gepleegd, laat hij volgen: »Insgelyks soo wie dome- »stykke beesten steelt, die committeert diefte ende wordt »arbitrailyck ghepunieerd nagelange de kleynicheyt ende »onwaerdicheyt van der diefte, naer de qualiteyt van »den persoon ende circumstancie van het stuck.

Dat nu dit »arbitrairelyk puniëren» in den regel be-

stond, in het afborstelen van den rug, weet een icder, zoodat hij die den hond een touw aanlegt opdat hij niet meer wegloopt, zoo hij er nu kan afkomen met eenige dagen vrij logies, in den tijd van den raadsheer *Damhouder*, een buitenlandsch reisje van eenige jaren zou hebben kunnen maken, na alvorens behoorlijk te zijn afgeborsteld en te zijn bezegeld.

LIKWIDATIE.

EENE HERINNERING

UIT

MIJNE JEUGD.

Eens was ik met eenen ouden liefhebber ter jagt geweest en deze had mij, omdat ik toen nog zonder hond joeg, aan de hoeken der boschjes, die hij afzocht, geplaatst; op deze wijze schoot ik dien dag, bij toeval, drie hazen; het spreekt van zelfs, dat ik daar niet weinig op blufte en het aan een ieder verhaalde. — Kort daarna ontmoette ik, op eene wandeling, zekeren S. een man uit den burgerstand, een graan-kooper, die als een ellendige knoeijer op hazen bekend stond; hij had zijnen hond bij zich, en dit gaf aanleiding tot een gesprek over de jagt. — Hij verhaalde mij, dat hij eenige dagen te voren, in zekere streek, vele hazen gevonden had; dat die meest op

kleine boschjes hielden, waar hij ze niet alleen kon schieten; vermits hij nu gehoord had, dat ik al aardig hazen begon te raken, proponeerde hij mij om den volgenden dag zamen te jagen: hij zoude met zijnen hond de boschjes afzoeken, en ik er voor staan. — Ik nam het voorstel aan met de verzekering, dat ik geen haas meer mistte, en nog hoor ik hem, bij het afscheid nemen, zeggen: »maar, jonge heer! wij »deelen wat gij schiet.»

Vol moed trokken wij te veld; reeds in het eerste boschje vond zijnen hond een haas, dat hij, aanslaande, naar mij toe dreef; nog zie ik het haas uit het hout dwars over een stuk knollen komen; paf! — »Is het »een groote?» riep mijn makker. — »Neen, mijn ge- »weer brandde na». — »Gij had ook wel versch kun- »nen laden; dat komt van oude schoten op het ge- »weer te laten; het is jammer van het haas!» zeide hij eenigzins geraakt.

Op een ander boschje kwam een haas, langs een paadje, regt op mij aan huppelen; paf! — »Die is »toch dood?» — »Neen, hij sprong dwars over het »smalle voetpad.»

Zoo ging het nog met twee of drie anderen, tot wij eindelijk aan een boschje kwamen, nevens hetwelk een boer aan het ploegen was. — »Wel, JAN, hoe gaat het,» zeide de graankooper, »zult ge mij »morgen de rogge brengen?» — »Ja wel, mijnheer »S., hoe gaat het met de jagt?» — »Tot nog toe »slecht; wij zijn niet gelukkig.» — »Van dit boschje

»zult ge zeker hazen afdoen,» zeide de boer; »blijf »hier maar staan, jonge heer!» — Hij deed zijne paarden stil houden, om te zien wat er geschieden zoude. — Naauwelijks was de hond in het bosch, of »tjaf, tjaf» ging het, en een groot haas komt mij, op korten afstand, dwars voorbij, dat ik misshoot; ik laadde weder, en toen de hond, terug gekomen zijnde, op nieuw het bosch afjoeg, hoorde ik hem spoedig weder aanslaan; een tweede haas kwam mij voorbij en werd even schandelijk gemist.

Toen S. uit het bosch kwam, was het eerste woord van den boer: »wat doe je met zulke knoeijers op »de jagt? mijn jongen kan het beter!» — Aan uitvlugten viel hier niet te denken; ik stond bitter verlegen en beschaamd; kortom, de te leurgestelde S. keerde des avonds zonder hazen huiswaarts. — Hij heeft mij nimmer weder gevraagd, om met hem te jagen; het is waar, dat ik hem zoo veel mogelijk bleef ontwijken.

NIMROD.

ER IS ALTIJD EEN GELUK BIJ EEN ONGELUK.

Dit hoort men dikwerf op de jagt zeggen en strekt meermaal tot troost in tegenspoed, mits men zich met de gunstige zijde, die veelal nog aan eene ongunstige zijde te vinden is, wil bezig houden. —

Beoordeelt men naar de spreekwoorden het verstand van een volk, en den geest die het, bij het toepassen derzelve, aan den dag legt, is het doelmatig daarbij op bijzondere omstandigheden en behoeften te letten; en mogen wij ons op voorvaderen beroemen, die door het taaleigen geholpen, elke hunner gedachten met gemak in rijm of spreuk wisten uit te drukken; dan zal men, door hetgeen hier volgt, de waarheid erkennen der hier gekozen spreuk, die veel overwegingswaardig en leerzaam bevat.

Ik heb u niet geantwoord. Gij weet dat ik niet van schrijven houd, niet omdat ik het niet goed genoeg kan, maar omdat ik niet vlug genoeg met de pen mijne gedachten weet uit te drukken; wanneer ik in den jagttijd tot schrijven verpligt word, dan verbeeld ik mij gedurig, van bij een mierennest te zitten. In die vijf maanden is het mij niet mogelijk iets met aandacht te doen, een boek of pen in de hand te nemen. Als mijn jongen schrijven kon, gewis, ik liet het hem voor mij doen. Er moet een schrijf- en rekenmachine, kaligraaf of zoo iets, uitgevonden zijn. Weet gij soms waar het te krijgen is en wat het kost, want ik heb het volstrekt noodig: na den jagttijd komen de totalen nooit overeen met het geschotene wild.

Bijaldien het eene zaak van belang ware geweest, waarop ik had te antwoorden, dan had ik het u wel laten weten, maar eene bloote jagtuitnoodiging, is niet verbindende, dit weet een ieder; ook dacht ik u wel hier of daar tegen het lijf te loopen, excuseer, ik meen: te ontmoeten.

Hebt gij er van gehoord?

Nog niet, ik weet van niets.

Kwade zaken hoort men gewoonlijk nog al spoedig en vroeg genoeg.

Zie hier mijne handen, oordeel zelve of ik heb kunnen schrijven en feliciteer mij, van u te kunnen bezoeken.

Mijn welbespraakte vriend haalde hierop een paar

malen diep adem , als of hij nog verschrikt was , of hard gelooopen had , en vervolgde na eene korte pauze :

Ik had een' kwartel geschoten , die *Flamand* mij bragt , zich voor mij zettende , terwijl ik hem met goedkeurende woorden toesprak ; gij weet ik praat altijd tegen mijne honden : ze verstaan mij best.

Door het vroegere voorbeeld geleerd , toen een mijner kennissen , het volle schot door de klep van zijne muts kreeg , heb ik gelukkig de gewoonte aangenomen , bij het laden , met de linker hand , het bovineinde van den loop van mij af te houden , en dien niet geheel en al aan de monding te omvatten. Naar den hond ziende , zocht ik met de regterhand den eenigzins teruggeschoven kruidhoorn , welke men het doelmatigst over den linker schouder naar de regterzijde draagt ; hij hing aan een vrij sterke groene koord , loopende door drie ringen. De hoorn , zoo als gij gezien hebt , naar de laatste uitvinding , was bijna gevuld , zijnde dit het eerste schot dat ik deed , sedert het verlaten van mijn huis. Zoodra ik de buis in den loop had gestoken en de pomp liet werken , had de ontploffing van den hoorn plaats. Ik viel bijna achter over , door den ruk aan de koord , waarvan de voortgestuwde stukken van den hoorn zich moesten los maken. Het bovenste sterkste stuk , werd eenige dagen later gevonden , ver van de plaats waar de losbranding gebeurde. Den hemel zij dank , ben ik zonder verder letsel behouden gebleven en er met den schrik van vrijgekomen , daar ik niet meer tijd had , dan om de oogen te slui-

ten. Maar mijn beste *Flamand* is sedert dien tijd steke blind. Ik had dit niet dadelijk opgemerkt, doordien zich mijne gedachten bij zelfbehoud en bij mijne verdoofde handen bepaalden; maar huiswaarts keerende bleef hij achter loopen, stootte tegen, en verwarde zich tusschen mijne beenen, waardoor het mij duidelijk werd dat hij het gezigt verloren had.

Hiermede eindigde het verhaal van den binnen getreden.

Als men dezelfde ervaring heeft en aan gelijksoortige ongelukken blootgesteld is, dan behoeft men niet veel woorden om zich te verstaan, zoodat ik mij bepaalde mijn' vriend de hand te drukken, dat tevens wilde zeggen: hetgeen u overkwam, kan elken jager iederen dag gebeuren, en het moet verwondering baren, dat men niet meer van het vuurvatten van den kruidvoorraad hoort gewagen, ofschoon de jagt even als het schaatsenrijden en baden ieder jaar offers eischt. Men schijnt er weinig aan te denken, dat de kruidhoorn, door zijne stalen veer, de bestemde lading afsluitende, bij de minste wrijving op een' ingedrongen zandkorrel, vuur kan vatten; gevolglijk eene hoofdoorzaak meer bezit tot ontploffing, dan die geheel en al uit hoorn of koper zijn vervaardigd, waarvan ook de bewuste was zamengesteld. Bij dit geval is tevens allen twijfel weggenomen, dat de losbarsting door in den loop aanwezig vuur zoude geschied zijn; — de verhaler was niet rookende.

Bij het vuren door artilleristen, waren vroeger der-

gelijke ontbrandingen niet ongewoon, niettegenstaande na elk schot, en bij snel vuren zelfs de natgemaakte wisscher in de ziel van het stuk werd gebragt en daarin een paar malen rond gedraaid, terwijl het zundgat werd dicht gehouden; vermits bij het nalaten hiervan, en het aanzijn van vuur in de kamer, door den luchtstroom aangeblazen in plaats van uitgedoofd, bij het inbrengen der volgende lading, het schot losvliegt en een of twee handen van den aanzetter doet verloren gaan. Deze ongelukken hadden dikwerf plaats, tot men opmerkte dat zulks meestal bij het doen van salut-schoten, met verminderde en gebroken kruidlading, geschiedde, welke gedeeltens in plaats van in saai, in papier waren vervat.

De wijze waarop aan den soldaat wordt geleerd den laadstok onder het laden te houden, om bij onwillekeurig afgaan, niet meer dan de vingertoppen te verliezen, doet tevens denken aan meerdere oorzaken, zoo als zelfontbranding door occidering, het daarzijn van een piston in het kruid, of wel een gedeelte brandbare stof, een ijzersplinter die losraakt door fors aanzetten en dergelijke dingen, die kunnen gebeuren, ofschoon de wijze waarop de kruidlading in geschut of jagtgeweer wordt gebragt verschilt, en ook de saaistof, die het buskruid omvat, minder aan vuurvatten onderhevig is dan papier, en het graauwe minder dan het vlossige enz. enz. Daar men tegenwoordig met patroonen begint te jagen, waaruit men eerst het kruid behoorlijk dient te storten, alvorens het hulsel

als prop te laten volgen , moge hier de opmerking dienen , dat het in geen geval goed kan zijn , droog blad , werk en dergelijke hulpmiddelen te gebruiken , met het doel om het inwendige des loops droog en rein te houden. Ofschoon deze voorwerpen door het gaz uitgestuwd worden , kunnen er gedeelten van terugblijven ; bestaat de mogelijkheid dat het tegen sterken wind uitgeschoten papier , weër in den loop terug vliegt.

Soms komt , na het schot , meer dan gewoonlijk rook uit het geweer , als wanneer het voorzigtig zijn zal , het vervliegen daarvan af te wachten , alvorens in de loop te zien b. v. na lang vuur ; of wanneer geen vonk zichtbaar is , dan , alvorens den loop benedenwaarts te houden , om het uitloopen van een daarin zijnde hagelkorrel mogelijk te maken , waarop zoo wel met het gehoor als gezigt valt te letten. Het uittrekken , uithalen of uitzuigen van den rook met den mond , hetwelk men dikwerf ziet doen , om zich te overtuigen dat het schoorsteentje open is , kan gevaarlijk zijn , bijaldien de tweede loop geladen bleef , en is tevens aan de lippen nadeelig , door de scherpte der aangehechte ontbrande stof , die zoutdeelen bevattende onnoodig dorst verwekt.

Het slaghoedje eerst na de lading te plaatsen en bij nat weder de zuntgaten voor het laden te dekken , en eerst na het geweer opgeheven te hebben , de lading voor den lader onschadelijk te beschouwen , zal aan een ieder doelmatig en voorzigtig moeten voorkomen.

Bij het voorschreven ongeval , moet het wel als een

groot voorregt en zeldzaam geluk beschouwd worden, dat de hand dien den hoorn omvatte bij de vuurvatting van het kruid niet verbrijzeld, noch eenig ander ligchaamdeel door de spatten beleedigd werd, zoo als het aan den meer verwijderden hond gebeurde, hetgeen ook door de uitgezette lucht, of vlam kan zijn veroorzaakt.

Het verlies van een' goeden hond is altijd te betreuren, maar tot verzachting zij hier gezegd: als er een ongeluk moest ontstaan, dan is het beter dat zulks den hond dan zijnen meester overkwam, die ik niet gaarne zoude missen, zoo wel om zijne zeldzame hoedanigheden, als uit onbluschbaar vriendschapsvuur en echt

JAGERSHART.

ALLERLEI.

In een kippenhok, waarin zich een haan met zes Cochinchina kippen bevond, werd in Junij jl. te Arnhem een buitengewoon groot ei gevonden, wegende ruim 14 lood, dat aan het puntige gedeelte eene uitpuiling had, overigens regelmatig en met een dunne schaal, ligter dan de gewone rozenroode kleur.

Kort daarop stierf eene der kippen; geopend zijnde bleek het dat de dood veroorzaakt was wijl zij hare te groote eijeren niet had kunnen kwijt raken. Wel 100 eijeren waren inwendig in wording. Hoogstwaarschijnlijk legde deze kip het merkwaardige ei.

Ten einde over het inwendige van dit laatste een juist oordeel te kunnen vellen, werd hetzelfde hard gekookt en daarna geopend. Een verschijnsel, dat tot deze mededeeling vooral aanleiding geeft, viel al dadelijk in het oog. In de uitpuiling zat de dojer en daaronder, een welgevormd ei, welks schaal donkerder rozenrood dan de buitenste was. Aan de tegenovergestelde zijde van de uitpuiling liep de laag eiwit, welke beide het binnenste ei omgaf, bijna te niet, zoodat

aldaar de schalen zich haast raakten. De smaak van beide eieren was zeer goed.

De vraag ontstaat: zijn zoodanige dubbele eieren meer voorgekomen, en hoe verklaart zich de vermen-
ging van zulke eieren? v. Vr.

Een oud jagtliefhebber, die eenige gelijkenis met de preiplant (wit van hoofd en groen van staart) begon te krijgen, bezat nog het volle jagtvuur, ofschoon zijne beenen hem niet meer met zekerheid schraagden: dien ten gevolge gaf hij aan zijn' knecht last om een' ezel te koopen en dien tot de jagt af te rigten. Hierin slaagde deze ten volle; zijn heer maakte goede jagten en sleet nog gelukkige dagen.

Dit werd door een' grappenmaker aan een' jager verhaald, wiens onderdanen ook niet meer in voldoende staat waren. Deze liet ook zoo een beestje koopen, maar bleef nalatig het eene voorafgaande dressuur te geven, of achtte dit onnoodig; met die uitkomst, dat op het eerste »pan, pan», de schieter, die zich door zelf-zucht, vreemde taal en manieren poogde te onderscheiden, op den akker op den rug lag, kermend roepende: »flanc, flanc.»

Het ongewone hier te lande een volwassen mensch op een' ezel gezeten te zien, gepaard met de daaruit volgende ongewone houding en verdere ongunstige omstandigheden, deed de toeschouwers in een lang bedwongen lagchen uitschateren.

Was het de goden zoet zich te wreken, niet minder aangenaam is het, aan de volgelingen van DIANA opgemerkte klugten en zotheden te verhalen.

MOMUS.

OPBRENGST DER JAGT- EN VISCHACTEN OVER 1856.

PROVINCIE.	Getal der ACTEN.	REGT.		Zegel, zonder opcenten.		TOTAAL.	
Noord-Brabant. . .	1564	10770	50	3395	75	14164	25
Gelderland. . . .	1439	11332	00	3555	50	14887	50
Zuid Holland. . .	3328	17882	00	5880	75	23762	75
Noord-Holland. . .	1650	10024	00	3249	00	13273	00
Zeeland.	927	6262	00	2016	00	8278	00
Utrecht.	894	6041	00	1930	50	7971	50
Friesland.	1392	7106	00	2561	00	9467	00
Overijssel.	1069	6849	00	2227	50	9076	50
Groningen.	858	4727	50	1566	75	6294	25
Drenthe.	377	3547	00	1102	50	4649	50
Limburg.	588	5344	00	1656	00	7000	00
Totaal.	13856	89885	00	28939	25	118824	25
				28 opcenten.		10996	91 5
				Totaal Generaal.		129821	16 5

Op den 7 September jl., des morgens omstreeks half zeven uren, lieten acht stuks patrijzen — waarschijnlijk door een' valk achtervolgd — zich voor mijne woning, door de takken der lindenboomen, op de straat nedervallen, waar zij zich zoo vast drukten, dat het eenige aldaar aan het werk zijnde metselaars gelukte er vijf stuks van te grijpen.

V. v. W.

BOEKAANKONDIGING.

Wet tot regeling der Jagt en Visscherij, toegelicht uit de handelingen der Wetgevende Magt, door Mr. S. TAK, *Advocaat en Regter plaatsvervanger bij de arrondissements Regtbank te Leiden.* Leiden E. J. BRILL, 1857. 185 bladz. f 2,40.

Wij hebben het dezer dagen, onder bovenstaanden titel, uitgekomen werk met het grootste genoegen gelezen; het draagt alle kenmerken van scherpzinnigheid, practische zaakkennis en helderheid van denkbeelden. De inleiding bevat een beknopt, doch belangrijk overzicht der geschiedenis van de Wetgeving op de Jagt en Visscherij in Nederland; terwijl een doorwerkt register het gebruik gemakkelijk maakt. Druk en uitvoering strekken den Uitgever tot eer, en wij twijfelen niet of hij zal zich in een ruim debiet mogen verheugen.

Wij wenschen dit werk, dat voor jagers en regtsgeleerden onmisbaar is, in veler handen, en durven het den lezers van dit Tijdschrift gerustelijk aanbevelen.

RED.

DE JAGER EN DE POLSDRAGER. (*)

»Morgen!» zegt de jager, en hy steekt zijn groengemutst hoofd om 't hoekjen van de deur der woning, waarin de boer en de boerin met acht à negen kinderen, twee knechts en een meid hun ochtendstuk zitten te gebruiken.

»Morgen, Arie!» roept de boer, terwijl de roggebroodskruimels die hem by deze begroeting uit den vollen mond vallen door den jachthond worden opgesnuffeld. »Rais opsteken?» — »Twaalf blaadjens!» zegt de jager, zich op de stalling neêrzettende, en een pijpjen uit zijn pet krijgende, terwijl hy het geweer tusschen de beenen houdt, waarvan de boerin de oogen niet af kon houden: »'t staat in de rust, moe-

(*) Dit geestig stukje is, even als de „Liefhebberij jager,” uit de „Nederlanders” overgenomen.

der!" — »Nou ja, Arie! dat's goed, maar een mensch is er toch altijd schrimpeljeuzig van!" zegt de goede moeder. — »Heb je der al gevangen, Arie?" vraagt de boer. De boeren noemen het *vangen*.

»Twee Krelisoom, twee; ik heb ze zoo lang by Sijmen neêrgeleid."

»Nou," merkt de vrouw aan, »ik denk dat Arie der al mennig ientje epikt heit."

»Ik wou ze wel reis by mekaar zien," zegt de jager. Jagers hebben altijd het heimwee naar een dal Josaphats van het door hen geschoten wild.

»Zie je der hier nog al?" vraagt hy verder.

»Ik bespeur ze zoo niet," zegt Krelis, »maar hier me Piet, die ziet ze nog al dik."

»Gisteren avond," zeit Piet, een opschietende knaap, de oudste van Krelisoom, die met een wensch in de oogen den jager en den weitasch en het geweer beurtelings heeft aangekeken; »gisteren avond ging er temet ien tusschen me bienen deur. Een dikke, hoor!"

»Mag de jongen reis meeloopen," vraagt Arie aan Krelisoom.

»Nou ja," antwoordt deze, »'t zel wel lukken."

Piet verslikt zich haast aan de laatste korst van zijn roggebrood met kaas; een taaie sliet wordt uit den dorsch te voorschijn gehaald, en pols en polsdrager zijn geïmproviseerd.

Zoodanig is de wording van den polsdrager: maar nooit was een schepsel ter wereld dankbarer voor zijn bestaan: geen begunstigde slaaf kleeft zijn meester ge-

trouwer aan dan de polsdrager den jager. Hy verlaat zijn zijde niet. Hy springt den jager over alle sloten en klimt hem over honderd dijkjens na; hy wandelt met hem het jachtveld met vermoeiende ziegezagen af; hij staat als de hond staat; en apporteert als de hond apporteert. Als de jager spreekt hangt hy aan zijn lippen, bezielde van het onbepaaldst geloof. En niet licht zijn de proeven waarop hy in dezen gesteld wordt. Geen grooter leugenaars dan schaatserijders en jagers, zegt men wel. Maar wat wondergeschiedenissen deze laatste ook opdisschen: van zes hazen geschoten op één stuk, van twee watersnippen in één schot in den donker, van hazen die op één looper nog een gezicht ver wegliepen, van anderen die met uitgeschoten oogen(?) tegen den hond insprongen, van hoenders die ronddraaiden, neêrvielen, weêr opvlogen, weêr ronddraaiden en nog reis neêrvielen, van arenden die op den hond gingen zitten en roerdampen die met den laadstok wegvlogen; de polsdrager trekt geen enkel dezer groote gebeurtenissen in twijfel; de jager in het algemeen is zijn orakel, zijn afgod; het valt hem niet in dat er mogelijkheid bestaan zou van eenige versiering, eenige vergrooting van 's mans verhalen; en in het byzonder houdt hy dien jager met wien hy op dat oogenblik jaagt, voor den grootsten van alle jagers, den Nimrod Nimrodorum. Ja zelfs indien er iets vergroot moet worden, hy is de eerste om den jager die moeite te besparen, wanneer hy hem al die verhalen, die hy zich van hem herinnert,

nogmaals te binnen brengt, en zich nogmaals doet mededeelen. Schiet de jager raak, de polsdrager, schoon hy niets gezien heeft dan wat vuur en rook, heeft het haas driemaal over den bol zien buitelen; is het haas vrij, de polsdrager beweert dat hy er de wol by vlokken heeft zien afstuiven. Gebeurt het een enkele maal; het gebeurt, »nooit» zweeren jagers en polsdragers, maar het zou toch kunnen zijn; na een ongelukkige jacht, met sneeuw aan de lucht; tegen het sluiten;..... dat er een haas..... »meegenomen» moet worden, die — op de grensscheiding van een privative jacht ligt; — enfin! om het hatelijke woord dan maar te zeggen, — die in 't leger moet worden geschoten, ofschoon er dan ook strikt genomen een pols en een polsdrager is om hem te doen rijzen..... Poef! de lepels hebben zich niet boven het gras opgeheven — hy ligt al te trekken.

»Net toen hy oprees,» zegt de jager.

»Je was der gaauw by,» zeit de polsdrager; »hy was je haast te gaauw of.»

»Een ander zou hem in 't leger geschoten hebben!» zegt de jager.»

»Dat loof ik er ook wel van,» zegt de polsdrager, »hy zou aars net het dijkkie overewipt hebben toen ie 't beet kreeg.»

De polsdrager zegt dit niet uit beleefdheid of uit laagheid, maar uit volle overtuiging.

»Een mooi haas,» zeit de jager; daar hy den armen drommel met een klap in den nek afmaakt. »Een mooie rammelaar.»

»Een mooie rammelaar,» echo't de polsdrager.

»Ik zei et 't je ommers wel, dat er op dit stuk een rijzen zou?» herinnert de jager.

»'t Is waar ook,» andwoordt de polsdrager; schoon de jager de woorden niet van zijn lippen heeft laten komen. »Je zag het vast an den hond?»

»Neen!» zegt de jager, die (let wel!) nimmer des polsdragers venatorische gissingen goedkeurt: »dat niet.»

»Had je'em dan espeurd in 't slik an den dam?»

»Ook niet!» herneemt de jager met groote wijsheid, »maar daar was daareven ommers een voedster opgegaan.»

»Was dat een voedster, Arie! die je misschoot?»

»Misschoot?» vraagt de jager met verontwaardiging.

»Hij had hagel genoeg. Je zelt em morgen wel vinden...»

En de polsdrager is den andren dag op dat stuk, om den aan de gevolgen zijner wonden overledenen te zoeken; en indien hy hem niet vindt, — stroopers moeten er vóór hem geweest zijn om hem weg te nemen; een wild dier hem hebben verscheurd; of medelijdende natuurgenooten, zullen hem, daar zy hem vonden, wentelende in zijn zweet, op hun rug hebben weggedragen, tot dicht by de naaste eendekooi, waar hy, onder bescherming van het kooirecht, den adem rustig heeft kunnen uitblazen aan het ruige kantjen van een killen sloot, wél overtuigd dat het hem niet aan hagel ontbroken heeft.

HILDEBRAND.

**ONGELOOFELIJKE EN TOCH WARE GESCHIEDENIS
VAN DE JAGT DES HEEREN CHAY.**

Op zekeren dag, in de maand October des jaars 1811 of 1812, des morgens voor het krieken van den dag, beklom de Heer CHAY, een moedig jongeling en tevens voortreffelijk toonkunstenaar uit het zuiden van Frankrijk, in jagtkleeding, met geweer, weitasch en jagtpet, de bedaauwde heuvelen, buiten de poorten van Marseille, niet ver van de zeekust gelegen.

In het Zuiden van Frankrijk is het met de jagt bijzonder vreemd gesteld. Men vindt er een aanzienlijk getal jagers, maar, helaas! groot gebrek aan wild.

Te Marseille, is ieder persoon, die een geweer kan torschen, van natuur- en regtswege jager, en slendert uit dien hoofde met geweer en weitasch rond. Gevoelt hij lust tot jagen, dan staat hij des morgens ten

3 ure op en marcheert, met een half dozijn vogelkooitjes in de hand, anderhalf of twee uren ver over het veld tot in een boschje, waar hij zich, achter de boomen, eene huisje heeft laten opslaan, dat men, in jagerstaal, eene *loerhut* noemt. Hier hangt hij zijne kooitjes op met vogeltjes er in, die echter, sedert dat ze opgezet zijn, het zingen geheel en al hebben afgeleerd. Nu betreft hij zijne loerplaats; laadt zijn geweer; blikk opwaarts naar de flikkerende sterren, en stelt zich allerlei gelukkige gedachten voor. Begint hij soms wat te huiveren, dan wandelt hij eenige schreden op en neder; kaauid, tot tijdverdrijf, de groene naalden van den lariksboom, en laat zich, door den morgenwind, den wasem van weiden en heuvelen toewaaijen. Nu volgen de ochtendschemering, het morgenrood, de zonsopgang en de wind elkander beurtelings op; terwijl de jager het sprekendste bewijs van rekbaar geduld oplevert. Hij blikk neder op de zee; verwenscht de wolken, die hem ongunstig weer voorspellen, en als de zon, met brandende hitte, hooger en hooger stijgt, smacht hij naar den koelen Noordewind, die de bergen hem kunnen verschaffen. Omstreeks tien ure maakt hij zich tot het huiswaarts keeren gereed, en houdt hij zijn' intogt in de stad, met het geluk- en zielsgevoel, dat hij ter jagt is geweest. Morgen wordt de liefhebberij weder herhaald, en dat jagtvermaak kost den jager eene onmatige hoeveelheid gelds: want het kost veel, als men eene goede *loerplaats* wil hebben. Gebeurt het nu of dan, dat

het hoogst zeldzame, verwonderenswaardige voorval plaats vindt, dat eene wilde, uit haar verblijf gejaagde gans een' marseillaanschen jager onder het schot komt, dan kost het den gelukkigen, alles en alles bijeen gerekend, omstreeks vijf honderd francs. De Heer BLANC DE RADAS onthaalde eens zijne vrienden op een' schotel wildbraad, die hem op bijna drie duizend francs kwam te staan; en op dien schotel lagen niets meer dan zes gebraden ortolanen (kleine, zeer smakelijke trekvogels), door den gastheer zelf' geschoten.

Zulk een jager was dan ook vriend CHAY. De jagt was zijne ziel en leven; en hij brandde altijd van verlangen, om dat vermaak te genieten, zoo als het zich van een' zuidelijken Franschman, die tevens kunstenaar en ongehuwd is, laat begrijpen.

Zijne blikken wendden zich naar alle hemelstreken, maar hij zag, als gewoonlijk, niets opdagen. Doch neen, het was of zijne geluks-ster werkelijk aan den gezigteinder voor hem was opgegaan. Er kwam inderdaad een vogel aangevlogen, die zich in het nabijzijnde bosch nederzette. Nog was het nacht, en dit kwam den vogel te stade; want onze jager moest zijne oogen scherp aanstrengen, om bij het starrenlicht van den grooten beer, dat noordwaarts boven de berghoogte flikkerde, een zwart voorwerp of schaduwbeeld te bespeuren, dat hij onder het groene doorschemerende loof zag of meende te zien. Hij mikte met het geweer in die rigting op het raadselachtige voorwerp, en bleef staan, zonder echter los te branden. En hij had wer-

kelijk gelijk. Wat jager, die zijn kunst verstaat, zal op een, in verbeelding zich voordoend voorwerp schieten, en een' geweerknal wagen, waardoor alle voorhanden zijnde vogelen plotseling opvliegen en wegvlugten. Een marseillaansch jager weet te wél, hoe voorzigtig en oplettend men met zulke gasten, met zulke natuur-zeldzaamheden moet te werk gaan. En toch wilde de morgenstond zich nog doen wachten. De Heer CHAY telde de sterren; er waren er nog dertien zichtbaar. Dertien? Een noodlottig getal! zeven van den Wagen, zes van den Orion; bovendien nog een verlopen planeet, die zich scheen te vervelen, bij het lang wegblijven der verwacht wordende zon.

Eindelijk liet het morgenrood in het verre Oosten den bleekrooden zoom van het lichtend gewaad merken, en zich meer en meer ontwikkelend en nader en nader komend, goot de vriendelijke morgen zijne glansrijke lichtstralen op heuvel bij heuvel, op boom bij boom uit, totdat zij eindelijk het boschje bereikten, waar CHAY stond te loeren. Eene lichtstraal viel plotseling op de schuilplaats van den niets kwaads vermoedenden vogel, en — de jager zag hem. Nu werd hij aangespoord om het schot te doen vallen. Het geweer knalde; maar het pankruid had, ongelukkiger wijze, eenigzins nagebrand, zoodat de vogel het had opgemerkt — de percussiegeweren waren destijds nog niet uitgevonden —, bovendien waren onzen jager de handen wat al te koud geworden. »Paf! daar valt hij!» riep de jager en liep ijlings

naar den boom, waarop de vogel zijn verblijf had gehouden. Hij raapte eenig mos en afval van den boomstam op, maar vond niets minder dan den vogel, slechts ééne veder had de vlugteling tusschen de harstige en puntige naalden van den denneboom achter gelaten. De Heer CHAY strekte de hand er naar uit, om toch één enkel bewijs van het gemiste schot te bezitten. Hij beschouwde dit voorwerp met een' droevigen blik, en moeilijk te weerhouden glimlach.

In dit oogenblik deed, door zijne lichtstralen, de zichtbaar geworden God des dags de verzilverde knopen van 's jagers jagtbuis glinsteren, terwijl hij de veder, als een orde-teeken en vogelkundige eertrofée, in zijn linker knoopsgat stak. »O hemel! — riep de jager, wien middelerwijl een licht opging — het was een *pestvogel* (*); het is de veër van een pestvogel!» Nu scheen hem zijn ongeluk dubbel toe. Het verlies was onherstelbaar; want wanneer komt zoodanig een natuurverschijnsel weder voor? Het is geen gewone vogel! Zelden, naauwelijks eens in het jaar, laat hij zich zien, en zijn verschijnen en verdwijnen beteekent altijd iets. Gelukkig, driewerf gelukkig de jager, die met zulk een' buit huiswaarts keert! Hij is voor zijne jagtvrienden een magtige jager, zoo magtig als Nimrod, de eerste jager van den ouden tijd.

Zóó stond de arme CHAY te weeklagen: »Het was een

(*) Deze fraaije vogelsoort, van welker broedplaats en levenswijze nog veel is onbekend gebleven, vertoont zich slechts zeer zeldzaam; soms na verloop van 6 à 7 jaren. Het gemeen gevoelen zag certijds in zijne verschijning een voortteeken van pest; van dáár zijnen naam.

pestvogel!" zóó weergalmde zijne boezemklagt luider en zachter in het rond, in de hoogte en in de diepte: »Helaas! het was een pestvogel; een pestvogel!" Had de toonkunstenaar op dit oogenblik zijne violoncel bij zich gehad, hij zou voorzeker zijn klaagthema hebben geaccompagneerd. Zijne troosteloze blikken dwaalden heen en weder over het wijde veld, dat nu zóó helder door de schitterende zonnestralen werd verlicht, even alsof Phebus zich over 's jagers onheil scheen te verblijden. Maar er deed zich geen geluid, geen leven meer in de uitgestrekte vlakte vernemen; geen enkele vogel streek door het luchtruim heen. De Heer CHAY laadde zijn geweer werktuigelijk op nieuw, en slenderde verder door het bosch. Elk hoopje bladeren, dat den grond bedekte, werd met den voet uiteen gestooten, om te zien, of de ontvlugte vogel er zich onder verschool. De jager rekte zijn' hals uit en zocht hem in de hoogste boomtakken. Het brommen der muggen, deed hem luisteren, en als eene wesp hem voorbij snorde, zag hij plotseling òm, of het welligt de geliefde vlugteling was. Geene twaalf schreden ging hij voorwaarts, zonder de schemering, het geweerschot en het bedriegelijke licht der sterren in zijn hart te verwenschen.

»Daar is hij weder!" riep hij op eens uit, en sprong zijwaarts. En inderdaad de pestvogel liet zich bemerken. Digt voor 's jagers voeten kwam hij uit het hoog opgeschoten gras te voorschijn. Het geweer ging als van zelf, door geestenhanden bestuurd, los en er

vielen twee pijnappels van den boom. De vogel zweefde zegepralend in de lucht; hij schudde ongestoord zijne redding aanbrengeude vlerken, en vloog van het bosch naar den berg, van den berg naar het dal en van het dal over het meer. Onze jager volgde hem moedig en gelaten; hij zag noch regts, noch links, de vogel in de lucht alleen wees hem den weg aan. Het was omtrent acht ure in den morgen. De vervolging werd hoe langer hoe belangrijker, en meer en meer driftig. De jager wilde den vogel niet laten varen, en de vogel vloog bij voortdoring duizend schreden, wel geteld, verder; zette zich rustig op den heidegrond neder en wachtte tot dat de jager zijn geweer op hem aanlegde, om weder op te vliegen en te verdwijnen. Zoo legden beiden eenen langen weg af over vlakke en heuvels. De jager trachtte zijnen dorst te lesschen aan het wilde druivenloof, dat bijna drooger was dan zijne keel.

Reeds had hij, nog altijd den vogel in zijne vlugt volgende, de helling der heuvel-keten onder zijne voeten, die van den top des bergs Puget tot aan kaap Montredan loopt. De beide avonturiers lieten Cassis en La Ciotat regts liggen, en volgden het wijde, lang uitgestrekte dal tusschen Signe en Saint-Cyr; beiden waren doodmoede. De nacht brak aan. Het nederige dorpje Saint-Cyr liet reeds zijne avondlichten door de vensterglazen flikkeren. Honger, dorst en vermoeidheid, de gevolgen van den zoo ongelukkig doorgebragten dag, hadden onzen vriend deerlijk gekweld. De

jager trad de deur eener herberg, de Zwarte Arend, in, waar men te voet en te paard kon onderkomen. Hij legde zijn geweer neder. Waar de vogel zijn nachtkwartier had gekozen, wie kan het zeggen?

Voor den voetganger is een nachtverblijf een aardsch paradijs. De Heer CHAY liet zich een smakelijk avondeten voorzetten. Het was eigenlijk zijn ontbijt, middag- en avondeten te gelijk. Daarop legde hij zich, verzadigd en welgemoed, in het zachte bed, en genoot eenen verkwikkenden slaap; terwijl hij, niet zonder reden, droomde, dat hij den geliefden vogel met beide handen greep.

Reeds vroeg, bij het aanbreken van den dag, was hij weder op de been, zoo als het een' jager betaamt; want voor den jager heeft, boven velen, de morgenstond goud in den mond. Hij meende den terugweg naar Marseille in te slaan; maar vestigde nog eenmaal zijne bedroefde blikken, onder het lozen van zware zuchten, naar de gezegende velden van het dorpje Le Castellet, waar de onbereikbare vogel, naar alle waarschijnlijkheid, zijn nachtkwartier had gehouden. Onder zulke gedachten drentelde hij langs een' half ingestorten tuinmuur voort, die met in het wild opgegroeid vijgenloof genoegzaam geheel was behangen. Speelsgewijze stiet hij met den loop van het geweer de op den grond liggende bladeren van elkander, terwijl zijne lippen, naar jagersgewoonte, een aanhoudend Rrrrrrr en Brrrrrr deden hooren. Op eens verhief zich, met vleugelgeklap en angstgeschreeuw, de be-

wüste vogel van uit zijne rustplaats en fladderde voorwaarts in den koelen morgenwind. Achter hem ging het geweer los, maar in den wind, en onze jager strompelde en klauterde over het puin van den tuinmuur en over den wijnberg, door den kruiddamp, den vogel achter na. En zoo vergat hij het huiswaarts keeren. De vlugteling lokte hem van plaats tot plaats, van dal tot dal den geheelen dag door verder, en met den avond bereikte de jager Hyères, het kleine vriendelijke Hyères, in het geuren verspreidende, met oranjeboomen beplant dal gelegen.

Het was de eerste maal in zijn leven, dat onze avonturier te Hyères kwam. Hij hield onbegrijpelijk veel van oranjeappelen en den geur hunner lelie-witte bloesems: daarom deed hij nog laat in den avond, vóór het te bed gaan, eene wandeling naar den bekoorlijken tuin der Hespériden, die den Heer FILNÉ toebehoorde. Het geweer onder den arm, dreutelde hij voorwaarts en bewoog de schouders zoo welgevallig, als de kloekste jager van geheel Provence. De volle maan deed hare heldere lichtstralen op de toppen der steekpalmen flikkeren, vriendelijker dan de middagzon hare glansrijke stralen op de kruinen der boomen, langs de boulevards te Parijs kan uitstorten. Onze jagtlustige musikus bezat, zoo als alle jongelingen van het zuiden, schoon hij het zelf niet bespeurde, een' rijken schat van poëtisch gevoel in zijn gemoed. Hij gaf zich geheel en al aan het zoete genot der natuurbeschouwing over en verzonk in stille behagelijke ge-

dachten , onder het scheppen der aangenaamste droombeelden. De zeewind speelde zacht en streelend met zijne haarlokken , en drenkte zijnen adem met de geuren van mirthe- en oranjebloesems. »O ! — sprak onze jager in zich zelv' — wat zou ik er om geven , als ik mijne violoncel hier had. Ik zou hier het lied der opera : Joseph in Egypte : »O vaderlijke velden !” met vreugde spelen.

Gedurende deze gemoedelijke gedachten , viel onze jager iets glinsterends in het oog ; hij deed eene schrede voorwaarts. Het was eene kleine vijgenbestruijk , die tegen een tuinmuur stond ; de keerzijden der bladeren blonken in het maanlicht met matten zilverglans. De verrukte zwerver trad nader bij en bukte met zijn geheele ligchaam , in den vorm van een vraagteeken , over de ritselende plant. Zij ruischte hem een zacht antwoord toe , en streelde hem door het voorover bukken , met zijne bladeren over het aangezigt. Maar de jager kreunde zich aan die liefkozingen niet : hij had iets anders gezien. Hij rigtte zich op , als eene kaars , in den vorm van een uitroepsteeken ; nam zijn geweer ; laadde het en sloeg , in dreigende houding , aan. Vijf schreden van hem af , zat op een' dorren , bladerloozen , vooruitspringenden tak , een vogel , die met zijne vleugels klapwiekte , zijne borst pluisde , en zich tot in alle vederpunten , met een zeker welbehagen , in de frissche nachtlucht schudde. Reeds lag des jagers wijsvinger aan den trekker van het geweer , maar hij bleef daaraan leggen als een stuk lood ; want hij

kon het niet over zijn hart en geweten krijgen, om los te branden. Een arme, niets kwaads vermoedende vogel op vijf passen te schieten. — O schande! welk eerlijk jager zou zijn voordeel aldus misbruiken. Het zou den ongelukkigen pestvogel, zoo na onder het schot, slimmer zijn gegaan dan wijlen ROMULUS, den eersten koning der Romeinen. Hij zou, bij levendigen lijve, bij het onmisbare schot, geheel en al, in rook en vuur zijn omgekomen, verbrand en vermord! Bovendien was het in de goede stad Hyères, zoo goed als elders, verboden ter elfde nachtelijke ure een geweer af te schieten. Om al deze redenen ont-hield onze vriend zich van het schieten, en bleef dus onbewegelijk staan, met de monding van het geweer bestendig naar den vogel gerigt. Deze had geene zorg; stak den snavel onder de vleugelen en sliep onbekommerd in, als een kind aan den rand eener diepe wel-bron. De jager stond; verheugde zich over den slaap der weerlooze onschuld, en dacht: »wacht maar, tot het dag wordt!» — Tot tijdverdrijf overwoog hij het moorddadig tooneel, dat met de eerste morgenstraal zou plaats grijpen. Hij bleef scherp op het arme dier mikken, dat, in het liefelijke, heldere maanlicht, een' ongestoorden slaap genoot. Reeds in gedachten braadde hij den vogel; goot er, in verbeelding, eene kappersaus over heen; kloof en verslond hem met de oogen. Op zulk eene wijze, en met zulke voorstellingen bevredigde hij zijne maag, die zich geheel nuchteren begon te doen gevoelen. Hij keek op zijn horologie, en

wel zoo dikwijls, dat de morgenstond zich eindelijk boven de heuvelen, ten Oosten van het stedeke, deed onderscheiden. Nu was het, volgens natuur- en menschen-regt, geoorloofd te schieten. Onze held trad tien schreden rugwaarts en zong in gedachten het toenmaals geliefkoosds lied van BERTON:

»*Quand ou fut toujours vertueux,*
»*Qu'on aime à voir lever l'aurore.*»

Nu vestigde zich zijn oog scherper op den pestvogel, langs den geweerloop, en — hij trok af. Maar de steen knetterde vruchteloos op de pan, en de echo van bosch en velden bleef stom. Het pankruid was, door de vochtige nachtlucht, nat geworden. De jager liet een luiden vloek zijn' mond ontglippen; de vogel, uit zijn' slaap gewekt, rekte kop en vleugels uit, en — fladderde zuidwaarts henen. Mijnheer CHAY was hoogst verdrietig en riep alle oranje-boomen in den omtrek tot getuige van zijnen eed, dat hij den pestvogel, dood of levend, moest hebben, al zou hij ook zijne eigene jagersziel tegen de ziel van den vogel op het spel zetten. En hij was werkelijk, door jagtpassie, buiten zich zelve. Hij strompelde voorwaarts, langs de oevers van de rivier de Var; vertrapte of vernielde alle vijgenstruiken langs zijn' weg en liet zich de vruchten smaken. Op vijfhonderd passen schoot hij naar den vogel, maar te vergeefs, en hij dronk, als koning DAVID op zijne vlugt, het water eener nabijzijnde bron. Hij ontwaarde niet, hoe zijne maag van honger in een kromp, en zijne

ingewanden rommelden; hoe zijne voeten tintelden en opzwellen. Met bevende lippen, slapeloos matte oogen, de aderen zijner handen blaauw opgelopen; de haren overend staande onder den viltten hoed; het voorhoofd door de zon verbrand, met zweetdruppels bedekt, en bloedrood opgezwollen, — zoo landde hij den volgenden dag te Nizza aan; liep, zoo spoedig mogelijk, in het logement: de zwarte adelaar, en wierp zich, uitgeput van krachten, ja schier half dood, te bed.

De weldadige natuur gunde hem eenen verkwikkenden, achttien uren duren den slaap. Hij ontwaakte; wreef zich de oogen en schelde, om een ontbijt te bestellen. Een knecht verscheen, boog zich en sprak: »*Che domanda la sua Eccellenza?*» — »Wat koekoek, — riep de jager — heeft de verwenschte pestvogel mij dan naar Italië heen gevoerd, terwijl ik geen woord Italiaansch versta! zoo zal ik dan van honger moeten sterven!» In dezen hoogen nood, nam hij zijne toevlugt tot de algemeen verstaanbare gebaardentaal, om den knecht den hongerdood begrijpelijk te maken: »*Brodo? manzo? vitello?*» vroegde de knecht. »*Brodo, manzo, vitello,*» antwoordde CHAY, met het hoofd knikkend, daar hij in zijnen hongersnood met alles te vreden was.

Hij stond op en kleepte zich. Toen hij naar zijn vest greep, overviel hem eene schrikkelijke, terneerslaande gedachte. Zijn laatste vijf-frank-stuk had hij te Hyères uitgegeven. Zijne beurs lag vóór hem op den schoorsteenmantel, uitgestrekt, plat en ledig.

Tranen kwamen in zijne oogen. Hij deed, wat men in zulke noodlottige omstandigheden, *gratis*, en het beste kan doen: hij hield eene zwaarmoedige alleen-spraak. »O hemel! — zoo sprak hij — hoe zal het mij gaan, mij, ridder van de droevige figuur? als de kastelein mij de rekening der vertering voorlegt, en ik hem in zijne taal geen woord kan zeggen ter mijner verontschuldiging?! Neen, liever als een eerlijk man van honger sterven, dan met schimp en schande als een insolvente te blijven zitten. Het is besloten! Ik roer het onbetaald ontbijt niet aan, vóór ik zeker ben van waar ik het geld voor de rekening zal bekomen!”

Juist was onze held, door dit moedig besluit, eenigzins met zichzelf bevredigd, toen de knecht met een groot schenkblad binnen trad, en een heerlijke geur van gebrad en smakelijke geregten zich door het vertrek verspreidde. Onze doodhongerige vriend wappende zich met heldhaftige onthouding. Met trotsche, afwijzende gebaarden en uitgestrekte armen, wees hij den knaap met zijne schotels de deur. Deze zag hem met verwondering aan. »Hebt ge eene violoncel?” — vraagde CHAY — *un grand violino, una Cosa che fa cosi?*” en ter verduidelijking, plaatste hij zich achter een’ stoel, en streek met den laadstok van zijn geweer over een der voorpooten, even als speelde hij een’ bas. — »Ah ah! — riep de knecht — *una bassa cantante! un violoncello! ce n’è uno nell’ osteria!*” Hij liep spoedig naar beneden, en kwam een oogen-

blik daarna met eene violoncel terug, die hij voor de knieën van onzen vriend nederzette.

Op het zien van het muziekinstrument helderde zich plotseling het gelaat onzes lijdenden jagers op. Hij omhelsde het; hij liefkoosde het, even als wanneer men een' boezemvriend in een wildvreemd land wedervindt. In weemoedige verrukking riep hij uit: »O hemelsche kunst! laat mij in uwe heilige dienst alle folteringen van gebrek en honger overwinnen! Een lied van MEHUL zal mijn ontbijt zijn!» Hij stemde het instrument; het gaf een' zuiveren, krachtvollen toon van zich. Hij preludeerde met de solo uit het tweede bedrijf der Vestaalsche maagd, het tooneel, waarin het altaar-vuur uitgaat. Eigenlijk — dacht hij bij zich zelve — is de solo uitsluitend voor de klarinet gecomponeerd; maar als ik SPONTINI aantref, daar ik nu toch in Italië ben, zal ik hem raden, om ze voor de violoncel om te werken. Welk eene betere uitwerking zal het hebben! Goed zoo — nu iets van MEHUL, van den voortreffelijken MEHUL; groote aria uit Joseph.»

De violoncel klonk, en deszelfs liefelijke, dieptrillende toonen weërgalmden door geheel het huis. Aan deuren, vensters en trappen stonden de toehoorders te luisteren. Men had in het stadje meermalen groote stukken uit fransche melodiën gehoord, maar die nimmer zóó voortreffelijk hooren uitvoeren als door CHAY's spel. Men stond met open monden te luisteren; riep gedurig »bravo, bravissimo!» en klapte

onophoudelijk in de handen. Eer nog een uur was vervlogen, wist de geheele stad reeds, dat APOLLO des nachts was aangekomen, en eer de avond aanbak waren er reeds, ter zijner eere, sonnetten in omloop, die met de woorden aanvingen: »*O Febe francese, Dio della musica!*” Maar PHEBUS had nog niets in de maag en was nog dood nuchteren.

Eindelijk trad de logementhouder met de beleefdste eerbiedsbetuigingen de kamer binnen; naderde den kunstenaar, en gaf, in half fransche bewoordingen, de bede te kennen of *la sua Eccellenza* zijn huis de eer wilde bewijzen van in de groote zaal een concert te geven, de entree tegen twee francs. Het laat zich begrijpen, hoe dit voorstel onzen vriend opfleurde. »Met het grootste genoegen, — hernam hij — gij kunt het aankondigen en de groote zaal daartoe in gereedheid laten brengen. Meent gij dat het voordeel zal opleveren?” — »Voor 150 francs blijft ik borg!” — sprak de waard. — »Goed!” — zeide CHAY — laat het tegen morgen aankondigen, en laat mij nu een ontbijt opdisschen.”

Na het ontbijt, maar tevens het middag- en avondeten, zette zich CHAY aan het zamenstellen van zijn concert-programma, als volgt: No. 1. Serenade uit Montano en Stephani; No. 2. De pestvogel, een *notturmo*, nieuw thema met variatiën; No. 3. Het jagerfinale uit HENDRIK IV 's jongelings jaren; No. 4. Lied »*Quand ou fut toujours vertueux*. No. 5. Groote aria »*En vain Pharaön enz.*” uit Joseph in Egypte, van MEHUL; No. 6.

Afscheid van Nizza »*Nice, mia Nice, addio*»; den kunstvrienden dezer stad toegewijd, door CHAY.

De waard ontving het lijstje, en vraagde: »denkt uwe genade lang in Nizza te blijven?» — »Volstrekt niet, ik wensch dadelijk na het concert te vertrekken.» — »Heeft uwe genade dan al hare zaken in dezen omtrek geëindigd?» — »Ja, bijna alle. Hoe kom ik langs den kortsten weg weder naar Marseille?» — »Daartoe vindt uwe genade overmorgen de schoonste gelegenheid. Er vertrekt een schip naar Toulon, een nette brikship: *La vierge des sept douleurs*. Daarmede kunt gij vertrekken; het is eene speelvaart. Op mijn woord! ik raad u goed. Geloof mij en bestel u eene plaats op het schip.» — »Wanneer kom ik dan te Toulon?» — »Des avonds bij tijds, nog vóór den nacht. Om dezen tijd heeft men altijd goeden wind derwaarts.» — »Inderdaad, dat is mij aangenaam. Dan heb ik, bij deze gelegenheid, het genoeg Toulon te zien, waar ik nog niet ben geweest.» — »Komt uwe genade dan niet van Toulon?» — »Welneen! ik kom regts en links over het veld; ik liep, met het geweer in den arm, eenen vermaledijden vogel tot hiertoe na; daar zal ik lang aan denken.»

Den avond van den volgenden dag kwam. Het concert ving aan, en liep ten einde. Het was eenigzins eentoonig, maar het bragt den kunstenaar toch een paar honderd francs op. Ah, dacht hij, het is tweemaal zoo veel, als ik voor de tehuis reis noodig heb, en derhalve verdeelde hij honderd francs onder de

dienstboden van het logement, die hem daarvoor met lofspraken en zegenwenschen overlaadden. Den volgenden morgen, ter bestemden tijde, ging het brikschip, met onzen vriend aan boord, naar Toulon onder zeil.

Het ging hem, als bijna alle reizigers. Bij het afvaren had hij voortreffelijk weder. Voor zijne verrukte oogen breidde zich de zee langzamerhand nit, en verhief zich in ontelbare kleine, schuimende golven, terwijl in elke golf eene zonnestraal, als in eenen gekleurden spiegel flikkerde. De zeilen zwollen lustig door den wind; de kleine golven doken onder de gewelfde borst van het vaartuig, en deden een geruisch en gemurmel hooren, even als eene zachte Italiaansche alleenspraak. Onze vriend ademde met gezwollen borst de frissche lucht van het bruischende zeewater in, den geur der mosselbanken en dien van het teer, waarmede de scheepsplanken waren gesmeerd. Hij wandelde op het verdek heen en weder; inwendig gelukkig en zielstevreden, met opgeklaarden blik en juichend hart rondom zich heen starend. Der effene en bekoorlijke zee wierp hij vleijende groeten toe. »Hoe heerlijk is het hier! — sprak hij — gezegend zij de pestvogel en mijn beschermgeest, die mij herwaarts hebben gevoerd.»

De kapitein zat aan den voet der mast en nam zijn ontbijt. CHAY ging tot hem: »Heerlijk weder, kapitein! dat wij heden hebben; niet waar?» — »Landwind!» bromde de zeeman. — »Nu ja, en dan...» — »Nu, wat meent ge dan?» — »Ik meen, ik meen;» zei CHAY, en meende verder niets, maar blikte naar den

hemel; floot een liedje en ging naar den stuurman. »Wij hebben landwind, oude, niet waar?» De stuurman gaf geen antwoord, en onze praatachtige vriend begaf zich weder naar den kapitein. »Heden avond, kapitein! — zei hij, zich de handen wrijvend — zijt gij mijn gast bij een' beker punsch.» — De kapitein schudde het hoofd. — »Wat wij daar ginder zien is kaap Licié, niet waar?» Nu liet de kapitein zich hooren. »Duizend donders! — riep hij, en wierp zijn ontbijt in zee — al weer Engelschen!» CHAY trad, van schrik, eenige schreden achteruit. »Engelschen! — riep hij — om 's hemels wil, zijn het werkelijk Engelschen, die gij ziet? Waar dan, waar?» De kapitein stampte woedend met den voet. »Vier, vijf, zes, zeven fregatten; hel en duivel!» De arme musikant werd doodsbleek. »Zullen zij ons gevangen nemen?» — vraagde hij in stilte. »Voor den duivel niet; waarachtig niet! — riep de grimmige zeeman — veeleer zal mij...» — »Wat? wat dan?» — vraagde de kunstenaar, klappertandend. — »Eer steek ik de brandende pijp in het kruidvat, en jaag de brik met man en muis in de lucht!» De overmaat van schrik bragt onzen vriend tot zich zelve, zoodat hij weder begon te praten. »Hoor, heer kapitein! hoor toch, — riep hij uit — hoor toch naar mij.» — »Neen, ik hoor alleen naar hetgeen verstandig is! Hei daar, waar is mijne pijp?» — »Hoor toch, heer kapitein? Bedenk toch, dat gij huisvaders aan boord hebt, mij, bij voorbeeld. Ik, ziet gij, hoort gij, ik heb eene vrouw en zeven kin-

deren te onderhouden! Neem het ter harte, heer kapitein! Uwe vrouw, denk toch aan uwe gemalin!" — »Och! voor den duivel! met je bedenken! ik ben een jong gezel!" — »Heel goed, voortreffelijk; maar bedenk toch..." — »Wat babbel je toch, mijnheer de komediant? ik heb alles reeds beslist. Ik heb geen lust, om bij die schoftige Engelschen op de roeiban-ken te zitten, en mij de ziel uit het ligchaam te roeijen, versta je me?" — »O zeer goed, zeer goed, heer kapitein, ik versta u. Laat ons goede vrienden blijven!..." — »Basta, mijnheer de komediant, maak ons ruimte om te manoeuvreren; scheer je naar beneden in de kooi en bidt. Voort, voort!"

De morgen-nevel was weggetrokken, en het eskader van sir HUDSON LOWE lag nu duidelijk voor het oog der reizigers. Zeven fregatten en verscheidene kleine vaartuigen vormden eene zoo wèl zamensluitende keten voor de reede van Toulon, dat geen notedop er door kon slippen. Onze vriend leunde met knikkende knieën en betraande oogen op het achterdek. »Die pestvogel, die pestvogel!" riep hij, en zuchtte onder het uiten dezer woorden. De kapitein kommandeerde de ééne manoeuvre na de andere, de eene nog vreeselijker dan de andere. Eene sloep verliet het vlagschip en schoot op het brikschip toe, even als een krokodil op zijne prooi. »In 's hemels naam!" bad en riep CHAY met gevouwen handen — »Heer kapitein laat ons omkeeren, naar Nizza wederkeeren!" — »*Sacre dieu*, heer komediant — brulde de kapitein — als je nog één

woord spreekt, jaag ik je een kogel door den kop!" — Op dit oogenblik luidde plotseling de groote scheepsklok, en was op eens neêrgeslingerd. — »Wie luidt daar?" schreeuwde de kapitein. — »Niemand" — antwoordden de matrozen. De kapitein keerde zich om: »O, zoo." — »Wie heeft dan geluid?" vraagde CHAY, fluisterend aan den stuurman. — »Wie zou het geweest zijn? — zei de oude, lagchend — het is maar een kleine zes en dertig ponder die over de klok is heengevlogen." — De arme CHAY bedekte zijn gezigt met beide handen, en ging op de hurken zitten. — »Opgepast, mijnheer! riep de stuurman, daar komt nog zoo'n boontje aangevlogen, ik hoor het fluiten. Zie je wel! een voet verder links, en we hadden het beet gehad. Een derde, vierde, vijfde! het is ons geluk, dat die kerels dáár ginder het mikken niet verstaan. Ja, mijn lieve mijnheer! bij Trafalgar, toen ik dáár was op den Pluto, hebben we tien duizend zulke noten present gekregen." — »En dat om een pestvogel!" — prevelde onze vriend, sidderend. — »Wat meent mijnheer?" — vroeg de oude. »Niets, goede vriend; ik meen volstrekt niets!"

»Bij je stukken, jongens! — kommandeerde de kapitein, met eene stem, als de brullende noordewind — bij je stukken!" Het was een oude zeerob die kapitein! de kogels en hij waren reeds lang goede bekenden. Hij had wel van blijdschap willen opspringen, dat hij weêr kruid rook. Zijn hart was zoo vast en taai, als zijn geteerde scheepsmuts. Bij onzen beven-

den, neêrgezonken vriend, werd de nieuwsgierigheid meer en meer opgewekt. Hij rigtte zich een weinig op, om voorzigtig over boord te kijken. Welk een aanblik? De haren stonden hem te berge! Honderd schreden vóór hem, zag hij de sloep. Een witte rookwolk ging uit haar op, uit welker midden een roodachtige bliksemstraal flikkerde, en het volgende oogenblik hoorde hij, aan het achterboord van het brik-schip, de planken kraken. »Dat was goed gemikt!» riep de stuurman. — »Nu, wat doet gij daar toch, mijnheer de passagier — riep de kapitein — hebt ge uw geweer alleen voor de muizenjagt? Haalt het te voorschijn! Ge kunt het hier gebruiken!» — Onze vriend beefde over al zijne leden, hij sloop, of beter gezegd, hij kroop, door het gat van het luik, naar beneden, en was bijna van den trap naar tusschen-deks nedergetuimeld. — Daar beneden in de kajuit stond het armzalige geweer, treurig en in een hoek leunend. »Daar is het!» zuchtte hij, en in die zucht lag de herinnering aan de geheele, lange lijdensgeschiedenis der laatste dagen, die hem bij het zien van het onschuldige moordgeweer, des te dieper door het hart sneed. De beenen wilden hem niet meer dragen. Hij wierp zich troosteloos in de hangmat, en beval zijne ziel aan God.

Kunstenaars hebben — men weet het — een zeer gevoelig zenuwgestel, en het is daarom geen wonder, als bij hen, na eene geweldige opgewondenheid, eene plotselinge neerslagtigheid plaats grijpt. Dan voelen

zij, in al hunne ledematen, eene zekere vermoeidheid. De werkzaamheid der hersenen verflauwt, en de slaap overmeestert hunne zinnen. Het ging hier dus zeer natuurlijk en volkomen physiologisch toe, zoo dat CHAY, na weinige oogenblikken, in zijne hangmat insliep. Zijn bed wiegde hem heen en weder; van een onrustigen slaap verviel hij in een' wonderlijken droom. Eerst zag hij niets dan Engelschen, met pestvogelveren op hunne hoeden. Zij kwamen op hem toe; bromden: *Goddam! Goddam!* en wilden hem in eene violoncel opsluiten. Dan zag hij niets dan groote klokken rondloopen, en de klepel in elke klok was een zes en dertig ponder. Op eens liep eene Engelsche sloep, met volle zeilen, te Nizza de concertzaal binnen. Hij speelde, en boven op een tak hulst of steekpalm, zaten PHARAO en JOSEPH, en riepen hem, in het Egyptisch: *bravo, bravo!* toe. Dan kwam de geniale MEHUL, maar in de uniform van een scheepskapitein, en kommandeerde eene cantate met drie rijen kanonnen op het dek. De hemel weet, hoe lang onze vriend zoo slapend zou hebben gedroomd. Toen hij ontwaakte, was het donker om hem heen, en, hoe donker? eene tastbare duisternis, zoo als de dichters zeggen. Hij luisterde, luisterde; maar — vernam niets, dan een stil, lang, aanhoudend fluiten, en dat zoo hol, zoo akelig, als of de zielen der afgestorvenen, op de vleugelen des winds, hem voorbij zweefden. Eene rilling overviel hem. »Waar ben ik? — sprak hij bij zich zelve — ben

ik in het niet verzonken?" Dit schrikwekkend vermoeden werd hem, met elk oogenblik waarschijnlijker. Geen geluid deed zich hoegenaamd hooren. Alles was, als de stilte van het graf; alles dikke, digte duisternis. In gedachten verdiept, hield onze held eene alleenspraak. »Zeker, zeker — zei hij — ben ik in het niet verzonken; ik lig midden in het niet; wat zal ik aanvangen? welk leven kan ik leiden?" Na rijpelijk overwegen, kwam hij op het denkbeeld, dat het beste in zijn' toestand zou zijn — niets te doen. Deze gedachte drukte hem hoe langer hoe dieper ter neder. Hij lag een' geruimen tijd stil, als in het graf, en verroerde geen lid.

Op eens hoort hij, niet ver van hem af, in het duister, eenige zware stappen naderbij komen. »Wie daar!" riep hij, met eene soort van doodenstem. »Ho ho!" — hoorde hij antwoorden — »ligt gij daar nog rustig en wel in uw slaapsteê, heer komediant? Marsch, op de beenen, en er uit; de reis is ten einde; we liggen in de haven!"

CHAY sprong, verrast en opgetogen, in zijne hangmat op tegen de zoldering. »In de haven? — riep hij — God zij dank!" Hij klapte in de handen, stak ze uit naar die zijde, van waar hij de stem had gehoord, en van waar eene flauwe schemering van boven nederviel. Hij vond eene ladder en klom naar boven; en ziet, daar flikkerden de sterren boven zijn hoofd, en vóór hem lag de verlichte stad; terwijl hij de teer- en brandlucht der scheepswerven van verre rook. »God dank! juichtte hij, uit de volheid zijns harten — wij zijn in Toulon!"

De oude stuurman zat op het dek. CHAY groette hem met een verruimd gemoed. »Nu, mijn vriend! wat zijn wij er gelukkig afgekomen!» — »Ja wel gelukkig — riep de oude — de heilige maagd heeft, ter liefde van haar schip, een wonder gedaan! Juist op het oogenblik, dat de engelschman ons wilde nemen, zond ze hem een' storm op den hals, en die heeft hem den kop gewassen. Maar, hoe hebben wij ook gemanoeuvreed! Wat zegt ge van onze manoeuvre, heer komediant? hee?» — »O, het was eene voortreffelijke manoeuvre!» — »En welk een storm! tien knopen liep ons schip in een uur!» — Nu eerst schoot onzen vriend de schrik over het doorgestane gevaar in de beenen. »Om 's hemels wil — riep hij — een storm?» — »Hoe, wat duivel! — zei de oude — ge doet even als of ge er niet bij waart geweest!» — »Ik, wel zekerlijk, wel zeker, de storm..... O hemelsche moeder!» — En nu daalde, stil en bedaard, onze held weder in de donkere kajuit, om te danken en zijn geweer te gaan halen.

Eenige minuten later, sprong hij, met het geweer in den geweer-zak op den arm, luchtig gelijk hij was, in eene der vele booten, die ten dienste der aankomende reizigers gereed liggen. De boot gleed voorwaarts, en met drie roeislagen voelde de reiziger, tot zijne hartelijke blijdschap, den vasten grond onder zijne voeten; hij stond op de stevig gemuurde kade. »God zij dank! — sprak hij — ik ben in Toulon; tien uren van Marseille! Morgen kan ik te huis zijn. Nu da-

delijk naar een goed kwartier, en te bed." Hij bevond zich in eene regtlijnige straat. Ter beider zijden waren nog eenige winkels open en verlicht. Vóór het naast-bijgelegen huis brandde een groote lantaarn, en, bij zijn schijnsel, zag hij een' zwarten adelaar boven de deur. »Dit is nu de derde zwarte arend op mijne reis — dacht hij — maar dat zegt niets; wij zullen hem niet voorbij gaan. *Garçon!* riep hij binnentredend, eene kamer en een goed bed!" — Een lummelige knaap, die zijne witbonten slaapmuts over de ooren had, kwam, op het geroep van den aankomenden gast, te voorschijn; ging, als een stomme nachtwandelaar, vóór hem uit; bragt hem in eene kamer; zette het licht op de tafel, en verwijderde zich, zonder goeden nacht te zeggen. »Lompert! — pruttelde onze vriend — maar, inderdaad, zóó ontvangt men reizigers, wanneer ze niet, als groote heeren, komen aangereden. Omdat ik niets meébreng dan mijn geweer, beschouwt hij mij als eene nul in 't cijfer." Maar hij vond spoedig troost voor deze minachting. Hij wierp zijne kleederen uit, en stapte spoedig, met innig welbehagen in het bed, als in een verkwikkend bad. Hij genoot een' slaap, alsof hij al de slapelooze nachten zijns levens wilde inhalen; hij sliep zoo rustig en vast, als een kind; terwijl vrolijke droomen hem omzweefden. De volgenden morgen waren de zon en onze vriend te gelijk op, als hadden zij, gelijk broeders, in het zelfde bed rustende, el-kander gewekt. CHAY sprong op, kleedde zich, sehelde; en, toen de knecht binnen trad, wierp de gast

een vijf francs stuk op tafel, met de woorden — »Dáár, voor kamer en bed; het overige voor u.» Dit gezegd hebbende, nam hij het omwikkelde geweer onder den arm, en was in drie sprongen beneden en op straat. Hij zag om zich heen. »Wel satans! — sprak hij in zich zelve — er zijn prachtige straten in Toulon. Ik wenschte het arsenaal wel te zien, als ik er tijd toe had. Maar de hoofdzaak is, dat ik heden bij tijds naar Marseille kom, derhalve — voorwaarts!»

Onder het fluiten van een vrolijk jagersliedje, kwam CHAY op eene plaats, waar een aantal voerlieden met huurrijtuigen stonden. Hij ging tot hen, en vroeg of er ook gelegenheid naar Marseille was? Een der koetsiers knikte, zonder te spreken, met het hoofd, en wees met zijne zweep naar eene kales, waarin reeds drie personen zaten, en op den vierden wachtten. »Vertrek je dadelijk?» vroegde CHAY. De koetsier knikte nogmaals en klom op den bok. Onze vriend sloop in het rijtuig; groette zijne drie reisgezellen en zette zich op zijn gemak in zijn hoekje No. 4.

»Ik moet zeggen, — dacht hij bij zich zelve, — dat het regt gelukkig uitvalt! Sedert gisteren, is het toeval mij weder gunstig geweest; maar het was ook hoog tijd geworden.» — De wagen reed vlug voort; de drie passagiers zaten stil en spraken geen woord. Er heerschte een stug, langwijlig zwijgen in de nauwe ruimte, en dat hield onze praatgrage vriend niet uit. Hij liet geene poging onbeproefd, om een gesprek aan te knopen. »Het gaat goed vooruit,» — zeide hij —

maar het hielp niet. »Het is een wonderschoone morgen,» zoo ging hij voort, — maar het was of hij tot dooden sprak. »Men reist te land toch geruster dan op zee;» — den drie overigen scheen dit volkomen onverschillig te zijn.

Nu begon hij te begrijpen, dat hij het wat duidelijker moest aanleggen; daarom wendde hij zich meer bepaald tot zijnen buurman ter regter zijde, »denkt gij, mijnheer, dat wij vroeg genoeg zullen aankomen?» — »*Alle venti tre,*» (ten 23 ure, dat is: een uur na zonnenondergang) antwoordde de buurman. »*Alle venti tre?* — hernam CHAY — mijnheer is zeker een Italiaan, *Signor Italiano?*» — »*Signor si.*» — »Uit Nizza?» — »*Di Firenze,*» was het wederantwoord; »*de Florence?* — uit Florence? wel duivels, dan zijt ge nog ver van huis?» — Na dit kort gesprek, wendde CHAY zich tot zijn overbuurman; »vergeef het mij, mijnheer, als ik mij niet bedrieg, meen ik reeds ergens het genoegen te hebben gehad u te ontmoeten. Zijt ge niet van Marseille?» — »*Signor, no! di Livorno.*» — »Zoo, zoo, uit Livorno; in Livorno ben ik niet bekend.» — Nu nam ook de derde reisgezel, die tot hertoe somber in zijn hoekje had gezeten, het woord op, en zeide: »*Jo sono di Pisa.*» — »Zoo, waarachtig! — riep CHAY en lachte — dat treft al heel bijzonder; drie Italianen en één Franschman.» — »Als het u welgevallig is — ging de Pisaner voort — ik spreek een weinig fransch.» — »*Tant mieux* — zei CHAY — dan begrijpt gij ook, dat ik wel versta, wat men mij

in het Italiaansch zegt, maar zelf niets meer dan een paar woorden kan radbraken. Als ik u in Marseille van dienst kan zijn, hebt gij slechts te bevelen." — »Gij zijt zeer vriendelijk, mijnheer," — antwoordde de andere. — »Inderdaad, — hernam CHAY — ik kan mij best in uwe plaats stellen; ik weet zeer goed, hoe men op eene vreemde plaats in verlegenheid kan komen. Zijt gij reeds vroeger in Marseille geweest?" — »Nog nooit." — »Dan zult gij eene fraaije stad zien; fraaijer, ja veel fraaijer, dan Toulon. Gij reist zeker voor zaken naar Marseille?" — »Niet naar Marseille, maar naar Florence." — »Dat wil zeggen, gij zult van Marseille, per scheepsgelegenheid, naar Florence vertrekken?" — »De hemel behoede mij! met rijtuig." — »Gij zijt dus, naar ik merk, bevreesd voor de zeereis." — »Volstrekt niet; wat denkt gij van mij?" — »Nu ik meen, wegens de Engelschen...." — De Pisaner werd ongeduldig; »wat praat gij van de Engelschen? ik begrijp eigenlijk niet, mijnheer, wat gij meent; ik zeg u, deze beide heeren en ik, wij gaan alle drie naar Florence." — »Zoo, zoo — sprak CHAY — gaan de beide heeren ook met u naar Florence; nu, het is eene reis van tachtig of honderd mijlen." — »Ik zie wel, dat een franschman altijd tot schertsen gezind is. Honderd mijlen, zegt gij? Met Gods hulp, zijn wij er heden vóór den avond." — »Hoe, dáár? in Florence?" — »Ja zekerlijk." — »In dezen wagen?" vroegde CHAY, wien het hoofd begon te duizelen. »Voorzeker in dezen wagen." — »En wij

rijden naar Marseille!" — »*Eh che diavolo Marsiglia!*" —
 »Maar, mijne heeren, — vraagde CHAY — als gij niet naar Marseille wilt, hoe komt gij dan hier heen?" —
 »Van waar ook gij komt, van Livorno." — »Wat? — riep CHAY, op eenen luiden toon — wat? ik kom van Livorno?" — »*Eh diavolo!* hoe heet dan bij u de stad, waar gij u heden in den wagen hebt nedergezet?" —
 »Hoe zij heet? Toulon. Ik ben toch gisteren avond in de haven in Toulon aangekomen?"

Nu begon de Pisaner uit te barsten van lagchen. CHAY zag zijne reisgenooten met starende blikken aan. »Houd eens op! — riep hij — hei daar! koetsier, houd eens op!" De koetsier hield stil, ging van den bok en kwam aan het portier. »Waar rijdt ge mij heen? — riep CHAY hem toe — *dove andate? dove caminate? mounte ana?*" voegde hij er ontsteld, in zijn' provencaalschen tongval bij. »*Eh, a Firenze,*" bromde de paardenmenner. »Wat, naar Florence? Wees zoo goed er mij dadelijk uit te laten; zet mij hier in het dorp af. Dat dorpje moet ik kennen, het is le Bausset! Daar heb je vijf francs, en ik ga te voet naar Marseille.

Zoo gezegd, zoo gedaan. Hij wandelde met zijn geweer naar het dorpje. »Goddank, dat ik van dien kerel ben afgekomen!" dacht hij, en snelde de deur eener herberg binnen. »*Garçon! de la bière,*" riep hij. Een jong, schoon meisje kwam te voorschijn, zag zijne gebaarden lagchend aan en sprak: »*non c'è birra.*" — »Is dan een ieder hier Italiaansch! — riep hij en werd hoe langer hoe onrustiger — hoe heet dit dorp? *il*

nome di quel vilagio?" — »*Ponto d'Era*," hernam het meisje. — »Van dit dorp heb ik in mijn geheele leven niet gehoord; maar na *Ponto d'Era*, lief kind, *che si trova?*" dan komt toch le Bausset, niet waar?" — »*Dopo ponte d'Era, Empoli.*" — »En wat komt dan; le Bausset immers?" — »*Firenze*," hernam het meisje.

Dit antwoord trof onzen vriend als een donderslag. Zijne handen vielen vòór hem op de tafel; de tong in den mond was hem als verlamd; een kwartier lang stond hij als een standbeeld. Een teug brandewijn bragt hem eindelijk tot zijne bezinning. Hij liep de deur uit, om het dorp en den weg in oogenschouw te nemen.

Op het kerkplein vond hij, tot zijne groote vreugde, vier fransche soldaten. »Dat zijn landslieden, — dacht hij — die zullen wel eerlijk met mij omgaan." Nog wilde hij niet gelooven, dat hij zoo ontzettend ver van huis was. Hij verlangde bewijzen, afdoende, handtastelijke bewijzen van zijne misvatting. »Brave kamaraden! — riep hij den soldaten toe — ik ben een ongelukkige Franschman, en heb mij onderweg deerlijk vergist. Weest zoo goed, en zegt mij, hoe heet de naaste stad aan deze zijde?" — »*Livorno*," antwoordde de sergeant. — »Och hemel, dus werkelijk *Livorno*! en als men den gindschen straatweg volgt, waar komt men dan?" — »Te *Florence* — sprak de soldaat; wilt gij ook nog meer weten?" — »Hartelijken dank, sergeant!" antwoordde ЧИAY. De soldaten gingen verder. Onze vriend stond op den

Toskaanschen grooten weg, als vastgenageld en, even als de zoutpilaar op den weg naar Sodom, onbewegelijk; maar zijn binnenste was in eene hartstogtelijke beweging; en toen hij, na eene lange tuschenpooze, zijne voeten weder in beweging stelde, had men aan zijne fonkelende oogen duidelijk kunnen bemerken, dat hij van een wanhopig besluit zwanger ging. »Dat is te veel — zuchtte hij, terwijl hij de straat van het dorp uitging — dat is niet langer te verduren! De hemel vergeve het mij, maar als ik een einde aan mijn lijden maak, dan kome mijn bloed over den helschen pestvogel!» — Reeds had hij het dorp ver achter zich; hij was midden in het veld, aan een water, dat nevens den Florentijner straatweg stroomde. Hij haalde zijn geweer uit den grijzen linnen zak te voorschijn: stootte het lood in den loop; bad den hemel nog eens om vergeving voor zijne zonden, zette het geweer op den grond, en plaatste zijn voorhoofd op de monding. — In deze houding, sprak hij nog, met gebroken hart, een kort latijnsch schietgebed, voor het laatste oogenblik zijns levens uit, en, bij elken regel, zei hij, zuchtend: »O die rampzalige pestvogel!» — Reeds zocht hij met zijn' voet naar den trekker van het geweer, om af te drukken, toen hij op den weg eenige menschelijke voetstappen vernam. Verdrietig over deze stoornis, rigtte hij zich op en zag twee jonge lieden op hem aankomen. Het waren reizigers, die langs den grooten weg gingen en de merkwaardigheden

van den omtrek in oogenschouw wenschten te nemen. Zij hadden, van den weg af, onzen vriend met het geweer aan den bloemrijken oeverrand van den stroom Era gezien. Nu legde de eene de hand op zijn' schouder, en vraagde hem in gebroken Italiaansch, met fransch accent: »*Dove sono le rovine del tempio etrusco?*» — CHAY, duwde hem onvriendelijk in het provencaalsch toe »*Ana vo demanda aï pastre d'aquí'*» (vraag het den gindschen schaapherder). De jonge reiziger vertolkte zijnen reisgenooten het antwoord op deze wijze: »Voorwaarts, ter regter hand, op drie passen van hier.» Hij stak zijn' stok in den grond; nam zijn dagboek uit den zak, en schreef het voorval er in op in de volgende bewoordingen. »De Toskaansche landman is een hartstogtelijk liefhebber van de jacht; spreekt het Italiaansch ruw en door de keel; vreemden behandelt hij barsch en onvriendelijk, waarschijnlijk, omdat de fransche heerschappij hem lastig wordt. Het schijnt mij alzoo toe, dat hij bij den landbouw, de oude, wereldberoemde Toskaansche beschaafdheid heeft ingeboet.»

Terwijl de jonge franschman deze scherpzinnige opmerkingen nederschreef, had onze vriend CHAY in het riet een waterhoen ontdekt. Het lood, dat hij voor zichzelf had bestemd, trof nu den armen vogel, en blies hem het levenslicht uit; hij viel in het water. In een oogenblik was de jager al zijn leed vergeten; sprong naar beneden over gras en riet, en bragt zijn buit zegevierend te voorschijn. »Dat was een schot! —

riep hij en de vreugde blonk uit op zijn gelaat — dat was een heerlijk schot!” Hij laadde het geweer op nieuw, en stelde zich, in zijne opgewondenheid, verdere veroveringen voor. »Dat is hier een heerlijk jagtoord, eene ware verblijfplaats van waterhoenders. Voorwaarts, voorwaarts!” — Hij stapte met groote schreden voort, en de reiziger, met zijn zakboek nog in de hand, zag hem langs den weg, achter de olomboomen en de frisch groene druivenranken, die nog heden ten dage, even als ten tijde van den latijnschen dichter VIRGILIUS, het sieraad der landstreek uitmaken, verdwijnen.

Met vlugge schreden en een vrolijk gemoed, doorzweefde onze vriend het behoorlijke dal, waar ALFIÉRI, in verrukkende dichterlijke vervoering, zijne gezangen vervaardigde; het Val d’Arno, omringd door woeste bergen en langzaam zich verheffende heuvelen, waar de lagchende witte landhuizen uit het groen te voorschijn treden; waar de heldere Arno, met zijne blaauwemurmelande golven, den bloemrijken oëver besproeit. Nu ging den wandelaar het hart open; hij juichtte het heerlijke landschap toe; in verrukking omhelsde hij de boomen en bad hun, in gedachten, om het zoo gelukkig verhinderde voornemen niet aan anderen mede te deelen. Zijn ligtzinnig en kinderlijk kunstenaars gevoel gaf zich over aan den jagtlust, even als vroeger aan de vertwijfeling, en dat met geestverheffing en naïve vooringenomenheid. De lucht weërgalmde van oude en nieuwe jagtliederen; alle tien minuten vuurde hij

zijn geweer af, en het was hem hetzelfde of hij een' vogel trof of niet, zóó groot was zijn genoegen, bij het schieten. Hij gevoelde zich, als in eene nieuwe wereld verplaatst, als in een nieuw leven, en, in zijne opgewondenheid zegende hij duizendmaal den pestvogel, de Engelschen, den storm, den koetsier: álles, wat hem tot dit geluk had gebragt.

Laat in den avond, kwam hij te Florence, en trad alweder een hotél: den zwarten adelaar, in Borgo Ogni Santi binnen. Hij liet den *Cameriere* roepen, en gaf hem op hoogst grootmoedige wijze vijftien stuks gevogelte ten geschenk, die hij gedurende dien dag, op zijnen marsch in Val d'Arno had geschoten. Deze *Cameriere* was een beleefde franschman, een voormalig, uitgediend soldaat. »Het schijnt, — zeide hij, — dat mijnheer zich op de jacht verstaat.» »Zoo tame-lijk,» hernam onze vriend, door dat compliment niet weinig gestreeld. — »Dan zijt gij juist in het regte land, — sprak de eerste verder — een jager kan het zich niet beter wenschen. Als mijnheer, zooals ik zie, goed ter been is, en een weinig klouteren niet ontziet, dan moet hij eens, daarboven in het gebergte gaan jagen, tot aan Poggibonzi en Siena toe. Dáár kan men schieten, vogels, wild, al wat het hart verlangt. Ik heb er zelf menigen pestvogel geschoten.»

— »Wat? — riep CHAY met drift — heb-je pestvogels geschoten?» — »O, wel honderdmaal.» — »Nu dat treft overheerlijk, dan moet ik er morgen dadelijk heen, morgen dadelijk; maar, hoe heet ook de plaats,

waar ik heen moet?" — »Poggibonzi." — »Heerlijk, heerlijk! schrijf mij den naam op en wijs mij morgen vroeg den weg, buiten de stad, welken ik gaan moet!" — »O met zeer veel genoegen!"

Reeds den volgenden morgen vroegtijdig, stond onze vriend tot den togt gereed, met het geweer in den arm, en vraagde naar de rekening. De *Cameriere*, bragt hem een vriendelijk compliment van den logementhouder, met de boodschap, dat de rekening was voldaan, door het geschenk van het gevogelte, en dat men hem nog bovendien zeer verplicht was voor zijne beleefdheid. — »Dat is overheerlijk — dacht CHAY — zóó zou ik tot aan het einde der wereld kunnen reizen, zoo lang er vogels te schieten waren; waarachtig eene geschikte wijze, om de reiskosten te bestrijden!" Met die gedachte beziel, stapte hij den weg op naar Poggibonzi over het Apenijsche gebergte.

Tegen den avond van dien dag, kwam hij te Siena aan, weder belast met een vracht geschoten vogels, en alweder blikte hem in de groote straat, die midden door de stad loopt, een zwarten adelaar, op het uithangbord van een logement, toe. Ook hier liet de *Cameriere* zich de jagt-trofée onzes helden, als een geschenk, welgevallen en dischte hem daarvoor een heerlijk soupé op; hij verschaftte hem daarna een uitmuntend bed, in de fraaije bovenkamer, waar het beeld der heilige Catharina van Siena hing. Den volgende morgen, geleide hij hem buiten de poort, tot op den weg naar Torriniéri.

Deze ontdekking, hoe goedkoop hij kon reizen, gaf onzen vriend een' nieuwe reis- en jagtmoed, zoo als hij die nog nimmer in zijn leven had ondervonden; hij reisde verder en teekende het spoor zijns wegs met het bloed der jagtdieren. Hij trok door de dorre vlakke van Torriniéri, de moerassige dalgronden van Riccorsi; besteeg de uitgedoofde vulkaankegels van Radicofani; hij doorwaadde de beken van Paglia; trok over de Ponto Centino, in het gebied van den voormaligen koning PORSENNÀ; door de heidevlakten van Aguapendente; langs de oevers van het meer van Volsena, over de wijnbergen, waar de kostbare Montefiascone groeit; door de woeste heide, waarover de weg naar Viterbo voert; door het bosch der roovers, dat achter Viterbo tot aan de wolken, langs de bergen stijgt, en zich, aan de andere zijde, tot aan de oevers van het meer de Vico uitstrekt; door de pijnboombossen van Ronciglione, de weide vlakten rondom Baccaro en de eentoonige zandvlakte van la Storta. In vijf dagen had de ligtzinnige jager de geheele keten der Apenijnen rond gewandeld. Nu gebeurde het op een' laten avond, ten 9 ure, dat hij aan de poort eener stad kwam. De straten waren donker; er brandde geen enkele lantaarn. Maar hij was nu dood vermoeid van het jagen, hoe onvermoeid onze jager anders ook ware. Eindelijk zag hij, op den hoek van een plein, een verlicht koffijhuis en trad er in, om wat uit te rusten. Nevens hem werd, in eene groep van gasten, die water met suiker dronken,

fransch gesproken. CHAY wendde zich tot hem, die er het vriendelijkste uit zag, met de woorden: »Vergeef mij, mijnheer, maar heb de goedheid, mij te zeggen, hoe deze stad heet?» — »Welke stad?» vroeg de man. — »Wel deze, waar ik mij thans, sedert een half uur bevind.» — »Wilt gij met mij spotten?» — »Neen, waarlijk niet; ik vraag het in ernst, want ik weet het niet.» — »Nu, weet dan, dat gij sedert een half uur in Rome zijt,» — »Groote God! ben ik in Rome? Ik bid u mijnheer, wijs mij een logement, want ik ben dood moe van de reis.» — »Ga over de Monte citono, vraag naar het plein San Augustino, en naar de Albergo della Torretto, daar vindt gij een goed kwartier.» — «Ik dank u duizendmaal mijnheer!»

Hier eindigt de allerzonderlingste, maar ware geschiedenis der jagtpartij des heeren CHAY. Hij had bij zijn zomerhuisje, bij Marseille, op een' pestvogel geschoten, dien niet getroffen, en zodoende was hij in Rome aangeland. Te water waagde hij de terugreis niet weder, uit vrees voor de Engelschen; te lande scheen hem de marschroute al te lang. In deze verlegenheid, verzocht hij eene audientie bij den toenmaligen consul, den Heer DE NORVINS, en gaf hem zijne lotgevallen te kennen. Deze, die nooit een landsman uit Frankrijk in den steek liet, verschafte hem, zonder verzuim, eene geschikte en voordeelige plaats bij de regering van Rome. Onze musicus en jager bleef dáár tot in 1814, en eerst na

den vrede keerde hij naar Marseille en in zijn verblijf terug. Hier leefde hij sedert op zijn landgoed; bragt er de vreedzaamste dagen door, en verdreef zich den tijd genoegelijk en gemakkelijk; nu eens met zijne violoncel, dan weder met zijn jagt geweer.

ALLERLEI.

Op bladz. 283 van den vorigen jaargang , heb ik een zonderling voorval met een haas medegedeeld ; in verband daarmede , vinde hier het volgende eene plaats.

Den 23 October ll. in het duin jagende , ontwaarde ik een voorwerp op het strand , aan de afscheiding van het zand en het zeewater. Daar het juist laag water was kon ik , uithoofde van den afstand , den aard van dat voorwerp niet bepalen ; mijn jager , die mij vergezelde , hield staande , dat het een zittend haas was. Om mij van de waarheid te overtuigen verliet ik , met den jager , den weitaschdrager en den hond , het duin en begaf mij op het strand. Naauwelijks hadden wij dit betreden of het haas , dat ruim twee honderd pas-

sen van ons verwijderd was, begon zich te bewegen en nam de vlugt, steeds langs het water loopende. Eensklaps zien wij het wenden en regtstreeks in zee steken; dieper water ontmoetende begon het haas vlot te raken, zwom drie brandingen over en kwam eindelijk in de vlakke zee. Wij zagen het toen, tot onze verbazing, steeds lijnregt van het strand afzwemmen, tot wij het eindelijk, na ruim tien minuten gezwommen te hebben, uit het oog verloren; het spreekt van zelve, dat het arme dier den dood in de golven heeft gevonden.

Er bestond geene de minste aanleiding om het haas tot deze wanhopige daad te noodzaken: de hond was bij ons, en op het gansche strand was, op geruimen afstand, slechts één persoon te zien.

V. v. W.

Tot de hoogst zeldzame schoten, die op de jagt voorkomen, zal wel gewis het volgende behooren.

Den 17 October ll. was de heer W. H. jagende op het landgoed Leeuwenhorst, onder Noordwijkerhout. In het kort eiken hout deed hij een haas op, welke door hem werd geschoten; doch hoe groot was zijne verbazing, toen hij een tweede haas zag liggen spartelen, die daar ter plaatse gelegerd was en door hetzelfde schot werd getroffen.

